

DANES-PICTA .COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19



AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO

IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

1633/88

JAW

POUFNE

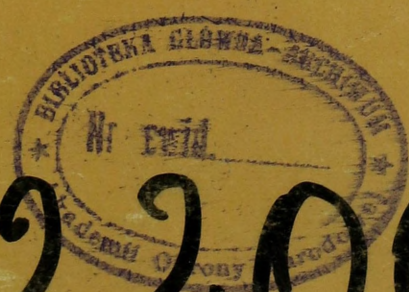
Egz. Nr. 2



Mjr dypl. Jerzy WICHER

ORGANIZACJA I PROWADZENIE
DZIAŁAŃ PRZEZ PUŁK CZOLGÓW
DYWIZJI PANCERNEJ DZIAŁAJĄCEJ
JAKO OPERACYJNA GRUPA
MANEWROWA ARMII

Rozprawa doktorska



12200

WARSZAWA 1988



1633/88



**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

JAW

POUFNE

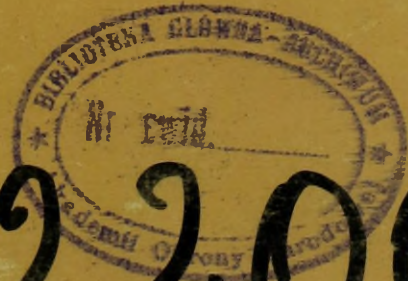
Egz. Nr 2



Mjr dypl. Jerzy WICHER

**ORGANIZACJA I PROWADZENIE
DZIAŁAŃ PRZEZ PUŁK CZOŁGÓW
DYWIZJI PANCERNEJ DZIAŁAJĄCEJ
JAKO OPERACYJNA GRUPA
MANEWROWA ARMII**

Rozprawa doktorska



12200

POUFNE

Egz nr?

JAWA'E

meld. Prof. 779/01.08.95 JAW



Mjr dypl. Jerzy WICHER

ORGANIZACJA I PROWADZENIE DZIAŁAŃ PRZEZ PULK CZOLGÓW
DYWIZJI PANCERNEJ DZIAŁAJĄCEJ JAKO OPERACYJNA GRUPA
MANEWRÓWA ARMII

Rozprawa doktorska



Promotor

płk prof. dr Kazimierz NOŻKO

SPIS TREŚCI	Str.
WSTĘP	5
1. CHARAKTERYSTYKA PRZEDMIOTU ROZPRAWY I WYNIKAJĄCE Z NIEJ PROBLEMY BADAWCZE	10
2. WARUNKI TWORZENIA I UŻYCIA OPERACYJNEJ GRUPY MANEW- ROWEJ ARMII W OPERACJI ZACZEPNEJ	19
2.1. Charakterystyka środkowoeuropejskiego Teatru Działań Wojennych /TDW/	19
2.2. Cel, istota działania i przewidywane zadania OGM armii	25
2.3. Rozmach działań	30
2.4. Ugrupowanie operacyjnej grupy manewrowej, skład i przeznaczenie jej elementów	35
2.5. Prowadzenie działań przez operacyjną grupę manewrową armii	42
3. OGÓLNE ZAŁOŻENIA ORGANIZACJI ODDZIAŁU RAJDOWEGO NA BAZIE PUŁKU CZOLGÓW	53
3.1. Cel, istota działania i przewidywane zadania oddziału rajdowego	53
3.2. Charakterystyka obiektów przeciwnika	61
3.2.1. Stanowiska dowodzenia i kierowania	62
3.2.2. Środki napadu jądrowego	67
3.2.3. Systemy rozpoznawczo-uderzeniowe	71
3.2.4. Przeciwlotnicze pociski raketowe	74
3.2.5. Środki napadu powietrznego i lotniska	76
3.2.6. Obiekty tyłowe	77

3.3. Rozmach działania oddziału rajdowego	79
3.3.1. Struktura organizacyjna oddziału rajdowego	79
3.3.2. Wskaźniki czasowo-przestrzenne działania oddziału rajdowego	86
3.4. Ugrupowanie oddziału rajdowego, skład i przeznaczenie jego elementów	91
4. ORGANIZACJA DZIAŁAŃ	99
4.1. Powzięcie decyzji	102
4.2. Postawienie zadań bojowych	111
4.3. Organizacja współdziałania	114
4.4. Organizacja dowodzenia	120
4.5. Organizacja zabezpieczenia działań bojowych	123
4.5.1. Zabezpieczenie bojowe	124
4.5.2. Zabezpieczenie techniczno-specjalne	139
4.5.3. Zabezpieczenie tyłowe	141
5. PROWADZENIE DZIAŁAŃ PRZEZ ODDZIAŁ RAJDOWY	144
5.1. Udział oddziału rajdowego w przedostaniu się OGM na tyły przeciwnika	146
5.2. Prowadzenie działań rajdowych	151
5.2.1. Rozpoczęcie rajdu przez oddział rajdowy	152
5.2.2. Zwalczanie obiektów przeciwnika	156
5.2.3. Utrzymywanie opanowanych obiektów	177
5.2.4. Połączenie się oddziału rajdowego z siłami głównymi operacyjnej grupy manewrowej	182
5.3. Udział oddziału rajdowego w połączeniu się operacyjnej grupy manewrowej z siłami głównymi armii..	186
WNIOSKI KOŃCOWE	190

BIBLIOGRAFIA 197

ZALĄCZNIKI

1. Prowadzenie działań przez operacyjną grupę manewrową armii /wariant/ 203
2. Rozmieszczenie stanowiska dowodzenia brygady /wariant/. 204
3. Rozmieszczenie stanowiska dowodzenia dywizji /wariant/. 205
4. Rozmieszczenie stanowiska dowodzenia korpusu /wariant/. 206
5. Ugrupowanie bojowe dywizjonu i baterii pocisków rakietowych "PERSHING" /wariant/ 207
6. Ugrupowanie bojowe dywizjonu i baterii pocisków rakietowych "LANCE" /wariant/ 208
7. Ugrupowanie bojowe eskadry pocisków rakietowych "CRUISE" /wariant/
Ugrupowanie bojowe przeciwlotniczych pocisków rakietowych "NIKE HERCULES"/wariant/ 209
8. Rozmieszczenie polowego i stałego lotniska lotnictwa taktycznego /wariant/ 210
9. Struktura organizacyjna oddziału rajdowego na bazie pułku czołgów 211
10. Wariant ugrupowania oddziału rajdowego /marsz po dwóch drogach/ 212
11. Wariant ugrupowania oddziału rajdowego /marsz po trzech drogach/ 213
12. Wariant ugrupowania grupy rajdowej wydzielonej z OR do samodzielnego działania 214
13. Model pracy dowódcy w czasie organizacji działań na szczeblu OR i GR /wariant/ 215
14. Wariant wykonania uderzenia na SD dywizji 217
15. Wariant wykonania uderzenia OR na dywizjon pocisków rakietowych "LANCE" 218
16. Wariant ataku grupy rajdowej na baterię przeciwlotniczych pocisków rakietowych "NIKE HERCULES" 219
17. Zdobycie przez OR lotniska i utrzymanie obiektu /wariant/ 220
18. Wariant ataku OR na odwód odtwarzający zdolność bojową po uderzeniach bronią masowego rażenia 221
19. Utrzymanie przez OR rejonu połączenia się z OGM 222

WSTĘP

Burzliwy rozwój środków walki, wynikający z nieustannego postępu naukowo-technicznego, w istotny sposób wpływa na zmiany w doktrynach wojennych państw obu systemów, a także na rozwój teoretycznych zasad taktyki i sztuki operacyjnej. Powoduje też, konieczność poszukiwania coraz to nowych i skuteczniejszych sposobów wykorzystania posiadanego potężnego potencjału ogniowego rażenia i uderzenia związków operacyjnych i taktycznych.

Przyszła walka charakteryzować się będzie niewątpliwie znaczną ruchliwością i manewrowością wojsk, szybkimi i gwałtownymi zmianami w sytuacji bojowej, powstawaniem luk i otwartych skrzydeł. Sprzyjać to będzie wzajemnemu przenikaniu wojsk i umożliwi prowadzenie działań pododdziałów, oddziałów, a nawet związków taktycznych w głębi ugrupowania przeciwnika. Stąd też współcześnie coraz więcej uwagi poświęca się działaniu operacyjnych grup manewrowych /OGM/, oddziałów wydzielonych /OW/, oddziałów rajdowych /OR/, desantów taktycznych - przeznaczonych do wykonywania zadań w oderwaniu od sił głównych.

Potrzeba opracowania tematu: "Organizacja i prowadzenie działań przez pułk czołgów dywizji pancernej działającej jako OGM armii" zrodziła się z blisko siedmioletniego zaangażowania się autora w problematykę organizacji i prowadzenia działań w głębi ugrupowania nieprzyjaciela. Początkiem tych zainteresowań były studia w Akademii Sztabu Generalnego WP, a następnie

praca na stanowisku wykładowcy w Cyklu Taktyki w Centrum Doskonalenia Oficerów. Z inspiracji byłego komendanta Centrum gen. dyw. Apoloniusza Golika, mogłem rozpocząć gruntowne studia, a następnie badania problematyki dotyczącej organizacji działania operacyjnych grup manewrowych oraz oddziałów rajdowych wysyłanych z ich składu. Uzyskałem także wszechstronną pomoc i zachętę do dalszych badań od nowego komendanta CDO, gen. bryg. Kazimierza Leśniaka.

Teoretyczne założenia tworzenia i użycia OGM w operacji zaczepnej doczekały się już bogatej literatury. Również prowadzone ćwiczenia dostarczyły wielu wniosków i doświadczeń. Jak dotąd jednak, nie zostały opracowane zasady organizacji i działania oddziałów rajdowych, wysyłanych z OGM do wykonywania zadań w głębi ugrupowania operacyjnego nieprzyjaciela. Konsekwencją tego stanu są różne interpretacje tak zasadniczych kwestii jak nazwa oddziału, planowane zadania czy też sposoby ich wykonywania. Równie dowolnie traktuje się w praktyce ćwiczebnej zasady użycia oddziałów rajdowych, wyznaczając im niejednokrotnie zadania typowe dla oddziałów wydzielonych wysyłanych z pierwszorzutowych dywizji. A przecież specyfika działań oddziałów rajdowych, wysyłanych ze składu OGM działającej w głębi ugrupowania operacyjnego przeciwnika, niewątpliwie różni się od specyfiki działania oddziałów wydzielonych, wysyłanych przez szczeble taktyczne do działań na głębokości taktycznej. Różnice te wynikają głównie z takich właściwości jak: wymagania dotyczące struktury organizacyjnej; rozmach działania; różnorodność obiektów przeciwnika; warunki rozpo-

częcia i zakończenia rajdu; sposoby wykonywania zadań.

Z uwagi na powyższe, problem tworzenia i użycia oddziałów rajdowych badany był w sposób kompleksowy. Badaniami objęto więc: warunki organizacji i środowisko działania OGM; wymogi organizacji oddziałów rajdowych; strukturę organizacyjną pułku czołgów dywizji pancерnej oraz jego wyposażenie i przygotowanie do działań rajdowych; przewidywane zadania oraz sposoby ich wykonywania; środowisko i rozmach działania.

Wnioski z tych badań pozwoliły na umiejscowienie działania oddziału rajdowego w rajdzie OGM oraz posłużyły do opracowania modelu przygotowania i prowadzenia przez niego działań w głębi ugrupowania operacyjnego przeciwnika.

Rozprawa składa się z pięciu rozdziałów. Pierwszy - metodologiczny - charakteryzuje przedmiot rozprawy i wynikające problemy badawcze. Rozdział drugi rozpoczyna charakterystyka środkowo-europejskiego TDW, ze szczególnym wskazaniem naturalnych przeszkód terenowych. Następnie przedstawiono w nim problematykę tworzenia i użycia OGM w operacji zaczepnej armii; skupiając się na celu działania, przewidywanych zadaniach, rozmachu działań, ugrupowaniu i działaniu na tyłach ugrupowania przeciwnika. W intencji autora stanowi on tło do zaprezentowania zasadniczych wyników badań w kolejnych rozdziałach.

Rozdział trzeci poświęcony jest ogólnym założeniom organizacji oddziału rajdowego na bazie pułku czołgów. Zaprezentowano w nim wyniki badań problematyki przewidywanych zadań oddziału rajdowego, rozmachu jego działań i struktury organizacyjnej, oraz wyposażenia pułku czołgów. Wnioski wypływające z badań

oraz charakterystyka obiektów przeciwnika, pozwoliły ustalić wymogi struktury organizacyjnej oddziału rajdowego i zaproponować model organizacji oddziału.

W rozdziale czwartym przedstawiono wyniki badań procesu organizacji działań oddziału rajdowego. Ich wynikiem jest model pracy dowódcy i sztabu oddziału podczas wypracowania decyzji, stawiania zadań, organizacji współdziałania i dowodzenia oraz zabezpieczenia działań bojowych. Zaproponowano też organizację przez dowódcę i sztab oddziału rajdowego obrony przed bronią precyzyjną.

Rozdział piąty poświęcony jest problematyce prowadzenia działań przez oddział rajdowy. Badaniom poddano całokształt działań oddziału rajdowego w ramach rajdu OGM. Ich wynikiem jest proponowany model działania i wykonawstwa zadań we wszystkich etapach rajdu OGM. Wskazano również sposoby rozwiązywania tak istotnych problemów jak uzyskanie zaskoczenia, organizacja współdziałania z taktycznym desantem powietrznym /grupą desantowo-szturmową/ oraz odtwarzanie zdolności bojowej.

Rozprawę kończą wnioski dotyczące całości prezentowanej problematyki oraz załączniki, w których przedstawiono główne obiekty przeciwnika i zaproponowano warianty ugrupowania oddziału rajdowego, model pracy dowódcy i sztabu podczas organizacji działań oraz sposoby wykonania uderzeń na stanowisko dowodzenia dywizji, środki napadu jądrowego i obrony przeciwlotniczej, sposoby zdobycia lotniska, a także ograniczania swobody manewru odwodów przeciwnika.

Przed zaprezentowaniem wyników badań chciałbym podziękować Komendantowi Centrum Doskonalenia Oficerów - gen. bryg. Bolesławowi Matuszowi oraz jego zastępcom, a także kolegom z Katedry Sztuki Operacyjnej oraz Katedry Taktyki Ogólnej ASG WP. Szczególnie serdeczne podziękowania kieruję pod adresem kolegów z Cyklu Taktyki CDO. Ich rady i doświadczenie stanowiły cenną pomoc w badaniach i napisaniu tej pracy. Serdeczne żołnierskie podziękowania składam byłym komendantom CDO - gen. dyw. Apoloniuszowi Golikowi i gen. bryg. Kazimierzowi Leśniakowi oraz obecnemu komendantowi - gen. bryg. Bolesławowi Matuszowi, za stworzenie dogodnych warunków do napisania tej pracy.

Szczególłą wdzięczność pragnę wyrazić Promotorowi - płk prof. dr Kazimierzowi Nożce, za wyrozumiałość, cierpliwość, wnikliwe uwagi oraz wskazówki metodologiczne i merytoryczne, które w znacznym stopniu ułatwiły mi napisanie rozprawy.

1. CHARAKTERYSTYKA PRZEDMIOTU ROZPRAWY I WYNIKAJĄCE Z NIEJ PROBLEMY BADAWCZE

Sztuka wojenna kształtuje się pod wpływem nieustannych zmian w technice bojowej oraz założeniach doktryny wojennej. Przejawem tych zmian jest poszukiwanie coraz to nowszych i skuteczniejszych sposobów operacyjno-taktycznego działania na współczesnym i przewidywanym polu walki. W wyniku tych poszukiwań - oprócz innych równie skutecznych rozwiązań - wprowadzony został nowy element ugrupowania operacyjnego, nazywany operacyjną grupą manewrową /OGM/.

Problem użycia i działania operacyjnych grup manewrowych po raz pierwszy poddany został szerokiej analizie w ćwiczeniu "WIOSNA-80". W omówieniu tego ćwiczenia gen. armii Wojciech Jaruzelski stwierdził między innymi: "Dowódca 42 APanc do działania w tych warunkach powziął trafną, odważną decyzję. W szczególności stworzył ugrupowanie operacyjne przypominające kształt "jeża", w którym rolę kolców odgrywały poszczególne zgrupowania uderzeniowe, oddziały wydzielone, ubezpieczenia, rozpoznawcze. Związki taktyczne armii działały na szerokim froncie, obchodziły silne węzły oporu przeciwnika prowadząc zdecydowane działania rajdowe, niszczyły wyznaczone im obiekty nieprzyjaciela, a w szczególności zgrupowania jego środków jądrowych. Należy przy tym mieć na uwadze, że operacyjne grupy manewrowe wspólnie z desantami powietrznymi, oddziałami wydzielonymi i rozpoznawczymi należącymi do innych

związków tworzą w szerokim rozumieniu jeden system działań w głębi nieprzyjaciela. Operacyjne grupy manewrowe jak gdyby holują, prowadzą za sobą, ułatwiają działania tych elementów. Tym samym rozszerzają przestrzeń penetracji głębi operacyjnej przeciwnika, dekoncentrują jego przeciwdziałanie, stwarzają korzystne warunki do dynamicznego rozwijania operacji siłami głównymi, do potęgowania uderzeń przez drugie rzuty i odwody".^{x/}

Zarysowana powyżej istota działania operacyjnych grup manewrowych zdeterminowała kształtowanie się poglądów na ich tworzenie i użycie w operacjach zaczepnych frontu i armii oraz doprowadziła do opracowania teoretycznych zasad ich organizacji i działania. Nadal otwarty pozostał jednak problem organizacji i działania oddziałów wysyłanych ze składu OGM. Tak więc, pomimo istnienia ustaleń zawartych w regulaminach walki, wiedza teoretyczna jak również praktyka ćwiczebna, dotycząca zasad użycia i działania oddziałów wysyłanych ze składu OGM, wciąż jeszcze nie jest pełna i wymaga prowadzenia dalszych badań.

Na podstawie wstępnej analizy literatury przedmiotu sprecyzowano następujący cel niniejszej rozprawy doktorskiej:

z b a d a ć m o ż l i w o ś ć o r g a n i z o w a n i a
i p r o w a d z e n i a d z i a ł a ń p r z e z o d -
d z i a ł r a j d o w y w s i l e p u ł k u c z o ł -
g ó w d y w i z j i p a n c e r n e j d z i a ł a j a -
c e j j a k o o p e r a c y j n a g r u p a m a n e w -
r o w a .

x/ Omówienie ćwiczenia "WIOSNA-80", MON, Warszawa 1980.

Mając na uwadze użytkowy charakter pracy, zwłaszcza na potrzeby praktycznej działalności sztabów dywizji, dowództw i sztabów pułków oraz batalionów, a także działalności szkoleniowej w Centrum Doskonalenia Oficerów, dla realizacji tak sformułowanego celu pracy przyjęto następujące założenia:

- głównym przedmiotem badań jest pułk czołgów dywizji pancernej, działający jako oddział rajdowy wysyłany ze składu operacyjnej grupy manewrowej armii prowadzącej operację zaczepną;

- zasadnicze badania i interpretacja ich wyników odnoszona jest do działań rajdowych, głównie w aspekcie możliwości czasowo-przestrzennych, prowadzonych na terytorium Środkowo-europejskiego Teatru Działań Wojennych;

- za obiekty nieprzyjaciela będące przedmiotem zainteresowania OGM i jej oddziałów rajdowych przyjęto te siły i środki potencjału bojowego państw NATO, które znajdują się, bądź są wprowadzane na ich wyposażenie.

Na bazie powyższych rozważań i założeń sformułowano główny problem badawczy, polegający na u s t a l e n i u z a s a d i s p o s o b ó w o r g a n i z o w a n i a i p r o w a d z e n i a d z i a ł a ń p r z e z o d d z i a ł r a j d o w y w s i l e p u ł k u c z o ł g ó w d y w i z j i p a n c e r n e j d z i a ł a j a c e j j a k o O G M a r m i i .

Rozwiązanie tego problemu wymagało uzyskania odpowiedzi na następujące pytania:

1/ jakie zadania może wykonywać pułk czołgów dywizji pancernej działającej jako operacyjna grupa manewrowa armii?

2/ jakie możliwości czasowo-przestrzenne posiada pułk czołgów działający jako oddział rajdowy OGM armii do wykonywania zadań wewnątrz ugrupowania przeciwnika?

3/ jak powinien przebiegać proces organizacji działań oddziału rajdowego w głównych jego przedsięwzięciach?

4/ jakie powinny być zasady i sposoby wykonywania zadań przez pułk czołgów działający jako oddział rajdowy OGM?

Po przeanalizowaniu odpowiednio dobranej literatury, w wyniku wstępnego rozpoznania badanych problemów i opracowania cząstkowych hipotez roboczych przyjęto następującą hipotezę

roboczą: s p e c y f i k a z a d a ń - w y n i k a j ą -
c a z o c h a r a k t e r u w s p ó ł c z e s n e g o
p o l a w a l k i o r a z k o n i e c z n o ś ć n a -
t y c h m i a s t o w e g o w y k o r z y s t a n i a
s k u t k ó w w ł a s n y c h u d e r z e ń o g n i o -
w y c h p o p r z e z p r z e n i e s i e n i e d z i a -
ł a ń w w y m i a r z e l ą d o w o - p o w i e t r z -
n y m w g ł ą b u g r u p o w a n i a o p e r a c y j -
n e g o p r z e c i w n i k a - w y m a g a o d
p u ł k u c z o ł g ó w d y w i z j i p a n c e r n e j
d z i a ł a j ą c e j j a k o o p e r a c y j n a g r u -
p a m a n e w r o w a a r m i i z u p e ł n i e n o -
w y c h s p o s o b ó w i c h w y k o n a n i a .
O b e c n y s k ł ą d p u ł k u c z o ł g ó w i j e -
g o p r z y g o t o w a n i e n i e w p e ł n i o d -
p o w i a d a j ą w a r u n k o m , w k t ó r y c h
b ę d z i e o n w y k o n y w a ł s w o j e z a d a -

nia. Pułk powinien być odpowiednio wzmocniony - zwłaszcza piechotą zmotoryzowaną i artylerią samobieżną oraz odpowiednio zabezpieczony, szkolony i dowodzony. Uzbrojenie i wyposażenie pułku czołgów w nowoczesne środki walki wymaga określenia i sprecyzowania jego możliwości taktyczno-manewrowych podczas wykonywania zadań w głębi ugrupowania operacyjnego przeciwnika. Zakładać należy, że pułk będzie wykonywał zadania o szczególnym charakterze i dużej specyfice, różniące się od tych, które wykonuje w normalnych warunkach. Do wykonania tych zadań potrzebne jest szczególne przygotowanie dowódców, sztabów i pododdziałów. Stąd istnieje pilna potrzeba uzupełnień programów szkolenia pułków czołgów, które aktualnie nie przewidują wykonawstwa zadań w głębi ugrupowania operacyjnego przeciwnika.

Zweryfikowanie tej hipotezy roboczej wymagało sprecyzowania podstawowych definicji i pojęć wyznaczających obszary badań, ustalenia aktualnego stanu wiedzy o organizacji i prowadzeniu działań przez OR operacyjnej grupy manewrowej, doboru najskuteczniejszych metod badawczych w realizacji procesu badań oraz ustalenia możliwości ich skutecznego zastosowania w działaniach oddziału rajdowego. Sprecyzowania wymagały przede wszystkim takie definicje i pojęcia jak: działania rajdowe, oddział rajdowy, cel działań oddziału rajdowego, wskaźniki czasowo-przestrzenne, organizacja i prowadzenie działań.

Definicja działań rajdowych przedstawiana jest różnie.

W "Leksykonie Wiedzy Wojskowej" definiuje się je następująco:
"... działania rajdowe to gwałtowne uderzenia oddziałów rajdowych na uprzednio określone obiekty nieprzyjaciela. Działania rajdowe prowadzi się w celu zniszczenia ważnego obiektu. Uderzenie na wybrany obiekt powinno stanowić dla nieprzyjaciela zaskoczenie." x/

Pełniej definiuje to pojęcie płk doc. dr hab. Stanisław Koziej, określając działania rajdowe jako: "... prowadzone samodzielnie /w oderwaniu od wojsk własnych/, ale będące integralną częścią działań bojowych większej skali, wysoce manewrowe działanie wydzielonego elementu ugrupowania bojowego lub operacyjnego skierowane przeciwko obiektom /siłom i środkom/ na zapleczu /tyłach/ przeciwnika i mające na celu zapewnienie jak najkorzystniejszych warunków wykonywania zadań przez siły główne". xx/

x/ "Leksykon Wiedzy Wojskowej", MON, Warszawa 1979, s. 104.

xx/ S. Koziej: "Działania rajdowe", ASG WP 1984, s. 38.

Uogólniając podane definicje dla potrzeb pracy założono, że działania rajdowe - to prowadzone w oderwaniu od sił głównych armii, wysoce manewrowe działanie OGM i jej zasadniczych elementów ugrupowania bojowego, skierowane przeciwko głównym obiektom na tyłach przeciwnika.

Głównymi elementami ugrupowania OGM przeznaczonymi do zwalczania obiektów przeciwnika są oddziały rajdowe. Dywizja pancerna działająca jako OGM armii, wydziela do realizacji tego celu odpowiednio przygotowane pułki czołgów. Można więc zakładać, iż oddział rajdowy, to specjalnie przygotowany pułk czołgów, wydzielony z OGM do niszczenia, opanowania i dezorganizacji pracy oraz działania środków napadu jądrowego; naziemnych urządzeń systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, stanowisk dowodzenia i kierowania; baz, składów, lądowisk, węzłów komunikacyjnych, odwodów oraz innych ważnych obiektów i punktów terenowych.

Powyższe zadania OR wykonuje samodzielnie całością sił lub wydzielając do zwalczania /niszczenia/ mniejszych obiektów -- organizowane na bazie batalionów czołgów - grupy rajdowe. Może również współdziałać w czasie ich wykonywania z taktycznym desantem powietrznym lub grupą desantowo-szturmową, a także z grupami specjalnymi.

Ustalenia aktualnego stanu wiedzy dotyczącej problematyki rozprawy dokonano głównie na podstawie regulaminów walki wojsk lądowych,^{x/} pracy zespołowej naukowców Akademii Sztabu General-
x/ "Regulamin walki wojsk lądowych Sił Zbrojnych PRL", cz. I /dywizja, pułk/ oraz cz. II /batalion/, MON, Warszawa 1985.

nego WP opracowanej pod kierownictwem płk prof. dra Kazimierza Nozki pt.: "Organizacja i działanie operacyjnych grup manewrowych frontu i armii w operacji zaczepnej", rozprawy habilitacyjnej płk dra S. Kozieja pt.: "Działania rajdowe" oraz szeregu publikowanych artykułów w takich czasopismach wojskowych jak: "Myśl Wojskowa", "Przegląd Wojsk Lądowych", "Zeszyty Naukowe ASG WP", "Sygnały" oraz "Wojskowy Przegląd Zagraniczny".

Stosując takie metody teoretyczne jak: analiza i krytyka literatury przedmiotu, abstrahowanie, porównanie, uogólnianie i analogia - dokonano konfrontacji istniejących poglądów, uzyskując logiczne uporządkowanie zebranego materiału badawczego oraz jego przetworzenie w definicje, pojęcia, prawa i zasady.

Dalszą weryfikację hipotezy roboczej przeprowadzono przy wykorzystaniu metody obserwacji, badania sądów i modelowania.

W ramach metody obserwacji stosowano obserwację bierną procesu wypracowania decyzji przez dowódcę, sztab pułku oraz szefów rodzajów wojsk i służb; obserwację uczestniczącą, w czasie osobistego udziału w ćwiczeniach dowódczo-sztabowych prowadzonych w CDO z kadrą oraz słuchaczami WKDO oraz obserwację pośrednią w ćwiczeniu tzw. "pociągowym" prowadzonym ze słuchaczami II Kursu ASG WP.

Metodę badania sądów i opinii wykorzystano w badaniach zasadniczych, stosując wywiad, ankietowanie i metodę ocen ekspertów. Wywiady prowadzono w czasie zajęć seminaryjnych z oficerami Katedry Taktyki Ogólnej ASG WP i Cyklu Taktyki Ogólnej CDO oraz w czasie pobytu w 5 i 11 DPanc z kierowniczą

dowództw dywizji oraz pułków.

Metodę ocen ekspertów wykorzystano podczas seminarium taktycznego w Cyklu Taktyki Ogólnej w CDO do uzgodnienia, a następnie opracowania zagadnień z zakresu zabezpieczenia działań bojowych.

Metodę modelowania stosowano podczas ćwiczeń pokazowych dla oficerów Inspekcji Sił Zbrojnych PRL organizowanych i prowadzonych w CDO, a także w czasie osobistego udziału autora w ćwiczeniach dowódczo-sztabowych frontu w latach 1984-86.

Największą trudność stanowiła weryfikacja założeń teoretycznych w praktyce ćwiczeń. Prowadzono ją wybiórczo jedynie w grupowych ćwiczeniach taktycznych z oficerami WKDO w CDO.

2. WARUNKI TWORZENIA I UŻYCIA OPERACYJNEJ GRUPY MANEWROWEJ ARMII W OPERACJI ZACZEPNEJ

2.1. Charakterystyka środkowoeuropejskiego Teatru Działań Wojennych /TDW/

Teren zawsze wywierał istotny wpływ na możliwości i sposoby prowadzenia działań bojowych. Umiejętne jego wykorzystanie było jednym z najważniejszych atutów każdego dobrego dowódcy, należało do głównych mierników jego kunsztu dowódczego i mistrzostwa. Również współcześnie znaczenie terenu nie maleje, a wręcz przeciwnie - stale rośnie w miarę coraz większego utechnicznienia wojsk i wprowadzenia do ich wyposażenia coraz to nowszych i potężniejszych środków rażenia. Dlatego też teren, a zwłaszcza jego właściwości geograficzno-taktyczne, stanowić będzie jeden z głównych czynników warunkujących możliwości wojsk i sposoby prowadzenia walki. Przemoczny wpływ terenu uwidoczni się szczególnie w tak manewrowej walce, jaką jest działanie OGM i wysłanych z jej składu oddziałów rajdowych w głębi ugrupowania operacyjnego przeciwnika.

Przewidywać należy, iż głównym obszarem przyszłych działań OGM będzie środkowoeuropejski TDW. Położony między wybrzeżem Morza Północnego a masywem Alp, stanowi on jedyną dogodną bramę do przejścia wojsk z Europy Zachodniej do Wschodniej. Sprzyjające warunki geograficzno-terenowe i umiarkowany klimat /z wyjątkiem masywu alpejskiego/ umożliwiają wszystkim

rodzajom wojsk prowadzenie działań w dowolnej porze roku.

Nie mniej jednak na obszarze tym występuje szereg typów naturalnych przeszkód terenowych, utrudniających manewr i działanie wojsk.

Do głównych przeszkód wodnych należą rzeki, kanały żeglowne i irygacyjne, jeziora i sztuczne zbiorniki wodne, zalewy i głęboko wcinające się w ląd wąskie zatoki wzdłuż wybrzeża morskiego. W części środkowej i południowej obszaru przeszkody wodne, w połączeniu z występującymi tam licznymi zapadliskami terenowymi, tworzą pasma wysokich urwisk o stromych zboczach, wąwozów i uskoków skalnych, które to w poważny sposób utrudniać mogą prowadzenie operacji zaczepnych w kierunku zachodnim.

Sieć rzek w środkowo-zachodniej Europie jest gęsta i nierównomierna. W wyżynnej części południowej i centralnej jej gęstość wynosi od 80 do 200 km na 100 km², a na nizinach - od 20 - 90 km na 100 km².

Główne rzeki tego obszaru płyną przeważnie z południa na północ, ich górne odcinki przecinają obszary gór średniej wysokości, a dolne - nizinne tereny nadmorskie.

Działy wodne są na ogół niskie, dzięki czemu możliwa była budowa rozgałęzionego systemu kanałów żeglownych na terytorium RFN, Belgii i Holandii. Charakterystyczną cechą niektórych kanałów jest to, że przebiegają one wzdłuż rzek, z pominięciem ich koryta, co stwarza dodatkową trudność w czasie forsowania.

Górne biegi rzek mają najczęściej szerokość 30-60 m. Ich głębokość waha się w granicach od 1 do 2 m. Dno rzek pokrywa przeważnie piasek, kamienie lub lita skała, a zbocza dolin są strome.

Szerokość dolnych biegów rzek średnio wynoszą od 80 do 120 m, rzadziej 200 m. Jedynie największe rzeki /Łaba, Ren/ osiągają szerokość do 500 i więcej metrów. Ich głębokość waha się od 2 do 5 m, dna są nadal w zasadzie twarde, jedynie w pobliżu ujść muliste. Brzegi są najczęściej płaskie, miejscami spadziste, a doliny szerokie, pocięte rowami irygacyjnymi oraz wzmocnione przeciwpowodziowymi wałami. W ujściach rzek występuje ponadto zjawisko pływów morskich, powodujące hamowanie prądu wody oraz powstawanie fali przyprływu morskiego, wdziorającego się w głąb lądu na odległość 100-150 km.

Gęstość cieków wodnych środkowoeuropejskiego TDW powoduje, że odstępy między rzekami i kanałami o szerokości do 20 m wynoszą 5-10 km, o szerokości 20-60 m - 40-50 km, 60-150 m - 50-100 km, zaś o szerokości 150-300 m wynoszą 100-150 km. Wyjątek stanowi obszar Holandii i Belgii, gdzie na stosunkowo małej powierzchni skupione są ujścia trzech wielkich rzek: Renu, Mozy i Skaldy. Z powyższego wynika, iż OGM i jej oddziały rajdowe będą zmuszone pokonać w ciągu każdego dnia co najmniej jedną średnią przeszkodę wodną, a co drugi - szeroką przeszkodę wodną.

Wszystkie rzeki i kanały na tym obszarze są nasycone mostami, promami, tunelami podwodnymi i akweduktami. Średnie odległości między mostami na małych rzekach i kanałach nie przekra-

czają na ogół 3 km, zaś na dużych wahają się w granicach 10-20 km.

Najważniejszymi przeszkodami wodnymi dla wojsk działających w kierunku wschód - zachód są: Łaba, Wezera, Ems, Ren, Mozela oraz kanały: Boczny Łaby, Śródlądowy i Dortmund-Ems. Głęboka i aktywna obrona tych rubieży wodnych może silnie skomplikować i utrudnić ich forsowanie. Uregulowane koryta i brzegi rzek i kanałów z występującą gęstą, różnokierunkową siecią dróg kołowych i kolejowych pozwalają jednak na swobodny wybór wielu punktów przepraw i odcinków forsowania, które są szczególnie dogodne w rejonach rozmieszczenia stałych mostów i promów.

Cieki wodne w nadmorskich obszarach nizinnych od Łaby do zachodniej granicy Belgii charakteryzują się dużą szerokością i głębokością, częściowo mulistym dnem i bagnistymi terenami przyległymi. Na wielu odcinkach są one trudne i bardzo trudne do forsowania. Szczególnie trudne do forsowania mogą okazać się ujścia dużych rzek na terenie Belgii i Holandii. Wynika to między innymi z możliwości zatopienia depresyjnych obszarów przylegających do tych rzek.

W środkowej i południowej części obszaru na terytorium RFN przeszkody wodne nie są szerokie ani głębokie, jednak strome i wysokie zbocza dolin uniemożliwiają często dostęp do lustra wody. W związku z tym w takich przypadkach konieczne będzie przeprowadzenie prac przygotowawczych, polegających na wykonaniu w brzegach wjazdów i wyjazdów.

Bardzo duży wpływ na możliwość pokonania i forsowania przeszkód wodnych będą miały wahania stanów wód w rzekach. Ich okresowo zmieniające się poziomy wpływają na pogorszenie lub poprawę warunków forsowania w sposób niesystematyczny i trudny do przewidzenia.

Charakterystyczną cechą terenów nizinnych na zachód od Łaby są liczne obszary depresyjne, zabagnienia i tereny podmokłe na znacznych obszarach, np na terenie Holandii 1/4 powierzchni stanowią depresje, a ponad 1/3 płaszczyny wznoszące się za ledwie 1 m nad poziom morza. Według źródeł zachodnich zniszczenie holenderskich wydm i wałów na wybrzeżu lub otwarcie tamy w zatoce Ijselméer spowoduje wdarcie się wód morskich w głąb lądu i zalanie prawie 1/3 obszaru Holandii.

Możliwość zatopienia terenu istnieje również na obszarze RFN w rejonie Hamburga, Cuxhaven oraz wzdłuż wielu rzek i kanałów. Zatopienie terenu przez wojska NATO metodą spiętrzenia wód rzecznych przez wysadzenie nadrzecznych mas skalnych jest mało prawdopodobne, gdyż jest to proces długotrwały. Częściej, ze względu na natychmiastowe efekty, można oczekiwać zatopienia terenu metodą przerwania tam i opróżnienia licznych zbiorników wodnych. Przykładowo, zniszczenie przez aliantów w II wojnie światowej zapór wodnych Zagłębia Ruhry spowodowało ogromne straty materialne w dolinie rzeki Eder, a ponadto uczyniło samą rzekę, w ciągu kilkunastu godzin, przeszkodą nie do pokonania. Podobne zdarzenie na rzece Rur opisał Franciszek Skibiński: "... Trzymając w swoim ręku zapory Niemcy mogli w dowolnie obranym momencie zorganizować powódź w całym kory-

cie rzeki. Owym wybranym dniem stał się 10 lutego, a wtedy okazało się, że ten manewr wodą nosił wręcz znamiona katastrofy /co oczywiście Niemcy przewidzieli/. Wody Rur stały się rwącym żywiołem spiętrzoną do tego stopnia, że co najmniej przez dwa tygodnie nie można było nawet myśleć o zorganizowaniu jakiegokolwiek komunikacji pomiędzy dwoma brzegami." x/

Najważniejszymi w RFN rejonami, w których może nastąpić zatopienie przyległych terenów są: przejście akweduktowe Kanału Śródlądowego nad Wezerą koło Minden; skała Hohensburg w rejonie Sydurg na rzece Ruhra; skała Loreley nad Środkowym Renem; przybrzeżne skały Lahn w okolicach Wetzlar i Weilburg.

Specyficznym rodzajem przeszkód dla działającej OGM mogą być aglomeracje miejsko-przemysłowe, w których zamieszkuje około 80% ogółu ludności. W większości przypadków posiadają one zabudowę murowaną, a coraz częściej również betonową oraz liczne, rozbudowane przeważnie w poprzednich wojnach, systemy fortyfikacyjno-obronne i schrony. Wiele rejonów zurbanizowanych i miast, leżących w dolinach rzek lub na obszarach podmokłych, może skutecznie bronić się - bazując na swych systemach obronnych i możliwości zatopienia przyległych terenów.

Największe znaczenie ekonomiczno-militarne odgrywają na tym TDW aglomeracje wielkich okręgów przemysłowych, np Zagłębie Ruhry lub Zagłębie Sarry. Cechą charakterystyczną tych obszarów jest brak granic pomiędzy miastami. Samo Zagłębie Ruhry zajmuje około 7000 km² i rozciąga się na przestrzeni 70 na 100 km. Pokonanie, a raczej przedarcie się przez takie

x/ F. Skibiński: "O sztuce wojennej na północno-zachodnim TDW", Warszawa 1977, s. 255.

aglomeracje może przerastać możliwości OGM.

Równie skomplikowanym problemem będzie pokonanie mniejszych aglomeracji miejsko-przemysłowych, które w połączeniu z gęstą siecią obiektów inżynieryjnych infrastruktury komunikacyjnej /mostów, tuneli, wiaduktów i węzłów/ stanowią o specyficznych właściwościach ŚE TDW.

Podsumowując występujące na tym obszarze wszystkie typy naturalnych przeszkód należy wnioskować, że najdogodniejsze kierunki do działań OGM występują w pasie Średniogórza Niemieckiego, szczególnie na kierunkach: Lipsk - Saarbrücken; Magdeburg - Liege; Pilzno - Mannheim. Natomiast dogodnymi rubieżami obronnymi dla NATO będą: rubież wschodnia - wzdłuż granicy RFN z NRD i CSRS o głębokości około 100 km - z pasem zapór min jądrowych; rubież Wezery z odcinkami rejonów komór minowo-jądrowych i przygotowanymi do zatopienia odcinkami dolin dopływów; rubież rzeki Ems, kanału Dortmund - Ems i Renu oraz obszary zurbanizowane Zagłębia Ruhry; rubież zachodniej granicy RFN, rzeka Moza i system kanałów Belgii i Holandii.

2.2. Cel, istota działania i przewidywane zadania OGM armii

Zgodnie z określeniem zawartym w regulaminie walki, celem działania OGM jest "... szybkie przeniesienie wysiłku działań zaczepnych w przestrzeń operacyjną nieprzyjaciela i stworzenie swoistego drugiego frontu walki".^{x/} Front ten OGM tworzy x/ "Regulamin walki ...", cz. I, wyd. cyt., s. 172.

poprzez jak najszybsze przeniknięcie w przestrzeń operacyjną nieprzyjaciela i prowadzenie tam zaskakujących oraz wysoce manewrowych działań rajdowych, skierowanych do dezorganizacji nieprzyjacielskiego systemu obrony oraz zapewnienia siłom głównym armii wykonanie zadania przy najmniejszych stratach własnych. Konkretyzację powyższych stwierdzeń znajdujemy w publikacji płk. prof. dra Kazimierza Nożki pt: "Walka o przewagę", w której stwierdza: "... istotą działania operacyjnych grup manewrowych jest jak najszybsze przeniknięcie w przestrzeń operacyjną nieprzyjaciela w celu niszczenia przede wszystkim jego obiektów jądrowych i urządzeń naziemnych systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, paraliżowania manewru odwodów operacyjnych, niszczenia stanowisk dowodzenia, środków obrony przeciwlotniczej, opanowywania lotnisk i lądowisk oraz urządzeń logistycznych." x/ Z przytoczonego cytatu wynika, że głównym zadaniem OGM jest niszczenie obiektów nieprzyjacielskiego potencjału jądrowego, naziemnych urządzeń broni precyzyjnej /zwłaszcza systemów rozpoznawczo-uderzeniowych/ oraz stanowisk dowodzenia. Niszcząc lub dezorganizując nieprzyjacielski system dowodzenia, zabezpieczenia lub przeciwdziałania, operacyjna grupa manewrowa swoim działaniem rozszerza i pogłębia obszar oddziaływania na przeciwnika w jego głębi operacyjnej, osłabia jego potencjał bojowy, narusza wolę i trwałość, dezorganizuje przeciwdziałanie - stwarzając tym samym korzystne warunki do dynamicznego rozwijania operacji zaczepnej przez siły główne armii.

x/ K. Nożko: "Walka o przewagę", MON, Warszawa 1985, s. 43.

Z przedstawionego celu i istoty działania OGM należy sądzić, iż będzie ona wykonywała zasadniczo trzy grupy zadań, wynikających - według pułkownika dra hab. Stanisława Kozieja - z podstawowych czynników współczesnej walki: ognia, ruchu i informacji.^{x/}

Pierwsza grupa zadań, to zadania wynikające z konieczności osłabienia nieprzyjacielskiego potencjału rażenia i z potrzeby zwiększania efektywności własnego oddziaływania ogniowego. Będą to zadania polegające na:

- zwalczaniu potencjału jądrowego /niszczenie sił i środków napadu jądrowego, zdobywanie składów i magazynów amunicji specjalnej/;

- niszczeniu naziemnych urządzeń broni precyzyjnej, zwłaszcza systemów rozpoznawczo-uderzeniowych;

- niszczeniu środków napadu powietrznego na lotniskach i lądowiskach oraz elementów systemu obrony przeciwlotniczej;

- zwalczaniu sił nieprzyjaciela w rejonach odtwarzania przez nie zdolności bojowej i likwidacji skutków uderzeń broni masowego rażenia;

- niszczeniu elementów dowozu amunicji i rakiet.

Drugą grupę zadań tworzą zadania wynikające z potrzeby utrudnienia nieprzyjacielowi wykonania ruchu i zapewnienia swobody tegoż ruchu wojskom własnym. Należąc będą do niej zadania polegające na:

- opóźnianiu podchodzących odwodów, udaremnianiu przez nie

x/ S. Koziej: "Działania rajdowe", wyd. cyt., s. 112.

wykonania manewru poprzez wychodzenie na drogi marszu i wykonywanie uderzeń na skrzydła i tyły;

- zwalczaniu groźnych dla własnego ruchu środków rażenia nieprzyjaciela;

- zdobywaniu, opanowywaniu lub niszczeniu składów i magazynów z materiałami pędnymi, baz technicznych i remontowych.

Trzecia grupa zadań związana jest z dezorganizacją nieprzyjacielskiego systemu informacyjnego i udziałem operacyjnej grupy manewrowej w zapewnieniu trwałego funkcjonowania tegoż systemu w wojskach własnych.

Informacja jako czynnik walki czy też bitwy - towarzyszyła zawsze wojnie. W porównaniu jednak z minionymi, w przyszłej wojnie nabierze szczególnego znaczenia. Uzyskanie w tej dziedzinie przewagi pozwoli bowiem nie tylko na nakierowanie rozstrzygających uderzeń na określone zgrupowania nieprzyjaciela, ale stać się może samodzielnym czynnikiem przesądzającym o zwycięstwie.^{x/}

Wynika więc obiektywna potrzeba określenia również takich zadań operacyjnej grupie manewrowej, jak:

- zwalczanie elementów systemu informacyjnego nieprzyjaciela /niszczenie stanowisk dowodzenia i kierowania, węzłów łączności, sił i środków rozpoznania, punktów kierowania ogniem, centrów dowodzenia i kierowania/;

- niszczenie środków walki radioelektronicznej;

- celowe mylenie i wprowadzanie w błąd /pozorowanie, działania demonstracyjne i dezinformacja/;

x/ Np. uderzenie armii niemieckiej na Francję w 1940 r. przez Ardeny.

- zdobywanie i przekazywanie informacji o siłach i środkach nieprzyjaciela, terenie, warunkach meteorologicznych.

Wykonując powyższe zadania OGM prowadzi działania bojowe na samodzielnych kierunkach i działa w całym pasie operacji zaczepnej armii. Jej działanie powinno cechować: wykonywanie zaskakujących uderzeń na nieprzyjaciela; prowadzenie głębokich rajdów; wykonywanie gwałtownego ruchu od jednego rejonu lub obiektu do drugiego; szerokie stosowanie manewru; wszechstronne wykorzystanie terenu i warunków meteorologicznych; systematyczne wysadzanie desantów powietrznych o różnym przeznaczeniu; stosowanie oddziałów rajdowych, wydzielonych i grup desantowo-szturmowych do zdobycia i zniszczenia obiektów.

Dywizja pancerna działająca jako operacyjna grupa manewrowa armii - wykorzystując cały swój potencjał bojowy - powinna działać aktywnie, zdecydowanie i śmiało, a także umiejętnie wykorzystywać warunki terenowe do przeniknięcia przez odsłonięte skrzydła, luki oraz słabe miejsca w ugrupowaniu nieprzyjaciela; nie wdawać się w przewlekłe walki i z marszu wykonywać niespodziewane uderzenia na wyznaczone obiekty przeciwnika; szeroko stosować manewr, fortele i zaskoczenie; ściśle współdziałać z wszystkimi elementami przełożonego i sąsiadami działającymi w pasie jej działania. Może oderwać się od sił głównych armii na odległość 50-80 km.^{x/}

Treść zadania operacyjnej grupy manewrowej zależy od zamiaru operacji, czasu jej wejścia do działania, charakteru obiektów

x/ Jest to odległość oderwania się OGM od sił głównych armii określona w "Regulaminie walki ...", cz. I na s. 174. Przewadzone badania w 11 DPanc i w czasie ćwiczeń dowódczo-sztabowych ze słuchaczami II Kursu ASG WP wskazują, że wielkość ta określała również rejonu zadania bliższego i dalszego OGM.

przeciwnika i ich rozmieszczenia w jego ugrupowaniu; właściwości terenu; składu bojowego dywizji oraz możliwości zabezpieczenia prowadzonych przez nią działań.

Operacyjnej grupie manewrowej armii z reguły stawia się zadanie na głębokość całej armijnej operacji zaczepnej, a niekiedy na 2-3 doby.^{x/} Zwykle otrzymuje ona zadanie bliższe i zadanie dalsze.

Zadanie bliższe OGM może polegać na zniszczeniu środków rakietowo-jądrowych, naziemnych urządzeń systemów rozpoznawczo-uderzeniowych przeciwnika; opanowaniu lotnisk, składów i baz przechowywania broni jądrowej oraz ważnych obiektów /rejonów/, których zdobycie stwarza dogodne warunki do pomyślnego rozwinięcia armijnej operacji zaczepnej i dalszych działań OGM.

Zadanie dalsze operacyjnej grupy manewrowej może obejmować zniszczenie ~~nowo~~ wykrytych środków jądrowych, naziemnych urządzeń systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, środków OPL; opanowanie lotnisk i baz; paraliżowanie manewru nieprzyjaciela - zwykle we współdziałaniu z OGM frontu i desantami powietrznymi; opanowywanie przepraw na przeszkodach wodnych - zwłaszcza tych, które stanowią dogodne warunki do forsowania przez siły główne armii.

2.3. Rozmach działań

Rozmach działania operacyjnej grupy manewrowej to ilościowe i jakościowe wskaźniki przestrzenno-czasowe, określające jej

x/ "Regulamin walki ...", cz. I, wyd. cyt., s. 17.

skład organizacyjny, ilość etatowych i przydzielonych sił oraz środków, czas wprowadzenia do działania i czas trwania działań, szerokość rubieży wejścia do działania, pas, głębokość i przeciętne tempo działania.

Z analizy prowadzonych ćwiczeń wynika, że powyższe wskaźniki determinowane są przez rozmach operacji zaczepnej i w jej ramach każdorazowo określane - stosownie do potrzeb i zadań operacyjnych. Z tego też względu nie są wielkościami stałymi dla każdej operacji zaczepnej.

Skład organizacyjny OGM oraz ilość etatowych i przydzielonych sił i środków uzależniony jest przede wszystkim od celu działania, przewidywanych zadań i możliwości organizacyjnych armii. Zarówno z dokumentów normatywnych, jak i z praktyki ćwiczebnej wynika, że do działania w charakterze operacyjnej grupy manewrowej armii z reguły wyznaczana jest dywizja pancerna.^{x/} Musi ona być wszechstronnie przygotowana i odpowiednio wzmocniona oraz wsparta. Zwykle wzmacnia się ją oddziałami artylerii samobieżnej i przeciwlotniczymi, pododdziałami desantowo-szturmowymi, lotnictwa wojsk lądowych, a także pododdziałami innych rodzajów wojsk. Wspierają ją wojska rakietowe i artyleria, siły główne lotnictwa wojsk lądowych oraz lotnictwo frontowe. W celu zapewnienia jej wymaganej manewrowości ze składu dywizji może być wyłączona i pozostawiona w ugrupowaniu armii część sił i środków /z pododdziałów remontowych, łączności, zaopatrzenia/.

W zależności od ilości posiadanej przez armię związków taktycznych oraz warunków prowadzenia operacji, operacyjna grupa

x/ Tamże, s. 172.

manewrowa może być tworzona zawczasu lub wydzielana w toku operacji.^{x/} W każdym przypadku rozmieszcza się ją w rejonie ześrodkowania w odległości 50-70 km i więcej od linii styczności wojsk, a następnie wprowadza do działania po podejściu z głębi z zajmowaniem rejonu wyjściowego /20-40 km od linii styczności wojsk/ lub bez zajmowania tego rejonu.

Ważnym wskaźnikiem rozmachu działania operacyjnej grupy manewrowej jest czas wprowadzenia jej do działań oraz czas trwania rajdu. Praktyka ćwiczeń wskazuje, że operacyjną grupę manewrową armii wprowadza się z reguły do działań po przełamaniu głównej rubieży obrony nieprzyjaciela i dokonaniu w niej wyłomu o szerokości około 30-50 km i głębokości 20-40 km. Sytuacja taka najczęściej powstanie pod koniec pierwszej lub na początku drugiej doby rozwijanej operacji. Przy znanej wartości czasu trwania operacji zaczepnej /6-8 dni/^{xx/} czas działania OGM można obliczyć ze wzoru:

$$Tdz = Toz - Tw$$

gdzie: - Tdz - czas działania operacyjnej grupy manewrowej;
- Toz - czas trwania operacji zaczepnej;
- Tw - czas wprowadzenia do działań.

Podstawiając przyjęte wartości czasu działania operacyjnej grupy manewrowej w sześciodniowej operacji zaczepnej wyniesie:

$$Tdz = 6 - 1$$

$$Tdz = 5 \text{ dni}$$

x/ Doraźne utworzenie OGM miało miejsce w ćwiczeniu dowódczo-sztabowym z kadrą CDO przeprowadzonym w 1984 r.

xx/ Według najnowszych poglądów czas trwania operacji zaczepnej, w przypadku przejścia armii do przeciwuderzenia głównymi siłami, może wynosić 5-7 dób, a podczas udziału w przeciwnatarciu frontu 5-6 lub 7-8 dób.

a w operacji ośmiodniowej:

Tdz = 8-1

Tdz = 7 dni

Kolejnym wskaźnikiem rozmachu operacyjnej grupy manewrowej jest jej rubież wprowadzenia do działań. Wyznacza się ją na kierunku powstałej - w wyniku wyłomu wytworzonego przez siły główne armii - luki w ugrupowaniu nieprzyjaciela. Jej szerokość uzależniona jest od ugrupowania wchodzącej do działania operacyjnej grupy manewrowej i warunków terenowych. Przyjmuje się, że dla OGM armii /w sile dywizji/ wynosi ona w warunkach ZTDW około 15-20 km, czyli przeciętnie 1/4 pasa operacji zaczepnej.

Szerokość i głębokość działania OGM została już wstępnie określona przy prezentacji jej zadań. Przyjęte założenia pozwalają stwierdzić, że:

- szerokość pasa, w którym OGM wykonuje swoje zadania równa się szerokości pasa operacji zaczepnej armii, a więc 60-80 km i więcej^{x/} - w zależności od warunków prowadzonej operacji;

- głębokość działania równa jest głębokości operacji zaczepnej pomniejszonej o głębokość wprowadzenia operacyjnej grupy manewrowej do działań i powiększonej o wartość jej dobowego wysiłku. Powyższą wartość można obliczyć ze wzoru:

$$Gdz = /Goz - Gw/ + Gwd$$

gdzie: - Gdz - głębokość działania OGM;

- Goz - głębokość operacji zaczepnej;

- Gw - głębokość wprowadzenia do działań;

- Gwd - głębokość wysiłku dobowego.

x/ OGM działa w zwartym ugrupowaniu bojowym natomiast obiekty jej działań położone będą w całym pasie operacji zaczepnej armii/raz na prawym, innym razem na lewym skrzydle/.

Przyjmując średnie wartości: głębokość operacji zaczepnej 250-350 km; głębokość wprowadzenia do działań 20-40 km; głębokość wysiłku dobowego 50-80 km^{x/} i podstawiając je do wzoru otrzymamy:

$$Gdz = /250 - 20/ + 50$$

$$Gdz = 230 + 50$$

$$Gdz = 280 \text{ km}$$

$$Gdz = /350 - 40/ + 80$$

$$Gdz = 310 + 80$$

$$Gdz = 390 \text{ km}$$

Tak więc średnia głębokość działania OGM przy założonych wartościach wyniesie około 350 km.

Według najnowszych poglądów^{xx/} w warunkach przejścia armii do przeciwuderzenia strategicznego lub udziału w przeciwnatarciu głębokość operacji zaczepnej wynosi 160-200 km, a przeciętne tempo działania 20 - 30 km/dobę. W takiej sytuacji głębokość wysiłku dobowego OGM zmniejszy się do 40-60 km. Podstawiając powyższe wartości do wzoru: $Gdz = /Goz - Gw/ + Gwd$ otrzymamy:

$$Gdz = /160 - 20/ + 40$$

$$Gdz = 140 + 40$$

$$Gdz = 180 \text{ km}$$

$$Gdz = /200 - 40/ + 60$$

$$Gdz = 160 + 60$$

$$Gdz = 220 \text{ km}$$

Średnia głębokość działania operacyjnej grupy manewrowej przy powyższych wartościach wyniesie około 200 km.

Szczególne miejsce w rozmachu działania operacyjnej grupy manewrowej ma wskaźnik określający średnie tempo jej działań. Celem prowadzenia efektywnych działań rajdowych musi ona uzyskiwać takie tempo działań, które umożliwiłoby jej oderwanie się od sił głównych armii. Z analizy doświadczeń minionych wojen

x/ "Regulamin walki ...", cz. I, wyd. cyt., s. 174.

xx/ Płk prof. dr K. Nożko: "Istota i treść operacji zaczepnej frontu przygotowywanej i prowadzonej w ramach przeciwnatarcia", ASG WP 1988 r.

wynika, że elementy działające przed siłami głównymi, uzyskiwały tempo działania co najmniej 1,5 - 1,6 razy szybsze. Przyjmując, że zależność ta kształtować się będzie podobnie w przyszłej wojnie, można - mnożąc ją poprzez średnie tempo natarcia - otrzymać tempo działania operacyjnej grupy manewrowej. Wartość tę można obliczyć ze wzoru:

$$Vdz = Vn \cdot W$$

gdzie: Vn - tempo natarcia;

Vdz - tempo działania;

W - wymagany współczynnik.

Podstawiając do wzoru określone wartości, średnie tempo natarcia 40-60 km, współczynnik 1,5 - 1,6 uzyskamy:

$$Vdz = 40 \cdot 1,5 = 60 \text{ km/dobę}$$

$$Vdz = 50 \cdot 1,6 = 80 \text{ km/dobę}$$

Z obliczenia tego wynika więc, że średnie tempo działania OGM w operacji zaczepnej armii wynosi 60 - 80 km/dobę /6-8 km/h/^{x/}

2.4. Ugrupowanie operacyjnej grupy manewrowej, skład i przeznaczenie jej elementów

Ugrupowanie dywizji działającej jako operacyjna grupa manewrowa armii powinno odpowiadać zamiarowi prowadzonych działań,

x/ Przyjmując przeciętne tempo operacji zaczepnej 20-30 km/dobę, w warunkach przeciwuderzenia strategicznego lub przeciwnatarcia, należy zakładać, że tempo działania OGM musi być dwukrotnie wyższe od tempa natarcia sił głównych armii. Podstawiając do wzoru: $Vdz = Vn \cdot W$ wartości: $Vn = 20-30 \text{ km/dobę}$; $W = 2$ - otrzymamy:

$$Vdz = 20-30 \text{ km/dobę} \cdot 2$$

$$Vdz = 40-60 \text{ km/dobę}$$

Średnie tempo działania OGM w przeciwuderzeniu strategicznym wyniesie 40-60 km/dobę.

sytuacji, warunkom terenowym oraz zapewniać całkowite wykorzystanie jej możliwości bojowych do wykonania przewidywanych zadań, a zwłaszcza wykorzystania siły uderzeniowej i możliwości manewrowych oraz utrzymania ciągłości dowodzenia i współdziałania. Poszczególne elementy jej ugrupowania muszą mieć możliwość względnie samodzielnego działania, łatwość wykonania manewru na nowy kierunek oraz zmianę ugrupowania sił i środków, a także możliwość przeniesienia i potęgowania wysiłku oraz osłonę skrzydeł i tyłów.

Zasadniczym jednak problemem w czasie tworzenia ugrupowania OGM jest stworzenie jej dogodnych warunków do prowadzenia działań rajdowych w głębi ugrupowania nieprzyjaciela, tzn. stworzenia jej możliwości przechodzenia wprost z marszu do wykonywania zadań bojowych, a po ich wykonaniu - do ponownego zwinięcia się w kolumny marszowe i skrytego /trudnego do przewidzenia/ przesunięcia się w inny rejon - w celu wykonania kolejnego zadania. A wszystko to przy ciągłym zagrożeniu ze strony nieprzyjaciela, braku bezpośredniego sąsiada i potęgujących się trudnościach w zaopatrzeniu, ewakuacji i wsparciu. Przewidywać więc należy, że zadania w głębi ugrupowania przeciwnika wykonywane będą w szczególnie skomplikowanych i specyficznych warunkach, które pogłębią jeszcze bardziej właściwości geograficzne i topograficzno-taktyczne zachodniego TDW. To wszystko determinuje wymagania wobec sposobów działania OGM, a w szczególności wpływa na jej ugrupowanie.

Przedstawione powyżej uwarunkowania, a ponadto charakter działania, możliwości i sposób wykonania zadań przez OGM, wyma-

gają od dowódcy dywizji i jego sztabu wyjątkowo głębokiej oceny i twórczego podejścia w czasie tworzenia jej ugrupowania. A nie zawsze tak jest. Przeprowadzone badania świadczą o dominacji raczej tradycyjnego podejścia do tego problemu. Bardzo często w praktyce ćwiczebnej widzi się ugrupowanie OGM o kształcie i strukturze zbliżonej do ugrupowania dywizji w natarciu. Tworzy się pierwszy i drugi rzut, odwody ogólnowojskowe i specjalne, czyli jak pisze płk dr hab. Stanisław Koziej - "... do działań rajdowych przenosi się ideę ugrupowania właściwą walce ..., traktując rajd, OGM /.../, jak gdyby to były działania zaczepne /natarcie/ w głębi obrony przeciwnika".^{x/}

Również "Regulamin walki ..." /cz. I/ - nie jest w pełni precyzyjny w określeniu tego problemu. W punkcie 229 na stronie 176 określa się tam, że "... podstawowymi elementami ugrupowania operacyjnej grupy manewrowej są: oddziały rajdowe i wydzielone, taktyczny desant powietrzny lub pododdział /grupa/ desantowo-szturmowa oraz zgrupowanie bazowe". Jednak w punkcie 231 na stronie 177 znajdujemy zapis: "... podczas stawiania zadań dowódca dywizji /a więc OGM - J.W./ w rozkazie bojowym podaje: oddziałowi wydzielonemu ..., pułkom sił głównych ..., oddziałowi rakiet i pododdziałom artylerii ..., artylerii ..., oddziałom przeciwlotniczym ..., oddziałom lotnictwa wojsk lądowych ..., taktycznemu desantowi powietrznemu ..., oddziałom rajdowym ..., odwodom ..., oddziałom /pododdziałom/ zabezpieczenia technicznego i tyłowego ...". Oprócz powyższego w punkcie 232 na stronie 179 czytamy: "... odwód przeciwpancerny i oddział

x/ S. Koziej: "Działania ...", wyd. cyt., s. 195.

zaporowy przemieszczają się w składzie sił głównych, w gotowości do ich osłony przed uderzeniem czołgów nieprzyjaciela."

Dostrzegalne rozbieżności przytoczonych punktów rodzą wiele wątpliwości. Wymagają wyboru pomiędzy modelem ugrupowania typowego dla innych warunków /pkt 231/, a ugrupowaniem do działań rajdowych /pkt 229/.

Analiza przewidywanego charakteru działania i przytoczone uprzednio uwarunkowania skłaniają do akceptacji zapisu pkt 229, z równoczesnym potraktowaniem pozostałych jako przedsięwzięć organizacyjno-wykonawczych, zmierzających do zasygnalizowania potrzeb stworzenia takiego ugrupowania, które w każdym okresie działania operacyjnej grupy manewrowej, pozwoliłyby na osiągnięcie założonego celu.

Powyższe przesłanki pozwalają więc wyróżnić następujące elementy ugrupowania operacyjnej grupy manewrowej:

- oddział wydzielony;
- oddziały rajdowe;
- taktyczny desant powietrzny lub pododdział /grupa/ desantowo-szturmowy;
- zgrupowanie bazowe.

Oddział wydzielony - to element ugrupowania operacyjnej grupy manewrowej, w sile od wzmocnionego batalionu do pułku,^{x/} przeznaczony do ubezpieczenia jej przemarszu na rubież wejścia do działania, a następnie do zabezpieczenia przedostania się OGM w głąb ugrupowania nieprzyjaciela. Po jej dotarciu na tyły nieprzyjaciela i przystąpieniu do działań rajdowych, oddział wydzielony wykonuje zadania polegające na opanowywaniu i utrzy-

x/ Praktyka ćwiczeń wskazuje, że najczęściej organizowany na bazie pułku zmechanizowanego.

mywaniu ważnych rubieży, obiektów oraz zwalczaniu sił i środków nieprzyjaciela w celu zapewnienia operacyjnej grupie manewrowej korzystnych warunków działania.

Oddziały rajdowe - to zasadnicze elementy ugrupowania - przeznaczone do prowadzenia manewrowych i samodzielnych działań bojowych, polegających na niszczeniu, opanowywaniu lub obezwładnianiu środków napadu jądrowego, naziemnych urządzeń broni precyzyjnej, stanowisk dowodzenia i kierowania, baz i składów, lotnisk, węzłów komunikacyjnych i innych ważnych obiektów oraz wykonywania uderzeń na podchodzące odwody nieprzyjaciela.

Dywizja pancerna działająca jako OGM armii tworzy oddziały rajdowe na bazie 2-3 odpowiednio zorganizowanych i wzmocnionych pułków czołgów.^{x/}

Taktyczny desant powietrzny - organizowany zawczasu lub doraźnie w sile wzmocnionej kompanii lub batalionu piechoty - przeznaczony do opanowywania i utrzymywania, do czasu podejścia oddziału wydzielonego lub rajdowego - ważnych obiektów i rubieży, wykonywania uderzeń na skrzydła lub tyły podchodzących odwodów nieprzyjaciela, a także do samodzielnego lub wspólnego z pozostałymi elementami ugrupowania OGM niszczenia nieprzyjacielskich środków napadu jądrowego, stanowisk dowodzenia i kierowania oraz urządzeń tyłowych.

Pododdział /grupa/ desantowo-szturmowy - organizowany ze śmigłowców bojowych i wzmocnionej piechoty - przeznaczony do

x/ Szerzej na ten temat w kolejnym rozdziale.

zwalczania szczególnie ważnych obiektów nieprzyjaciela metodą szturmową powietrzną.

Zgrupowanie bazowe tworzą - osłaniane przez piechotę i czołgi - pododdziały rodzajów wojsk nie rozdzielone do poszczególnych oddziałów rajdowych, eskadra śmigłowców bojowych, pododdział zabezpieczenia technicznego i tyłowego oraz stanowiska dowodzenia. Organizuje się je w celu zapewnienia niezbędnej żywotności operacyjnej grupie manewrowej i zapewnienia możliwości odtwarzania zdolności bojowej oddziałom rajdowym, po wykonaniu przez nie określonego zadania. Innym wariantem wykorzystania zgrupowania bazowego jest wyznaczenie go do spełniania roli sił głównych operacyjnej grupy manewrowej. W takim przypadku, oprócz źródła żywotności, byłoby również koncentracją jej potencjału bojowego.^{x/} W każdym z tych wariantów zgrupowanie bazowe - jak już zaznaczono - musi być odpowiednio osłaniane. W pierwszym przypadku do jego osłony mogą wystarczyć siły jednego oddziału rajdowego, w drugim - w skład zgrupowania bazowego mogą wchodzić siły nawet dwóch oddziałów rajdowych.

Z powyższego można wnioskować, że ugrupowanie operacyjnej grupy manewrowej tworzone być musi już w rejonie ześrodkowania. W początkowej fazie działania będzie to najczęściej ugrupowanie marszowe, a po wyjściu w przestrzeń operacyjną i przystąpieniu do działań rajdowych - ugrupowanie zwarte lub luźne /rozcłonkowane/. Podczas działania w ugrupowaniu zwartym, operacyjna grupa manewrowa skupia większość sił w zgrupowaniu bazowym i wykonuje zadania cząstkowe poprzez wysłanie co pe-

x/ S. Koziej, wyd. cyt., s. 197.

wien czas pojedynczych oddziałów rajdowych. Odwrócenie tej sytuacji następuje podczas działania w ugrupowaniu luźnym, w ramach którego oddziały rajdowe działają cały czas samodzielnie i na znacznej przestrzeni, a zgrupowanie bazowe cyklicznie zapewnia im odtwarzanie zdolności bojowej.

Zrozumiałe, że powyższy podział na ugrupowanie zwarte lub luźne nie może być ostateczny lub stały. Chcąc sprostać specyfice działań w głębi ugrupowania przeciwnika oraz maksymalnie wykorzystać warunki terenowe do wykonywania zaskakujących uderzeń i nieoczekiwanych zasadzek, ugrupowanie OGM musi być w toku działania nieustannie przekształcane poprzez manewr oddziałów rajdowych. To one, w zależności od sytuacji i zachodzących w niej zmian, wykonują manewr na nakazane kierunki, gdzie zwalczają wyznaczone siły i środki przeciwnika poprzez uderzenia na obiekty, organizując napady i zasadzki, opanowując i utrzymując ważne obiekty, a po wykonaniu tych zadań wracają do zgrupowania bazowego, gdzie odtwarzają zdolność bojową. W czasie samodzielnych działań oddziały rajdowe mogą być /w razie konieczności/ wspierane poprzez skierowanie w dany rejon przez dowódcę OGM kolejnego oddziału rajdowego lub grupy desantowo-szturmowej, czy też desant powietrzny. Również w razie nieprzewidzianej potrzeby, dowódca operacyjnej grupy manewrowej może użyć wszystkie oddziały rajdowe do wykonania uderzenia na jeden obiekt /na przykład w razie zagrożenia OGM ze strony odwodu przeciwnika/.

2.5. Prowadzenie działań przez operacyjną grupę manewrową armii

Operacyjną grupę manewrową najczęściej wprowadza się do działań po przełamaniu głównej rubieży obrony nieprzyjaciela. Oznacza to, że armia - odpowiedzialna za stworzenie dogodnych warunków do wprowadzenia operacyjnej grupy manewrowej do działań - musi dokonać wyłomu w strukturze obrony nieprzyjaciela na głębokość 20-40 km, stworzyć lukę w jego ugrupowaniu o szerokości 15-20 km oraz ograniczyć możliwość manewru jego sił na zagrożony kierunek.^{x/}

Do rubieży wejścia do działań operacyjna grupa manewrowa podchodzi skrycie, po 2-4 drogach marszu. W warunkach stosowania broni jądrowej, przed wprowadzeniem jej do działań, przełożony wykonuje uderzenia jądrowe na najważniejsze obiekty nieprzyjaciela, znajdujące się w taktycznej i bliższej głębi operacyjnej. W działaniach z użyciem tylko broni konwencjonalnej, zwykle wykonuje się ogniowe zabezpieczenie podejścia wojsk i krótkie, lecz silne ogniowe przygotowanie ataku, składające się z jednej lub kilku nawał ogniowych na obiekty i odwody nieprzyjaciela.

Z chwilą osiągnięcia przez OGM rubieży wprowadzenia do działań może być wykonywane ogniowe wsparcie ataku, na głębokość rozmieszczenia broniących się sił nieprzyjaciela.

Tamże, s. 254-255.

Oddział wydzielony operacyjnej grupy manewrowej zabezpieczając jej wejście do działań - pod osłoną ognia artylerii i lotnictwa, wykorzystując powodzenie związków taktycznych pierwszego rzutu armii, szybko podchodzi do tej rubieży, rozwija się z marszu w ugrupowanie bojowe, atakuje napotkanego nieprzyjaciela, niszczy go i w szybkim tempie przesuwa się w nakazanym kierunku.

Pozostałe siły OGM podążają za oddziałem wydzielonym w ugrupowaniu marszowym i wykorzystując powstałe wyłomy, szybko przesuwa się w głąb ugrupowania nieprzyjaciela. W razie potrzeby oddziały rajdowe, maszerujące na czele kolumn, rozwijają część swych sił w ugrupowanie przedbojowe lub bojowe i we współdziałaniu z oddziałami wydzielonymi pierwszorzutowych związków taktycznych oraz pododdziałami desantowo-szturmowymi, zdecydowanie pokonują ogniska oporu nieprzyjaciela na kierunkach działania, dążąc do jak najszybszego oderwania się operacyjnej grupy manewrowej od sił głównych armii.

Oderwanie to, w myśl przedstawionych uprzednio warunków, może być dokonane w ciągu 15-26 godzin.^{x/} Czas ten można obliczyć stosując wzór:

$$T_{od} = \frac{D_k}{V_{ogm} - V_{sc}}$$

- gdzie: - T_{od} - czas oderwania się OGM od sił głównych armii;
- D_k - długość kolumny OGM;
- V_{ogm} - średnia prędkość działania OGM;

x/ Identyczny czas oderwania się OGM od sił głównych armii będzie w warunkach realizacji przez armię operacji zaczepnej w przeciwuderzeniu strategicznym lub w przeciwnatarciu frontu.

- Vsc - średnia prędkość działania sił głównych armii.

Przyjmując, że długość kolumn OGM w marszu po dwóch drogach wynosi 65 km, średnia prędkość jej działania 6-8 km/h, średnia prędkość sił głównych armii 4-5 km/h - uzyskamy:

$$T_{od} = \frac{65}{7 - 4,5}$$

$$T_{od} = 26 \text{ godzin}$$

Przy założeniu, że operacyjna grupa manewrowa maszeruje po czterech drogach - długość jej kolumn wyniesie 37,5 km. Uwzględniając uprzednio założone średnie prędkości działania uzyskamy:

$$T_{od} = \frac{37,5}{7 - 4,5}$$

$$T_{od} = 15 \text{ godzin}$$

Porównanie otrzymanych wartości wskazuje, że korzystniejsza sytuacja do oderwania się OGM od sił głównych armii zaistnieje przy jej wprowadzaniu do działań co najmniej po czterech drogach marszu. Przyczyni się to do skrócenia głębokości i rozczłonkowania ugrupowania, co zwiększy z kolei możliwość uniknięcia walki z nieprzyjacielem w tej fazie działania i stworzy warunki do efektywniejszych działań w głębi.

Z praktyki prowadzonych ćwiczeń wynika, że pierwszymi zadaniami realizowanymi przez OGM będzie pokonanie pośrednich рубеży obronnych nieprzyjaciela. Konieczność tę potwierdzają również doświadczenia historyczne, które wskazują, że nawet po pokonaniu taktycznej strefy obrony i stworzeniu luki w ugrupowaniu nieprzyjaciela, dążyć on będzie do likwidacji

rysującego się niebezpieczeństwa i zatrzymania sił operacyjnej grupy manewrowej, w oparciu o przygotowane i rozbudowane w głębi rubieże terenowe. W tym też kontekście walkę OGM na kolejnych rubieżach obronnych należy uznać za wymuszoną konieczność, podejmowaną tylko wówczas, gdy nie będzie innej możliwości przedostania się na tyły nieprzyjaciela.

W takim przypadku OGM pokonuje je z marszu na szerokim froncie i na kierunku działania oddziału wydzielonego lub kierunkach słabo bronionych, w ścisłym współdziałaniu z desantami powietrznymi, oddziałami desantowo-szturmowymi i lotnictwem.

Podobne warunki stwarzają potrzebę nawiązywania walki z podchodzącymi odwodami nieprzyjaciela. Operacyjna grupa manewrowa podejmuje ją w interesie sił głównych armii lub też w interesie własnym. W pierwszym przypadku wykonanie zadania wymagać będzie zaangażowania całości sił OGM, w drugim - może wystarczyć użycie 1-2 oddziałów rajdowych.

Uwzględniając powyższe wskazania oraz przewidywane warunki walki z odwodami można wyróżnić trzy sposoby działania operacyjnej grupy manewrowej:

- powstrzymanie marszu odwodów nieprzyjaciela poprzez wiązanie walką przegrupowujących się kolumn nieprzyjaciela na ich drogach marszu;
- rozbicie podchodzących odwodów w boju spotkaniowym;
- rozbicie sił nieprzyjaciela w rejonie odpoczynku, ześrodkowania, odtwarzania zdolności bojowej czy też likwidacji skutków użycia broni masowego rażenia.

W każdym z powyższych sposobów OGM powinna dążyć do uzyskania zaskoczenia, stworzenia sobie możliwości bicia go częściami i nie wdawania się w długotrwałe walki. Niemożność uzyskania przewagi w tych dążeniach skazuje operacyjną grupę manewrową na niepowodzenie i stawia pod znakiem zapytania dalsze jej działanie.

Zasadniczym zadaniem OGM jest niszczenie, zwalczanie i opanowywanie obiektów nieprzyjaciela w działaniach rajdowych. Do ich wykonawstwa dywizja przystępuje z reguły po wdarciu się w głąb ugrupowania nieprzyjaciela i oderwaniu się od sił głównych armii. Z przeprowadzonych badań wynika, że sprzyjające warunki do rozpoczęcia działań rajdowych zaistnieją po wdarciu się OGM w obszar odległy od pierwszorzutowych związków taktycznych armii o około 30-50 km. Nie oznacza to oczywiście, że tak będzie zawsze. Niekiedy może wynikać potrzeba przechodzenia do działań rajdowych na mniejszej głębokości, w trakcie wdzierania się na tyły przeciwnika i odrywania od sił głównych armii, czyli w pierwszej fazie działania OGM.^{x/}

Naturalnie taka sytuacja z punktu widzenia interesów OGM jest dla niej mało korzystna, stwarza trudności w uzyskaniu dużego tempa działania i stawia wręcz pod znakiem zapytania możliwość oderwania się od sił głównych armii.

Dlatego zasadnicza faza działania OGM /przejście do działań rajdowych/ powinna rozpocząć się z chwilą przedostania się na

x/ Np. w ćwiczeniu szkieletowym ze słuchaczami III Kursu ASG WP prowadzonym w dniach 10-16.05.1983 r. OGM 3A otrzymała pierwsze zadanie na głębokości 20 km, w trakcie odrywania się od sił głównych armii.

tyły przeciwnika. Składa się na nią - według płk dra hab. Stanisława Kozieja - "... ciąg /zbiór/ realizowanych kolejno lub równocześnie - i prowadzących w sumie do osiągnięcia ostatecznego celu rajdu - napadów, zasadzek, uderzeń, manewrów, skrytych wyczekiwań w obranych rejonach, z jednoczesnym stopniowym przemieszczaniem się całego elementu rajdowego wewnątrz ugrupowania przeciwnika".

Przytoczony cytat stanowi kwintesencję działań rajdowych OGM. Jej podstawą będzie ciągły manewr oddziałów rajdowych skierowany przeciwko zasadniczym obiektom nieprzyjaciela. Oddziały rajdowe samodzielnie lub wspólnie z innymi elementami ugrupowania OGM wykonywać będą zaskakujące rajdy, przemieszczając się przed ugrupowaniem OGM, na jej skrzydłach lub tyłach, wykonując kolejno lub równocześnie uderzenia, napady i zasadzki. /Załącznik nr 1/.

Wspólną cechą tego etapu działania OGM będzie więc jak najszybsze zlokalizowanie i rozpoznanie obiektu, a następnie ciągłe śledzenie go lub tropienie /jeżeli jest w ruchu/; szybkie i skryte naprowadzanie nań oddziału rajdowego; wykonanie błyskawicznego i zaskakującego uderzenia na obiekt, zniszczenie go lub opanowanie, a następnie kolejne przemieszczenie się OR w nowy rejon lub zatrzymanie obiektu do czasu podejścia sił OGM. Szczególne powodzenie w wykonawstwie tych akcji rokuja uderzenia w wymiarze lądowo-powietrznym. Dysponując śmigłowcami bojowymi OGM może zmanewrować przeciwko szczególnie ważnym lub ruchliwym obiektom desant powietrzny lub grupę desantowo-szturmową, w celu wspólnego z oddziałem rajdowym zniszczenia ich lub opanowania.

Koniecznym warunkiem samodzielnego wykonywania zadań bojowych na tyłach przeciwnika jest dysponowanie przez OGM odpowiednią żywotnością. Tworzy się w tym celu zgrupowanie bazowe, w którym następuje cykliczne odtworzenie zużytego w trakcie rajdu potencjału bojowego. To właśnie w nim umożliwia się oddziałom rajdowym odpoczynek po wykonaniu zadań, obsłużenie i częściowy remont sprzętu, uzupełnienie środków materiałowych.

Zgrupowanie bazowe działa skokami, rozwijając się 1-2 razy w ciągu doby w wybranych rejonach na kierunku działania OGM. Oddział rajdowy po przybyciu do takiego rejonu rozmieszcza się w kolumnach, a pododdziały tyłowe przystępują natychmiast do obsługi oddziału. W pracach tych uczestniczy jedynie niezbędna ilość żołnierzy oddziału rajdowego. Pozostali odpoczywają. Po odtworzeniu zdolności bojowej OR odchodzi do wykonywania kolejnych zadań.

Końcową fazę działania OGM stanowi jej połączenie się z siłami głównymi armii. Problemy związane z tym etapem są nie mniej trudne i złożone niż w dwóch pierwszych etapach.

Z praktyki ćwiczeń, w których uwzględniona była problematyka końcowej fazy rajdu oraz oceny literatury można najogólniej wyróżnić trzy sytuacje łączenia się OGM z siłami głównymi armii:

- pierwsza, w której OGM pod koniec działań zajmuje określony rejon i broni się w nim do czasu podejścia sił głównych armii;

- druga - powstanie wówczas - gdy operacyjna grupa manewrowa, po wykonaniu zadań na tyłach przeciwnika, przebija się w

kierunku wojsk własnych;

- trzecia - gdy operacyjna grupa manewrowa wykonując postawione zadanie zmuszona zostanie przez przeważające siły przeciwnika do wycofania się.

Każda z powyższych sytuacji ma inne uwarunkowania i specyfikę działania. W pierwszej, OGM broniąc opanowanego rejonu swój główny wysiłek skupiać będzie na kierunku podejścia wojsk własnych, powstrzymując wycofującego się nieprzyjaciela. Ponadto rejon zajęty przez OGM może być atakowany z innych kierunków. Dlatego obrona tego rejonu musi być przez cały czas okrężna. Sam proces łączenia się OGM z siłami armii będzie trudny i długotrwały. W pierwszej kolejności należy uzgodnić konkretne kierunki podejścia OW pierwszorzutowych nacierających związków taktycznych armii, wyznaczyć rubież i punkty spotkania, rubieże przerwania ognia, a wszystko to w czasie równoczesnych prób przebicia się wojsk przeciwnika i ataków z innych kierunków. Dodatkowym utrudnieniem mogą być dalsze działania oddziałów i grup rajdowych na podejściach do rejonu zajmowanego przez OGM. Korzystając z nieuniknionego w takich sytuacjach zamieszania, będą one atakować i niszczyć wycofujące się siły i środki przeciwnika, likwidować próby przebicia się itp. Powrót oddziałów rajdowych do OGM może nastąpić wspólnie z OW nacierających sił głównych armii lub po przejściu przez zajmowany przez nie rejon ZT armii.

W drugiej sytuacji OGM, po wykonaniu postawionych zadań lub w wyniku zatrzymania się natarcia sił głównych armii, zmuszona

będzie przebijać się do wojsk własnych. Warunki, w jakich to przebijanie będzie realizowane, mogą przybrać charakter działań zbliżonych do wyjścia z okrążenia. Zaistnieje więc potrzeba wyboru kierunku przebijania się, zmasowania na nim sił i środków /najsłabiej broniony i najmniej zagęszczony wojskami przeciwnika oraz w miarę zakryty/ i wykonania głównego uderzenia. Siły główne armii mogą wykonać skoordynowane uderzenie na tym kierunku i wspierać walkę OGM ogniem artylerii i lotnictwa. Sam moment łączenia się, podobnie jak w pierwszej sytuacji, jest również skomplikowany. Wymaga uzgodnień co do kierunku, punktów spotkania, rubieży przerwania ognia oraz rubieży przekraczania sił głównych.

Całkowicie inne warunki zaistnieją podczas wycofywania się sił OGM pod naporem uderzających odwodów przeciwnika. W takiej sytuacji OGM zmuszona będzie do odchodzenia na kolejne pozycje w kierunku wojsk własnych, z równoczesną koniecznością torowania sobie dróg wycofywania. Będzie to więc jak gdyby połączenie opóźniania odwodów przeciwnika z równoczesnym przebijaniem się do wojsk własnych. Wystąpi więc konieczność - podobnie jak w poprzednich sytuacjach - wcześniejszego uzgodnienia kierunków wycofania się, rubieży spotkania i przerwania ognia oraz ustalenia stref odpowiedzialności ogniowej, a także punktów przekroczenia przez OGM rubieży zajmowanych przez siły główne.

Przewidywać należy, że każde połączenie się OGM z siłami głównymi armii będzie procesem skomplikowanym i trudnym do zrealizowania. Każde też, wymagać będzie od dowódcy i sztabu OGM głębokich i wnikliwych ocen, szybkiej decyzji i stanow-

czości w jej realizacji.

Kończąc rajd OGM z reguły przechodzi do drugiego rzutu operacyjnego armii i odtwarza zdolność bojową do kolejnego zadania.

x x x

Przedstawione w rozdziale problemy tworzenia i użycia OGM armii pozwalają na dokonanie istotnych uogólnień, które posłużą jako tło do zaprezentowania wyników badań organizacji i działania oddziału rajdowego w kolejnych rozdziałach. Najważniejsze z nich to:

- potrzeba tworzenia i działania OGM oraz oddziałów rajdowych z jej składu wynika z obiektywnych prawidłowości współczesnych operacji, polegających na jednoczesnym oddziaływaniu nacierających wojsk na całą głębokość ugrupowania operacyjnego przeciwnika;

- celem działania OGM jest szybkie przeniesienie wysiłku działań zaczepnych w przestrzeń operacyjną przeciwnika i stworzenie tam swoistego drugiego frontu walki, poprzez wykonywanie specyficznych zadań w oderwaniu od sił głównych armii;

- głównym zadaniem OGM jest niszczenie środków napadu jądrowego, naziemnych urządzeń broni precyzyjnej /zwłaszcza systemów rozpoznawczo-uderzeniowych/ oraz stanowisk dowodzenia i kierowania;

- dywizja pancerna, wyznaczona do działania jako OGM armii, wymaga specjalnego i wszechstronnego przygotowania oraz odpo-

wiedniego wzmocnienia i wsparcia;

- głównymi elementami zgrupowania OGM są: tworzone na bazie odpowiednio przygotowanych i wzmocnionych pułków czołgów oddziały rajdowe;

- w rajdzie OGM można wyróżnić trzy fazy działania: przedostanie się na tyły przeciwnika; wykonywanie nakazanych zadań po dotarciu na tyły; ponowne połączenie się z wojskami własnymi. Każda z faz ma sobie właściwe warunki działania i wynikające z nich sposoby realizacji zadań;

- istotnym problemem w rajdzie OGM jest konieczność zapewnienia żywotności działającym oddziałom rajdowym. Realizatorem przedsięwzięć związanych z odtwarzaniem zdolności bojowej OR jest zgrupowanie bazowe;

- każdy rajd OGM kończy się z chwilą połączenia się jej sił z siłami głównymi armii.

3. OGÓLNE ZAŁOŻENIA ORGANIZACJI ODDZIAŁU RAJDOWEGO NA BAZIE PULKU CZOLGÓW

Przedstawione w poprzednim rozdziale problemy tworzenia operacyjnej grupy manewrowej armii i poglądy na jej użycie w operacji zaczepnej pozwalają wysunąć tezę, że głównym jej elementem ugrupowania realizującym przewidywane zadania są - organizowane na bazie odpowiednio przygotowanych pułków czołgów - oddziały rajdowe. Zatem - jaką rolę spełniał będzie oddział rajdowy w działaniu operacyjnej grupy manewrowej? Co będzie celem jego działania i jakie należy przewidywać dla niego zadania? Jak określić rozmach działania? Jak tworzyć ugrupowanie bojowe oddziału rajdowego i jakie przewidzieć elementy?

Odpowiedzi na tak sformułowane pytania zostaną przedstawione w niniejszym rozdziale.

3.1. Cel, istota działania i przewidywane zadania oddziału rajdowego

Cel - według określenia zawartego w "Słowniku języka polskiego" - to "... to, do czego się dąży, co chce się osiągnąć ...", to również "... przedmiot /obiekt/ zamierzonych działań ...".^{x/}

Podobne określenie celu znajdujemy również w "Leksykonie wiedzy wojskowej", gdzie określa się cel jako "... zamierzony
x/ "Słownik języka polskiego", PWN 1978, t. I, s. 235.

rezultat dążeń, punkt do którego osiągnięcia się zmierza".^{x/}

Cytowane określenia pozwalają wysunąć tezę, że każde racjonalne działanie musi mieć założony cel, do którego osiągnięcia się zmierza, stosując najwłaściwsze w danej sytuacji i warunkach sposoby.

Potwierdzeniem tej tezy są treści zasad walki, z których pierwsza określa, że "... cel walki /działania/ stanowi jej ostateczny, końcowy wynik, który zamierza się osiągnąć w rezultacie określonego działania".^{xx/} Tym końcowym rezultatem w operacji lub walce jest zwycięstwo, które oznacza szybkie, zdecydowane i ostateczne rozbicie /rozgromienie/ konkretnego operacyjnego lub taktycznego zgrupowania nieprzyjaciela. By sięgnąć po nie każdy dowódca musi odpowiedzieć sobie na co najmniej trzy pytania:

- które zgrupowanie /jakiego nieprzyjaciela/ rozbić?;
- jak je rozbić?;
- gdzie je rozbić?

Analiza tych pytań pozwala stwierdzić, że pierwsze z nich mieści się w kategoriach celu, który trafnie sprecyzowany przejawia się w decyzji dowódcy, a następnie zostanie przetransponowany do realizacji w zadaniach dla wykonawców.

Jaki więc cel spełniał będzie oddział rajdowy wysyłany z operacyjnej grupy manewrowej?

Odpowiedzi na to pytanie należy szukać w celu i charakterze działania operacyjnej grupy manewrowej. Z przedstawionych

x/ "Leksykon wiedzy wojskowej", MON 1979, s. 61.

xx/ "Regulamin walki ...", cz. I, wyd. cyt., s. 23.

uprzednio ustaleniu wyniku, że OGM ma szybko przenieść wysiłek działań zaczepnych w przestrzeń operacyjną i stworzyć tam drugi front walki, polegający na zwalczaniu różnorodnych obiektów przeciwnika. Do wykonania głównych zadań OGM kieruje swoje oddziały rajdowe. Należy więc zakładać, że oddział rajdowy wysyłany będzie w celu zwalczania różnorodnych i wybranych obiektów przeciwnika oraz stworzenia jak najkorzystniejszych warunków do zdobycia i utrzymania przez OGM przewagi. Cel ten oddział rajdowy będzie realizował poprzez: szybkie oderwanie się /odejście/ od sił głównych operacyjnej grupy manewrowej; skryte podejście do wyznaczonego obiektu, jego zniszczenie, opanowanie lub obezwładnienie, a następnie przemieszczenie się w nowy rejon działania lub dołączenie do sił głównych OGM. Tak więc każdy rajd oddziału rajdowego stanowił będzie sekwencję szybkich przesunięć, skrytych wyczekiwań i gwałtownych uderzeń wykonywanych wewnątrz ugrupowania nieprzyjaciela^{x/} oraz obejmował trzy okresy: dojście do wyznaczonego rejonu; zniszczenie, opanowanie lub obezwładnienie obiektu; przeniesienie się w nowy rejon działania lub ponowne połączenie się z operacyjną grupą manewrową.

Z przedstawionego celu i istoty działania OR wynika, że działa on na korzyść i w interesie OGM.

Przykładów tak pojętego działania znajdujemy w historii wiele, tak dawnej jak i współczesnej. W odległej przeszłości znamiona takiego działania znajdujemy w bitwie pod Platejami

x/ S. Koziej, wyd. cyt., s. 38.

w 479 r. p.n.e., w której to Persowie wysłali na tyły armii greckiej oddział jazdy do przecięcia dróg zaopatrzenia i uniemożliwienia Grekom skorzystania ze źródeł wody na zapleczu. W wyniku powodzenia tej akcji armia grecka wycofała się z zajmowanych pozycji, co jednak ze względu na nieudany pościg nie doprowadziło Persów do zwycięstwa.

Powszechnie stosowaną praktykę działań rajdowych spotykamy we wczesnym średniowieczu w sztuce wojennej Czyngis Chana i późniejszych władców "Złotej Ordy". Począwszy od połowy XIII wieku skutków tych rajdów doświadczyło całe południe Polski. Zagony jazdy tatarskiej stosowały całkowicie nową i nieznaną dla ówczesnego rycerstwa polskiego taktykę działania. Po wtargnięciu w głąb terytorium państwa polskiego czambuły rozkładały tzw. kosz, stanowiący jak gdyby bazę wypadową do uderzeń na polskie miejscowości. Z tego rejonu kierowane były oddziały i podjazdy jazdy tatarskiej do łupienia i grabieży okolicznych ziem. W przypadku większych miast lub zdecydowanego oporu Tatarzy ściągali w ten rejon całość sił, dążąc do błyskawicznego zwycięstwa. Wszelką zdobycz odprowadzano do kosza, po czym ruszał on w głąb terytorium Polski lub - w przypadku wystarczającego łupu - cofał się na własne tereny.

Jak pisze w swojej rozprawie habilitacyjnej płk dr hab. Stanisław Koziej - "Ugrupowanie kolumny tatarskiej podczas penetracji nieprzyjacielskiego terytorium było w pełni podporządkowane wymogom taktyki zagonowej. Składało się ono z kilku rozrzuconych na znacznej przestrzeni i zdolnych do samodzielnego działania elementów takich jak: podjazdy /zagony/,

siły główne /zgrupowanie centralne/ i straż tylna."x/

Również późniejsze wojny i konflikty dostarczyły wielu interesujących przykładów - wskazujących na potrzebę wykonania rajdów na tyły przeciwnika. Przesiadając się z konia na czołg - oddziały rajdowe w okresie II wojny światowej realizowały cele taktyczne i operacyjne grup szybkich, związków taktycznych i operacyjnych. Pouczający przykład działania pułku czołgów armijnej grupy szybkiej przytacza wybitny dowódca Armii Radzieckiej - Dmitrij Leluszenko: "... szczególnie dzielnie bił się 17 pułk czołgów gwardii 1 Korpusu Zmechanizowanego Gwardii./.../ Pułk otrzymawszy zadanie wykonania rajdu na tyły wroga, 20 grudnia wyszedł w przestrzeń operacyjną nieprzyjaciela w rejonie chutoru Chlebińskiego i rozwijając dynamiczne natarcie, o świcie 23 grudnia pod osłoną mgły zbliżył się do samych kolumn wojsk hitlerowskich, które poruszały się w kierunku frontu, prawdopodobnie w celu zamknięcia powstałego wylomu w niemieckiej obronie. Warunki, w jakich znalazł się nieprzyjaciel, uniemożliwiały mu w istocie rzeczy, jakikolwiek manewr, ponieważ zarówno z prawej, jak i lewej strony drogi zalegały ogromne zaspasy śnieżne. Czołgi Pozołotina /dowódca 17 pcz - J.W./ ogniem, pancerzem i gąsiennicami niszczyły siłę żywą i techniczny sprzęt bojowy wroga. 10 000 hitlerowskich żołnierzy wszystkich stopni znalazło grób na pokrytych grubą warstwą śniegu dońskich stepach. Zdobyto ponad 50 dział, około 200 różnych samochodów, wiele karabinów maszynowych, ka-

x/ Tamże, s. 46.

rabinów oraz innego uzbrojenia i sprzętu bojowego."x/

Ciekawy, a nawet wręcz pokazowy w skutkach przykład zaskakującego uderzenia na stanowisko dowodzenia włoskiej dywizji przytacza Adam Majewski.^{xx/} W czasie bitwy o Gazelę patrol rozpoznawczy 3 Batalionu Strzelców Karpackich wyszedł na nocny patrol w Pustynię Libijską. Po wielu godzinach żołnierze zobaczyli przed sobą jakieś wojska, namioty i pojazdy. Myśląc, że to własne pozycje, na dużej szybkości zbliżyli się do tych obiektów. Wówczas okazało się, że w nocy przeszli przez linię frontu i od tyłu wtargnęli do sztabu włoskiej dywizji, której oficerowie spożywali w kasynie uroczysty obiad. Dowódca patrolu, porucznik Mrugański dał rozkaz otwarcia ognia. W wyniku tego nieoczekiwanego napadu kilku pojazdów rozpoznawczych, na całym odcinku frontu powstała ogromna panika. Włosi myśląc, że rozpoczęło się natarcie aliantów, bez broni wybiegli na przedni skraj. Jednostki polskie i australijskie widząc na przedpolu biegających Włochów, wznowiły od czoła natarcie i bez trudu przełamały obronę nieprzyjaciela. W ciągu jednego dnia przełamano obronę całego korpusu. O powodzeniu zadecydowało śmiałe uderzenie zwiadowców i wzniesienie paniki, której Włosi już nie opanowali.

Dużą rolę odgrywały również rajdy podczas wojen na Bliskim Wschodzie. Jednym z przykładów jest działanie egipskiej brygady pancерnej w wojnie 1967 roku, która w pierwszym dniu woj-

x/ D. Leluszenko: "Pancernym szlakiem", MON 1983, s. 219.

xx/ A. Majewski: "Wojna, ludzie i medycyna", Lublin 1969, s. 298.

ny skrycie przeniknęła na terytorium Izraela i wykonała zaskakujące uderzenie na ześrodkowaną tam nieprzyjacielską brygadę pancerną, a następnie wycofała się na swoje terytorium. W wyniku tego rajdu nastąpiło ustabilizowanie się frontu na tym obszarze Półwyspu Synajskiego.^{x/}

Wnioski z przytoczonych przykładów, jak również innych doświadczeń historycznych wskazują, że także na przyszłym polu walki rajdy mogą okazać się skutecznym sposobem realizacji zadań wewnątrz ugrupowania nieprzyjaciela - we wszystkich płaszczyznach współczesnej i przyszłej walki.

W sensie ognia będą to zadania nacelowane na niszczenie, opanowanie lub obezwładnienie poszczególnych elementów nieprzyjacielskiego systemu rażenia oraz dezorganizację jego funkcjonowania, a także na zwiększenie efektywności własnego systemu. Głównymi obiektami mogą więc być:

- środki napadu jądrowego /eskadry pocisków CRUISE, baterie rakiet PERSHING II i dywizjony pocisków rakietowych LANCE/;
- naziemne urządzenia broni precyzyjnej, w tym głównie systemów rozpoznawczo-uderzeniowych /ASSAULT BREAKER, PLSS/;
- środki napadu powietrznego i obrony przeciwlotniczej /samoloty na lotniskach, baterie i dywizjony rakiet przeciwlotniczych NICE-HERCULES, HAWK, ROLAND/;
- składy amunicji specjalnej;
- bazy i środki zabezpieczenia logistycznego /głównie w amunicję i rakiety/;
- oddziały i związki taktyczne w rejonach porażenia, odtwa-

x/ S. Koziej: "Działania rajdowe", wyd. cyt., s. 90.

rzania zdolności bojowej.

W sensie ruchu będą to zadania nacelowane na utrudnienie ruchu nieprzyjacielowi i zapewnienie swobody tegoż ruchu siłom OGM. Polegają one na:

- czasowym opanowaniu i blokowaniu węzłów komunikacyjnych, ciałnin terenowych, przepraw i urządzeń hydrotechnicznych;
- wykonywaniu niszczeń na drogach przegrupowania się odwodów nieprzyjaciela;
- opanowywaniu lub niszczeniu składów i magazynów z materiałami pędnymi, baz technicznych oraz remontowych;
- zwalczaniu groźnych dla ruchu środków zdalnego minowania i elementów broni precyzyjnego rażenia.

W ramach zdobycia przewagi w sferze informacji mogą to być zadania nacelowane na zakłócenie sprawności działania nieprzyjacielskiego systemu informacyjnego, polegające na:

- niszczeniu lub obezwładnianiu systemu dowodzenia /stanowisk dowodzenia brygady, dywizji, korpusu, punktów dowodzenia i kierowania systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, obrony przeciwlotniczej, lotnictwa i walki radioelektronicznej/;
- zdobywaniu i dostarczaniu informacji o siłach i środkach nieprzyjaciela oraz terenie.

Powyższe zadania - zgodnie z ustaleniami dokumentów normatywnych^{x/} - oddział rajdowy może wykonywać w ramach zadania bliższego, a następnie dalszego operacyjnej grupy manewrowej. W tych też granicach otrzymuje on zadanie bliższe i kierunek dalszego działania lub tylko obiekt /obiekty/ do zdobycia bądź

x/ "Regulamin walki ...", cz. I, wyd. cyt., s. 175.

zniszczenia. Z praktyki prowadzonych ćwiczeń wynika, że oddział rajdowy najczęściej otrzymywał zadanie bliższe i kierunek dalszego działania wówczas, gdy operacyjna grupa manewrowa działała w ugrupowaniu luźnym. Działając w ugrupowaniu zwartym, wysyłała oddział rajdowy określając mu obiekt /obiekty/ do zdobycia lub zniszczenia. Taką praktykę postępowania można - biorąc pod uwagę przewidywane warunki działania - uznać za prawidłową. Tak więc treścią zadania bliższego oddziału rajdowego może być: zniszczenie środków napadu jądrowego i innych ważnych obiektów nieprzyjaciela; prowadzenie walki z podchodzącymi odwodami nieprzyjaciela lub pokonanie jego obrony na rubieży pośredniej; opanowanie rejonu zapewniającego dogodne warunki do dalszych działań.

Kierunek dalszego działania powinien wyprowadzać oddział rajdowy na rubież zadania bliższego operacyjnej grupy manewrowej.

Reasumując powyższe rozważania można wnioskować, że zakres i treść przewidywanych zadań został określony jako możliwość ich wykonywania /udziału w nich/ przez oddział rajdowy. Potwierdzenia tego wniosku poszukamy w szerszej charakterystyce obiektów nieprzyjaciela - w kolejnym podrozdziale.

3.2. Charakterystyka obiektów przeciwnika

Przedmiotem działania oddziałów rajdowych mogą być różnorodne obiekty rozmieszczone w strefie operacyjnej przeciwnika. Z analizy prowadzonych ćwiczeń wynika, że w pasie armijnej

operacji zaczepnej może znajdować się ponad 500 obiektów, z których około 400 ma szczególne znaczenie w strukturze obrony nieprzyjaciela. Będą to stanowiska dowodzenia i kierowania, operacyjne i operacyjno-taktyczne środki napadu jądrowego, naziemne urządzenia systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i rozpoznawczych, odwody, raketowe środki obrony przeciwlotniczej, środki napadu powietrznego i lotniska, bazy zaopatrzenia, składy amunicji i obiekty sieci komunikacyjnej.

3.2.1. Stanowiska dowodzenia i kierowania

W myśl poglądów teoretyków NATO stanowiska dowodzenia i kierowania traktowane są jako najważniejsze obiekty infrastruktury wojskowej. Stacjonarne stanowiska dowodzenia będą organizować dowództwa i sztaby szczebla strategicznego na TDW do dowodzenia i kierowania w czasie wojny. Ich rozmieszczenie utrzymywane jest w głębokiej tajemnicy i jak dotychczas niewiele z nich zostało wykrytych i rozpoznanych.^{x/}

Polowe stanowiska dowodzenia i kierowania tworzone będą w działaniach bojowych do dowodzenia i kierowania wojskami, ogniem, lotnictwem i systemami rozpoznawczo-uderzeniowymi. Mogą to być:

- stanowiska dowodzenia korpusów, dywizji i brygad;
- ośrodki koordynacji wsparcia ogniowego i kierowania ogniem;
- centrum kierowania systemów rozpoznawczo-uderzeniowych;

x/ "Organizacja i działania OGM frontu i armii w operacji zaczepnej", GZSB, Warszawa 1981, s. 29.

- punkty dowodzenia obroną przeciwlotniczą;
- ośrodek dowodzenia lotnictwem taktycznym;
- posterunki naprowadzania lotnictwa na cele naziemne.

Zgodnie z postanowieniami dokumentów normatywnych państw NATO dowodzenie na szczeblach taktycznych i operacyjnych realizowane jest z głównego, wysuniętego i tyłowego stanowiska dowodzenia. Analiza tych postanowień oraz dostępnej literatury wskazuje, że teoretycy NATO przywiązują dużą wagę do rozmieszczenia, urządzenia oraz ochrony i obrony stanowisk dowodzenia. W większości z nich podkreśla się konieczność umiejętnego wyboru miejsca rozmieszczenia i przestrzegania określonych odległości od rubieży styczności wojsk. Za najkorzystniejsze uważa się rozmieszczenie stanowisk dowodzenia pomiędzy wojskami pierwszego rzutu i odwodami lub w rejonach rozmieszczenia odwodów. Urządza się je w miejscach zapewniających ciągłe dowodzenie, nieprzerwaną łączność z podległymi i współdziałającymi wojskami, a także dogodne warunki maskowania i ukrycia przed obserwacją naziemną i powietrzną. Wymiary, odległość rozmieszczenia stanowisk dowodzenia od linii styczności wojsk oraz etatowe siły i środki ochrony i obrony przeciwlotniczej przedstawia tabela zamieszczona na następnej stronie.

Z przedstawionej tabeli wynika, że stanowiska dowodzenia tworzą stosunkowo zwarty obiekt, w ramach którego sektorowo rozmieszczone są następujące elementy: centrum dowodzenia; centrum bojowego wsparcia lotniczego; centrum kierowania ogniem; grupa kierowania tyłami; główny węzeł łączności wraz z pozos-

tałymi środkami łączności stanowiska dowodzenia; pododdziały obsługi i ochrony oraz lądowisko śmigłowców.

Szczelbel dowodzenia	Nazwa stanowiska dowodzenia	Odległość od linii styczności wojsk	Wymiary stanowiska			Przewidywany stan sił ochrony i obrony stanowiska dowodzenia
			szerokość w km	głębokość w km ²	powierzchnia w km ²	
KA	WSD	10-20	3	4,5	12-13	około 800 - 900 żołnierzy
	SD	20-40	2-3	4-6	8-18	
	TSD	40-120	-	-	-	
DZ	WSD	5-8	0,4	0,5	0,20	około 500 żołnierzy
	SD	10-20	0,75	0,85	0,64	
	TSD	25-45	-	-	-	
BZ	WSD	2-5	-	-	-	około 115 żołnierzy
	SD	7-10	0,5	0,6	0,30	
	TSD	12-30	-	-	-	

Powyższe elementy rozmieszcza się w sposób rozśrodkowany w stosunku do centrum dowodzenia i w zależności od szczebla dowodzenia odległości te mogą wynosić od kilkudziesięciu metrów do kilku kilometrów.

Ochronę i obronę stanowiska dowodzenia realizują etatowe siły i środki. W razie konieczności mogą one być wzmocnione pododdziałami żandarmerii polowej, pododdziałami ochrony lub siłami pododdziałów zapasowych i szkolnych. Tworzą one:

- sieć posterunków regulacji ruchu i ochronno-kontrolnych;
- stanowiska ogniowe broni strzeleckiej, patrole piesze i na pojazdach;

- system ognia broni strzeleckiej powiązany z systemem zapór inżynierskich;

- odwód sił i środków ochrony i obrony stanowiska dowodzenia.

Z uwagi na powyższe przedsięwzięcia, jak również na wielkość zajmowanego rejonu i ilość sił tworzących stanowiska dowodzenia, pomimo surowych wymogów zachowania tajemnicy i maskowania, niemal w każdym przypadku istnieje szereg zjawisk pozwalających na wykrycie rejonu rozmieszczenia stanowiska dowodzenia. Będą to:

- działalność w danym rejonie grupy oficerów - wskazująca na prowadzenie rekonesansu;

- istnienie sieci posterunków ochronno-kontrolnych;

- zapory i tablice ostrzegawczo-kontrolne;

- wzmożony ruch charakterystycznych pojazdów, istnienie łączności;

- obecność i praca dużej ilości radiostacji, stacji radioliniowych, rozwijanie systemu łączności przewodowej;

- brak czołgów i artylerii przy równoczesnym rozwinięciu pododdziałów przeciwlotniczych.

Wszystkie te zjawiska świadczą będą o rozmieszczeniu w danym rejonie stanowiska dowodzenia, a w zależności od ich nasilenia przyczynią się do rozpoznania szkieletu dowodzenia, położenia elementów składowych oraz sił obrony i ochrony, co z kolei ułatwi ich zniszczenie.

Zasadniczymi obiektami uderzeń będą: centrum dowodzenia, centrum kierowania ogniem, węzeł łączności wraz z ośrodkiem

zbierania danych. Obiekty te, jak również rozmieszczenie pozostałych elementów stanowiska dowodzenia brygady, dywizji i korpusu - przedstawiono w załącznikach nr 2, 3 i 4.

Nierozłącznym komponentem stanowisk dowodzenia są elementy artyleryjskie. Planowaniem i kierowaniem ogniem artylerii zajmują się przede wszystkim dowódcy i sztaby artylerii dywizji i korpusu. Na szczeblach tych organizuje się: grupy taktyczne, ośrodki koordynacji wsparcia ogniowego oraz ośrodki kierowania ogniem. Celem automatyzacji dowodzenia i kierowania ogniem wprowadza się nowe systemy TACFIRE, BATES, ATILA, INFELSYS. W myśl założeń NATO pozwoli to skrócić czas obliczeń i otwarcia ognia, wyeliminować wstrzeliwanie oraz zmniejszyć zużycie amunicji.

TACFIRE - to system kierowania ogniem artylerii dywizji - do zbierania, przetwarzania, zobrazowania i magazynowania informacji, do kierowania ogniem artylerii oraz planowania uderzeń jądrowych i chemicznych. Urządzenia systemu zainstalowane są na samochodach ciężarowych. Mogą również być wymontowywane z pojazdów i umieszczone w schronach lub pojazdach bojowych. W pamięci maszyny mogą być zapisane dane o 1000 celach. Czas opracowania planu ognia dla 30 pododdziałów i danych do 150 celów trwa około 15 minut. Podstawowe urządzenia systemu rozmieszczone są w:

- ośrodka kierowania ogniem artylerii dywizji /2 urządzenia/;
- ośrodka kierowania ogniem korpusu;
- ośrodka kierowania ogniem dywizjonu.

Zniszczenie tego systemu unieruchomi całą działalność artyleryjską na szczeblu dywizji i w poważnym stopniu zakłóci jego działanie na szczeblu korpusu.

3.2.2. Środki napadu jądrowego

Siły i środki przenoszenia broni jądrowej stanowią szczególnie ważne obiekty w strukturze obrony przeciwnika. Szczególne miejsce zajmują w niej eurostrategiczne pociski raketowe CRUISE oraz operacyjne i operacyjno-taktyczne pociski raketowe PERSHING I, PERSHING II^{x/} oraz LANCE.

Zorganizowane w eskadry pociski raketowe CRUISE wchodzi na uzbrojenie armii USA w Europie. Planuje się rozmieszczenie 29 eskadr /6 na terenie RFN, 10 w Wielkiej Brytanii, po 3 na terenie Belgii i Holandii oraz 7 na terenie Włoch/ - co da 116 wyrzutni /464 pocisków/. Według źródeł zachodnich zasięg rażenia tych pocisków wynosi od 600 do 2400 km.

W okresie podwyższonej gotowości eskadra przechodzi na stanowiska startowe oddalone od bazy do 160 km, a od linii styczności wojsk 300 - 450 km. Teoretycy NATO uważają, że najefektywniejsze użycie rakiet CRUISE osiągnie się przy ich zmasowanym użyciu. Dlatego podczas startu powstaje szyk bojowy rakiet, który stanowi z reguły potok celów urzutowanych w szerz i w głąb.

Eskadra, ze względu na niewielki rejon rozmieszczenia i niski stan osobowy, jest obiektem trudnym do wykrycia i rozpoznania.

x/ Pomimo porozumienia Gorbaczow-Regan w NATO rozważa się możliwość wykorzystania tych pocisków do przenoszenia ładunków konwencjonalnych.

nia. Znaczne odległości plutonów ogniowych i pomiędzy wyrzutniami wskazują, że każda wyrzutnia stanowić będzie obiekt uderzenia. Wyrzutnia pocisku CRUISE jest zamontowana na kołowej naczepie samochodowej o długości 856 cm, ciągniętej przez ciągnik samochodowy XM-1001 wyposażony w dźwig zewnętrzny o udźwigu 6 ton. Całkowita długość ciągnika z naczepą wynosi około 17 m, a wysokość prawie 3 m. Prędkość maksymalna wyrzutni - do 90 km/h. Charakterystyczną cechą wyrzutni jest antena do łączności satelitarnej, umieszczona w przedniej części kabiny-kontenera, rozkładana po zajęciu stanowisk startowych.

Organizacja i ugrupowanie eskadry CRUISE są przedstawione w załączniku nr 7.

Dywizjony pocisków raketowych PERSHING stanowią środki oddziaływania ogniowego dowódcy grupy armii i wchodzi w skład sił lądowych USA /56 BAP - 108 wyrzutni/ oraz sił powietrznych RFN /72 wyrzutnie/. Dywizjony zachodnioniemieckie zorganizowane są w dwa skrzydła. Pierwsze przewiduje się do działania na kierunku Centralnej Grupy Armii, a drugie - Północnej Grupy Armii. Każde z nich składa się z dywizjonu ogniowego, dywizjonu zabezpieczenia i dwóch baterii 20 mm armat przeciwlotniczych. Dywizjon ogniowy składa się z dowództwa, sztabu i baterii dowodzenia, czterech baterii ogniowych, baterii obsługi i sekcji śmigłowców.^{x/} Każda bateria ogniowa posiada po trzy plutony ogniowe i po trzy sekcje ogniowe w każdym. W sumie dywizjon liczy około 1300 żołnierzy i posiada 36 wyrzutni, na które przewiduje się po 2 pociski raketowe.

x/ Śmigłowce występują w dpr "P" 56 BAP.

Przyjmuje się, że dywizjon z reguły działa całością sił zajmując rejon rozmieszczenia lub ześrodkowania 50 x 60 km /bateria 30 x 30/. Odległość tych rejonów od linii styczności wynosi średnio dla dywizjonu PERSHING-1A - około 200 km, a dla dywizjonu PERSHING-2 - ponad 400 km. Do rejonu działań dywizjon przegrupowuje się bateriami, zachowując zdolność do wykonania zadania przynajmniej jedną baterią, lub w dwóch rzutach po dwie baterie. W rejonie tym tworzy ugrupowanie bojowe bateriami, o szerokości 20-30 km i głębokości 20 km. Poszczególne baterie dywizjonu rozmieszczają się w odstępach 10-15 km i zajmują rejon o szerokości 6-8 km i głębokości 8 km /załącznik nr 5/. Każda bateria tworzy trzy zasadnicze stanowiska startowe w odległości 3-4 km od siebie o powierzchni 300x400 metrów, trzy stanowiska wyczekiwania sekcji ogniowych w gotowości 1 /do 2 km od SS/, centrum kierowania ogniem baterii, stację programowo-kontrolną i rejon rozmieszczenia pojazdów baterii. Pozostałe trzy wyrzutnie znajdują się w trakcie marszu do rejonów ładowania, na stanowiska obsługi technicznej lub w drodze na stanowisko wyczekiwania. Minimalny czas przejścia zestawu z położenia marszowego w bojowe i odpalenia pocisku wynosi 15-20 minut, natomiast przygotowanie i wykonanie startu z zajmowanego stanowiska startowego - do 15 minut.

W szczególnych przypadkach bateria ogniowe mogą działać samodzielnie w rejonach oddalonych od siebie o około 100 km.

Najwrażliwszymi elementami na zniszczenie są wyrzutnie na stanowiskach startowych, urządzenia stacji pomiarowo-kontrolnej, centrala kierowania ogniem, pojazdy sekcji ogniowej, środki łączności radiowej.

Ochrona i obrona realizowana jest przez siły własne, pododdziały żandarmerii i pododdziały ochrony. Organizują one bezpośrednią ochronę najważniejszych elementów ugrupowania bojowego oraz rozwijają sieć posterunków i patroli kontrolno-ochronnych na podejściach do obiektu. W sumie stan sił ochrony i obrony baterii PERSHING może wynosić około 250-300 żołnierzy.

Z przedstawionej charakterystyki wynika, że zasadniczymi obiektami uderzeń w dywizjonie będą baterie ogniowe, stanowiska obsługi technicznej, centrale kierowania ogniem, a tylko w wyjątkowej sytuacji - całość sił dywizjonu.

Dywizjony pocisków rakietowych LANCE stanowią główny środek rażenia ogniowego dowódcy korpusu armijnego USA, RFN, Belgii, Holandii. Dywizjon składa się z dowództwa, sztabu i baterii dowodzenia oraz dwóch-czterech baterii ogniowych.^{x/} i baterii obsługi. Bateria ogniowa posiada po dwa plutony, a w każdym - po jednej sekcji ogniowej.

Do działań dywizjon ugrupowuje się bateriami, zajmując rejon o szerokości 8-12 km i głębokości 6-9 km. Baterie dywizjonu rozmieszczają się w odległości 2-3 km jedna od drugiej, zajmując rejon o szerokości 2-3 km i głębokości 3-5 km, zaś plutony ugrupowują się w odstępach do 1 km. Powierzchnia stanowisk startowych wynosi 200x200 m /załącznik nr 6/.

Minimalny czas przejścia baterii z położenia marszowego w bojowe i odpalenia pocisku wynosi 10-15 minut. Ogólny czas przebywania wyrzutni na stanowisku startowym nie przekracza 20 minut.

x/ 650 dpr "L" /NZ/ i 3 dpr "L" /B/ posiadają dwie baterie z możliwością rozwinięcia na okres wojny trzeciej. 150 dpr "L" posiada cztery baterie.

Najwrażliwszymi elementami na zniszczenie są wyrzutnie na stanowiskach startowych, urządzenia stanowiska dowodzenia, transportery głowic, środki łączności.

Ochrona i obrona dywizjonu realizowana jest siłami własnymi oraz przydzielonymi pododdziałami żandarmerii i piechoty. Liczy się je na około 300-400 żołnierzy.

Obiektami uderzenia będą poszczególne baterie ogniowe, stanowiska dowodzenia i bateria dowodzenia.

3.2.3. Systemy rozpoznawczo-uderzeniowe

Realizacji natowskiej koncepcji "głębokich uderzeń" służyć mają opracowywane i wprowadzane systemy broni precyzyjnej o zwiększonym zasięgu i sile ognia, zdolności niszczenia celów grupowych i punktowych na dużych odległościach oraz większej manewrowości. Na szczególną uwagę wśród tych nowych systemów broni zasługują systemy rozpoznawczo-uderzeniowe ASSAULT BREAKER i PLSS.

System rozpoznawczo-uderzeniowy ASSAULT BREAKER przeznaczony jest do zwalczania drugich rzutów i odwodów pancernych przeciwnika. W skład systemu wejdzie podsystem rozpoznawczy ISTAR i dwa ściśle z nim współpracujące podsystemy uderzeniowe: sił lądowych ATACMS i sił powietrznych ITACMS. Podsystem ISTAR będzie się składał z samolotu rozpoznawczego E-8A i naziemnego centrum kierowania AN/TSQ-132. Centrum to rozmieszczane będzie prawdopodobnie około 50 km od linii styczności wojsk. W jego skład wejdą samochody specjalne z aparaturą obliczeniową, środ-

ki łączności radiowej i radioliniowej oraz stacje radiolokacyjne. Obrona centrum realizowana będzie siłami własnymi i pododdziałami żandarmerii w ilości do 100 żołnierzy. Rozmieszczane i ukryte w terenie będzie prawdopodobnie bardziej strzeżone niż bronione. Z uwagi na małą ruchliwość pojazdów i urządzeń, niewielkie siły ochrony oraz dużą wrażliwość na zniszczenie lub uszkodzenia, centrum będzie stosunkowo łatwym obiektem do uderzeń lub napadów, nawet przez grupy rajdowe w sile kompanii bądź elementy rozpoznawcze oddziału rajdowego.

Wszystkie dane z samolotów E-8A przekazywane będą z centrum do naprowadzania podsystemu ATACMS i ITACMS.

Podsystem ATACMS będzie miał nowe środki przenoszenia różnych typów amunicji. Siły lądowe mogą otrzymać pociski rakietowe ATACMS zbudowane na bazie istniejących pocisków LANCE, z kasetową głowicą przeciwpancerną i zasięgu około 150 km. Pociski rakietowe ATACMS mają być wystrzeliwane z odpowiednio przystosowanych wyrzutni MLRS. Na wyrzutni mogą być rozmieszczone dwa zasobniki, każdy z jednym pociskiem ATACMS. Każdy pocisk może być uzbrojony w opracowywane obecnie podpociski przeciwpancerne o cechach "inteligentnych" np. SADARM, TGW, bombki przeciwpancerne, a także miny przeciwpancerne i przeciwpiechotne. Jeden pocisk SADARM, których kilkadziesiąt znajdować się ma w głowicy kasetowej ATACMS ma zapewnić wyszukanie celu pancernego, wycelowanie do niego oraz zniszczenie go z góry za pomocą wybuchowo kształtowanego penetratora, nawet z odległości 100 m. W przypadku nie wykrycia celu podpociski SADARM opadają na ziemię na spadochronach, nie wykorzystane. Wadę tę konstruktorzy

amerykańscy zlikwidowali opracowując podpociski SKEET, który zdolny jest - w przypadku nie wykrycia celu - działać jako przeciwpancerny pocisk denny.

Przewidywać należy, że głównymi obiektami podsystemu ATACMS do uderzeń oddziału rajdowego będą wyrzutnie pocisków rakietowych, rozmieszczone na podobnych zasadach jak dywizjony LANCE.

System rozpoznawczo-uderzeniowy PLSS przeznaczony jest do rozpoznania i wykonywania zmasowanych uderzeń na obiekty przeciwnika, wyposażone w stacje radiolokacyjne i środki łączności.

W skład systemu wchodzi: 10 samolotów rozpoznania radioelektronicznego i retlanslacji /trzy samoloty wykonują loty patrolowe/; 12 naziemnych stacji radionawigacyjnych; naziemne centrum kierowania. Ponadto system jest sprzężony z naziemnym stanowiskiem dowodzenia lotnictwem taktycznym i wyrzutniami pocisków rakietowych LANCE.

Szerokość strefy rozpoznawania wzdłuż frontu wynosi do 500 km, natomiast głębokość rozpoznawania obiektów - około 600 km. Dokładność lokalizacji stacji radiolokacyjnych wynosi 15 m, a radiostacji do 30 m, zaś dokładność naprowadzania bomb lotniczych na te obiekty - około 10 m.

System jest w stanie jednocześnie naprowadzić 15 środków rażenia /samoloty F-4 i F-16 lub nosiciele broni kierowanej/.

Zasadą działania jest ciągle wykrywanie emitowanej przez obiekty przeciwnika emisji elektromagnetycznej i retransmisja przechwyconych sygnałów do naziemnego centrum kierowania. W centrum /odległym od linii styczności wojsk o około 200-300 km/ ustala się rodzaj celu i jego lokalizację. Wykryte i rozpoznane

cele zwalczane są z użyciem kierowanej broni klasy powietrze-
- ziemia i ziemia - ziemia, z automatycznym naprowadzeniem na
cel za pomocą komend z naziemnego centrum. Sieć radionawiga-
cyjna naziemnych stacji radionawigacyjnych wykorzystana jest
do wyznaczenia współrzędnych samolotów w locie. Tak więc głów-
nymi obiektami uderzeń dla oddziałów rajdowych będą: naziemne
stacje radionawigacyjne; samoloty lotnictwa taktycznego na
wysuniętych lotniskach /60-90 km od przedniego skraju/; stano-
wiska dowodzenia lotnictwem taktycznym oraz wyrzutnie pocisków
rakietowych LANCE.

3.2.4. Przeciwlotnicze pociski rakietowe

Do głównych rakietowych środków obrony przeciwlotniczej na
Europejskim Teatrze Działań Wojennych należą dywizjony pocis-
ków rakietowych NICE HERCULES, HAWK i PATRIOT. Zasadniczym
przeznaczeniem tych środków jest przeciwlotnicza osłona obiek-
tów strategicznych na zapleczu, zgrupowań wojsk i obiektów ty-
łowych w strefie tyłów. Mogą być również użyte do wsparcia
działań wojsk lądowych, w tym zwalczania obiektów naziemnych
w odległości do 185 km od stanowisk startowych. Występują w
dwóch wersjach: stacjonarnej i polowej. Zorganizowane w dywiz-
jony rozwijają się w ugrupowanie bojowe poszczególnymi bateria-
mi ogniowymi do osłony obiektu.

Rozmieszczenie przeciwlotniczych pocisków rakietowych i
wielkości rejonów zajmowanych przez pododdziały tych pocisków .

przedstawia poniższa tabela.

Wyrzutnia Charakterystyka	NIKE HERCULES	HAWK	PATRIOT
Odległość od rubieży styczności	100-150 km	15-30 km	-
Odległość pomiędzy dywizjonami	160-300 km	35-45 km	-
Odległość pomiędzy bateriami	30-50 km	15-35 km	-
Odległość pomiędzy sekcjami	do 300 m	do 200 m	-
Odległość pomiędzy wyrzutniami	do 100 m	do 65 m	-
Czas rozwinięcia baterii	5-10 godz	15-45 min	-
Czas zwinięcia baterii	5 godzin	30 minut	-
Pas osłony dywizjonu	około 100 km	około 90 km	-
Ilość wyrzutni	36-48	18	16
Ilość obiektów w dywizjonie	4-5	5	4

Z przedstawionej charakterystyki wynika, że ze względu na wielkość zajmowanego przez dywizjon rejonu, a w szczególności na znaczne oddalenie baterii ogniowych od siebie, obiektami uderzeń będą te ostatnie. Do zniszczenia dwóch sąsiednich baterii oddział rajdowy może wydzielić siły do dwóch kompanii lub batalionów. Ich zniszczenie pozwoli na wytworzenie luki w systemie nieprzyjacielskiej obrony przeciwlotniczej rzędu

70-100 km. Wariant ugrupowania baterii przeciwlotniczych pocisków raketowych NICE HERCULES przedstawiono w załączniku nr 7.

3.2.5. Środki napadu powietrznego i lotniska

Ważne miejsce w nieprzyjacielskiej strukturze obrony zajmują urządzenia i obiekty lotnicze. Dowództwo NATO poświęca coraz więcej uwagi tej problematyce, budując nowe lotniska i przygotowując odcinki autostrad i dróg dla potrzeb lotnictwa wojskowego. Z publikowanych danych na ten temat wynika, że na 10 000 km² w RFN przypada około 19 lotnisk, w Danii - 26, Belgii - 15 i Holandii - 7. Prawie 1/3 z nich posiada urządzone magazyny broni jądrowej, a także dostosowana jest do bazowania samolotów - nosicieli broni jądrowej.

Wszystkie lotniska stałe osłaniane są przez przeciwlotnicze pociski raketowe i stanowią obiekty zamknięte - podlegające szczególnej ochronie i obronie.

Również większość lotnisk polowych podlega takiej ochronie. Głównymi elementami tej ochrony są posterunki obserwacyjne i wartownicze, patrole zmechanizowane i piesze, zapory inżynierskie, osłona przeciwlotnicza, elementy maskujące oraz wydzielone siły żandarmerii do obrony tych obiektów. Najbardziej podatne na zniszczenie i uszkodzenie są urządzenia radioelektroniczne, składy paliw płynnych, magazyny amunicji, rurociągi oraz samoloty w miejscach ich postoju i obsługi. Urządzenie polowego i stacjonarnego lotniska taktycznego przedstawiono w załączniku nr 8.

Z przedstawionej charakterystyki wynika, że powyższe lotniska będą trudnymi obiektami do opanowania, a następnie utrzymania i wymagać będą zaangażowania nawet całości sił oddziału rajdowego.

3.2.6. Obiekty tyłowe

Obiekty tyłowe to przede wszystkim składy, punkty i magazyny amunicji specjalnej oraz konwencjonalnej, materiałów pędnych i smarów, broni chemicznej, punkty napraw broni i sprzętu. Ze zrozumiałych względów będą to obiekty dobrze chronione i bronione, a więc trudne do zdobycia lub zniszczenia. Ich opanowanie wiąże się przecież z dezorganizacją nieprzyjacielskiego systemu zaopatrzenia, a z drugiej strony może przyczynić się do rozwiązania tego problemu w działaniu oddziału rajdowego i OGM. Charakterystykę wybranych elementów obrazuje poniższa tabela.

Nazwa obiektu	Odległość od linii styczności /w km/	Wymiary obiektu		
		szer. /km/	głęb. /km/	pow. km ²
Składy rezerwowych zapasów strategicznych	160 - 220	3	4	12
Polowy ruchomy punkt zaopatrywania w am. spec.	4-5 do SS	0,3	0,4	1,2
Składy mieszane amunicji jądrowej i konwencjon.	160 - 220	2	3	6
Składy zapasów operacyjnych rozmieszczone w armijnych i korpuśnych tyłach	dla "P" - 160 dla "L" - 100 dla "S" - 100	1,5	3	4,5
Składy taktyczne zapasów "L", haub. 203,2 i 155mm	w rejonach tych jednostek	0,2	0,15	0,3

1.	2.	3.	4.	5.
Składy taktyczne zapasów pocisków "NICE HERCULES", "PATRIOT", "HAWK"	4-5 km od SS	0,1	0,1	0,1
Składy broni chemicznej	od 30	2	1,2	2,4
Składy materiałów pędnych i smarów	od 30	2	1,2	2,4

Z przedstawionej charakterystyki wynika, że większość tych obiektów będzie rozmieszczana w rejonach zajmowanych przez jednostki bojowe i na niewielkich obszarach. Z tego też względu uderzenie na nie musi być poprzedzone starannym rozpoznaniem i weryfikacją sił ochrony oraz obrony. Ich analiza wskazuje, że połowe składy rozmieszczone i urządzone w rejonach mogą być obiektem dla oddziału rajdowego. Natomiast w trakcie przegrupowania mogą stanowić obiekt uderzenia dla grup rajdowych w sile kompania - batalion.

Podsumowując przedstawioną charakterystykę zasadniczych obiektów przeciwnika, należy jeszcze podkreślić ich różnorodność. Wynika ona głównie z ich przeznaczenia, wielkości zajmowanego rejonu, głębokości rozmieszczenia, a także możliwości taktyczno-ogniowych i manewrowych. Odmienności te mogą stanowić również zasadnicze kryteria podziału. Uogólniając więc, można je podzielić na obiekty duże, średnie, małe oraz rozmieszczone płytko i głęboko, środki napadu jądrowego i odwody, manewrowe i stacjonarne. Jednakże z punktu widzenia poczynionych dotychczas ustaleń, a także przydatności do dalszych rozważań,

uzasadnione jest przyjęcie podziału na obiekty manewrowe /zdolne do wykonania ruchu/ i stałe /nie posiadające zdolności ruchu/.

3.3. Rozmach działania oddziału rajdowego

Rozmach działania oddziału rajdowego - to ogół cech i wskaźników charakteryzujących jego działanie w głębi ugrupowania operacyjnego przeciwnika pod względem angażowanych sił, przestrzeni i czasu. W rozdziale zostaną przedstawione wyniki badań odnoszące się do wymogów struktury organizacyjnej oddziału rajdowego, potrzeb jej wzmocnienia oraz zasadniczych wskaźników czasowo-przestrzennych.

3.3.1. Struktura organizacyjna oddziału rajdowego

Struktura - to "... zwykle układ i wzajemne relacje elementów stanowiących całość", to również "... całość zbudowana w pewien sposób z poszczególnych, określonych elementów".^{x/}

W odniesieniu do oddziału rajdowego będzie to zwarta i jednolita całość, utworzona na podstawie decyzji dowódcy z pozostałych w jego dyspozycji sił i środków. Co zatem powinno być istotą tej struktury? Jaki powinien być skład oddziału rajdowego i co go determinuje?

Istotą organizacji OR będzie stworzenie takiej jego struktury, która zapewniłaby realizację celu i wykonanie przewidy-

x/ "Słownik języka polskiego", T.III, PWN 1978, s. 352.

wanych zadań, w specyficznych warunkach działania w głębi ugrupowania nieprzyjaciela. Mając powyższe na uwadze oddział rajdowy powinien wyróżniać się sobie tylko przynależnymi właściwościami. Musi być silnym, odpowiednio wzmocnionym i samodzielnym zgrupowaniem pancernym, zdolnym do prowadzenia zaskakujących oraz wysoce manewrowych działań w specyficznych warunkach terenowych i geograficzno-taktycznych. Zgrupowaniem o dużym stopniu przebojowości i żywotności, łatwo i szybko przechodzącym z marszu do ataku na obiekt, skutecznie przeciwstawiającym się skierowanym przez przeciwnika do przeciwdziałania śmigłowcom bojowym oraz odwodom. Oddział rajdowy musi być również zdolny do współdziałania w wykonywanych zadaniach z desantem powietrznym i grupą desantowo-szturmową.

Powyższe wymagania niosą za sobą konieczność:

- wszechstronnego usamodzielnienia ogniowego oddziału rajdowego i jego elementów ugrupowania;
- zapewnienia odpowiedniej samowystarczalności oraz żywotności OR i jego elementom ugrupowania;
- stworzenia struktury organizacyjnej zdolnej zarówno do działania całością sił, jak również do natychmiastowego skierowania któregoś z elementów ugrupowania do wykonania cząstkowych zadań rajdu /uderzenie na niewielki, lecz ważny obiekt; organizacja zasadzki lub napadu/;
- zwiększenia możliwości ciągłego zdobywania aktualnych danych o przeciwniku i terenie;
- unifikację możliwości manewrowych wszystkich elementów składowych;

- doboru sił i środków rażenia, zdolnych do podjęcia natychmiastowej i skutecznej walki z przeciwnikiem powietrznym i naziemnym;

- prowadzenia działań w wymiarze lądowo-powietrznym /współdziałania z desantem lub grupą desantowo-szturmową/.

Z przeprowadzonych badań wynika, że trzonem organizacyjnym tej struktury powinien być pułk czołgów dywizji pancernej. Pułk ten, wyposażony w czołgi T-72, odznacza się dużymi możliwościami ogniowymi i manewrowymi. Trzy bataliony czołgów pozwalają pułkowi stworzyć co najmniej trzy samodzielne grupy rajdowe lub inne elementy ugrupowania bojowego.

W celu zwiększenia samodzielności pułku w tworzeniu tych elementów wydaje się stosowne wprowadzenie do jego struktury organizacyjnej, w miejsce kompanii piechoty - batalionu piechoty. Batalion ten, wyposażony w BWP - posiadające armatę 73 mm o donośności 1300 m i wyrzutnię ppk o zasięgu 3000 m oraz rozwijające prędkość do 65 km/h - ma pełne możliwości ogniowo-manewrowego współdziałania z pododdziałami czołgów T-72.

W aktualnie obowiązującej strukturze organizacyjnej pułku występuje dywizjon artylerii w składzie dwóch baterii ogniowych /po 6 sztuk 122 mm haubic samobieżnych "GOŹDZIK" w każdej/. Przeprowadzone badania wskazują na potrzebę zwiększenia tej ilości co najmniej o dwa dywizjony artylerii. Konieczność tę potwierdzają doświadczenia historyczne, jak również wymogi wszechstronnego usamodzielnienia ogniowego oddziału rajdowego i jego elementów ugrupowania. Ich potrzeba wynika także z

przewidywanej specyfiki wykonywanych przez OR zadań bojowych, które w większości wykonywane będą samodzielnie, z zaskoczenia, całością lub częścią sił oddziału. Specyfika tego działania wymaga również od artylerii dużej skuteczności, manewrowości, zdolności do natychmiastowego otwarcia ognia w każdych warunkach oraz odporności na uderzenia nieprzyjacielskich środków rażenia. Wymogi te spełnia 122 mm haubica samobieżna "GOŹDZIK" /będąca na wyposażeniu organicznego dywizjonu artylerii/. Jej parametry taktyczno-ogniowe skłaniają więc do włączenia w skład oddziału rajdowego jeszcze dwóch takich dywizjonów.

Powyższe wymogi spełnia również artyleria raketowa. Jej duża ruchliwość i manewrowość, wydajność ogniowa, donośność, a także zdolność do wykonania narzutowego pola minowego^{x/} sprawia potrzebę włączenia w skład OR baterii artylerii raketowej wyposażonej w wyrzutnie BM-21. Takie wzmocnienie pozwoli na przydzielenie poszczególnym elementom ugrupowania oddziału rajdowego potężnego i skutecznego środka ogniowego oddziaływania.

Obok zagrożenia naziemnego, możliwego do odparcia ogniem czołgów, BWP i artylerii, niemniej groźne będzie zagrożenie z powietrza, a w szczególności ze strony nieprzyjacielskiego lotnictwa wojsk lądowych. Ono właśnie ma największe możliwości zwalczania sił OR w warunkach wzajemnego przemieszania się wojsk oraz działania w małych kolumnach i na samodzielnych kierunkach. Do osłony przed tym zagrożeniem pułk posiada dwie baterie przeciwlotnicze. Z ich możliwości wynika, że osłona ta może okazać się mało skuteczna. Również ogień z armat czoł-

x/ K. Dudek: "Wykorzystanie artylerii raketowej do zdalnego minowania w ramach zwalczania zgrupowań pancernych nieprzyjaciela w działaniach bojowych", rozprawa doktorska, ASG WP 1986 r.

gowych i WKM nie rokuje większych sukcesów, z uwagi na taktykę działania śmigłowców. Celowym jest więc zwiększenie w bateriach przeciwlotniczych ilości rakiet plot do 12 sztuk i wzmocnienie OR siłami co najmniej baterii rakiet przeciwlotniczych KUB-M5 lub OSA. Pozwoli to na jednoczesną osłonę 4-5 elementów ugrupowania oddziału rajdowego, a ponadto na pozostawienie w centralnej dyspozycji 1-2 zespołów ogniowych.^{x/}

Również reorganizacji i wzmocnienia wymagają siły i środki inżynieryjne. Zmiany te wiążą się ze specyfiką prowadzonych działań, a głównie z wykonaniem takich zadań jak: rozpoznanie inżynieryjne; torowanie dróg oraz przejść w przeszkodach i zaporach w głębi ugrupowania nieprzyjaciela, a także forsowania przeszkód wodnych. Potrzeby tych zadań wskazują, że w każdym batalionie powinny być tworzone grupy drogowe w składzie: czołg z USCz, BLG, BWP z drużyną piechoty, czołg saperski ze środkami do wykonania przejść i rozgradzania zawał oraz torowania dróg. Ponadto wszystkie czołgi pułku /oprócz wozów dowodzenia/ powinny być wyposażone w LWD i trały KMT-6, co pozwoli na zrezygnowanie z trałów KMT-5. W miejsce wycofanego sprzętu wskazane jest włączenie w skład kompanii saperów środków desantowych, niezbędnych do działania w warunkach ŚE TDW. W sumie pułk powinien być wzmocniony: 2-3 drużynami rozpoznania inżynieryjnego; plutonem inżynieryjno-drogowym oraz plutonem PTS i GSP. Powyższe wzmocnienie pozwoli na zorganizowanie 3-4 grup drogowych oraz dysponowanie przez dowódcę OR odwodem inżynieryjnych środków desantowych.

x/ "Materiały z seminarium taktycznego", wyd. CDO 1986 r.

Podobnie wysokie wymagania stoją przed kompanią rozpoznawczą. Jej aktualny skład i wyposażenie nie spełniają przewidywanych oczekiwań. Wprawdzie OR wykorzystywał będzie dane z rozpoznania od sił i środków działających na korzyść OGM, lecz będą to dane zbyt fragmentaryczne i mało szczegółowe. Oddział rajdowy musi mieć własne siły do prowadzenia rozpoznania, a następnie tropienia lub śledzenia obiektów uderzeń, a także do naprowadzania na nie elementów rajdowych pułku. Stąd też uzasadnione będzie wzmocnienie specjalistycznych sił kompanii rozpoznawczej 1-2 plutonami rozpoznawczymi. Umożliwi to zorganizowanie na szczeblu OR oddziału rozpoznawczego, a także pozwoli na organizację w jego elementach ugrupowania - samodzielnych patroli rozpoznawczych /SPR/ bądź patroli rozpoznawczych /PR/.

Reorganizacji wymaga również kompania łączności, w której celowym jest ograniczenie sił i środków remontowych oraz wyłączenie środków łączności przewodowej. W toku działania wszystkie rodzaje łączności powinny być organizowane za pomocą środków radiowych wozów dowodzenia. Skład poszczególnych relacji radiowych musi odpowiadać strukturze organizacyjnej OR i tworzonym elementom rajdowym. Niesie to potrzebę wzmocnienia OR dodatkowymi radiostacjami KF i UKF.

Istotnym problemem w tworzeniu struktury oddziału rajdowego jest sprostanie wymogom zabezpieczenia technicznego i tyłowego. Od tych pododdziałów pułku zależeć będzie jego samodzielność i żywotność. Doświadczenia w tym względzie wskazują na celowość przesunięcia części tych sił i środków bezpośrednio

do elementów rajdowych OR, czyli pododdziałów. Wiąże się to, z koniecznością wyboru sił i środków posiadających wysokie wskaźniki działania, a więc mobilnych i opancerzonych. Pozostałe, nie utrzymujące tego reżimu, należy wyłączyć.

Całkowicie nowym problemem organizacji OR są propozycje włączenia w jego strukturę organizacyjną sił i środków do prowadzenia działań w wymiarze lądowo-powietrznym /kompanię desantową i śmigłowce/. Przeprowadzone badania potwierdzają tę tendencję, czyniąc ją jednak - w przypadku pułku czołgów i aktualnych możliwości lotnictwa wojsk lądowych - mało realną. Skłaniając się więc do tego wniosku, należy jednak widzieć celowość stworzenia możliwości wykorzystania przez OR - tworzonego na szczeblu OGM - taktycznego desantu powietrznego lub pododdziału desantowo-szturmowego.

Zarysowane powyżej propozycje co do składu OR sprowadzają się do następującej struktury organizacyjnej:

- dowództwo i sztab;
- trzy bataliony czołgów;
- batalion piechoty zmotoryzowanej;
- dwa - trzy dywizjony artylerii samobieżnej;
- bateria artylerii rakietowej;
- dwie - trzy baterie przeciwlotnicze;
- kompania rozpoznawcza;
- kompania łączności;
- kompania saperów;
- kompania remontowa, zaopatrzenia i medyczna;

- pluton chemiczny;
- pluton ochrony i regulacji ruchu.

Struktura ta, z zaznaczeniem zmian co do składu poszczególnych pododdziałów, została przedstawiona w załączniku nr 9.

Porównując ją z obecnie obowiązującą strukturą należy podkreślić, iż proponowane zmiany nie naruszają istoty struktury organizacyjnej pułku czołgów, wzmacniają jednak jego możliwości ogniowe i osłony przeciwlotniczej oraz potęgują manewrowość i żywotność.

3.3.2. Wskaźniki czasowo-przestrzenne działania oddziału rajdowego

Przedstawiona uprzednio struktura organizacyjna /czyli skład pułku czołgów wydzielonego do prowadzenia rajdu/ pozwala zakreślić skład jego sił i środków. Umożliwia to obecnie przeanalizowanie jego możliwości manewrowych, tzn. określenia głównych wskaźników czasowo-przestrzennych.

Pierwszym z nich jest tempo działania oddziału rajdowego. Jego przeanalizowanie i określenie ma szczególne znaczenie w odniesieniu do możliwości działania OR, jak również całej OGM. Z tego też powodu punktem wyjścia do tej analizy jest dyrektywne określenie tempa działania OGM armii wartością 60-80 km na dobę /w warunkach przeciwuderzenia strategicznego 40-60 km na dobę/. Z takim to tempem musi działać OGM, aby wykonać postawione zadanie. Jakie więc tempo działania musi uzyskać oddział rajdowy wysyłany z jej składu? Odpowiedź jest prosta

- musi uzyskać taką szybkość działania, która pozwoliłaby mu na oderwanie się od OGM, podejście do obiektu, wykonanie uderzenia i powrót do sił głównych lub przejście do nowego rejonu działania, bez zahamowania tempa działania OGM. Musi więc uzyskać - analogicznie jak OGM w stosunku do sił głównych armii - 1,5 krotnie większe od niej tempo działania, czyli 90-120 km/dobę /60-90 km/dobę/.

Czy wniosek ten jest słuszny? Z badań przeprowadzonych w czasie ćwiczeń ze słuchaczami II Kursu ASG WP, jak również z ćwiczeń prowadzonych w CDO wynika, że wartość tego wskaźnika traktowana jest w sposób niejednolity. Większość ankietowanych ćwiczących dowódców /około 80%/ uważa tę wartość za wystarczającą. Około 15% uważa, że jest zaniżona /podając wartość 12-15 km/h/, a 5% ankietowanych uważa tempo działania OGM /6-8 km/h/ za właściwe dla OR.

Również w literaturze wojskowej zdania są podzielone. Na przykład E. Wójcik^{x/} opisując działania na Bliskim Wschodzie w 1967 roku pisze, że niektóre izraelskie oddziały wydzielone osiągały podczas działań^u w głębi egipskiej obrony tempo 90-120 km/dobę. Płk Stanisław Koziej - powołując się na literaturę wojskową NRD - przytacza tempo działania oddziałów rajdowych OGM - 10-20 km/h.^{xx/} Ten sam autor, uzasadniając tempo rajdów pancernych wnioskuje: "... że w przyszłych działaniach bojowych może ono przeciętnie wynosić ponad 70-80 km/dobę, a w korzystnych warunkach /np w pościgu/ - nawet 100-120 km/dobę.

x/ E. Wójcik: "Konflikt bliskowschodni", Warszawa 1975, s. 269.

xx/ S. Koziej: "Działania rajdowe", wyd. cyt., s. 281.

Oczywiście niekiedy, w wyjątkowo sprzyjających sytuacjach - np. w odniesieniu do oddziałów grup rajdowych wysyłanych z operacyjnych grup manewrowych /.../ tempo to może być jeszcze większe." x/

Przyjmując powyższy wniosek za prawidłowy należy uznać, że oddziały rajdowe - wysyłane z operacyjnej grupy manewrowej do zniszczenia obiektu na kierunku jej działania - mogą osiągnąć tempo rajdu 9-12 km/h /90-120 km/dobę/.xx/

Inaczej problem ten przedstawia się w sytuacji, gdy oddział rajdowy działa w bok od kierunku działania OGM lub też w ślad za nią. W takim przypadku oddział rajdowy może uzyskiwać tempo działania mniejsze, a niekiedy równe tempu działania OGM. Pamiętać również należy o tym, że OR może poruszać się na polu walki z szybkością nawet 20 km/h. Z taką prędkością może, w sprzyjających sytuacjach /brak oddziaływania przeciwnika, dogodne warunki terenowe/ wykonywać manewr od jednego obiektu do drugiego lub z rejonu do rejonu.

Kolejnym wskaźnikiem przestrzennego działania OR jest czas ich trwania. Jest to przedział czasowy między rozpoczęciem rajdu, a ponownym połączeniem się z siłami operacyjnej grupy manewrowej. Orientacyjnie wartości tego wskaźnika można określić na podstawie porównania wielkości oddziału rajdowego oraz oczekiwanej intensywności i siły przeciwdziałania przeciwnika. Biorąc więc za podstawę wnioski z analiz teoretycznych można założyć, że pułk jest w stanie samodzielnie walczyć przez co

x/ Tamże, s. 136.

xx/ W warunkach przeciwnatarcia strategicznego przy tempie działania OGM 40-60 km/dobę należy przyjmować dla oddziału rajdowego tempo 60-90 km/dobę.

najmniej 6 godzin. Wartość ta odnosi się do walki pułku w okrążeniu, gdzie jej natężenie jest ciągle maksymalne, czyli 100%. W sytuacji, gdy natężenie to jest mniejsze - czas walki pułku wydłuża się. Poprzez analogię stosunek ten można przenieść na tempo działania, którego maksymalne natężenie w przeciętnych warunkach wynosi 20 km/h. Jeśli więc pułk naciera w tempie 5 km/h, oznacza to 75% natężenie walki /pułk walczy 3/4 czasu zużywając 1/4 na przesunięcie/. W takich warunkach pułk może działać przez około 8 godzin. Ponieważ tempo rajdu OGM jest około 1,5 krotnie większe od tempa natarcia sił głównych, możliwość prowadzenia samodzielnej walki przez pułk - z jej składu - zwiększy się do 12 godzin. Zakładając następnie 1,5 krotnie większe tempo działania OR w stosunku do OGM, jego możliwości wzrosną do 18 godzin.

Wielkość tę potwierdzają liczne przykłady z II wojny światowej, jak również konfliktów na Bliskim Wschodzie. Znajduje ona również potwierdzenie w obowiązujących dokumentach normatywnych.^{x/}

Przedstawione powyżej wartości tempa działania OR i czasu ich trwania pozwalają określić kolejny wskaźnik - długość trasy działania oddziału rajdowego. Jego orientacyjną wartość wyznacza bowiem ich iloczyn. Podstawiając więc znane wartości

x/ "Regulamin walki ...", cz. I, wyd. cyt., s. 175. W ramach przewidywanych zadań dla pułku określa się kierunek dalszego działania na głębokość zadania bliższego OGM, co wymaga od niego 1,5-2 dob samodzielniego działania.

otrzymamy:

$$9 + 12 \text{ km/h} \times 18 \text{ h} = 160 + 220 \text{ km}^{\text{x/}}$$

Wartość ta oznacza maksymalną długość trasy działania, czyli drogę jaką może pokonać oddział rajdowy wewnątrz ugrupowania przeciwnika.

Kolejnym wskaźnikiem charakteryzującym przeciętną skalę rajdu jest głębokość położenia rejonu połączenia się oddziału rajdowego z siłami OGM. Jego wartość nie może przekroczyć iloczynu czasu trwania rajdu i tempa działania OGM. Wiąże się to z możliwością utraty zdolności bojowej przez OR. Podstawiając więc znane wartości otrzymamy:

$$18 \text{ godzin} \times 6-8 \text{ km/h} = 110-140 \text{ km.}$$

Wyznaczony wskaźnik i długość trasy rajdu pozwalają określić zasięg rajdu OR, czyli odległość od rubieży rozpoczęcia rajdu do najdalej położonego w głębi ugrupowania przeciwnika obiektu lub rejonu. Znaną rzeczą jest, że zasięg rajdu przy ustabilizowanym froncie /rajd powrotny/ nie może przekraczać połowy długości trasy rajdu, czyli 80-110 km.

$$160 + 220 \text{ km} : 2 = 80 + 110 \text{ km}$$

W sytuacji działania oddziału rajdowego z OGM jego zasięg może być zwiększony o połowę odległości, na jaką przesuną się siły OGM, tzn. o połowę głębokości rejonu połączenia się oddziału rajdowego z OGM:

$$110 + 140 \text{ km} : 2 = 55 + 70 \text{ km}$$

x/ Przy tempie działania 6-9 km/h długość trasy działania OR wynosi 100-170 km.

Sumując te wielkości otrzymano:

$$80 + 110 \text{ km} + 55 + 70 \text{ km} = 135 + 180 \text{ km}.$$

Porównując z kolei otrzymaną wartość zasięgu działania oddziału rajdowego z drogą przebytą w tym samym czasie przez OGM stwierdzimy zgodność z dyrektywnym zapisem z "Regulaminu walki ..." /cz. I/ o maksymalnej odległości oddziału rajdowego od OGM - określającym ten wskaźnik wartością 50 km.

Średnia wartość zasięgu rajdu 160 km : przez średnie tempo działania oddziału rajdowego 10,5 km/h = 15,5 h;

Średnia wartość tempa działania OGM 7 km/h x 15,5 h = 110 km.

Odległość oderwania się oddziału rajdowego 160 km - 110 km = 50 km.

Przedstawione wskaźniki rozmachu działania OR przedstawiają możliwości prowadzenia samodzielnych rajdów /po odejściu lub oderwaniu się od OGM/, rzutując jednocześnie na sposób jego ugrupowania, a następnie działania. Problemy te znajdują swoje rozwiązanie w kolejnych podrozdziałach.

3.4. Ugrupowanie oddziału rajdowego, skład i przeznaczenie jego elementów

Tworzenie ugrupowania oddziału rajdowego stanowi jeden z ważniejszych problemów rozwiązywanych przez dowódcę i sztab pułku w procesie wypracowania decyzji. Wymaga to od dowódcy i oficerów sztabu wyjątkowo głębokiej oceny specyficznych warunków działania na tyłach przeciwnika oraz twórczego podejścia do sposobów wykorzystania możliwości bojowych oddziału

rajdowego w wykonywaniu różnorodnych i skomplikowanych zadań.

Specyfika warunków działania oddziału rajdowego wynika przede wszystkim z faktu przebywania i wykonywania różnorodnych zadań w głębi ugrupowania przeciwnika. Wiąże się to ze stałym zagrożeniem oddziału z lądu i z powietrza, brakiem sąsiadów, koniecznością unikania walki z obiektami przeciwnika nie mieszczącymi się w celach rajdu oraz narastającymi trudnościami w zaopatrzeniu i ewakuacji.

Powyższe właściwości determinują wymagania wobec sposobów działania oddziałów rajdowych. Muszą one działać szybko i zdecydowanie, wykonując w toku rajdu krótkotrwałe, dynamiczne i zaskakujące uderzenia na wybrane obiekty przeciwnika oraz skryty manewr całością sił pułku lub jego części, w nowy rejon działania. Wpływają również w konkretny sposób na specyfikę ugrupowania oddziału. Głównymi elementami tej specyfiki są: konieczność zapewnienia oddziałowi dużej swobody manewru i samodzielności działania; możliwość użycia go całością sił lub poszczególnymi elementami ugrupowania bojowego; zdolność wykorzystania warunków terenowych i atmosferycznych do wykonania zaskakujących uderzeń na obiekty przeciwnika; stała gotowość do przejścia z marszu do ataku na obiekt, a następnie do ponownego zwinięcia się w kolumny marszowe i przesunięcia w nowy rejon; skuteczna osłona przeciwlotnicza i odpowiednie ubezpieczenia; dogodne warunki do utrzymania ciągłości dowodzenia i współdziałania oraz wystarczającej żywotności.

Z jakich więc elementów powinno składać się ugrupowanie bojowe oddziału rajdowego?

Odpowiedź nie jest prosta, brak bowiem zgodności w tym zakresie zarówno w materiałach teoretycznych, jak i w praktyce ćwiczebnej. Potwierdzają to również badania, w czasie których ankietowani oficerowie widzą takie elementy jak: pierwszy i drugi rzut lub odwód ogólnowojskowy, odwody specjalne i tyły. Tworzy się również różnego rodzaju grupy określając je jako uderzeniowe, niszczące, ogniowe, burzące, ubezpieczające, itp.

O ile przydatność takich elementów jak rzuty i odwody - z punktu widzenia specyfiki i charakteru działania OR - można odrzucić, o tyle pojęcie "grupa" jako element ugrupowania OR wydaje się zasadne.

Mniej przekonujące jest jednak nazywanie ich niejako a priori, iż będzie to grupa tylko i wyłącznie ogniowa, a nie na przykład uderzeniowa. Wydaje się bowiem, że taka funkcja w rajdzie może być określona dopiero na podstawie określonego zadania /obiekту/, a nie na 2-3 doby wcześniej. Ponadto przymiotnik ten przeczy wszechstronności bojowych elementów OR, który zakłada ich uniwersalność od początku do końca działań.

Określeniem odpowiadającym w pełni tej specyfice jest "rajdowa", co z proponowanym wyżej pierwszym członem "grupa" utworzy nazwę "grupa rajdowa". Oznacza ona bojowy element ugrupowania bojowego OR, tworzony na bazie odpowiednio przygotowanego i wyposażonego pododdziału czołgów.

Istotą cyklicznego działania elementów rajdowych OGM - oprócz odpowiedniego ich wyposażenia - jest możliwość odtworzenia przez nie zdolności bojowej w zgrupowaniu bazowym. Również w działaniu OR zachodzi potrzeba odtwarzania zdolności bojowej

przez grupy rajdowe. Rozwiązanie tego problemu w analogiczny sposób, jak jest to praktykowane w OGM, wydaje się mało prawdopodobne. Również rozdysponowanie wszystkich sił przez dowódcę OR do grup rajdowych wydaje się niecelowe, bowiem ograniczy to ich szybkość działania i operatywność. Realniejsze będzie utworzenie tzw. grupy bazowej, działającej na zasadzie stałego towarzyszenia siłom OR i rozwijanej każdorazowo w rejonach odtwarzania przez oddział zdolności bojowej.^{x/}

W myśl powyższego, ugrupowanie OR składałoby się zasadniczo z dwóch rodzajów elementów: bojowego i bazowego. Pierwszy z nich tworzyć będą grupy rajdowe, drugi zaś - grupa bazowa.

Grupa rajdowa - to element ugrupowania oddziału rajdowego, w sile wzmocnionej kompanii do batalionu czołgów, przeznaczony do prowadzenia wysoce manewrowych i aktywnych działań rajdowych /w składzie OR lub samodzielnie/ i niszczenia, opanowywania lub obezwładniania nieprzyjacielskich środków napadu jądrowego, naziemnych urządzeń broni precyzyjnej, stanowisk dowodzenia, baz, składów oraz stacji kolejowych, a także innych ważnych obiektów przeciwnika na kierunku lub w rejonie działania OR.

Grupa bazowa - to tworzony na bazie kompanii czołgów, element ugrupowania oddziału rajdowego, przeznaczony do zapewnienia wymaganej przez skalę każdego rajdu żywotności grupom rajdowym. W skład grupy bazowej powinny wchodzić pododdziały techniczne i tyłowe oraz te wszystkie, które nie zostały rozdzie-

x/ Rejon odtwarzania zdolności bojowej to zwykle rejon zbiórki oddziału rajdowego po wykonaniu zadania, np. po uderzeniu i zniszczeniu obiektu.

lone przez dowódcę OR do grup rajdowych. Tam też powinno rozmieszczać się stanowisko dowodzenia oddziału, jak również /w przypadku przydzielenia/ grupa desantowo-szturmowa.

Przedstawione elementy, zintegrowane wspólnym celem działania OR, tworzyć będą ugrupowanie rajdowe oddziału poprzez zamierzoną przez dowódcę kompozycję samodzielnych zgrupowań na drogach marszu.^{x/}

Jaki powinien być skład tych zgrupowań /grup rajdowych i grupy bazowej/?

Analiza uprzednio przyjętej struktury organizacyjnej pułku^{xx/} pozwala zakładać, że może on tworzyć 2-3 grupy rajdowe w sile batalionu czołgów i 1-2 grupy rajdowe w sile kompanii.

Grupa rajdowa tworzona na bazie batalionu czołgów powinna mieć w składzie:^{xxx/}

- 2-3 kompanie czołgów;
- 1-2 plutony piechoty;
- pluton rozpoznawczy;
- baterię /dywizjon/ artylerii samobieżnej;
- przeciwlotniczy zespół ogniowy;
- grupę drogową;
- drużynę rozpoznania skażeń;
- drużynę remontową;
- drużynę gospodarczą;
- drużynę sanitarną.

x/ S. Koziej, wyd. cyt., s. 196.

xx/ Patrz s. 85 niniejszej pracy.

xxx/ Ugrupowanie grupy rajdowej przedstawiono w załączniku nr 12.

Grupa rajdowa tworzona na bazie kompanii czołgów powinna składać się z:

- 2-3 plutonów czołgów;
- plutonu piechoty;
- plutonu ogniowego;
- drużyny remontowej;
- drużyny gospodarczej.

Grupa bazowa tworzona na bazie kompanii czołgów może składać się z:^{x/}

- 2-3 plutonów czołgów;
- kompanii remontowej;
- kompanii łączności;
- kompanii saperów;
- kompanii medycznej;
- baterii przeciwlotniczej;
- plutonu ochrony i regulacji ruchu;
- pozostałych sił i środków nie rozdzielonych do grup rajdowych.

Przedstawione powyżej zasadnicze elementy ugrupowania OR, ich skład, jak również analiza możliwych wariantów ugrupowania wskazuje na celowość działania w ugrupowaniu marszowym w przewidywaniu boju spotkaniowego. Taki rodzaj ugrupowania pozwoli oddziałowi szybko oderwać się od OGM i przeniknąć w wyznaczony rejon działania. Jako zasadę należy przewidywać rozwijanie poszczególnych grup rajdowych w ugrupowanie bojowe do zwalczania obiektów. Czas i miejsce tego rozwinięcia będą każdorazowo wy-

x/ Etatowe siły i środki pułku nie rozdzielone do grup rajdowych.

nikać z rozwoju sytuacji. Dlatego wszystkie grupy rajdowe muszą być względnie samodzielne. Oznacza to dla nich posiadanie w swym składzie czołgów, piechoty, artylerii samobieżnej, środków OPL, a także niezbędnych elementów tyłowych.

Taki skład powinien zapewnić porównywalne zdolności manewrowe wszystkich środków, co pozwoli na utrzymanie wysokiego tempa rajdu, a także uzyskać zaskoczenie ogniem i uderzeniem. Z tego punktu widzenia ustalenie składu oddziału rajdowego oraz grup rajdowych rozstrzygnięte musi być jeszcze przed ich wejściem do działań.

Powyższa koncepcja ogniowo-manewrowej samodzielności grup rajdowych OR warunkuje ugrupowanie całego oddziału. Nie wskazane więc będzie ugrupowanie oddziału na jednej drodze marszu, gdyż wydłuży to kolumny, a także utrudni manewr. Z tych względów oddział rajdowy powinien być ugrupowany w kolumnach na dwóch drogach marszu /załącznik nr 10/. W sprzyjających warunkach można także wykorzystać większą ilość dróg, co skróci nie tylko długość kolumn, ale zwiększy również możliwości manewrowe wzdłuż frontu /załącznik nr 11/.

Podsumowując wnioski z przedstawionych analiz można zakładać, iż ugrupowanie pułku działającego jako oddział rajdowy powinno składać się z 3-5 grup rajdowych i grupy bazowej. Typowym rodzajem ugrupowania będzie ugrupowanie marszowe w przewidywaniu boju spotkaniowego. Tak ugrupowany OR podąża do rejonu działań zwykle po dwóch drogach marszu, uzyskując w ten sposób głębokość ugrupowania 15-20 km. W sprzyjającej sytuacji może on wykorzystywać większą ilość dróg, stając się w ten

sposób trudniejszym do wykrycia i zwalczania obiektem dla przeciwnika. Po przybyciu do rejonu działań manewruje grupami rajdowymi, zwalczając wyznaczone siły i środki przeciwnika, opanowując i utrzymując ważne obiekty, wykonując napady i uderzenia, organizując zasadzki. Po wykonaniu zadań OR wraca do zgrupowania bazowego OGM /przechodzi do nowego rejonu/, gdzie odtwarza zdolność bojową, po czym przystępuje do wykonywania kolejnego zadania.

Zarysowane w rozdziale ogólne założenia organizacji OR potwierdzają słuszność koncepcji ich tworzenia na bazie pułku czołgów. Wskazują również na potrzebę ich odpowiedniego przygotowania i wzmocnienia. Zabieg ten zapewni oddziałowi wszechstronność bojową, ułatwi manewr, a także stworzy warunki do samodzielnych i długotrwałych działań w ugrupowaniu przeciwnika. Typowym ugrupowaniem oddziału rajdowego w czasie rajdów będzie ugrupowanie marszowe w przewidywaniu boju spotkaniowego, zaś zasadniczymi elementami - grupy rajdowe i grupa bazowa.

Grupy rajdowe, tworzone na bazie kompanii bądź batalionu czołgów - przeznaczone są do zwalczania sił przeciwnika. Cel ten spełniają poprzez wykonywanie uderzeń, napadów i organizację zasadzek. Grupa bazowa, to jakby jądro oddziału rajdowego, gdzie dowódca skupia siły i środki niezbędne do zapewnienia żywotności grupom rajdowym. Działła wewnątrz ugrupowania OR na zasadzie stałego towarzyszenia, rozwijając się tylko w rejonach odtwarzania zdolności bojowej po wykonaniu zadania przez oddział.

W celu pomyślnego wykonania otrzymanego zadania dowódca i szef sztabu oddziału rajdowego muszą zaplanować i zrealizować szereg przedsięwzięć i zabiegów. Zakres tej pracy zostanie przeanalizowany w następnym rozdziale.

4. ORGANIZACJA DZIAŁAŃ

Zgodnie z ustaleniami regulaminowymi organizacja działań obejmuje: podjęcie decyzji; postawienie zadań bojowych pododdziałom; organizację współdziałania, ogniowego porażenia nieprzyjaciela, wszechstronnego zabezpieczenia walki i dowodzenia oraz planowanie walki.^{x/}

Sposób i treść pracy dowódcy i sztabu pułku w czasie realizacji powyższych przedsięwzięć zależy głównie od: ich wartości intelektualnych i umiejętności dowódczo-sztabowych; sytuacji taktyczno-operacyjnej; otrzymanego zadania i posiadanego czasu.

Szczególnie ten pierwszy czynnik nabiera we współczesnej dobie wyjątkowego znaczenia. Ceną bowiem, za niewłaściwe i nie-realne decyzje, nieterminowe zadania lub brak zabezpieczenia bojowego - są ogromne straty materialne i moralne. Dlatego proces organizacji działań wymaga od wszystkich wykonawców rozległej wiedzy ogólnej, taktyczno-operacyjnej, a także talentu, intuicji i silnej woli. Wymaga również ogromnego napięcia psychicznego i obiektywnego oraz wnikliwego rozpatrzenia różnorodnych czynników i elementów decyzyjnych związanych z istniejącą i przewidywaną sytuacją.

Główną rolę w rozstrzyganiu problemów decyzyjnych spełnia dowódca pułku. Nie jest on jednak w stanie rozwiązać ich samodzielnie. Dlatego cały proces organizacji działań przebiegać musi przy wydatnym współdziałaniu oficerów sztabu, szefów rodza-

x/ "Regulamin walki ...", cz. I, wyd. cyt., s. 107.

jów wojsk i służb, a także podległych dowódców. Jak stwierdza bowiem płk prof. dr Kazimierz Nożko: "Racjonalne i mądre korzystanie z wiedzy, doświadczenia i intuicji oficerów sztabu stanowi jeden z istotnych elementów kunsztu dowódczego".^{x/}

Wartości intelektualne są czynnikiem tworzącym przewagę nad przeciwnikiem. Dlatego też walka o nią w tej dziedzinie z obu stron jest ostra i bezwzględna, wymagająca od dowódcy i sztabu znakomitej sprawności organizacyjnej. Sprawność ta w dużej mierze zależy od metody pracy. Przyjęta metoda musi zapewniać możliwie maksymalne tempo realizacji wszystkich przedsięwzięć, tworzyć warunki do współdziałania wszystkich oficerów, a także wzbudzać ich wyobraźnię i odpowiedzialność za jakość powierzonych im zadań. Z tego więc punktu widzenia przydatność metody równoległego przygotowania walki wydaje się największa.

Równie ważnym czynnikiem wpływającym na sposób i treść pracy dowódcy i sztabu jest miejsce pracy. W myśl obowiązujących dokumentów normatywnych dowódca pułku w walce dowodzi ze stanowiska dowodzenia.^{xx/} Jest ono głównym elementem systemu dowodzenia pułkiem. Na nim dowódca podejmuje zasadnicze decyzje oraz kieruje: planowaniem i organizowaniem walki. Czy w przewidywanej specyfice działań jest to korzystne? Wydaje się, że po części tak, a po części nie. Wyjaśnienie tego stwierdzenia wymaga odpowiedzi na kolejne pytanie: kiedy i w jakich sytuacjach dowódca OR rozpoczyna organizację działań? Otóż rozpoczyna ją z chwilą otrzymania zadania. Będzie to - w pierwszym etapie działania OGM - w rejonie ześrodkowania, natomiast w następnym - z reguły

x/ K. Nożko: "Walka o ...", wyd. cyt., s. 229.

xx/ "Regulamin sztabów /tymczasowy", MON 1983, s. 24.

w rejonie zgrupowania bazowego OGM lub w rejonie zbiórki OR /w rejonie działania/. Może zaistnieć również konieczność organizowania działań w skrajnie ograniczonym czasie, w trakcie marszu z jednego rejonu do drugiego. Za każdym razem dyktować to będzie inne warunki organizacji działań.

Z punktu widzenia kompleksowości pracy i współdziałania podwładnych w procesie wypracowania decyzji przełożonego, dowódca OR powinien w pierwszym etapie swej pracy /do czasu wypracowania i zameldowania zamiaru/ - pracować na SD dowódcy OGM. Przewiduje się za tym również niewątpliwa możliwość zorientowania się w całokształcie przewidywanych działań OGM, a także sposobność poszerzenia wiedzy i wyobrażenia o przeciwniku, jego obiektach i przewidywanych sposobach ich zwalczania.

Dlatego należy przewidywać, że w pierwszych dwóch przypadkach^{x/} dowódca OR wraz z grupą operacyjną /szef sztabu i 2-3 oficerów/ pracował będzie - do chwili zatwierdzenia zamiaru - na SD OGM, po czym resztę problemów rozważy i rozstrzygnie na swoim stanowisku dowodzenia. W trzecim przypadku^{xx/} natomiast - wszystkie przedsięwzięcia dowódca i sztab OR rozwiążą samodzielnie, od początku do końca, na SD oddziału.

Kolejnym czynnikiem wpływającym w istotny sposób na treść i sposób pracy dowódcy i sztabu OR jest czas. Jego mądre i racjonalne wykorzystanie w głównej mierze uzależnione jest od przyjętej metody pracy. Prowadzone badania wskazują, że wartość tego miernika w pracy równoległej ulega dwu-trzykrotnemu zmniej-

x/ Gdy otrzyma zadanie w rejonie ześrodkowania bądź w zgrupowaniu bazowym OGM.

xx/ Gdy otrzyma zadanie w rejonie zbiórki OR czyli w znacznej odległości od OGM.

szeniu.^{x/} Z tego też punktu widzenia zasadne jest stosowanie tej metody w organizacji działań przez dowódcę i sztab OR.

Istotą metody równoległego przygotowania walki jest jej organizowanie na szczeblach niższych natychmiast po ogłoszeniu zamiaru działań przez przełożonego, na podstawie wydanych przez niego wstępnych zarządzeń bojowych. W praktyce oznacza to około 120 minut na szczeblach dywizja - pułk, 60 minut na szczeblach pułk - batalion i 45 minut w ogniwie batalion - kompania. Model tej pracy został przedstawiony w załączniku nr 10 i będzie przeanalizowany w głównych przedsięwzięciach organizacji działań przez dowódcę i sztab oddziału rajdowego.

4.1. Powzięcie decyzji

Decyzja jest aktem woli dowódcy oddziału rajdowego - określającym przemyślany i wybrany z wielu jeden wariant sposobu przygotowania i prowadzenia działań. W zależności od specyfiki i rodzaju otrzymanego zadania decyzja ta może dotyczyć zorganizowania całego działania OR lub kolejno wykonywanych zadań.

Dowódca OR podejmuje decyzję osobiście - wypracowując ją jednak z maksymalnym wykorzystaniem wiedzy, doświadczenia oraz inwencji oficerów sztabu, szefów rodzajów wojsk i służb, a także podwładnych dowódców. Proces ten jest - jak stwierdza płk prof. dr Kazimierz Nożko - "... wyjątkowo odpowiedzialnym

x/ K. Nożko: "Walka o przewagę", wyd. cyt., s. 270.

i twórczym etapem pracy dowódcy i jego sztabu, którego nie sposób porównywać z żadną inną działalnością intelektualną człowieka".^{x/} Z tego też powodu wypracowanie decyzji wymaga ogromnego napięcia psychicznego, silnej woli, rozległej i gruntownej wiedzy ogólnej oraz taktyczno-operacyjnej, a także precyzji myślenia, pewności siebie i umiejętności podejmowania mądrego ryzyka.

Wypracowanie decyzji rozpoczyna się z chwilą otrzymania zadania bojowego. W metodzie równoległego przygotowania walki będzie to z reguły wstępne zarządzenie bojowe, wydane przez dowódcę OGM - po akceptacji przez dowódcę armii jego zamiaru. Układ i treść wstępnego zarządzenia bojowego są na ogół znane, określa je bowiem regulamin walki.^{xx/} Analizując jednak ten układ i treść łatwo zauważyć, iż brak jest w nim celu i zamiaru działań dowódcy OGM, a w ich zrozumieniu tkwi przecież klucz do rozpatrzenia, a następnie rozwiązania problemów związanych z podejmowaniem decyzji.

Powyższy problem można rozwiązać dwojako: albo przez udział dowódcy oddziału rajdowego w rozpatrywaniu i precyzowaniu tych problemów na szczeblu OGM, albo przez zapoznanie go z gotowymi rozwiązaniami.

Pierwsza konkluzja jest korzystniejsza, zbieżna ponadto z wysuwaną uprzednio sugestią uczestnictwa dowódcy OR w procesie wypracowania zamiaru przez przełożonego. Druga - zmusi dowódcę

x/ Tamże, s. 226.

xx/ "Regulamin walki ...", cz. I, wyd. cyt., s. 53.

OGM do zapoznania się z celem i zamiarem działań dowódców OR, co z pewnością nie skróci czasu wypracowania przez niego decyzji. Przyjmując więc udział dowódcy OR /wraz z grupą operacyjną/ w procesie decyzyjnym przełożonego należy wnioskować, że analiza zadania oddziału rajdowego polegać będzie na pełnym i jednoznacznym zrozumieniu celu przyszłych działań i zamiaru dowódcy OGM. Rozpatrując szczegółowo otrzymane wstępne zarządzenie bojowe dowódcy OR: analizuje rodzaj, kolejność i sposób zwalczania obiektów przeciwnika; rozważa znaczenie obiektów przeciwnika rażonych bronią jądrową i środkami konwencjonalnymi w rejonie działania OR; uświadamia sobie własne zadanie, miejsce w ugrupowaniu OGM i rolę OR w wykonaniu przez nią zadań; analizuje zadanie sąsiednich OR, możliwość współdziałania z nimi, a także z pozostałymi elementami ugrupowania OGM; rozważa terminy i czasy zasadniczych przedsięwzięć związanych z przygotowaniem OR do działań.

W toku powyższej pracy zarysowują się spostrzeżenia i wnioski prowadzące do określenia: istoty przyszłych działań; sposobu wykonania zadania i ugrupowania; możliwości stworzenia w określonym miejscu i czasie przewagi nad przeciwnikiem; sposobu uzyskania zaskoczenia; wskaźników czasowo-przestrzennych; warunków współdziałania.

Z prowadzeniem analizy zadania wiąże się ściśle określenie przedsięwzięć, które należy niezwłocznie zrealizować w celu przygotowania pododdziałów do działań. Jest to szukanie odpowiedzi na pytania: kto, kiedy i jakie przedsięwzięcia ma natychmiast zrealizować? Jakich informacji brakuje? Kto i kiedy ma je dostarczyć? Kiedy i jak uzupełnić środki materiałowe?

Odpowiedzi na te pytania, przetworzone w formie poleceń i przekazane dowódcom pododdziałów, staną się dla nich podstawą do rozpoczęcia prac przygotowawczych.

Kolejnym przedsięwzięciem wchodzącym w skład procesu wypracowania decyzji jest kalkulacja czasu. Powinna ona wynikać z konkretnych warunków przygotowania działań. Wykonując ją - równoległe z analizą zadania dowódcy - szef sztabu oddziału rajdowego, powinien kierować się zasadą: 1/3 czasu dla dowódcy, a 2/3 dla podwładnych, pamiętając przy tym o wymogu przestrzegania pracy równoległej na co najmniej trzech szczeblach dowodzenia. Po zatwierdzeniu jej przez dowódcę OR, kalkulacja ta, stanowi główny rygor pracy sztabu, szefów rodzajów wojsk i służb, a także podległych pododdziałów.

Po wykonaniu powyższych czynności dowódca OR wydaje szefowi sztabu wytyczne, a następnie wysyła go z reguły na SD oddziału rajdowego, z poleceniem zapoznania oficerów pozostających na nim z otrzymanym zadaniem, przedsięwzięciami do natychmiastowego wykonania oraz z przygotowaniem danych do decyzji.^{x/}

Następnym elementem w procesie wypracowania decyzji jest ocena sytuacji. To ona, wraz z wnioskami z analizy zadania, pozwoli sprecyzować zamiar i wydać wstępne zarządzenia bojowe dowódcom pododdziałów. Jej celem jest wszechstronne przestudiowanie warunków terenowych i sytuacji taktyczno-operacyjnej. Dowódca oddziału rajdowego prowadzi ocenę sytuacji "kolektywnie", z grupą operacyjną, zasięgając opinii poszczególnych oficerów, wysłuchując ich wniosków, a także stądając przeprowadzenia i

^{x/} W myśl wskazań regulaminu szef sztabu zapoznaje z wytycznymi dowódcy jego zastępców, szefów rodzajów wojsk i służb oraz dowódców pododdziałów /Regulamin walki ...", cz. I, wyd. cyt., s. 47/.

przedstawienia uzupełniających ocen i kalkulacji.^{x/}

W skład oceny sytuacji wchodzi następujące elementy: ocena nieprzyjaciela; ocena wojsk własnych; ocena działań sąsiednich OR; ocena terenu; ocena sytuacji skażeń; ocena sytuacji w eterze oraz stanu pogody i pory roku.

Rozpatrując wymienione elementy należy uwzględnić również wnioski z analizy zadania, a także przewidywać zmiany warunków w bliższej i dalszej przyszłości. W każdym też eksponuje się problematykę mającą bezpośredni wpływ na sposoby działań OR /głównie teren/, poszukując możliwości stworzenia przewagi nad przeciwnikiem, wykonania zaskakującego uderzenia na jego obiekty, a następnie skrytego manewru w nowy rejon działania.

Wszystkie oceny i przewidywania powinny być zakończone precyzyjnymi wnioskami. Bada one potwierdzać już sprecyzowane wnioski lub stanowić ich zaprzeczenie. Te ostatnie wynikać będą najczęściej z konieczności pełnej znajomości sytuacji, a brakiem wiarygodnych danych. W takim przypadku dowódca oddziału rajdowego dąży do ich szczegółowego wyjaśnienia, korzystając z dodatkowych danych od przełożonego, współpracujących oficerów i sąsiednich sztabów.

Szczególnie wnikliwie należy ocenić przeciwnika. Przede wszystkim zaś rozważyć te problemy taktyczno-operacyjne, które zapewniają określenie najefektywniejszych sposobów działania w głębi jego ugrupowania. Z tego punktu widzenia trzeba więc ocenić skład, stan i położenie głównych zgrupowań przeciwnika; roz-

x/ "Kolektywna" ocena sytuacji jest praktykowana w każdym ćwiczeniu dowódczo-sztabowym w CDO. Zasadność jej potwierdzają badania opinii kierowników grup WKDO.

mieszczanie w terenie zasadniczych obiektów jego ugrupowania, a szczególnie obiektów broni precyzyjnej, ich obrony i ochrony; możliwość przeciwdziałania sił operacyjnych i OTK; system umocnień i zapór w rejonie działania; silne i słabe strony przeciwnika; możliwość uzyskania zaskoczenia.

W czasie szczegółowej oceny zasadniczych obiektów przeciwnika /szczególnie manewrowych/ dowódca OR liczyć się musi z brakiem istotnych danych. W takiej sytuacji posłużyć się musi wyobraźnią i przewidywaniem taktyczno-operacyjnym, musi wczuć się w przeciwnika /w jego cele, zamiary i sposoby działania/, a następnie trafnie odgadnąć jego działanie.

W części wnioskowej oceny nieprzyjaciela określa się: skład sił przeciwnika na kierunku lub w rejonie działania oraz możliwości ich działania /przeciwdziałania/; dogodne kierunki i rejony działania; sposoby wykonywania zadań; wymagane ugrupowanie OR; sposób zdobywania danych rozpoznawczych.

Wnioski z oceny przeciwnika konfrontuje się następnie z oceną możliwości własnych pododdziałów. Dowódca OR prowadzi ją w celu optymalnego wykorzystania posiadanych sił i środków pod kątem stworzenia przewagi nad obiektami przeciwnika w danym rejonie. Ocenia więc ich skład, stan przygotowania i wyposażenia, stopień zaopatrzenia, zdolność obrony przed bronią precyzyjną i możliwość wykonania przez nie zadania. Dogłębność tej oceny umożliwi obiektywne porównanie sił OR i przewidywanego przeciwnika, a następnie dokonanie analizy ilościowo-jakościowej stron. To z kolei pozwoli dowódcy OR sprecyzować

wnioski określające sposoby wykonania zadania i uzyskania zaskoczenia, wymagane ugrupowanie, sposób działania i manewru, sposób wykorzystania poszczególnych elementów ugrupowania OR, siły i skład ubezpieczeń oraz elementów rozpoznawczych, a także sposób wykorzystania właściwości terenu.

W czasie oceny sąsiadów dowódca OR wnikliwie ocenia miejsce i sposób działania tych elementów ugrupowania OGM, z którymi jest lub będzie możliwość współdziałania. Rozważa również możliwość i sposoby korzystania z danych rozpoznawczych od elementów przełożonego działających na kierunku i w rejonie działania OR. Wyciągnięte wnioski powinny dotyczyć warunków i sposobów współdziałania oraz korzystania z elementów rozpoznawczych przełożonego.

Kolejnym ogniwem oceny sytuacji jest ocena terenu. Bada go się na całą głębokość działania OR pod kątem przydatności w czasie wykonywania zadań. Dogodnym terenem będzie zapewne teren o dobrej sieci dróg. Bez szerokich przeszkód wodnych i kanałów, ale z dużą ilością różnorodnych ukryć. Takie obszary pokryte łatwo przejezdnymi lasami i zagajnikami, sprzyjać będą zwalczaniu wyznaczonych sił i środków, organizacji zaskakujących uderzeń i zasadzek z jednoczesnym przesuwaniem się sił OR wewnątrz ugrupowania przeciwnika. Wyciągnięte wnioski z oceny terenu powinny uwzględniać dogodny kierunek działania; wpływ warunków terenowych na tempo działania OR; właściwości ochronne i maskujące; możliwość wykonania zaskakującego manewru; najdogodniejsze rejony do działania z ukrycia; zmiany w wyniku użycia broni jądrowej.

Wyciągnięte wnioski z analizy zadania i oceny sytuacji dowódca OR /wraz z grupą operacyjną/ zobrazowuje na mapie roboczej, a następnie dokonuje ich podsumowania - uogólniając je w postaci zamiaru działań.

Zamiar działań jest więc koncepcją osiągnięcia przez dowódcę OR celu działania, stanowiąc jednocześnie dla sztabu, szefów rodzajów wojsk i służb oraz podległych dowódców - wytyczną do dalszej pracy. Z tego punktu widzenia zamiar ten powinien określać: kierunek i rejon działań; kolejność i sposoby wykonywania zadania; obiekty i sposób ich porażenia ogniowego; ugrupowanie OR i przewidywany manewr; sposób uzyskania zamoczenia i współdziałanie z desantem taktycznym lub grupą desantowo-szturmową; drogi przegrupowania i podział ugrupowania na kolumny.

Po zatwierdzeniu zamiaru przez dowódcę OGM dalsza praca dowódcy OR realizowana jest na SD oddziału. Rozpoczyna ją zapoznanie zastępców, pozostałych oficerów sztabu, szefów rodzajów wojsk i służb oraz dowódców pododdziałów z wypracowanym zamiarem.^{x/} Ogłoszony zamiar stanowi dla sztabu i poszczególnych szefów "swój pas transmisyjny poruszający wszystkie tryby i mechanizmy tej wielkiej, złożonej maszyny, jaką stanowi praca nad przygotowaniem i rozwijaniem działań bojowych zgodnie z wyznaczonym ogólnym celem."^{xx/} W stosunku do dowódców batalionów ów "pas transmisyjny" stanowi wstępne zarządzenie bojowe.

x/ Z obserwacji ćwiczeń dowódczo-sztabowych w CDO wynika, że brak znajomości zamiaru dowódcy pułku przez dowódców batalionów wpływa ujemnie na proces organizacji walki w batalionach. Dlatego w każdym ćwiczeniu praktykowany jest udział podległych dowódców w ogłaszaniu zamiaru przez przełożonego.

xx/ K. Nożko: "Walka o ...", wyd. cyt., s. 210.

W zarządzeniach tych, wydawanych ustnie, dowódca OR najczęściej ujmuje: wiadomości o przeciwniku /rodzaj obiektów, rozmieszczenie, siły obrony i ochrony, możliwy sposób przeciwdziałania/; kierunek i rejony działania; obiekty rażone bronią jądrową i środkami konwencjonalnymi; rubież wejścia do działania i rubież wykonania zadań; zadania sąsiednich grup rajdowych, desantu powietrznego lub grupy desantowo-szturmowej; czas gotowości i zasadnicze przedsięwzięcia związane z przygotowaniem działań; terminy i sposoby otrzymywania zadań.

W sztabie OR kontynuowane jest przygotowywanie danych do decyzji dowódcy oraz realizowane przedsięwzięcia planistyczne. Tempo i zakres tych czynności zwiększy się z chwilą otrzymania przez pułk rozkazu bojowego /zarządzenia bojowego/. Na bazie tego dokumentu sztab i szefowie rodzajów wojsk i służb kończą przygotowywanie danych do decyzji i kolejno meldują je dowódcy lub szefowi sztabu. Po uzgodnieniu i zatwierdzeniu meldunków, w sztabie OR kończy się proces wypracowania decyzji. Od tej chwili stanowi ona podstawę dla wszystkich wykonawców do planowania, organizowania i doprowadzania zadań do wykonawców oraz kontroli.

Przedstawiona metoda wypracowania decyzji przez dowódcę i sztab OR dotyczy decyzji "początkowych" - podejmowanych po otrzymaniu konkretnych zadań. Często jednak trzeba będzie podejmować decyzję niejako "z marszu". Sytuacja taka może zaistnieć chociażby w trakcie przegrupowywania się OR z jednego rejonu do drugiego, gdy zajdzie konieczność wykonania natychmiast-

towej akcji na wykryty w pobliżu obiekt /np. zasadzki, uderzenia lub napadu ogniowego na przegrupowującą się kolumnę przeciwnika/. Może również zaistnieć potrzeba dokonania zmian w uprzednio powziętej decyzji, a nawet sprecyzowania nowej, już po podejściu do obiektu, np. w sytuacji, gdy OR miał wykonać zadanie wspólnie z desantem powietrznym, a dowódca OGM skierował go do innego zadania lub też w przypadku zmiany przez obiekt położenia /ugrupowania/.

W powyższych sytuacjach podjęcie decyzji musi być natychmiastowe. Dowódca OR musi więc odrzucić wszelkie normy i ustalenia dyrektywne i po prostu szybko reagować na powstałą sytuację.

Najczęściej reakcja ta, to krótka ocena zaistniałej sytuacji, sprecyzowanie zamiaru i bezzwłoczne postawienie zadań wykonawcom. Przedsięwzięcia te dowódca precyzuje i wykonuje z miejsca, skąd ma najlepszy wgląd w teren. Niejednokrotnie wystarczy bowiem "rzut oka" na teren, aby powstał zamiar działania. Zasadnicze treści zamiaru muszą być doprowadzone do wykonawców w postaci zadań bojowych. Ich niezwłoczne wykonanie oraz dokładna realizacja, w połączeniu z nieoczekiwanym dla nieprzyjaciela gwałtownym i zdecydowanym uderzeniem grup rajdowych, powinna doprowadzić do całkowitego zniszczenia obiektu.

4.2. Postawienie zadań bojowych

Zadanie bojowe, to przewidywane przez dowódcę OR treści, kolejność i terminy oraz sposoby wykonania celu działania oddziału. W każdej sytuacji musi ono uwzględniać konkretne warunki

ki terenowe i sytuację taktyczno-operacyjną, zaistniałą w czasie precyzowania zadania i przewidywaną podczas jego wykonywania. Zadania bojowe z reguły stawiane będą przez dowódcę OR w formie ustnego rozkazu bojowego, dla wszystkich elementów ugrupowania bojowego jednocześnie. W toku działań mogą jednak przyjąć formę zarządzenia bojowego /rozkażu dla jednego wykonawcy/ np. do samodzielnego zniszczenia obiektu przez grupę rajdową na drodze OR do rejonu działania, lub być stawiane dla wszystkich grup rajdowych jednocześnie, np. w sytuacji, gdy OR w czasie przegrupowywania się do wskazanego obiektu napotka na swej drodze lub w pobliżu groźny, a więc opłacalny obiekt do zniszczenia. W każdym przypadku rozkazy i zarządzenia formułuje się zwięźle i precyzyjnie. Powinny być również jednoznaczne i zawierać tylko te dane, które są niezbędne podwładnym do organizacji i wykonania zadania. Wszystkie też - wydane ustnie - powinny być zapisane.

Swoim układem dokumenty te nie różnią się od obowiązującego schematu. Wyróżniać je natomiast będzie specyficzna treść zadań dla poszczególnych elementów ugrupowania. Tak więc, po słowie "rozkazuję" wykonawca powinien być określony nie nazwą pododdziału /np. 1 batalion ozołgów/, lecz funkcją - np. grupa rajdowa nr 1. Wynika to ze specyfiki działań i przeznaczenia tych pododdziałów. Także, wbrew utartym zasadom, ale z punktu widzenia wykonywanych zadań, należałoby w rozkazie bojowym stawiać zadania dla elementów rozpoznawczych. Będą one bowiem wykonywać nie tylko zadania rozpoznawcze, ale również

samodzielnie zwalczać niewielkie obiekty przeciwnika /na przykład: stacje radiolokacyjne, punkty kierowania ogniem lub działaniem lotnictwa/. Celowym jest również stawianie konkretnych zadań grupie bazowej, czyli temu elementowi ugrupowania, który spełnia szczególną rolę w zapewnieniu żywotności oddziałowi rajdowemu. Nieodzownym też - w przypadku przydzielenia - będzie stawianie zadań bojowych grupie desantowo-szturmowej lub taktycznemu desantowi powietrznemu.

Przewidywać należy również konieczność udokładniania zadań poszczególnym elementom ugrupowania bojowego przez dowódcę OR lub wyznaczonych zastępców, szefów rodzajów wojsk i służb, czy też oficerów sztabu. Będzie to mieć miejsce na przykład przed bezpośrednim uderzeniem na obiekt.

W sumie więc rozkaz bojowy dowódcy oddziału rajdowego powinien zawierać:

1. Krótkie wnioski z oceny przeciwnika i rejonu działania.
2. Zadanie bojowe OR.
3. Sposób użycia przez przełożonego broni jądrowej i innych środków rażenia w rejonie działania oddziału, zadania sąsiadów, kierunki lub granice rejonów działania.
4. Zamiar działań.
5. Zadania bojowe /po słowie "rozkazuję"/:
 - elementom rozpoznawczym: skład i środki wzmocnienia;
 - zadania rozpoznawcze i bojowe; czas wykonania zadań;
 - kierunek działania; sposób i czas meldowania danych z rozpoznania; czas i miejsce dołączenia do sił głównych oddziału rajdowego;

- grupom rajdowym: środki wzmocnienia; obiekty do zdobycia lub zniszczenia; czas wykonania zadania; kierunek działania lub rejon; z kim i jak współdziałać w czasie wykonywania zadania; sposób wsparcia ogniowego; czas i miejsce dołączenia do sił głównych OR;
- grupie bazowej: skład i miejsce w ugrupowaniu OR; zadania dla poszczególnych elementów składowych grupy; sposób działania w ugrupowaniu OR.

6. Zużycie zasadniczych rodzajów amunicji w czasie rajdu.

7. Czas gotowości.

8. Miejsce i czas rozwijania stanowiska dowodzenia i kierunku przesunięcia; zastępca dowódcy OR na wypadek zniszczenia SD.

Natomiast układ zarządzenia bojowego powinien być następujący: x/

1. Krótkie wnioski z oceny nieprzyjaciela i rejonu działania.
2. Zadanie bojowe grupy rajdowej /środki wzmocnienia, obiekty do zdobycia lub zniszczenia, czas wykonania zadania, kierunek działania lub rejon, sposób współdziałania, czas i miejsce dołączenia do sił głównych OR po wykonaniu zadania/.
3. Obiekty obezwładniane na jej rzecz środkami przełożonego.
4. Czas gotowości do działań.

4.3. Organizacja współdziałania

Współdziałanie - to uzgodnione skupienie wysiłków i działań wszystkich elementów ugrupowania OR, skorelowane z uderzeniami

x/ W razie konieczności ujmuje się również zadanie bojowe OR, zadania sąsiednich elementów ugrupowania OR /"Regulamin ...", cz. I, wyd. cyt., s. 53/.

ogniowymi, a także z działaniem sąsiednich oddziałów rajdowych, oddziału wydzielonego, grupy desantowo-szturmowej, taktycznego desantu powietrznego i elementów rozpoznawczych OGM - w celu jak najlepszego wykonania zadań.

Na szczeblu OR organizował je będzie osobiście dowódca oddziału z udziałem oficerów sztabu, szefów rodzajów wojsk i służb oraz dowódców wszystkich elementów ugrupowania, na podstawie swej decyzji i wytycznych przełożonego.

Współdziałanie jest procesem ciągłym. Oznacza to jego nieustanne trwanie w procesie organizacji i prowadzenia działań. Główne problemy współdziałania dowódca OR określa w swej decyzji i doprowadza je do wiadomości dowódców pododdziałów w stawianych zadaniach. Zachodzi jednak obiektywna potrzeba, po otrzymaniu wytycznych od przełożonego, zsynchronizowania działań wszystkich wykonawców w odrębnym przedsięwzięciu.

Organizując więc współdziałanie dowódca OR powinien: uzgodnić wysiłki wszystkich elementów ugrupowania oddziału na rzecz głównego zadania; spowodować, by wszyscy wykonawcy jednoznacznie zrozumieli cel działań, zadania bojowe i sposoby ich wykonania; przewidzieć i uzgodnić warianty działania grup rajdowych /co do ich miejsca i czasu/ w zależności od charakteru możliwego działania lub przeciwdziałania przeciwnika oraz ustalić jednolite sygnały powiadamiania, dowodzenia i współdziałania.

Najczęściej praktykowaną metodą w organizacji współdziałania jest metoda wytycznych dowódcy i meldunków podwładnych.

W przypadku jednak posiadania przez dowódcę znikomej ilości czasu - może on ograniczyć się tylko do wydania wytycznych.^{x/} Najpełniej, tzn. z wykorzystaniem pierwszej metody, dowódca OR organizował będzie współdziałanie w rejonie wyjściowym OGM. Tam też najczęściej będzie okazja wykorzystania stołów plastycznych, piaskownic, zdjęć lotniczych, planów i szkiców obiektów, a także możliwość przećwiczenia wariantów działań.

Regulamin walki stanowi, że współdziałanie organizuje się według zadań /celów/ kierunków, rejonów /rubieży/, czasu i sposobu wykonywanych zadań^{xx/} na całą głębokość działania OR. Wydaje się jednak, że słuszniejsze będzie zgrywać działanie grup rajdowych według etapów, zadań, kierunków i obiektów uderzeń.

W działaniu OR w głębi ugrupowania przeciwnika można zasadniczo wyróżnić trzy etapy działania: odejście od sił głównych i przegrupowanie się do rejonu działania; prowadzenie działań rajdowych; powrót do sił głównych OGM. Uwzględniając więc specyfikę działań wewnątrz ugrupowania przeciwnika, charakterystyczne własności geograficzno-taktyczne terenu i charakter otrzymanego zadania, dowódca OR powinien ustalić:

1/ w pierwszym etapie:

- drogi marszu, podział poszczególnych elementów ugrupowania na drogi marszu, kolejność i czas wyjścia na nie, linię wyjściową i punkty wyrównania;

x/ "Regulamin walki ...", cz. I, wyd. cyt., s. 54.

xx/ Tamże, s. 26.

- sposób odejścia lub oderwania się od sił głównych OGM;
- tempo przegrupowania się kolumn OR;
- sposób działania poszczególnych elementów ugrupowania podczas marszu do rejonu działania /obiektu/;
- sposób wykorzystania warunków terenowych i możliwość manewru;
- sposób działania elementów rozpoznawczych i ubezpieczeń;
- sposób współdziałania z taktycznym desantem powietrznym lub grupą desantowo-szturmową oraz sąsiednimi oddziałami rajdowymi.

2/ w drugim etapie:

- sposób zdobywania wiadomości o przeciwniku i terenie oraz ich przekazywania do sztabu oddziału rajdowego /korzystanie z wiadomości rozpoznawczych od grup rozpoznawczych OGM, armijnych grup specjalnych/;

- miejsce, czas, wydzielone siły oraz zadania realizowane na korzyść OR i poszczególnych grup rajdowych przez przełożonego;

- miejsce i czas tworzenia ugrupowania do uderzenia na obiekt, kierunki i sposób podejścia do obiektu, podział obiektu na cele;

- sposób współdziałania z taktycznym desantem powietrznym lub grupą desantowo-szturmową;^{x/}

- sposób i kolejność pokonania ubezpieczeń, zapór inżynierskich oraz sił ochrony i obrony;

x/ W przypadku wspólnego wykonywania uderzenia na obiekt przeciwnika.

- czas i sposób porażenia ogniowego obiektu;
- kierunki i sposób uderzenia na obiekt przez poszczególne elementy ugrupowania bojowego OR;
- sposób działania po zniszczeniu /opanowaniu/ obiektu, miejsce zbiórki i czas osiągnięcia tego rejonu;
- kolejność i sposób odtwarzania zdolności bojowej, czas trwania tych przedsięwzięć;
- sposób ubezpieczenia rejonu zbiórki.

3/ w trzecim etapie:

- drogi marszu, czas i kolejność przegrupowania;
- sposób działania elementów ugrupowania w trakcie marszu;
- sposób podejścia i dołączenia do sił głównych OGM.

Przedstawione powyżej, problemy rozpatrywane przez dowódcę OR w czasie organizacji współdziałania należy uznać za typowe. Każdorazowo, uzupełnia się je poprzez ustalenie jednolitego systemu sygnałów powiadamiania, wzajemnego rozpoznawania i wskazywania celów. Zapewnia się to: środkami radiotechnicznymi zainstalowanymi na wozach bojowych, czołgach, śmigłowcach i innym sprzęcie; za pomocą jednolitych sygnałów współdziałania, środków sygnałowych oraz obserwacji wzrokowej - utrzymując niezawodną łączność pomiędzy współdziałającymi elementami ugrupowania OR.

Równie ważną rzeczą jest upewnienie się dowódcy, że jego podwładni właściwie zrozumieli otrzymane zadania i sposoby ich wykonywania. Może to uzyskać poprzez pytania i odpowiedzi lub kontrolę dokumentów.

Szczegółowe problemy współdziałania sztab oddziału opracowuje w okresie organizacji działań. Ujmuje się je w planie współdziałania i zobrazowuje na mapie roboczej szefa sztabu oraz w planach bojowego użycia rodzajów wojsk i służb, planach zabezpieczenia działań bojowych, a także decyzjach podwładnych dowódców.

Współdziałanie utrzymuje się przez cały okres działania OR. Naruszone, powinno być niezwłocznie odtworzone, a w nagłych przypadkach wręcz organizowane od nowa. Takie sytuacje będą z pewnością często występowały w trakcie rajdu OR, wynikają bowiem ze specyfiki prowadzenia działań na tyłach przeciwnika. Każda więc zmiana decyzji dowódcy wymagać będzie wprowadzenia zmian w ustaleniach współdziałania. Konieczność dokonywania tych zmian może zaistnieć także wówczas, gdy decyzja dowódcy nie ulegnie zmianie. Akcentuje to B. Chocha, stwierdzając: "... Najlepiej zorganizowane współdziałanie wymaga ciągłego uzgadniania w toku walki na skutek zmian sytuacji, nawet jeśli decyzja dowódcy nie ulegnie zmianie".^{x/} Zmiany te i uzgodnienia nie oznaczają potrzeby wydawania przez dowódcę OR szczegółowych wytycznych. Często wystarczy, bezpośrednio w terenie przed wykonaniem uderzenia, kilka zdań udokładniających dotychczas postawione zadania lub nawet podanie odpowiedniej komendy bądź sygnału.

Takie postępowanie dowódcy OR wymusza głównie czas, bowiem nawet najlepsze rozwiązania i ustalenia sposobu wykonania zada-

x/ B. Chocha: "Rozważania o taktyce", MON, Warszawa 1982, s. 102.

nia nie doprowadzone do wykonawców w odpowiednim momencie, mogą w efekcie wykluczyć zaskoczenie i doprowadzić do powstania nadmiernych strat.

4.4. Organizacja dowodzenia

Z analizy obowiązujących dokumentów normatywnych wynika, że do dowodzenia pododdziałami pułku organizuje się stanowisko dowodzenia /SD/, tyłowe stanowisko dowodzenia /TSD/ oraz doraźnie punkt dowódczo-obszerny /PDO/.

SD jest głównym stanowiskiem dowodzenia w pułku. Z niego dowódca dowodzi wszystkimi elementami ugrupowania oddziału w czasie przygotowania i prowadzenia walki. Częścią składową SD jest doraźnie organizowany punkt dowódczo-obszerny. Tworzy się go w celu zapewnienia ciągłej obserwacji pola walki oraz dowodzenia pododdziałami w najważniejszych jej okresach.

TSD przeznaczone jest do dowodzenia pododdziałami zabezpieczenia technicznego i tyłowego oraz kierowania procesem technicznego i tyłowego zabezpieczenia pułku.

Przedstawione powyżej zasady dotyczą działań zaczepnych. Czy będą obowiązywać również w działaniach rajdowych? Aby odpowiedzieć na to pytanie należy określić potrzeby i wymogi organizacji dowodzenia, wynikające ze specyfiki działania OR wewnątrz ugrupowania przeciwnika, w odniesieniu do głównych elementów systemu dowodzenia, tj.: organów dowodzenia, punktów dowodzenia, systemu łączności oraz środków zautomatyzowanego dowodzenia wojskami.

Potrzeby i wymogi dotyczące organów dowodzenia są jednolite i niezależne od rodzaju walki. Organy dowodzenia zawsze bowiem tworzą etatowe dowództwa, oficerowie sztabu oraz szefowie rodzajów wojsk i służb. Nie istnieje więc potrzeba dokonywania zmian w tym zakresie.

Nieco inaczej przedstawia się problem tworzenia punktów dowodzenia w czasie działania OR. Na problem tworzenia tych punktów istnieją co najmniej dwa zasadnicze poglądy wśród teoretyków i praktyków wojskowych. Jedni twierdzą, iż do dowodzenia OR wystarczy tylko jedno stanowisko dowodzenia /SD/.^{x/} Inni uważają, że należy tworzyć dwa punkty dowodzenia tj. SD i ZSD.^{xx/} Wówczas, w wypadku przegrupowywania się OR po dwóch drogach, dowódca wraz z zasadniczym "trzonem" sztabu, dowodziłby ze stanowiska dowodzenia /SD/ jedną kolumną, natomiast zastępca ds liniowych z kilkoma oficerami sztabu - dowodziłby z ZSD drugą kolumną OR.

Tworzenie dwóch stanowisk dowodzenia wymagałoby posiadania w pułku dodatkowo 2-3 wozów dowodzenia i wydzielenia na ZSD ze sztabu - przynajmniej 3-4 oficerów. Można więc stwierdzić, iż możliwość takiego rozwiązania w pułku jest ograniczona.

Za słusnością tworzenia w oddziale rajdowym tylko jednego SD przemawia również praktyka ćwiczebna. Badania przeprowadzone w czasie ćwiczeń w 5 i 11 DPanc wskazują, iż nie stosowano tam wariantu tworzenia w pułku, działającym jako OR, SD i ZSD.

x/ "Regulamin walki ...", cz. I., wyd. cyt., s. 65.

xx/ "Organizacja i prowadzenie działań bojowych przez OW w składzie lądowo-powietrznym", GZSB, Warszawa 1981, s. 66.

Oceniając zatem możliwość organizacji w OR zapasowego stanowiska dowodzenia należy przewidywać małe prawdopodobieństwo takiego rozwiązania, co przesądza o tworzeniu w oddziale rajdowym punktu dowodzenia, zgodnie z postanowieniami regulaminów walki, a więc o dowodzeniu OR tylko z jednego stanowiska dowodzenia /SD/. Będzie to SD, na którym pracuje dowódca, zastępcy dowódcy, sztab oraz szefowie rodzajów wojsk i służb, a ponadto wyznaczeni oficerowie służb technicznych i kwatermistrzowskich oraz naprowadzania lotnictwa. W rejonie ześrodkowania - SD rozwija się w tworzonej grupie bazowej, z reguły w środkowej części rejonu. W czasie przegrupowania maszeruje na czele kolumny grupy bazowej, w stałej gotowości do wydzielenia PDO.

TSD rozmieszcza się w pobliżu pododdziałów technicznych i tyłowych, zarówno w rejonie ześrodkowania jak i podczas marszu.

Kolejnym elementem systemu dowodzenia jest system łączności pułku, który obejmuje: polowe węzły łączności SD, podległych i współdziałających pododdziałów oraz stacje i linie łączności. Z punktu widzenia specyfiki działań wewnątrz ugrupowania przeciwnika, w tym właśnie elemencie uzasadnione jest dokonanie pewnych przesunięć i przewartościowań. Głównym wymogiem tej specyfiki jest zapewnienie niezawodnej łączności wszystkim abonentom w ruchu, bowiem istotą działań rajdowych jest ruch, uderzenie na obiekt i kolejny ruch. Dlatego też podstawowym składnikiem systemu łączności OR powinny być środki zainstalowane na wozach dowodzenia, a więc środki radiowe, radiotelefoniczne oraz sygnalizacyjne.

Perspektywicznymi środkami systemu dowodzenia OR mogą się okazać wprowadzane środki zautomatyzowane dowodzenia. ^{x/}

W zautomatyzowanym systemie dowodzenia wszystkie środki automatyzacji i łączności mają być zainstalowane bezpośrednio w wozach dowódczo-sztabowych użytkowników. Umożliwi to dowodzenie w ruchu oraz wyeliminuje ze składu węzłów łączności dotychczasowe aparatownie i radiostacje, co zwiększy operatywność i ciągłość dowodzenia oraz w znaczny sposób ułatwi i przyspieszy proces dowodzenia.

4.5. Organizacja zabezpieczenia działań bojowych

Zabezpieczenie działań bojowych polega na organizowaniu i realizowaniu zabiegów i czynności organizacyjno-wykonawczych, które zapewniają wojskom dogodne warunki do pomyślnej realizacji zadań oraz uniemożliwiają przeciwnikowi wykonanie uderzenia z zaskoczenia.

Zabezpieczenie działań bojowych musi być procesem ciągłym, trwać nieustannie od momentu otrzymania zadania do zakończenia działań. Dlatego też stanowi ono szczególny obowiązek dowódcy, sztabu oraz szefów rodzajów wojsk i służb. Podstawą organizacji zabezpieczenia działań bojowych jest decyzja dowódcy i wytyczne wyższego przełożonego. Udział w realizacji przedsięwzięć biorą wszystkie rodzaje wojsk, przy czym do wykonania skomplikowanych czynności wykorzystuje się pododdziały

x/ B. Tarasiuk: "Odtwarzanie systemu dowodzenia dywizji w natarciu", rozprawa doktorska, ASG WP 1985.

rodzajów wojsk, zabezpieczenia technicznego i tyłowego.

Zabezpieczenie działań bojowych dzieli się na: zabezpieczenie bojowe, techniczno-specjalne i tyłowe. W takim też układzie problematyka ta zostanie przedstawiona w kolejnych punktach podrozdziału.^{x/}

4.5.1. Zabezpieczenie bojowe

Według ustaleń regulaminu walki^{xx/} zabezpieczenie bojowe polega na organizowaniu i realizowaniu przedsięwzięć mających na celu nie dopuszczenia do niespodziewanego napadu przeciwnika, zmniejszenie skuteczności jego uderzenia na siły OR oraz stworzenie im sprzyjających warunków zorganizowanego wejścia do działań i pomyślne ich prowadzenie.

Głównymi przedsięwzięciami na szczeblu oddziału rajdowego są: rozpoznanie; obrona przed bronią masowego rażenia; powszechna obrona przeciwlotnicza; maskowanie; zabezpieczenie inżynieryjne; zabezpieczenie chemiczne; ubezpieczenie.

R o z p o z n a n i e stanowi zasadniczy rodzaj zabezpieczenia bojowego OR. Definiując je dokładniej należy podkreślić

x/ Przy opracowaniu problematyki organizacji zabezpieczenia bojowego OR korzystano z doświadczeń kierowników cykliów: taktyki ogólnej, technicznego oraz ogniowego CDO WP, a także kadry dydaktycznej Centrum. Doświadczenia te przedstawili oni w czasie seminarium taktycznego nt.: "Organizacja i prowadzenie działań przez pułk i batalion czołgów w głębi ugrupowania nieprzyjaciela", przeprowadzonego w CDO dn. 15.10.1986 r.

xx/ "Regulamin walki ...", wyd. cyt., s. 371.

że jest to zespół przedsięwzięć realizowanych przez dowódcę, sztab i pododdziały OR, w celu zdobywania wiadomości o przeciwniku i terenie w rejonie przyszłych działań, niezbędnych do przygotowania i pomyślnego prowadzenia rajdu w głębi ugrupowania przeciwnika.

Rozpoznanie organizuje się odpowiednio do otrzymanego zadania bojowego, na podstawie decyzji dowódcy, jego wytycznych i zarządzeń sztabu OGM. Organizując je dowódca OR zazwyczaj określa: cel rozpoznania; jakie wiadomości należy zdobyć i do jakiego czasu; na jakich obiektach skupić główny wysiłek oraz jakie siły i środki /oprócz etatowych/ wyznaczyć dodatkowo do prowadzenia rozpoznania.

Odpowiedzialność za organizację rozpoznania i kierowanie nim ponosi szef sztabu oddziału rajdowego. On precyzuje zadania oraz określa sposób ich wykonania, siły i środki, które powinny je prowadzić, a także przedsięwzięcia związane z zabezpieczeniem dowodzenia pododdziałami prowadzącymi rozpoznanie.

Bezpośrednim organizatorem rozpoznania jest szef rozpoznania oddziału. Ponosi on całkowitą odpowiedzialność za ciągłość i wiarygodność oraz współdziałanie w rozpoznaniu, dostarczaniu i opracowywaniu danych rozpoznawczych ze sztabem OR i szefami rodzajów wojsk i służb.

Rozpoznanie prowadzą siły i środki rozpoznania ogólnowojskowego, artyleryjskiego, inżynieryjnego i skażeń, a ponadto oddział korzysta z danych rozpoznawczych szczebla OGM i armii.

Do prowadzenia rozpoznania ogólnowojskowego wysyła się oddział rozpoznawczy, samodzielne patrole rozpoznawcze, patrole rozpoznawcze lub drużyny patrolowe.

Oddział rozpoznawczy wysyła się z OR na najważniejszy kierunek /rejon działania/ w sile kompanii rozpoznawczej, piechoty lub czołgów. W celu usamodzielnienia oraz zwiększenia efektywności działań wzmacnia się go baterią artylerii, drużyną saperów, drużyną rozpoznania skażeń oraz środkami łączności. Oddział rozpoznawczy otrzymuje pas działania lub kierunek rozpoznania i głębokość działania. Szerokość pasa działania zależy głównie od otrzymanego zadania, składu bojowego oddziału, sytuacji taktyczno-operacyjnej oraz warunków terenowych. W przeciętnych warunkach szerokość pasa rozpoznania może wynosić do 10 km, a głębokość do 50 km.

Do bezpośredniego rozpoznania sił i obiektów przeciwnika oraz terenu oddział rozpoznawczy wysyła patrole rozpoznawcze w sile do plutonu. Działają one przed oddziałem i na jego skrzydłach na głębokość do 10 km.

Oddział rozpoznawczy OR - prowadząc działanie na kierunku lub w pasie - wykrywa i śledzi obiekty przeciwnika, rozpoznaje i ustala ich siłę, skład bojowy, ugrupowanie i charakter działań, lokalizuje środki napadu ogniowego i jądrowego, system umocnień inżynierskich, określa rejony zniszczeń, ustala przejezdność terenu i drogi obejścia lub pokonania rejonów /stref/ zniszczeń, chwyta jeńców, zdobywa dokumenty przeciwnika oraz wzory nowego uzbrojenia i sprzętu.

Zadania te wykonuje przez obserwację, organizowanie zasadzek i napadów. W przypadku wykrycia niewielkich, lecz opłacalnych do zniszczenia obiektów, oddział rozpoznawczy niszczy je zaskakującym uderzeniem. Wymóg ten odnosi się szczególnie do urządzeń naziemnych broni precyzyjnej, a głównie punktów kierowania i naprowadzania oraz stacji radiolokacyjnych. Pojedyncze obiekty niszczą patrole rozpoznawcze poprzez uderzenia. Atak musi być nagły, szybki i krótkotrwały. Większe obiekty, np. naziemne centrum kierowania AN/TSQ-132, oddział rozpoznawczy niszczy gwałtownym, wykonywanym z kilku kierunków uderzeniem całością sił. W przypadku nie uzyskania zaskoczenia i ucieczki elementów obiektu, oddział rozpoznawczy niszczy je w pościgu.

Samodzielne patrole rozpoznawcze lub patrole rozpoznawcze wysyła się z grup rajdowych w sile plutonu, włączając w ich skład zwiadowców artylerii, wojsk inżynieryjnych i chemicznych. Do rozpoznania wyznacza się mu kierunek lub obiekt. Może również prowadzić rozpoznanie terenu w pasie o szerokości 2-3 km poprzez obserwację i wysyłanie z jadra patrolu drużyn patrolowych. Głębokość działania SPR - do 30 km.

W czasie prowadzenia rozpoznania samodzielne patrole rozpoznawcze i patrole rozpoznawcze - nie wdając się w walkę z przeciwnikiem - szybko wychodzą na nakazane kierunki i skrycie przemieszczają się do nakazanego obiektu. Po dotarciu na miejsce prowadzą rozpoznanie obiektu i przyległego terenu, ustalając dokładną lokalizację obiektu, rozmieszczenie jego sił i środków, skład i siły ochrony, dogodne kierunki do wykonania zaskakujących uderzeń, system umocnień i zapór inżynieryjnych

oraz możliwe sposoby przeciwdziałania przeciwnika.

Zakres tych przedsięwzięć jest bardzo duży i często może przerastać możliwości OR. Dlatego też rozpoznanie oddziału powinno być skorelowane z rozpoznaniem przełożonego i sąsiednich elementów ugrupowania operacyjnej grupy manewrowej oraz nacelowane na możliwość korzystania z usług rozpoznawczych lotnictwa, środków rozpoznania radioelektronicznego i grup rozpoznawczych OGM, a także grup specjalnych armii.

O b r o n ę p r z e d b r o n i ą m a s o w e g o
r a ż e n i a organizuje i realizuje się w celu maksymalnego osłabienia oddziaływania broni jądrowej, chemicznej i biologicznej przeciwnika na elementy ugrupowania oddziału rajdowego, zachowania ich zdolności bojowej oraz zapewnienia pomyślnego wykonania przez oddział zadań bojowych.

Wszystkie przedsięwzięcia obrony przed bronią masowego rażenia organizuje się i realizuje w pełnym zakresie podczas przygotowania działań i ich prowadzenia, zarówno w warunkach stosowania, jak i niestosowania broni masowego rażenia.

Ogólne kierownictwo nad przebiegiem tego procesu sprawuje dowódca OR. Jego wytyczne, a następnie proces organizacyjny powinny uwzględnić możliwości największego zagrożenia oddziału rajdowego w rejonie ześrodkowania i na drogach przegrupowania. Niemniej jednak i w głębi obrony oddział rajdowy może napotkać strefy skażeń, rejony zniszczeń, pożarów i zatopień. Nie mając możliwości ich obejścia, oddział rajdowy pokonuje strefy ska-

zeń i rejony zniszczeń na kierunkach najmniejszych zagrożeń, na maksymalnych prędkościach i przy zwiększonych odległościach między pojazdami. Dlatego też w wytycznych do organizacji obrony przed bronią masowego rażenia, dowódca oddziału rajdowego powinien określić:

- elementy ugrupowania, na których w zabezpieczeniu należy skupić główny wysiłek obrony;
- czas, sposób i kolejność wykonania przedsięwzięć w rejonie ześrodkowania, na drogach przegrupowania, w rejonach odtwarzania zdolności bojowej po wykonaniu zadań;
- sposób utrzymywania stałej gotowości do działań w strefach skażeń, rejonach zniszczeń, pożarów i zatopień;
- sposób pokonywania zapór z minami jądrowymi i chemicznymi;
- wydzielane siły i środki do likwidacji skutków użycia broni masowego rażenia oraz odpowiedzialnych wykonawców.

P o w s z e c h n a o b r o n a p r z e c i w l o t n i -
c z a - to zespół przedsięwzięć i czynności mających na celu samoobronę oddziału rajdowego przed uderzeniem z powietrza. Głównym zagrożeniem dla OR będą śmigłowce bojowe przeciwnika. Według poglądów zachodnich śmigłowce te należą do najbardziej manewrowych środków walki, przeznaczonych głównie do niszczenia czołgów i transporterów opancerzonych oraz pozostałych środków opancerzonych. Do zwalczania sił OR mogą być użyte samodzielnie lub przeciwdziałać wspólnie z odwodami przeciwnika. Taktyka ich działania może być następująca: szybki

/z prędkością ponad 200 km/godz/ dolot do celu; zaskakujący, prowadzony z kilku kierunków atak ogniowy; powrót do rejonu wyjściowego, uzupełnienie amunicji i paliwa oraz gotowość do powtórnego ataku.

Dolot do celu śmigłowce wykonują w poziomym locie przyziemnym lub na bardzo małej wysokości /do 15 m/ w locie konturowym, przy wykorzystaniu wszystkich możliwych ukryć i maskowania.

Po podejściu na rubież ogniową i wykonaniu manewru wznoszenia, śmigłowce otwierają ogień do wykrytych celów. Maksymalna odległość odpalenia dla rakiet kierowanych wynosi około 5 000 m, a dla rakiet niekierowanych i dział pokładowych - około 1500 m. Ogień ma być prowadzony z możliwie najmniejszej wysokości /średnio 20-50 m/, a czas pozostawania w zawisie /na wyszukanie celu oraz nakierowanie pocisku/ - nie powinien przekraczać 30-35 sekund.

Przedstawione zagrożenie ze strony śmigłowców bojowych przeciwnika jest groźne. W celu skutecznej obrony przed nimi OR stosować musi dostępne mu aktywne i pasywne środki obrony przeciwlotniczej. W ramach aktywnej obrony oddział musi użyć do zwalczania śmigłowców wszystkie środki, które są w stanie prowadzić ogień do celów powietrznych. Będą to specjalistyczne środki pododdziałów przeciwlotniczych, armaty i przeciwlotnicze karabiny maszynowe /NSWP-12,7 mm/ czołgów, przeciwpancerne pociski kierowane BWP, haubice samobieżne, a nawet broń strzelecka pododdziałów piechoty.

W obronie pasywnej oddział rajdowy realizuje przedsięwzięcia zmierzające do zmniejszenia zagrożenia ze strony śmigłowców. Do najważniejszych z nich można zaliczyć:

- umiejętne wykorzystanie ukryć, przestrzeganie zasad maskowania i wykorzystanie wszelkich możliwości maskowania i wprowadzania przeciwnika w błąd;

- przemieszczanie się od ukrycia do ukrycia oraz stosowanie zasłon dymnych;

- wykonywanie - w razie stwierdzenia przez załogę czołgu lub wozu bojowego, że znajduje się na torze lotu pocisków rakietowych - gwałtownych skrętów, przyspieszeń lub zwolnień.

Organizatorami powszechnej obrony przeciwlotniczej oddziału rajdowego są: dowódca oddziału, dowódcy grup rajdowych i grupy bazowej oraz wszyscy pozostali dowódcy pododdziałów. W swych wytycznych powinni określić sposoby: organizacji rozpoznania wzrokowego przeciwnika powietrznego i alarmowania pododdziałów o zagrożeniu z powietrza; prowadzenia zorganizowanego ognia z broni strzeleckiej i pokładowej wozów bojowych; maskowania przed rozpoznaniem z powietrza elementów ugrupowania bojowego; rozśrodkowania wojsk; przygotowania ukryć i szczelin przeciwlotniczych w rejonie ześrodkowania i w rejonach odtwarzania zdolności bojowej; likwidowania skutków napadu powietrznego przeciwnika.

Rozpoznanie wzrokowe, przede wszystkim celów nisko lecących, prowadzą obserwatorzy i posterunki obserwacji powietrznej.

Powinno ono zapewnić alarmowanie w odpowiednim czasie pododdziałów o zagrożeniu z powietrza oraz otwarcie w porę ognia donisko lecących celów powietrznych z broni strzeleckiej i pokładowej. Ogień ten organizuje się i prowadzi we wszystkich pododdziałach na zasadzie samoobrony przed atakiem z powietrza. Prowadzą go również specjalnie wydzielone siły i środki /1/3 w każdym pododdziale/, którym zawczasu określa się zadania ogniowe.

M a s k o w a n i e - organizuje się i realizuje w celu ukrycia się przed przeciwnikiem i wprowadzenia go w błąd co do rzeczywistego zamiaru działań, składu i rozmieszczenia elementów ugrupowania oddziału rajdowego, uzyskania zaskoczenia oraz zachowania zdolności bojowej oddziału, grup rajdowych i grupy bazowej.

Maskowanie osiąga się poprzez:

- zachowanie w tajemnicy przygotowywanych i prowadzonych rajdów;
- skryte rozmieszczenie OR w rejonie ześrodkowania i w rejonach odtwarzania zdolności bojowej oraz przegrupowywania się wewnątrz ugrupowania przeciwnika z wykorzystaniem maskujących właściwości terenu i warunków ograniczonej widoczności;
- malowanie maskujące uzbrojenia, sprzętu technicznego i wyposażenia;
- działania alternatywne i dezinformację;
- bezwzględne przestrzeganie zasad dyscypliny maskowania oraz terminowe wykrycie i usunięcie cech demaskujących;
- zwalczanie sił i środków rozpoznawczych przeciwnika.

Przedsięwzięcia te prowadzi się ciągle. Organizuje je sztab OR na podstawie decyzji dowódcy, jego wytycznych i zarządzenia sztabu OGM, stosownie do istniejącej i przewidywanej sytuacji, z uwzględnieniem możliwości rozpoznawczych przeciwnika oraz właściwości terenu.

Dowódca OR kierując się wymogami maskowania /aktywne, wiarygodne, ciągle i niepowtarzalne/ w swoich wytycznych określa: cel maskowania; zasadnicze przedsięwzięcia maskowania, ich zakres, terminy i sposób wykonania; siły i środki wydzielone do realizacji przedsięwzięć maskowania; sposób kontroli realizacji przez elementy ugrupowania OR przedsięwzięć maskowniczych oraz przestrzegania dyscypliny maskowania.

Przedsięwzięcia maskowania realizują w OR wszystkie pododdziały, z reguły siłami i środkami własnymi, wykorzystując takie sposoby jak: ukrycie, pozorowanie, działania alternatywne oraz dezinformację.

Z a b e z p i e c z e n i e i n ż y n i e r y j n e orga-
nizuje się i wykonuje w celu stworzenia warunków niezbędnych do terminowego i skrytego przemieszczania się OR, przeprowadzenia przez niego manewrów oraz pomyślnego wykonania postawionych zadań bojowych. Z punktu widzenia specyfiki działań OR zabezpieczenie inżynieryjne obejmuje: rozpoznanie inżynieryjne przeciwnika i terenu; torowanie, przygotowanie i utrzymanie dróg oraz przejść w zaporach i przepraw przez przeszkody wodne; unieszkodliwianie min jądrowych; wykonywanie przejść w zaporach inżynieryjnych i przeszkodach w rejonie obiektów przeciwnika; urządzenie punktów zaopatrywania w wodę.

Zabezpieczenie inżynieryjne organizuje się na podstawie decyzji dowódcy OR, jego wytycznych oraz zarządzenia sztabu OGM. W swoich wytycznych dowódca określa: zakres, kolejność i terminy rozbudowy fortyfikacyjnej rejonu ześrodkowania i rejonów odtwarzania zdolności bojowej; sposób prowadzenia rozpoznania inżynieryjnego obiektów przeciwnika, przeszkód i terenu; drogi marszu OR, które należy rozpoznać, torować i utrzymywać; miejsca i rodzaje przepraw przez przeszkody wodne; sposób i kolejność wykorzystania sił i środków z kompanii saperów.

Zadania zabezpieczenia inżynieryjnego wykonują wszystkie elementy ugrupowania OR własnymi siłami. Siły i środki inżynieryjne wykorzystuje się do wykonania najbardziej skomplikowanych zadań /torowania dróg, pokonywania zapór minowych, forsowania przeszkód wodnych/. Tworzy się z nich w każdej grupie rajdowej grupy drogowe, wzmacnia pododdziały rozpoznawcze, a także organizuje odwód środków przeprawowych w grupie bazowej.

Z a b e z p i e c z e n i e c h e m i c z n e organizuje się i realizuje w celu stworzenia pododdziałom OR niezbędnych warunków do prowadzenia działań w sytuacjach skażeń promieniotwórczych i chemicznych, maskowania elementów ugrupowania oddziału dymami oraz rażenia sił i obiektów przeciwnika środkami zapalającymi.

Z punktu widzenia specyfiki działania OR zabezpieczenie to obejmuje: wykrywanie wybuchów jądrowych oraz uderzeń chemicznych i środkami zapalającymi; rozpoznanie skażeń promieniotwórczych, chemicznych i środkami przemysłowymi oraz udział

w penetracji i rozpoznaniu różnych instalacji przemysłu chemicznego; udział w wykonywaniu przejść w zaporach chemicznych; wykorzystanie indywidualnych i zbiorowych środków ochrony; kontrolę napromienienia i stopnia skażenia pododdziałów; zabiegi specjalne uzbrojenia, sprzętu i środków materiałowych; zabiegi sanitarne żołnierzy; wykorzystanie dymów oraz użycie miotaczy ognia.

Powyższe przedsięwzięcia realizują pododdziały OR własnymi siłami i środkami. Siły i środki plutonu chemicznego wykorzystuje się tylko do najbardziej skomplikowanych i specyficznych przedsięwzięć zabezpieczenia chemicznego. Pociąga to za sobą konieczność posiadania w pododdziałach większych ilości środków odkażających, dymnych oraz kompletów odzieży ochronnej jednorazowego użytku.

Zabezpieczenie chemiczne organizuje się na podstawie decyzji dowódcy OR, jego wytycznych i zarządzenia sztabu OGM. W swoich wytycznych dowódca oddziału określa: elementy ugrupowania oraz kierunki i rejony, na których zabezpieczeniu należy skupić główny wysiłek wykrywania wybuchów jądrowych i uderzeń chemicznych, rozpoznania skażeń promieniotwórczych, chemicznych i przemysłowych, prowadzenia zabiegów specjalnych i sanitarnych oraz maskowania dymami; kolejność i sposób wykonania przedsięwzięć zabezpieczenia chemicznego; wydzielane siły i środki oraz kolejność i terminy zaopatrywania pododdziałów w sprzęt i środki chemiczne.

U b e z p i e c z e n i e organizuje się w celu niedopuszczenia do przeniknięcia elementów rozpoznawczych przeciwnika

do rejonu ześrodkowania i rejonów odtwarzania zdolności bojowej, wykluczenia możliwości niespodziewanego uderzenia na przegrupowujące się pododdziały OR oraz zapewnienia oddziałowi czasu i dogodnych warunków do rozwinięcia i wykonania uderzenia na przeciwnika.

W zależności od charakteru wykonywanych zadań OR ubezpiecza się w marszu ubezpieczeniem marszowym, a w rejonach rozmieszczenia - ubezpieczeniem postoju. Ponadto zawsze organizuje się ubezpieczenie bezpośrednie.

Ubezpieczenie organizuje się na podstawie decyzji dowódcy OR i jego wytycznych, w których określa on: na jakich kierunkach /w jakich rejonach/ należy skupić szczególną uwagę ; gdzie i do jakiego czasu, jakie wystawić ubezpieczenie oraz jakie siły do niego wyznaczyć; jakie ubezpieczenie bezpośrednie powinny mieć pododdziały.

W oddziale rajdowym ubezpieczenie organizuje szef sztabu oddziału. Ubezpieczenie bezpośrednie pododdziałów organizują ich dowódcy z reguły własnymi siłami i środkami.

O b r o n a p r z e d b r o n i ą p r e c y z y j n ą
- jak dotąd - nie została jeszcze określona dokumentami normatywnymi, jako rodzaj zabezpieczenia bojowego. Jednak ze względu na stale rosnące zagrożenie ze strony tej broni, a zwłaszcza systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, zachodzi pilna potrzeba włączenia tego rodzaju obrony w skład zabezpieczenia bojowego oddziałów rajdowych i grup rajdowych.

Obrona przed bronią precyzyjną /OPBP/ to - według płk prof. dr Kazimierza Nozki - "... cały kompleks /zespół/ przedsięwzięć

organizacyjnych, walk, uderzeń ogniowych i manewrów, mających na celu zwalczanie i niszczenie broni precyzyjnej oraz zapewnienie ochrony i obrony, a także osłony wojsk /obiektów, celów/ przed jej oddziaływaniem i skutkami".^{x/}

Na szczeblu OR będzie to zespół przedsięwzięć organizowanych i wykonywanych w celu wykrycia i zniszczenia naziemnych urządzeń systemów rozpoznawczo-uderzeniowych oraz ochrony elementów ugrupowania oddziału przed uderzeniami i skutkami broni precyzyjnej.

Cel obrony przed bronią precyzyjną osiągnie się przez: stałe wyszukiwanie i rozpoznawanie naziemnych urządzeń systemów rozpoznawczo-uderzeniowych; zwalczanie i niszczenie obiektów broni precyzyjnej z chwilą wykrycia; zachowanie w tajemnicy przygotowywanych i prowadzonych działań; wykonywanie skrytych manewrów w rejonie działania; wykorzystanie ochronno-obronnych właściwości terenu do ochrony i ukrycia przed oddziaływaniem i skutkami uderzeń systemów rozpoznawczo-uderzeniowych; odpowiednie rozśrodkowywanie elementów ugrupowania OR; szerokie stosowanie skutecznych sposobów maskowania; tworzenie specjalnych pułapek i imitatorów termicznych, imitatorów celów pozostających w ruchu, różnego rodzaju odbijaczy kątowych oraz specjalnych zestawów pochłaniających i rozpraszających energię elektromagnetyczną; likwidację skutków uderzeń broni precyzyjnej.

Obronę przed bronią precyzyjną powinno prowadzić się stale, zarówno w czasie przygotowania, jak i w toku działań, łącząc

x/ K. Nożko: "Ogólne założenia obrony i ochrony wojsk przed oddziaływaniem systemów broni precyzyjnej", ASG, Warszawa 1987, s. 6.

umiejętnie aktywne i pasywne sposoby oddziaływania na siły, środki i systemy przeciwnika.

Aktywne sposoby oddziaływania na naziemne urządzenia broni precyzyjnej mieszczą się w zadaniach OR. Natomiast pasywne to głównie: umiejętne wykorzystanie topograficzno-geograficznych i operacyjno-taktycznych właściwości terenu; rozérodkowanie, pozorowanie i maskowanie; skryte i nieoczekiwane dla przeciwnika manewry; rozbudowa fortyfikacyjna rejonu wyjściowego, wykonywanie szczelin i ukryć w rejonach odkwarzania zdolności bojowej; likwidacja skutków uderzeń broni precyzyjnej.

Obronę przed bronią precyzyjną powinien prowadzić sztab OR na podstawie decyzji dowódcy, jego wytycznych i zarządzenia sztabu OGM, stosownie do zaistniałej sytuacji, spodziewanego zagrożenia oraz właściwości terenu. - Szczególnie te ostatnie mają ogromny wpływ na skuteczność obrony przed bronią precyzyjną. Według słów płk prof. dr Kazimierza Nożki o wykorzystaniu właściwości terenu - "... jest to najprostszzy i najtańszzy, a jednocześnie niezawodny sposób ochrony i obrony wojsk przed uderzeniami broni precyzyjnej". x/

Dowódca oddziału rajdowego organizując obronę przed bronią precyzyjną powinien w wytycznych określić: cel tej obrony; jakie urządzenia naziemne broni precyzyjnej przeciwnika należy wykryć; które z nich i w jaki sposób należy zwalczać i niszczyć; terminy wykonania tych zadań; siły i środki wyznaczone do niszczenia obiektów broni precyzyjnej; zakres przedsięwzięć obrony pasywnej oraz siły i środki do ich realizacji; sposób realizacji czynności kontrolnych wykonanych przedsięwzięć.

x/ Tamże, s. 10.

Przedsięwzięcia obrony przed bronią precyzyjną będą realizować wszystkie pododdziały OR z reguły własnymi siłami, a do wykonania bardzo skomplikowanych zadań, wymagających stosowania specjalnych sił i środków, używane będą pododdziały łączności, inżynieryjne i chemiczne.

4.5.2. Zabezpieczenie techniczno-specjalne

Zabezpieczenie techniczno-specjalne organizuje się i realizuje w celu zaopatrzenia pododdziałów OR w uzbrojenie, sprzęt techniczny, amunicję i techniczne środki materiałowe, utrzymanie ich w stałej gotowości do użycia, zapewnienia wysokiej skuteczności i niezawodności działania oraz odtwarzania sprawności technicznej i powrotu wyremontowanego sprzętu do pododdziałów.

Do podstawowych zasad organizacji zabezpieczenia techniczno-specjalnego należą: skupienie wysiłku na zabezpieczeniu i odtworzeniu gotowości technicznej uzbrojenia i sprzętu w grupach rajdowych; uzupełnianie w rejonach odtwarzania zdolności bojowej do ustalonych norm amunicji i technicznych środków materiałowych; odtwarzanie w pierwszej kolejności sprawności technicznej wozów dowodzenia i wyrzutni rakiet przeciwlotniczych oraz uzbrojenia i sprzętu technicznego w grupach rajdowych; zapewnianie szybkiego powrotu do grup rajdowych wyremontowanego sprzętu technicznego i uzbrojenia.

Zabezpieczenie techniczno-specjalne organizuje zastępca dowódcy OR do spraw technicznych. On również kieruje jego

realizacją i ponosi odpowiedzialność za wykonawstwo zadań przez podległe służby. Ponadto: koordynuje działalność szefów rodzajów wojsk i służb w zakresie zabezpieczenia technicznego; organizuje rozpoznanie techniczne, ewakuację uzbrojenia i sprzętu technicznego oraz technicznych środków materiałowych.

Podstawę organizacji zabezpieczenia techniczno-specjalnego stanowi opracowany przez zastępcę, z udziałem szefów rodzajów wojsk i służb - plan zabezpieczenia technicznego OR. W planie tym wchodzi się: zadania zabezpieczenia technicznego; sposób organizacji zabezpieczenia grup rajdowych i pozostałych pododdziałów bojowych w amunicję, uzbrojenie, sprzęt techniczny i inne techniczne środki materiałowe; zużycie amunicji i rezerwów eksploatacyjnych; sposób ewakuacji i remontu uszkodzonego sprzętu; sposób korzystania ze zdobyczy wojennych i zasobów miejscowych; rejony rozwinięcia oraz miejsce pododdziałów technicznych w ugrupowaniu OR.

Specyficznym zadaniem zabezpieczenia techniczno-specjalnego w czasie działania OR na tyłach przeciwnika będzie korzystanie z zasobów miejscowych i zdobyczy wojennych. Dzięki nim, można będzie w istotny sposób wpływać na żywotność uzbrojenia i sprzętu technicznego. Dlatego też pododdziały remontowe, oprócz działalności usługowej, muszą nastawiać się także na korzystanie ze zdobyczonej amunicji i uzbrojenia, a przede wszystkim z zasobów warsztatów remontowych, baz i wytwórni sprzętu technicznego oraz fabryk.

Zadania zabezpieczenia techniczno-specjalnego wykonuje się siłami i środkami pododdziałów bojowych, remontowych i zao-

patrzenia OR. W myśl tej zasady przeglądy oraz remonty uzbrojenia i sprzętu wykonują ich użytkownicy. W przypadku poważniejszych uszkodzeń prace remontowe wykonują siły pododdziałów technicznych. Remonty przeprowadza się w miejscach uszkodzeń sprzętu lub po jego ewakuacji w rejonach odtwarzania zdolności bojowej. Uzbrojenie i sprzęt techniczny, który nie może być wyremontowany lub ewakuowany siłami i środkami OR, pozbawia się cech używalności i pozostawia na miejscu.

4.5.3. Zabezpieczenie tyłowe

Zabezpieczenie tyłowe organizuje się w celu zapewnienia pododdziałom OR wszystkiego, co jest niezbędne do życia i prowadzenia działań. Zasadniczymi rodzajami tego zabezpieczenia są: zabezpieczenie materiałowe i zabezpieczenie medyczne.

Podstawą do organizacji zabezpieczenia tyłowego jest decyzja dowódcy OR oraz jego wytyczne. W swoich wytycznych dowódca określa: zadania tyłów i rejonu skupienia głównego wysiłku; miejsce sił i środków tyłowych w ugrupowaniu OR; terminy zgromadzenia i ilość niezbędnych środków materiałowych; miejsce i sposób ich uzupełniania przez grupy rajdowe; sposób i kolejność udzielania pomocy rannym i chorym; sposób korzystania ze zdobytych wojennych i zasobów miejscowych.

Organizatorem zabezpieczenia tyłowego jest kwatermistrz OR. On też organizuje i ponosi pełną odpowiedzialność za: przygotowanie i funkcjonowanie grupy bazowej; rozmieszczenie i dzia-

łanie sił i środków tyłowych; zabezpieczenie materiałowe i medyczne oraz kierowanie pracą tyłów OR. W tym celu opracowuje plan zabezpieczenia tyłowego, na którym odzwierciedla wykonanie przedsięwzięć tego zabezpieczenia. Główną przesłanką planu powinna być samowystarczalność materiałowa i medyczna oddziału na czas wykonania rajdu. W tym też celu gromadzi się w rejonie wyjściowym odpowiednie zapasy, które uzupełnia się w trakcie odtwarzania zdolności bojowej w rejonach rozmieszczenia zgrupowania bazowego OGM. Zapasy te utrzymuje się i przewozi w transporcie kompanii zaopatrzenia oddziału, drużynach gospodarczych grup rajdowych, pododdziałach rodzajów wojsk i służb, wozach bojowych i sprzęcie oraz utrzymuje przy żołnierzu.^{x/} Przewidywać należy ponadto ich pozyskiwanie ze zdobyczy wojennych i zasobów miejscowych.

Uzupełnianie zużytych zapasów w grupach rajdowych podczas trwania rajdu odbywa się w rejonach odtwarzania zdolności bojowej, po wykonaniu każdego zadania. Tam też udziela się pierwszej pomocy lekarskiej rannym i chorym, przybyłym z punktów medycznych grup rajdowych.

x x x

Zarysowane powyżej problemy organizacji działań OR potwierdzają słuszność tych fragmentów hipotezy roboczej, które zakładały konieczność szczególnego przygotowania dowódców i oficerów

x/ W czasie organizacji działań 17 pułku czołgów w operacji stalingradzkiej na każdym czołgu ułożono dodatkowo osiem skrzyń z pociskami i amunicją do broni maszynowej oraz pięć racji dziennych żywności. Czołowy punkt zaopatrzenia pułku posiadał dodatkowo pół jednostki napełnienia paliwa, pół jednostki amunicji i dwie racje żywności./Zob. "Taktyka w przykładach bojowych", MON, Warszawa 1977, s. 163/.

sztabu do procesu organizacji działań. Ukazują również specyfikę pracy dowódcy, sztabu oddziału rajdowego oraz szefów rodzajów wojsk i służb w procesie wypracowania decyzji, w czasie precyzowania i stawiania zadań bojowych oraz organizacji współdziałania, dowodzenia i wszechstronnego zabezpieczenia działań bojowych. Złożoność tych przedsięwzięć wymaga od dowódcy, sztabu i dowódców pododdziałów głębokiej wiedzy, doświadczenia, kunsztu dowódczego i wysokiej sprawności organizacyjnej na każdym szczeblu dowodzenia. Nakłada to na wszystkich oficerów i żołnierzy pułku obowiązek nieustannego wzbogacania teorii i praktyki, poprzez studiowanie doświadczeń, kursy doskonalenia, samokształcenie oraz praktyczne szkolenie na placach ćwiczeń i poligonach.

Obok powszechności szkolenia na szczeblu kompanii, batalionu i pułku, w problematyce organizacji działań rajdowych należy widzieć również współdziałanie w realizacji przewidywanych zadań - śmigłowców bojowych, taktycznego desantu powietrznego lub grupy desantowo-szturmowej.

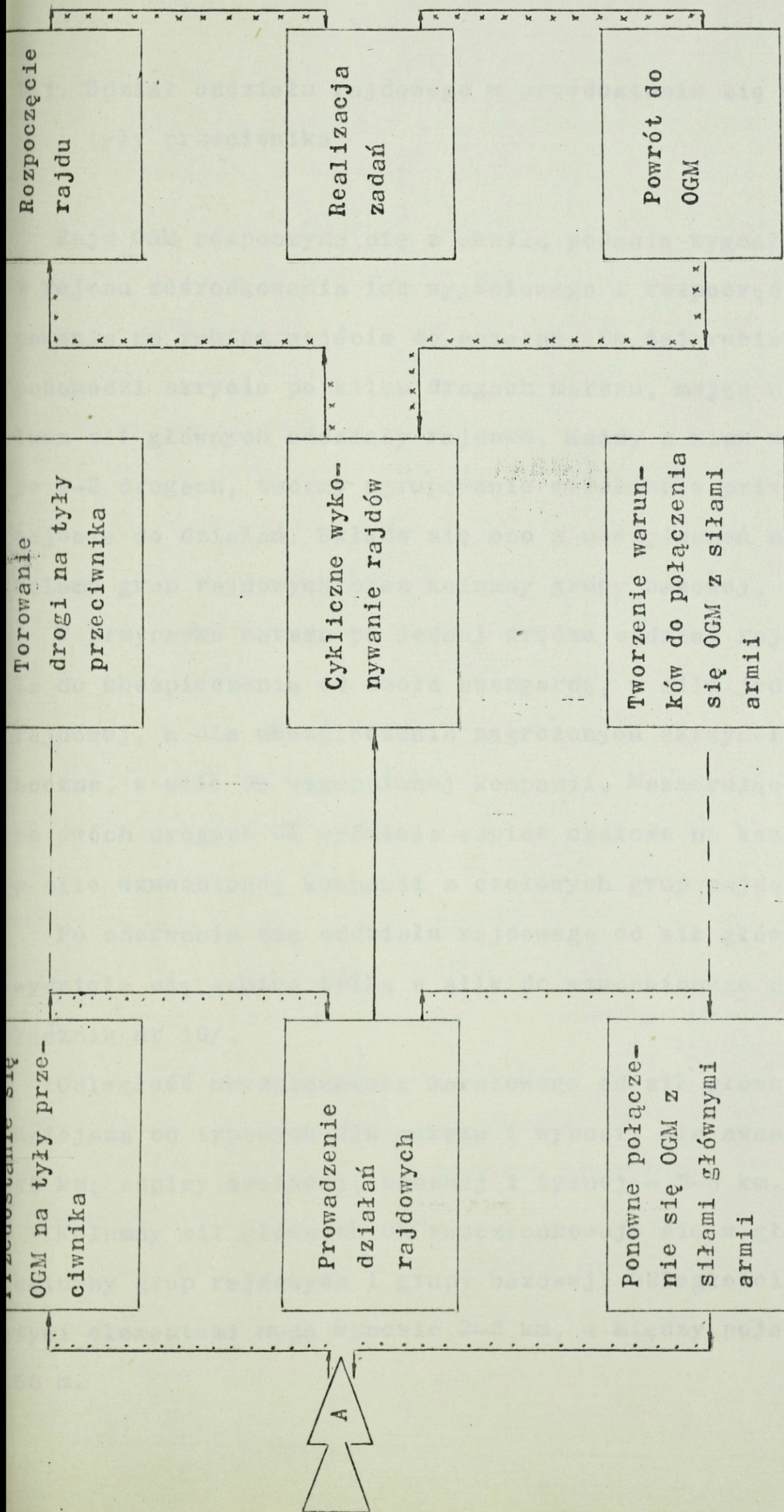
5. PROWADZENIE DZIAŁAŃ PRZEZ ODDZIAŁ RAJDOWY

Prowadzenie działań bojowych przez oddział rajdowy polega na wykonywaniu przez niego otrzymanych zadań. Z punktu widzenia poczynionych uprzednio ustaleń, oddział rajdowy będzie wykonywał te zadania w ramach: udziału w przedostaniu się OGM na tyły przeciwnika; prowadzenia działań rajdowych; udziału w połączeniu się operacyjnej grupy manewrowej z siłami głównymi armii.

Każdy z tych etapów wyróżniać będzie inna specyfika wykonywanych zadań. Inne też będą warunki ich realizacji. W pierwszym i trzecim etapie będzie to z reguły działanie w zwartym ugrupowaniu OGM i udział w torowaniu jej drogi na tyły przeciwnika lub tworzeniu warunków do ponownego połączenia się jej sił z podchodzącymi związkami taktycznymi armii.

W drugim etapie działanie OR przejawiać się będzie w samodzielnym, bądź wspólnym z innymi elementami prowadzeniu wysoce efektywnych działań rajdowych, a więc wykonawstwie takich zadań jak zwalczanie lub opanowywanie zasadniczych obiektów przeciwnika, względnie walka z odwodami. Etapy działania OGM, udział w nich oddziałów rajdowych i fazy rajdu oddziału obrazuje rysunek nr 1. Nasuwają się przy tym pytania: jak w każdym z tych etapów może i powinien działać OR? Jakie stosować metody działania? Jakimi sposobami wykonywać zadania?

Próba odpowiedzi na tak sformułowane pytania zostanie przedstawiona w treści niniejszego rozdziału.



Rys. 1. Etapy działania OGM, udział w nich oddziałów rajdowych i fazy rajdu OR

5.1. Udział oddziału rajdowego w przedostaniu się OGM na tyły przeciwnika

Rajd OGM rozpoczyna się z chwilą podania sygnału do wyjścia z rejonu ześrodkowania lub wyjściowego i rozpoczęcia przegrupowania na rubież wejścia do działań. Do tej rubieży dywizja podchodzi skrycie po kilku drogach marszu, mając na czele kolumn sił głównych oddziały rajdowe. Każdy z nich maszerując po 1-2 drogach, tworzy ugrupowanie marszowe w przewidywaniu wejścia do działań. Składa się ono z ubezpieczeń marszowych, kolumn grup rajdowych oraz kolumny grupy bazowej.

W przypadku marszu po jednej drodze oddział rajdowy wydziela do ubezpieczenia od czoła awangardę, w sile jednej grupy rajdowej, a dla ubezpieczenia zagrożonych skrzydeł - szpice boczne, w sile do wzmocnionej kompanii. Maszerując natomiast po dwóch drogach OR wydziela szpice czołowe na każdą z dróg, w sile wzmocnionej kompanii z czołowych grup rajdowych.

Po oderwaniu się oddziału rajdowego od sił głównych OGM wydziela się szpicę tyłką w sile do wzmocnionego plutonu /złącznik nr 10/.

Odległość ubezpieczenia marszowego od sił głównych jest mniejsza od typowych dla marszu i wynosi: dla awangardy - do 10 km; szpicy czołowej, bocznej i tylnej - 3-5 km.

Kolumny sił głównych OR rozczłonkuje się w głąb tworząc kolumny grup rajdowych i grupy bazowej. Odległości pomiędzy tymi elementami mogą wynosić 2-3 km, a między pojazdami 25-50 m.

Po wykonaniu przez przełożonego wszystkich przedsięwzięć zabezpieczających wejście OGM do działań, czołowe oddziały rajdowe podążają w ślad za oddziałem wydzielonym grupy i wykorzystując powstałe wyłomy - przesuwiają się w głąb. W razie potrzeby awangarda lub szpice czołowe OR rozwijają się w ugrupowanie przedbojowe i bojowe, atakują ocalałe siły przeciwnika - torując w ten sposób drogę siłom OR i podążającym za nimi kolumnom pozostałych elementów OGM.

Charakter obrony przeciwnika niejednokrotnie zmusi OGM, a więc jej oddziały rajdowe, do pokonywania pośrednich rubieży obrony. Potrzeba ta wyniknie najczęściej w sytuacji, gdy na kierunku działania przeciwnik będzie miał możliwość zorganizowanego wycofania się i organizacji obrony, a w jego ugrupowaniu nie będzie luk lub otwartych skrzydeł.

Praktyka ćwiczebna wskazuje, że siły OGM pokonują tę przeszkodę na szerokim froncie i na kierunkach jeszcze nie obsadzonych lub słabo bronionych przez przeciwnika. Oddział rajdowy wykorzystując działanie OW operacyjnej grupy manewrowej, taktycznego desantu powietrznego lub grupy desantowo-szturmowej oraz skutki ogniowego porażenia wykonanego przez OGM - ogniem własnej artylerii obezwładnia wykryte gniazda i punkty oporu przeciwnika, a następnie - rozwijając czołowe grupy rajdowe - śmiało atakuje te punkty i rozbija je kolejno, z równoczesnym przemieszczaniem się w głąb.

W sytuacji, gdy pośrednia rubież obrony została obsadzona przeważającymi siłami, OR wykonuje manewr na inny kierunek.

Rozwijając ubezpieczenia czołowe do walki z przeciwnikiem, pod ich osłoną szuka luk w ugrupowaniu przeciwnika. W przypadku braku większej luki lub odsłoniętych skrzydeł, OR za zgodą dowódcy OGM, pokonuje pośrednie rubieże obrony przeciwnika metodą przenikania. Tworzy wówczas ugrupowanie 3-4 kolumn /w sile grup rajdowych/, którymi przenika w głąb obrony, starając się jak najszybciej wyjść na tyły broniących się sił przeciwnika. W porównaniu więc z działaniem OR w zwartym ugrupowaniu marszowym /na zasadzie obchodzenia lub przebijania się przez siły przeciwnika/, przenikanie polegać będzie na operowaniu w ugrupowaniu luźnym, rozczłonkowanym na 3-4 samodzielne kolumny, z których każda docierałaby do wyznaczonego rejonu niezależnie od innych.

Za takim modelem działania OR - w tym etapie rajdu OGM - przemawia wiele wniosków z analizy możliwego przeciwdziałania przeciwnika. Wynika z nich, że OR będzie wówczas znacznie mniej narażony na uderzenia jądrowe, trudniej go będzie również obezwładnić środkami konwencjonalnymi. Ponadto działanie na zasadzie przenikania bardziej maskuje siły OR i dalszy kierunek jego działania, a także ułatwia uchylanie się od walki oraz wykonanie szybkiego i zaskakującego manewru. Przewidywać również należy, że właśnie taki model działania będzie bardzo przydatny i skuteczny w jego oderwaniu się od sił głównych OGM, a także w czasie samodzielnego prowadzenia działań rajdowych.

Równie skomplikowanym zadaniem może okazać się potrzeba zwalczania skierowanych do przeciwdziałania odwodów przeciwni-

ka. W regulaminie walki stwierdza się: "...Podchodzące odwody nieprzyjaciela dywizja, nie wdając się w długotrwałe walki, rozбивa częściami, zwykle w boju spotkaniowym, nie dopuszczając do ich przejścia do obrony na rubieżach pośrednich".^{x/}

Zapis ten świadczy o wadze problemu i narzuca sposób działania sił OGM. Nie podważając zasadności tego zapisu wypada jednak zaznaczyć, że przyjęcie przez OGM w pierwszym etapie działania - boju spotkaniowego - jest przedsięwzięciem ryzykownym i stawiającym pod znakiem zapytania dalsze jej działanie. OGM powinna w pierwszej kolejności starać się ominąć podchodzące odwody przeciwnika, a dopiero w przypadku niemożności wykonania tego manewru - przyjąć bój spotkaniowy.

Celem boju spotkaniowego OGM powinno być szybkie rozbicie głównego zgrupowania przeciwdziałających odwodów przeciwnika oraz przejęcie inicjatywy i zapewnienie warunków do wykonania postawionych pierwotnie zadań. Aby to osiągnąć dowódca OGM musi między innymi: prowadzić ciągle i wiarygodne rozpoznanie; w skrajnie ograniczonym czasie wypracować decyzję; szybko przekazać zadania wykonawcom oraz właściwie zorganizować współdziałanie i zabezpieczenie działań bojowych; uprzedzić przeciwnika w wykonaniu uderzeń ogniowych, manewrze i rozwinięciu sił do boju; skutecznie i elastycznie reagować na zmieniającą się sytuację.

Jako zasadę należy przyjmować uderzenie siłami głównymi OGM /oddziałami rajdowymi/ z reguły w skrzydło i na tyły zgrupowania przeciwnika, a częścią sił /OW/ wiązać go od czoła.

^{x/} "Regulamin walki ...", cz.I, wyd. cyt., s. 181.

W sytuacji, gdy przeciwnik został skutecznie porażony bronią jądrową, a wykonanie manewru na skrzydła i tyły jest utrudnione, OGM może czołowymi oddziałami rajdowymi wykonać tylko uderzenie czołowe, kierując równocześnie na skrzydła i tyły taktyczny desant powietrzny lub grupę desantowo-szturmową.

OR w bitwie spotkaniowej OGM otrzymuje zadanie bliższe i kierunek dalszego działania. Treścią tego zadania będzie najczęściej rozbicie sił głównych brygady pierwszego rzutu nacierającej dywizji przeciwnika oraz opanowanie rubieży, zapewniającej dogodne warunki do rozbicia częściami podchodzących oddziałów i rozwinięcie działania w głąb ugrupowania.

Realizując postawione zadanie OR rozwija się w ugrupowanie przedbojowe i bojowe, a następnie skrycie wychodzi na nakazany kierunek. Wykorzystując skutki porażenia ogniowego oraz wyniki walki oddziału wydzielonego, z marszu, nie czekając na podejście wszystkich swoich sił, atakuje przeciwnika, rozwija działania na całą głębokość otrzymanego zadania bojowego i rozbija przeciwnika we współdziałaniu z sąsiednimi oddziałami rajdowymi, oddziałem wydzielonym i taktycznym desantem powietrznym lub grupą desantowo-szturmową. Po rozbiciu sił przeciwnika OR rozwija działanie w nakazanym kierunku, dążąc do jak najszybszego oderwania się od przeciwnika i przedostania się na jego tyły.

Podsumowując udział OR w tym etapie działania OGM należy przewidywać, że w większości przypadków będzie on, obok oddziału wydzielonego, taktycznego desantu powietrznego i grupy

desantowo-szturmowej, zasadniczym elementem torującym drogę OGM w przestrzeń operacyjną przeciwnika. Typowymi zadaniami w tym okresie będą zadania polegające na wyszukiwaniu luk i przerw w pośrednich rubieżach obrony przeciwnika oraz zwalczanie podchodzących na kierunek działania OGM odwodów przeciwnika. W każdej z powyższych sytuacji starcie się z siłami przeciwnika powinno stanowić dla OR i przegrupowującej się OGM jedynie fragment walki, stwarzającej dogodne warunki do wykonywania kolejnych zadań.

5.2. Prowadzenie działań rajdowych

Po oderwaniu się od sił głównych armii operacyjna grupa manewrowa przystępuje do wykonywania głównych zadań rajdu. Do niszczenia, opanowywania i zwalczania ważnych obiektów przeciwnika OGM wykorzystuje głównie swoje oddziały rajdowe. Wykonują one samodzielne lub wspólne z pozostałymi elementami ugrupowania OGM rajdy, skierowane przeciwko: środkom jądrowym; naziemnym urządzeniom systemów rozpoznawczo-uderzeniowych; środkom przeciwlotniczym; urządzeniom logistycznym; lotniskom; odwodom, a także ważnym i stałym obiektom przeciwnika.

Specyfiką tych rajdów jest stałe działanie wewnątrz ugrupowania przeciwnika. Oznacza to, że OR rozpoczyna rajd, wykonuje zadania, a następnie wraca do OGM we względnie stałych warunkach zagrożenia ze strony przeciwnika. Powoduje to między innymi inne warunki rozpoczynania rajdów, a także ich zakończenia.

Początek rajdu, to jakby "wystrzelenie" przez OGM części sił do wykonania uderzenia lub uderzeń na kierunku jej działania lub skrzydłach. Zakończenie zaś, to skomplikowany problem łączenia się dwóch elementów rajdowych działających wewnątrz ugrupowania przeciwnika. Przy czym cały ten proces, a więc rozpoczęcie rajdu, zwalczanie obiektów przeciwnika i powrót do OGM - nie jest aktem jednorazowym. Trwa cyklicznie przez cały okres działania OGM na tyłach przeciwnika.

5.2.1. Rozpoczęcie rajdu przez oddział rajdowy

Specyficzne warunki rozpoczynania rajdu przez OR nie wymagają zwykle od OGM wykonawstwa tych przedsięwzięć, które są niezbędne przy jej wchodzeniu do działań, a więc dokonania wyłomu w strukturze obrony przeciwnika, stworzenia luki w jego ugrupowaniu oraz obezwładniania odwodów i najgroźniejszych środków rażenia. Zostały one wykonane przez armię wcześniej, a OGM swym działaniem potęguje ich skutki.

Niemniej jednak i w takiej sytuacji muszą zaistnieć sprzyjające warunki do bezkolizyjnego rozpoczęcia rajdu przez OR. Do warunków tych należy zaliczyć: brak bezpośredniego oddziaływania przeciwnika na siły OGM; dogodny teren ułatwiający manewr i skryte odejście oddziału; brak większych sił przeciwnika na kierunku rozpoczęcia rajdu lub pozbawienie ich możliwości przeciwdziałania. Tworzeniu tych warunków sprzyjać będzie szybkość i zdecydowanie działań OGM, maskowanie, mylenie i stosowanie

forteli wojennych, potęgowanie czynnika zaskoczenia, umiejętne współdziałanie, ruchliwość i manewr OR.

Oddział rajdowy może rozpoczynać rajd w każdym etapie działania OGM. W pierwszym etapie może to nastąpić już po kilku godzinach trwania rajdu OGM. Na przykład w przypadku konieczności zniszczenia ważnego obiektu przeciwnika ocalałego po uderzeniach armii. Z reguły jednak oddział rajdowy rozpoczynał będzie rajd pod koniec tego etapu, czyli po pokonaniu taktycznej strefy obrony przeciwnika.

Proces ten najczęściej przybierze postać swoistego "wystrzelenia" sił OR z ugrupowania OGM, poprzez zwiększenie tempa marszu oddziału. W przypadku konieczności zniszczenia obiektów przeciwnika na dotychczasowym kierunku działania - oddział rajdowy zwiększa tempo marszu do maksymalnej wartości w danych warunkach. Najczęściej będzie to szybkość około 20 km/h. Wzrastająca różnica szybkości ruchu OGM i OR doprowadzi do oderwania się oddziału od sił grupy. Czas trwania tego procesu można obliczyć ze wzoru:

$$T_{od} = \frac{D_k}{V_{or} - V_{ogm}}$$

- gdzie: - D_k - długość kolumny OR;
- V_{or} - szybkość marszu OR;
- V_{ogm} - tempo działania OGM

Podstawiając do wzoru wartości: $D_k = 17,5$ km; $V_{or} = 20$ km/h;
 $V_{ogm} = 6-8$ km/h ^{x/} - otrzymamy:

x/ Podstawiając do tego wzoru tempo OGM 4-6 km/h otrzymamy wartość $T_{od} = 1,2$ godziny.

$$T_{od} = \frac{17,5 \text{ km}}{20 \text{ km/h} - 7 \text{ km/h}}$$

$$T_{od} = 1,3 \text{ godziny}$$

Z przedstawionego obliczenia wynika, że po upływie około półtorej godziny oddział rajdowy oderwie się od sił OGM i samodzielnie podążał będzie w kierunku obiektu /rejonu działań/. Czas ten nie oznacza oczywiście zdolności oddziału do wykonania akcji. Pokazuje jedynie przedział czasowy, w jakim OR utraci fizyczny kontakt z siłami głównymi OGM, czyli określa początek i koniec procesu rozpoczęcia rajdu.

Inne warunki rozpoczęcia rajdu zaistnieją w przypadku konieczności skierowania OR do zniszczenia obiektu, znajdującego się w bok od kierunku działania OGM. Wówczas odejście oddziału odbywać się będzie na zasadzie zmiany dotychczasowego kierunku marszu. Sytuacja taka będzie korzystniejsza dla OR. Przewidywać bowiem należy, że o ile podczas działania OR do przodu przeciwnik może wykryć ruch oddziału i skierować swoje siły do przeciwdziałania, to ruch w bok może stanowić dla niego pełne zaskoczenie. Ponadto czas trwania pierwszej fazy rajdu będzie krótszy i może wynosić około jednej godziny. Wartość tę można obliczyć ze wzoru:

$$T_{od} = \frac{Dk}{Vor}$$

gdzie: - Dk - długość kolumny OR;

- Vor - szybkość marszu OR.

$$T_{od} = \frac{17,5 \text{ km}}{20 \text{ km/h}}$$

$$T_{od} = 0,8 \text{ godziny}$$

Przedstawione sposoby rozpoczęcia przez oddział rajdowy rajdu łączy wspólna cecha - realizowane są w trakcie ruchu obu elementów rajdowych, tj. OGM i OR. Będą więc charakterystyczne dla pierwszego etapu działania OGM. Ale nie tylko, również w trakcie drugiego i trzeciego etapu działania oddziały rajdowe będą rozpoczynały rajd w ten sam sposób.

Istotą drugiego etapu działania OGM są cyklicznie powtarzające się rajdy OR. W takich sytuacjach OR może rozpoczynać kolejny rajd - po odtworzeniu zdolności bojowej - z rejonu zgrupowania bazowego OGM przed jego kolejnym skokiem w przód, w trakcie jego trwania lub na zasadzie "przyczajenia się" OR w dotychczasowym miejscu rozmieszczenia.

Wybór jednego z przedstawionych sposobów zależy jest głównie od sytuacji taktyczno-operacyjnej w rejonie działania, właściwości ochronnych terenu oraz obiektów i sił przeciwnika rozmieszczonych w najbliższym obszarze. Przewidywać należy, iż w sytuacji, gdy przeciwnik zagęści swoimi siłami przewidywany przez niego obszar działania OGM, korzystne będzie dla OR przesunąć się w głąb nieprzyjaciela w składzie ugrupowania OGM. Z kolei przyczajenie się w dotychczasowym rejonie ułatwi może wykonanie zaskakującego uderzenia na niespodziewający się takiej akcji obiekt przeciwnika.

Po oderwaniu się od sił głównych OGM oddział rajdowy wychodzi na nakazany kierunek /podąża do swojego rejonu działania/, gdzie zwalcza wyznaczone siły i środki przeciwnika, wykonując uderzenia na obiekty, organizując napady i zasadzki, opanowując

i utrzymując ważne obiekty. Na wyznaczonym kierunku /w rejonie działania/ OR z reguły wykonuje działania samodzielnie całością swych sił lub wydzielając do zniszczenia mniejszych obiektów pojedyncze grupy rajdowe. W razie konieczności może wykonać uderzenie na mniejsze obiekty, we współdziałaniu z sąsiednimi oddziałami rajdowymi, taktycznym desantem powietrznym lub grupą desantowo-szturmową.

Konkretne sposoby działania OR zależą od rodzaju wykonywanych zadań. Ich specyfika wynika głównie z charakteru obiektów, przeciwko którym skierowana jest działalność oddziału. Odnosząc się więc do uprzednio przedstawionej charakterystyki można wnioskować, iż każdy obiekt manewrowy czy stacjonarny będzie wymagał od OR innych sposobów działania. Te właśnie zagadnienia będą rozpatrzone w kolejnych podrozdziałach.

5.2.2. Zwalczanie obiektów przeciwnika

Zwalczanie obiektów przeciwnika wewnątrz jego ugrupowania może przybrać różne formy. Może to być zniszczenie obiektu lub dezorganizacja i naruszenie ciągłości pracy, zdobycie i utrzymanie obiektu lub rubieży /punktu terenowego/, blokowanie i opóźnianie, a niejednokrotnie i rozbicie określonych sił przeciwnika.

Z wymogiem bezwzględnego zniszczenia obiektu należy liczyć się w czasie zwalczania środków napadu jądrowego, urządzeń naziemnych systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, środków obrony przeciwlotniczej, walki radioelektronicznej oraz stanowisk dowodzenia i kierowania. Te ostatnie mogą być również przedmiotem

dezorganizacji i naruszania ciągłości ich pracy, poprzez ciągłe nękanie i zmuszanie ich do zmiany miejsca rozmieszczenia.

Z kolei lotniska, bazy, punkty i rubieże terenowe oraz urządzenia logistyczne będą wymagały ich zdobycia /opanowania/, a nierzadko także utrzymywania przez określony czas.

Szczególnym przedmiotem zwalczania będą odwody przeciwnika. Przeciwdziałanie ich podejściu, to głównie blokowanie i opóźnianie na drogach przegrupowania. W sprzyjających sytuacjach mogą one być również obiektami uderzeń, szczególnie w rejonach odtwarzania przez nie zdolności bojowej.

Zwalczanie wymienionych obiektów wymagać będzie od OR stosowania odpowiednich sposobów. Według poglądów płk dr hab. Stanisława Kozieja, głównymi sposobami zwalczania manewrowych obiektów przeciwnika będą zwalczanie strefowe i selektywnego tropienia.^{x/}

Istotę zwalczania strefowego stanowi ciągłość oddziaływania OR na obiekty przeciwnika poprzez działanie w ugrupowaniu rozczłonkowanym. Dany obiekt odchodząc spod uderzeń jednej grupy rajdowej dostaje się w strefę oddziaływania drugiej, a następnie kolejnej, przy czym pierwsza może zwalczać go poprzez napad ogniowy, druga w zasadzce na drodze przegrupowania, a kolejna niszczy go w rejonie odtwarzania zdolności bojowej.

Istotę selektywnego tropienia stanowi zaś ciągłe tropienie, ściganie i nękanie, aż do zniszczenia wybranego obiektu poprzez uderzenia, napady i zasadzki.

x/ S. Koziej: "Działania rajdowe", wyd. cyt., s. 203.

W zwalczaniu obiektów stałych głównymi sposobami będą: uchwycenie obiektu /zanim zrobi to przeciwnik/ i zdobycie obiektu /poprzez uderzenie całością sił na jednym kierunku lub jednocześnie z kilku kierunków/. Do głównych cech tych sposobów należy działanie alternatywne oraz obrona obiektu do czasu wykorzystania go przez OR lub OGM.

Zwalczanie odwodów przeciwnika realizowane będzie poprzez prowadzenie działań opóźniających na kierunkach ich podejścia lub wykonanie zaskakującego uderzenia na odwód odtwarzający zdolność bojową.

Wymienione sposoby i charakterystyczne cechy działania OR w zwalczaniu obiektów przeciwnika przyjęto jako obowiązujące w dalszym postępowaniu. Przyjęto również następujące zasady realizacji zadań przez oddział rajdowy:

- stałe dążenie do uzyskania, a następnie potęgowania czynnika zaskoczenia;

- natychmiastowe wykorzystanie skutków uderzeń jądrowych i lotnictwa na obiekty położone na kierunku lub w rejonie działania OR;

- współdziałanie w wykonywaniu zadań z taktycznym desantem powietrznym, grupą desantowo-szturmową i sąsiednimi OR;

- wszechstronne wykorzystanie elementów rozpoznawczych i ubezpieczeń do wykonywania zasadzek, napadów ogniowych i uderzeń na niewielkie obiekty przeciwnika;

- każdy rajd powinien być realizowany w układzie: umiejscowienie obiektu, jego rozpoznanie, a następnie ciągłe śledzenie; skryte i szybkie podejście sił OR do obiektu oraz rozwinięcie

się do akcji; wykonanie niespodziewanego i brawurowego ataku, zniszczenie lub opanowanie obiektu; błyskawiczny odskok z miejsca akcji lub czasowe utrzymywanie obiektu; szybki i skryty manewr na nowy kierunek w celu wykonania następnych uderzeń;

- wszechstronne wykorzystanie geograficzno-taktycznych właściwości terenu;

- unikanie przewlekłych i wiążących walk z siłami przeciwnika skierowanymi przeciwko OR.

Z wymienionych zasad na szczególną uwagę zasługuje zaskoczenie. Polega ono na nieoczekiwanym, nagłym i gwałtownym działaniu, w wyniku którego nieprzyjaciel pozbawiony zostanie - na pewien czas - możliwości skutecznej obrony lub przeciwdziałania, nawet w warunkach liczebnej przewagi nad siłami OR. Celem zaskoczenia będzie więc potęgowanie skutków paraliżującego wtargnięcia OGM w przestrzeń operacyjną oraz każdorazowe uzyskanie przez OR przewagi nad konkretnym obiektem /obiektami/ przeciwnika w wyznaczonym rejonie /kierunku/ działania.

Zaskoczenie jest stanem psychofizycznym człowieka /ludzi/, spowodowanym przez uświadomienie sobie, że wydarzyło się coś nieoczekiwanego. Im mniej dane wydarzenie jest spodziewane, tym większy jest stopień zaskoczenia nim. Gdy na polu walki zachodzi nieoczekiwane, groźne dla żołnierza /pododdziału/ zdarzenie, zaskoczony nim żołnierz nie jest w stanie działać sprawnie, racjonalnie i w sposób zorganizowany. Potrzebuje wówczas określonego czasu na opanowanie się, ocenę zdarzenia, podjęcie decyzji i jej realizację.

Samo zaskoczenie jako stan psychofizyczny trwa zwykle dość krótko. Dlatego więc duże znaczenie ma szybkie wykorzystanie przez OR jego efektu, poprzez szybkie i zdecydowane działanie jego grup rajdowych, zanim przeciwnik nie odzyska zdolności do skutecznego oporu i przeciwdziałania.

Najczęściej zaskoczenie można osiągnąć poprzez:

- wykonanie uderzenia w niespodziewanym miejscu, na obiekty, na które nieprzyjaciel nie spodziewa się uderzenia. Z reguły będą to obiekty rozmieszczone w terenie trudno dostępnym lub z punktu widzenia przeciwnika drugorzędym. Równie wrażliwe będą drogi przegrupowywania się kolumn nieprzyjacielskich, rejony rozmieszczenia i odtwarzania zdolności bojowej;

- wykonanie uderzenia w nieoczekiwanym czasie. Polega to na wyborze takiego momentu uderzenia, którego przeciwnik nie bierze pod uwagę. Najczęściej będą to warunki ograniczonej widoczności, zła pogoda, zamiana pododdziałów ochrony lub obrony obiektu, powtórny atak na ten sam obiekt, itp;

- uderzenie siłami przerastającymi oczekiwania przeciwnika. W tym przypadku przeciwnik ostrzeżony o zagrożeniu ze strony OR może spodziewać się uderzenia. W takiej sytuacji OR działa do obiektu na zasadzie przenikania grupami rajdowymi, a następnie ześrodkowując cały wysiłek na wybranym obiekcie - niszczy go uderzeniem wszystkich sił oddziału. Duże powodzenie rokuje również wspólne uderzenie OR z desantem powietrznym lub grupą desantowo-szturmową;

- wybór odpowiedniego sposobu wykonania akcji na obiekt. Polega to na wyborze, przygotowaniu i wykonaniu najkorzystniejszego w danych warunkach wariantu wykonania zadania /stosowanie

forteli wojennych/. Może to być zasadzka na drodze przegrupowującej się kolumny, napad ogniowy na mały, ale bardzo ruchliwy obiekt, uderzenie na lotnisko, ciągle tropienie obiektu. Akcje te mogą być wykonywane samodzielnie lub z desantem powietrznym, grupą desantowo-szturmową, grupami rozpoznawczymi lub specjalnymi;

- użycie nowych środków walki lub wykorzystanie starych w nowy sposób. Polega to na zastosowaniu w działaniu tych środków w sposób zupełnie nieoczekiwany przez przeciwnika lub po raz pierwszy. Znane są przecież z historii przypadki powstawania paniki na polu walki w wyniku pojawienia się nowego środka walki /czołgi na polach bitew w I wojnie światowej, artyleria raketowa na froncie wschodnim w II wojnie światowej/. Zaskoczeniem dla przeciwnika może być np. użycie baterii artylerii raketowej do uderzeń ogniowych i wykonania narzutowego pola minowego;

- natychmiastowe wykorzystanie skutków użycia broni jądrowej. Polega to na wykonaniu błyskawicznego i zdecydowanego ataku na siły przeciwnika odtwarzające zdolność bojową po uderzeniu jądrowym;

- niespodziewany manewr. Polega to na wykonaniu skrytego i szybkiego manewru, którego istotą będzie zdobycie przewagi nad przeciwnikiem. W manewrze bowiem, jak pisze płk prof. dr Kazimierz Nożko - "... wyraża się idea ruchu /.../ a ruch to zwycięstwo".^{x/} Manewr może okazać się również najprostszym sposobem zmylenia przeciwnika co do zamiaru i kierunku działania; może również prowadzić do uniknięcia uderzeń broni precyzyjnej

K. Nożko: "Walka o ...", wyd. cyt., s. 160.

lub wyprowadzić OR spod uderzeń odwodów przeciwnika;

- wszechstronne wykorzystanie właściwości geograficzno-taktycznych terenu. Polega to na wnikliwej i pełnej ocenie warunków terenowych oraz mistrzowskim wykorzystaniu ich specyfiki.

Z zaskoczeniem łączy się przeciwdziałanie zaskoczeniu.

Według poglądów zachodnich bowiem, zaskoczenie ma pierwszorzędne znaczenie dla osiągnięcia powodzenia w walce i przeciwnik będzie robił wszystko co w jego mocy, aby zaskoczyć i zniszczyć oddział rajdowy. Analiza literatury dotyczącej tego problemu pozwala określić najważniejsze czynności sprzyjające przeciwdziałaniu zaskoczeniu. Będą to: dobra znajomość składu, uzbrojenia i taktyki działania przeciwnika; sprawne działanie elementów rozpoznawczych oddziału; wysoka dyscyplina żołnierzy oraz znajomość przez nich istoty i mechanizmów powstawania oraz przeciwdziałania zaskoczeniu; umiejętność przewidywania sytuacji kryzysowych w działaniu; unikanie wszystkiego tego, do czego przeciwnik zachęca lub prowokuje; uprzedzenie i alarmowanie grup rajdowych o spodziewanym zagrożeniu ze strony przeciwnika; ścisłe przestrzeganie zasad maskowania, ubezpieczenia i obrony przed bronią precyzyjną; wszechstronne wykorzystanie właściwości geograficzno-taktycznych terenu.

Kierując się powyższymi wskazaniem oddział rajdowy powinien działać skrycie i szybko. Działania powolne, niezdecydowane lub ślamazarne nie zaskoczą przeciwnika, a wręcz umożliwią mu osiągnięcie zaskoczenia OR. Ciągły ruch i szybkość działania OR dezorganizują przeciwnika, powodują nagłe i nieoczekiwane

dla niego sytuacje i zdarzenia, utrudniają orientację, zmniejszają jego efektywność użycia sił i środków, działają oszołamiąjąco, paraliżują wolę i przeciwdziałanie przeciwnika.

Przewidywać należy, iż działając w ten sposób oraz stosując przedstawione na wstępie zasady oddział rajdowy osiągnie powodzenie w wykonaniu postawionych zadań.

Do głównych z nich należeć będą zadania zwalczania stanowisk dowodzenia i kierowania przeciwnika. Najczęściej będą to SD brygad, dywizji i korpusu, zarówno w rejonach rozmieszczenia, jak i w toku przegrupowania w nowy rejon.

Biorąc pod uwagę ich wielkości, zajmowany rejon, długość kolumn oraz obronę i ochronę należy przewidywać, że do zwalczania SD brygad bądź dywizji oddział rajdowy skieruje 1-2 grupy rajdowe, natomiast do zniszczenia SD korpusu użyje całość sił.

Powodzenie w niszczeniu stanowisk dowodzenia w dużym stopniu uzależnione będzie od ich dokładnego rozpoznania, a następnie precyzyjnego naprowadzenia sił OR. Takie potrzeby wynikają ze stosunkowo niewielkiej powierzchni, zajmowanej przez najważniejsze elementy tego obiektu w rejonie rozmieszczenia. Elementy te, to przede wszystkim centrum dowodzenia, centrum kierowania ogniem artylerii i bojowego wsparcia lotniczego oraz główny węzeł łączności. Ich zniszczenie równoznaczne będzie z zaprzestaniem działalności stanowiska dowodzenia.

Po otrzymaniu zadania do zniszczenia SD oddział rajdowy wysyła w przewidywany rejon rozmieszczenia oddział rozpoznawczy lub samodzielny patrol rozpoznawczy. Elementy te skrycie

wchodzą do tego rejonu, lokalizują obiekt, a następnie rozpoznają rozmieszczenie głównych części składowych obiektu, sił ochrony i obrony, najdogodniejsze kierunki podejścia i wykonania uderzenia.

Z chwilą otrzymania sygnału o lokalizacji obiektu oddział rajdowy skrycie i szybko przegrupowuje się w rejon obiektu. Dowódca OR na podstawie meldunków od elementów rozpoznawczych, w marszu konkretyzuje zadania poszczególnym grupom rajdowym, wskazując miejsce i kierunki rozwinięcia, rubieże ataku i obiekty do zniszczenia oraz kierunki uderzenia.

Uderzenie na obiekt rozmieszczony w rejonie może być wykonane równocześnie całością sił na jednym kierunku lub grupami rajdowymi z kilku kierunków w różnym czasie. Może być również realizowany manewr polegający na zmuszeniu SD do wycofania się w pożądanym kierunku, na którym część sił OR zorganizuje zasadzki ogniowe. Wybór sposobu uderzenia będzie zależał od miejsca rozmieszczenia głównych elementów SD, warunków terenowych oraz możliwości przeciwdziałania sił przeciwnika rozmieszczonych w pobliżu obiektu.

Samo uderzenie oddziału rajdowego na obiekt może być poprzedzone uderzeniem lotnictwa, śmigłowców bojowych oraz ogniem artylerii. W ślad za tymi uderzeniami, na sygnał dowódcy oddziału rajdowego, grupy rajdowe wykonują atak na wskazane elementy SD, niszcząc je ogniem armat, dział, broni pokładowej i strzeleckiej, a także przez taranowanie i miażdżenie pancierzem oraz gąsiennicami /załącznik nr 14/.

Niszczenie SD w trakcie przegrupowywania realizowane będzie przez zaskakujące napady ogniowe na czoło i tyły kolumny, a następnie atak grup rajdowych na unieruchomione pojazdy głównych elementów SD. Komponentem uderzeń mogą być również zasadzki na wycofujące się z miejsca akcji elementy stanowiska dowodzenia.

Korzystnym sposobem dezorganizacji pracy SD będzie również wydzielenie jednej grupy rajdowej do selektywnego tropienia tego obiektu. Poprzez ciągłe napady, zasadzki i uderzenia zmusza ona obiekt do nieustannego ruchu - paraliżując w ten sposób ciągłość i trwałość dowodzenia.

Po wykonaniu akcji w danym rejonie oddział rajdowy wykonuje błyskawiczny odskok na inny kierunek i odtwarza zdolność bojową, przygotowując się do wykonania uderzenia na ten sam bądź inny obiekt.

Szczególnym zadaniem oddziału rajdowego będzie niszczenie środków w napadu jądrowego. Będą to głównie eskadry, baterie i dywizjony pocisków rakietowych CRUISE, PERSHING i LANCE, składy i magazyny oraz lotniska na których bazują samoloty - nosiciele broni jądrowej.

Z rozmieszczenia i ugrupowania pocisków rakietowych wynika, że głównymi obiektami uderzeń mogą być eskadry, baterie, centrale kierowania ogniem, punkty /stacje/ obsługi technicznej oraz polowe ruchome punkty zaopatrywania i składowania amunicji specjalnej rozmieszczone wewnątrz lub w pobliżu tych obiektów. Do ich zniszczenia oddział rajdowy wydziela ze swojego składu

tyle grup rajdowych, ile jest głównych elementów danego obiektu. Przewidywać należy, że do zniszczenia eskadry i baterii OR wydzieli jedną grupę rajdową w sile wzmocnionego batalionu. Natomiast do jednoczesnego zniszczenia dywizjonu musi zaangażować całość sił, a przy niszczeniu dywizjonu "P" - ponadto współdziałać z wydzielonymi na czas akcji z OGM siłami taktycznego desantu powietrznego lub grupy desantowo-szturmowej. Typowym sposobem niszczenia wymienionych obiektów będzie nieoczekiwane i równoczesne uderzenie grup rajdowych.

W tym celu OR kieruje w rejon rozmieszczenia obiektu elementy rozpoznawcze, które lokalizują obiekt, umiejsowiają położenie w terenie najważniejszych elementów, a następnie naprowadzają na nie poszczególne grupy rajdowe.

OR skrycie podchodzi w rejon obiektu, rozwija artylerię na stanowiskach ogniowych i wyprowadza grupy rajdowe na wyznaczone obiekty. Po krótkiej nawale ogniowej artylerii wykonują one rajd na stanowiska startowe rakiet, punkty kierowania i urządzenia techniczne, niszcząc je ogniem i uderzeniem. Współdziałający desant lub grupa desantowo-szturmowa niszczy głównie stanowiska dowodzenia dywizjonu i punkty kierowania ogniem. Na kierunku spodziewanego przeciwdziałania sił przeciwnika wydziela się grupy rajdowe w sile plutonu bądź kompanii, do organizacji zasadzek na drogach podejścia sił przeciwdziałających /załącznik nr 15/. Można także skierować na ten kierunek desant lub grupę desantowo-szturmową.

Przedstawiony wariant jest typowy dla działania oddziału rajdowego. Jego istotą jest dokładne rozpoznanie obiektu, skryte

podejście grup rajdowych, wykonanie błyskawicznego uderzenia i szybki manewr w inny rejon. Warunkiem powodzenia akcji jest skrytość i szybkość działania, czyli główne czynniki zaskoczenia. W zależności od rodzaju obiektu, odległości do niego, a przede wszystkim terenu - oddział rajdowy może, a nawet musi, dążyć do wzbogacenia przedstawionego modelu. Przewidywać należy, iż w wielu przypadkach nie wykonanie porażenia ogniowego bardziej zaskoczy przeciwnika niż jego wykonanie. Również skryte podejście grup rajdowych z kilku kierunków zwiększy możliwość osiągnięcia zaskoczenia.

W przypadku nie uzyskania zaskoczenia, gdy na przykład przeciwnik przewidział zagrożenie i wzmocnił obronę obiektu lub w razie niepowodzenia akcji - oddział rajdowy pozostawia siły do obserwacji obiektu i zmienia kierunek działania lub przechodzi do innego rejonu. Z chwilą powstania korzystnych warunków /np. zmniejszenia sił obrony, utracenia zdolności bojowej w wyniku uderzeń lotnictwa/ - oddział rajdowy ponawia atak na obiekt, dążąc do całkowitego jego zniszczenia.

Skutecznym sposobem zwalczania środków napadu jądrowego będzie niszczenie ich na drogach przegrupowania. W tym celu organizuje się zasadzki, napady ogniowe oraz uderzenia na przegrupowujące się wyrzutnie. Akcje te muszą być organizowane w dogodnych warunkach terenowych, uniemożliwiających wycofanie się sił i środków baterii lub dywizjonu oraz manewr na boki, a pozwalających na maksymalne wykorzystanie możliwości taktyczno-ogniowych czołgów, BWP, haubic i środków strzelających na wprost, będących w składzie OR.

Równie skutecznym sposobem niszczenia wyrzutni pocisków raketowych będzie ich ciągle nękanie i tropienie w rejonach rozmieszczenia i na drogach marszu /przegrupowania/. Wydzielona do tego zadania grupa rajdowa, poprzez powtarzające się kolejno uderzenia, napady i zasadzki, uniemożliwia oddanie celnej salwy do nacierających sił głównych armii i doprowadza stan osobowy obiektu do zniechęcenia oraz utraty poczucia bezpieczeństwa na własnych tyłach.

Kolejnym sposobem niszczenia środków napadu jądrowego jest uderzenie na nie w rejonach odtwarzania zdolności bojowej po uderzeniach bronią masowego rażenia. W tym przypadku uderzenie oddziału rajdowego powinno być wykonane całością sił na jednym kierunku, wzdłuż lub wszerz zajmowanego przez obiekt rejonu.

Ważnym zadaniem w zwalczaniu potencjału rażenia przeciwnika będzie niszczenie u r z ą d z e ń n a z i e m n y c h
s y s t e m ó w r o z p o z n a w c z o - u d e r z e n i o -
w y c h . Oprócz wyrzutni pocisków raketowych LANCE, głównymi obiektami uderzeń będą centra kierowania i posterunki radionawigacyjne. Z ich wyposażenia, zasad działania oraz sił ochrony wynika, iż uderzenia na nie mogą wykonywać grupy rajdowe w sile kompanii lub elementy rozpoznawcze. Sposoby wykonania uderzenia zależą będą głównie od warunków terenowych i momentu wykrycia obiektu. Najczęściej będzie to natychmiastowe /po wykryciu/ uderzenie z marszu na jednym kierunku całością sił danego elementu oddziału rajdowego.

W przypadku wcześniejszego wycofania się obiektu z zagrożonego rejonu, grupa rajdowa lub elementy rozpoznawcze przystępują niezwłocznie do pościgu, dążąc do jak najszybszego zniszczenia go na drogach wycofania.

Zwalczanie p r z e c i w l o t n i c z y c h pocisków rakietowych stanowić będzie udział OR w walce o lokalną przewagę w powietrzu. Obiektami uderzeń będą głównie sekcje i baterie przeciwlotniczych pocisków rakietowych NICE HERCULES, HAWK i PATRIOT. Z uwagi na ich rozśrodkowanie, do niszczenia tych pocisków oddział rajdowy wydziela grupy rajdowe w sile od kompanii do batalionu. Typowym sposobem działania grupy rajdowej będzie skryte podejście do obiektu, obezwładnienie ogniem artylerii sił przeciwnika w poszczególnych sekcjach ogniowych, a następnie wykonanie jednoczesnego uderzenia czołgów i bojowych wozów piechoty /załącznik nr 16/. Uderzenie to musi być nagłe, gwałtowne i krótkotrwałe. W celu uzyskania większego zaskoczenia musi być również wykonane w jednakowym czasie na poszczególne części składowe obiektu.

Specyficznym zadaniem w walce o przewagę w powietrzu będzie opanowywanie l o t n i s k lub niszczenie ś r o d k ó w n a p a d u p o w i e t r z n e g o na lądowiskach. Uwzględniając siły i środki możliwego przeciwdziałania przeciwnika należy przewidywać, iż zdobycie, a następnie utrzymanie lotniska będzie wymagało zaangażowania całości sił OR, a nierzadko udziału taktycznego desantu powietrznego lub grupy desantowo-szturmowej OGM. Uderzenie na lotnisko musi być wyjątkowo dobrze przygotowane i

i zorganizowane oraz wykonane z zaskoczenia, bowiem tylko taka akcja rokuje największe powodzenie i możliwość uchwycenia obiektu bez większych strat.

Głównymi obiektami uderzenia OR będą: centrum kierowania lotami, samoloty na stojankach lub pasach startowych, zbiorniki i składy paliwa oraz amunicji. Wykonując uderzenia na te obiekty oddział rajdowy może działać całością sił na jednym kierunku lub jednocześnie z kilku kierunków. Wybór sposobu uderzenia zależał będzie od wielkości obiektu i ilości broniących go sił. Jeśli lotnisko jest duże i dobrze bronione, wskazane jest wykonanie uderzenia na jednym kierunku, dążąc do jak najszybszego opanowania newralgicznych elementów obiektu. W przypadku obiektu mniejszego, większe powodzenie rokuje uderzenie z kilku kierunków, z równoczesnym i zdecydowanym wdzieraniem się grup rajdowych w głąb obiektu i przechwytywaniem jego głównych elementów.

Do opanowania dużego lotniska oddział rajdowy najczęściej otrzyma wzmocnienie w postaci taktycznego desantu powietrznego lub grupy desantowo-szturmowej. W takiej sytuacji walka o lotnisko może rozegrać się następująco: OR naprowadzany przez elementy rozpoznawcze skrycie podchodzi do obiektu, rozwija artylerię na SO i wyprowadza grupy rajdowe na kierunku uderzeń. Na sygnał dowódcy oddziału rajdowego artyleria wykonuje nawalę ogniową do środków przeciwlotniczych, sił ochrony i obrony oraz samolotów na stojankach i pasach startowych. Pod tą osłoną do obiektu podchodzi taktyczny desant powietrzny lub grupa

desantowo-szturmowa oraz grupy rajdowe. Z chwilą zbliżenia się tych elementów, artyleria kończy nawałę ogniową na pasy startowe, koncentrując swój ogień na siłach obrony i środkach przeciwlotniczych. Desant ląduje i uderza na centrum kierowania. Grupy rajdowe wykonują uderzenia na siły obrony, pasy startowe i samoloty na stojankach; czołgi i BWP ogniem armat i dział niszczą środki ogniowe, siły obrony oraz samoloty na pasach i stojankach. Spieszona piechota opanowuje urządzenia techniczne lotniska, składy i budynki. Wspólne działanie OR z taktycznym desantem powietrznym w opanowaniu i utrzymaniu lotniska można ponadto wykorzystać do dostarczenia oddziałowi nowych środków materiałowo-technicznego zaopatrzenia. Śmigłowce desantu mogą również ewakuować z OR rannych i porażonych.

Korzystnym manewrem podczas opanowywania lotniska może być pozostawienie nie atakowanego kierunku, na który czołgi i BWP "zepchną" siły ochrony i obrony obiektu. Manewr ten pozwoli na szybsze wyparcie sił przeciwnika z lotniska i skróci czas jego opanowania.

Po opanowaniu obiektu grupy rajdowe natychmiast przystępują do organizowania obrony okrężnej i likwidacji zniszczeń oraz uszkodzeń wewnątrz obiektu /załącznik nr 17/.

Obrona lotniska, do czasu podejścia sił głównych OGM, realizowana jest na zasadach obrony i ochrony obiektu. Dowódca OR organizuje obronę na lotnisku i na jego podejściach, wydzielając do tego odpowiednie siły i środki. Wewnątrz obiektu tworzy się i obsadza punkty oporu, osłaniając je zaporami inżynieryjnymi i przeszkodami. Na podejściach organizuje się patrole i

zasadki. Szczególną uwagę poświęca się tym kierunkom, z których spodziewane jest przeciwdziałanie sił przeciwnika. Można na nie planować, a następnie wykorzystywać taktyczny desant powietrzny lub grupę desantowo-szturmową. Pododdziały nie wykorzystywane do obrony obiektu ześrodkowuje się w rejonie grupy bazowej i odtwarza zdolność bojową. Część z nich można później wyznaczyć do odwodu i wykorzystać podczas obrony, do działań na najbardziej kryzysowych kierunkach.

Zdobyte lotnisko utrzymuje się do czasu podejścia zgrupowania bazowego OGM, które wykorzystuje go do uzupełnienia materiałowo-technicznego i ewakuacji.

Kolejną grupę zadań tworzą zadania mające na celu dezorganizację tyłów i opanowanie obiektów tyłowych. Obiektami uderzeń będą rejon rozmieszczenia stanowisk dowodzenia i kierowania tyłami oraz wszelkiego rodzaju składy, magazyny, bazy zaopatrywania i remontowe. Obiekty te będą z reguły wkomponowane w wojska operacyjne lub obrony terytorialnej, a więc dobrze bronione i chronione. Dlatego też każdy taki obiekt musi być dokładnie zlokalizowany i rozpoznany.

Szczególnie dokładnie rozpoznaje się te obiekty i urządzenia, które należy bezwzględnie zniszczyć, oraz te, które trzeba opanować w stanie nienaruszonym. Do pierwszej grupy obiektów należeć będą głównie składy i magazyny amunicji specjalnej, do drugiej zaś - składy MPS i żywności, bazy remontowe, końcowe stacje rurociągów itp.

W większości przypadków będą to więc niewielkie obiekty manewrowe lub stacjonarne, do których niszczenia lub opanowania OR wydzielał będzie pojedyncze grupy rajdowe. Użycia całości sił OR wymagać będzie natomiast wykonanie uderzenia na tyły korpusu. Najczęściej zadanie to oddział rajdowy wykonywał będzie na jednym kierunku, wykonując brawurowy atak w szereg lub wzdłuż rejonu rozmieszczenia. Rajd czołgów i BWP mogą wspierać lotnictwo i śmigłowce bojowe - wykonując uderzenia na stanowisko dowodzenia i kierowania tyłami oraz usiłujące wycofać się obiekty manewrowe.

Szczególnie trudnym zadaniem OR, wynikającym z rozwoju sytuacji taktyczno-operacyjnej w rejonie działania, może okazać się **z w a l e z a n i e o d w o d ó w p r z e c i w - n i k a**. Walkę z podchodzącymi z głębi odwodami przeciwnika oddział rajdowy podejmuje najczęściej w interesie sił głównych OGM. Działając na jej korzyść OR będzie z reguły powstrzymywał i opóźniał podejście sił przeciwnika w obszar działania OGM. Zadanie to wykonywał będzie najczęściej wspólnie z taktycznym desantem powietrznym lub grupą desantowo-szturmową, w sposób podobny jak oddział wydzielony działający w pasie przesłaniania. Na działanie OR składać się więc będą: obrony na poszczególnych pozycjach; wycofywania na kolejne pozycje; wykonywanie odrzucających lub blokujących przeciwnika kontrataków; organizowanie zasadzek na skrzydłach oddziału i pomiędzy pozycjami, a w końcowej fazie połączenie się z siłami głównymi OGM. Specyfika takiego działania będzie wymagać

od OR maksymalnego wykorzystania warunków terenowych. Dlatego pozycje opóźniania wybiera się i przygotowuje w miarę możliwości za dogodnymi do obrony naturalnymi przeszkodami terenowymi, w rejonach węzłów komunikacyjnych i ciałnin kanalizujących ruch odwodów przeciwnika. Dla zapewnienia ciągłości działań oraz ułatwienia odejścia na kolejne pozycje opóźniania, wykorzystuje się przeszkody terenowe, wykonuje zapory inżynieryjne i rubieże ogniowe. Organizując i przygotowując takie działanie OR ma również na uwadze możliwość prowadzenia walki w drugą stronę, czyli na drodze do sił głównych OGM. Może zaistnieć bowiem konieczność równoczesnego opóźniania odwodów i torowania sobie drogi do rejonu działania OGM.

Współdziałając w wykonawstwie tych zadań z taktycznym desantem powietrznym lub grupą desantowo-szturmową, dowódca OR wykorzystuje je do likwidacji prób okrążenia oddziału, opanowywania i utrzymywania ważnych obiektów terenowych na drogach podejścia odwodów przeciwnika lub na drogach wycofywania się oddziału, a także do realizacji błyskawicznego manewru na najbardziej zagrożony kierunek.

Przewidywać należy, iż taki model działania oddziału rajdowego pozwoli na skuteczne powstrzymywanie odwodów przeciwnika nawet 3,5 raza większych od sił OR^{x/} i skuteczne przebięcie się w obszar działania operacyjnej grupy manewrowej.

x/ T. Bogusz: "Zwalczanie ogólnowojskowych odwodów ZT nieprzyjaciela przez nacierającą dywizję", rozprawa doktorska, ASG WP, Warszawa 1984, s. 113.

Specyficznym sposobem samodzielnego zwalczania odwodów przeciwnika będzie uderzenie nań w rejonach odtwarzania zdolności bojowej, po wyjściu z walki lub uderzeniach broni jądrowej. Przewidywać należy, że w przypadku utraty przez odwód zdolności bojowej oddział rajdowy może wykonać skuteczne uderzenie na siły brygady przeciwnika. Najkorzystniejszym sposobem rozbicia takiego odwodu będzie wykonanie z zaskoczenia uderzenia całością sił OR na jednym kierunku.^{x/} Należy jednak zauważyć, że każda samodzielna walka zaczepna z odwodem przeciwnika będzie dla oddziału rajdowego dużym ryzykiem. Dlatego jeżeli istnieją warunki do uchylenia się od walki z nimi, trzeba z tego skorzystać.

Szczególnym problemem w czasie zwalczania obiektów przeciwnika jest konieczność zapewnienia odtwarzania zdolności bojowej przez grupy rajdowe. Każda akcja OR prowadzi bowiem do zużycia amunicji, paliwa, a także do nieuniknionych strat w ludziach i sprzęcie. Każda następna wymaga z kolei pełnej gotowości i sprawności sił oddziału. Tak więc warunkiem kolejnego wykonywania zadań przez grupy rajdowe oddziału rajdowego jest konieczność stworzenia im możliwości odtworzenia zdolności bojowej w trakcie walki. Przewidywać należy, że przedsięwzięcia te będą mogły być realizowane najczęściej po wykonaniu odskoku z miejsca poprzedniej akcji, w rejon zbiórki OR. Przesunięcie zapasów z grupy bazowej do grup rajdowych realizowane będzie przez pododdziały zaopatrzenia oddziału. One właśnie, razem z elemen-

x/ Atak na odwód odtwarzający zdolność bojową po uderzeniach bronią masowego rażenia przedstawiono w załączniku nr 18.

tami zabezpieczenia technicznego podchodzić będą do zatrzymanych w kolumny marszowe grup rajdowych, i na zasadzie usług serwisowych dokonywać uzupełnień amunicji, materiałów pędnych i smarów, remontów i ewakuacji rannych. Po obsłudze wszystkich grup rajdowych pododdziały techniczne i zaopatrzenia wracają do grupy bazowej i OR rusza do kolejnego zadania.

Po wykonaniu rajdu i powrocie do sił OGM, proces odtwarzania zdolności bojowej realizowany jest w rejonie zgrupowania bazowego. W tej swoistej enklawie oddział rajdowy jest obsługiwany przez siły bazowe. Płk doc. dr hab. Stanisław Koziej przewiduje, że pobyt oddziału rajdowego w enklawie może trwać 2 do 4 godzin, a w przypadku równoczesnego odtwarzania zdolności bojowej przez dwa OR - nawet 6-8 godzin.^{x/} Czas ten wykorzystuje się do uzupełnienia zapasów w grupie bazowej i grupach rajdowych OR, udzielenia pomocy rannym i porażonym, dokonania napraw sprzętu i uzbrojenia. Podobnie jak w czasie odtwarzania zdolności bojowej w rejonie zbiórki OR, w pracach tych bierze udział tylko niezbędna część żołnierzy z grup rajdowych. Pozostali powinni odpoczywać.

Przedstawione powyżej problemy zwalczania głównych obiektów przeciwnika będą typowe w działaniu OR. Podsumowując sposoby ich zwalczania należy podkreślić przede wszystkim konieczność dużej elastyczności i operatywności reagowania OR na szybko zmieniające się sytuacje. Głównym wymogiem skutecznego niszczenia i opanowywania obiektów przeciwnika będzie zaskoczenie i lokalna przewaga nad obiektem. W cenie będzie szybkość dzia-

x/ S. Koziej: "Działania rajdowe", wyd. cyt., s. 234.

łania, stosowanie manewrów oraz umiejętne połączenie ognia z ruchem.

5.2.3. Utrzymywanie opanowanych obiektów

Przewidywać należy, że dość częstym zjawiskiem w toku rajdu będzie konieczność utrzymywania opanowanych obiektów. Dotyczy to głównie takich obiektów stałych jak: węzły komunikacyjne, lotniska, obiekty przemysłowe, ośrodki polityczne, przeprawy i mosty, ważne rejony lub rubieże terenowe. Wprawdzie większość tych obiektów będzie w sferze zainteresowania i działania OW lub taktycznego desantu powietrznego /grupy desantowo-szturmowej/, niemniej jednak nie można wykluczyć potrzeby wykonania tego typu zadań przez oddziały rajdowe /na przykład, gdy OR opanował ważny dla OGM obiekt i utrzymuje go do czasu podejścia sił głównych/. Czasowe utrzymywanie obiektów może być realizowane także w interesie OR /na przykład, gdy grupa rajdowa błyskawicznym atakiem opanowała przeprawy na ważnej przeszkodzie wodnej i utrzymuje ją do czasu podejścia sił głównych oddziału rajdowego/.

Zdobycie i utrzymywanie lotniska zostało już przedstawione. Opisany model działania OR, wzbogacany każdorazowo elementami wynikającymi z aktualnej sytuacji taktyczno-operacyjnej oraz właściwości taktyczno-geograficznych terenu, można również stosować podczas opanowywania i utrzymywania innych obiektów stałych.

Odmiennego działania wymagać będzie zdobycie i utrzymanie rejonu wyczekiwania OGM na siły główne armii. Specyfika tego działania wyrażać się będzie głównie w dążeniu OR do uchwycenia tego rejonu, zanim przeciwnik zdąży go obsadzić własnymi siłami; uporczywej obronie opanowanego rejonu; wykonawstwie przedsięwzięć związanych z podejściem i połączeniem się OR z siłami głównymi OGM.

Możliwości uprzedzenia przeciwnika w obsadzeniu danego rejonu należy szukać w skrytości i szybkości własnego działania oraz w sposobie wykonania zadania. Przewidywać należy, iż skuteczną metodą w osiągnięciu tego celu będzie działanie alternatywne.^{x/} Jego istotą będzie dążenie do wprowadzenia przeciwnika w błąd co do rzeczywistego celu rajdu oddziału rajdowego. Polega to na działaniu oddziału w takim kierunku, na którym rozmieszczone są 2-3 obiekty przeciwnika. Narastające zagrożenie, ze strony tak działającego OR, zmusi przeciwnika do rozdzielenia swych sił. Może również doprowadzić do pozostawienia rzeczywistego obiektu działania oddziału bez obrony, jeżeli utwierdzimy ponadto pozorne zagrożenie innych obiektów, przez skierowanie w rejon ich rozmieszczenia elementów rozpoznawczych.

Największą szansę we wcześniejszym opanowaniu nakazanego rejonu należy upatrywać jednak we wspólnych działaniach OR i taktycznego desantu powietrznego lub grupy desantowo-szturmowej. W takiej sytuacji rzut powietrzny może opanować newral-

x/ Tamże, s. 209.

giczne punkty obiektu lub opóźnić podejście do nich sił przeciwnika. Natomiast rzut lądowy musi w jak najszybszym czasie dotrzeć do wyznaczonego rejonu, połączyć się z desantem /grupą desantowo-szturmową/ i zorganizować trwałą obronę. W przypadku działania desantu na podejściu do rejonu, oddział rajdowy po dotarciu na miejsce i zorganizowaniu obrony, musi zapewnić sprawne połączenie się desantu z siłami własnymi. Połączenie to jest najistotniejszym zagadnieniem we wspólnym uchwyceniu bądź zdobyciu obiektu. Organizując współdziałanie między tymi dwoma elementami należy ustalić czas i kierunek podejścia OR oraz rubieżę spotkania, zasady wzajemnego rozpoznawania się za pomocą sygnałów i znaków rozpoznawczych oraz punkty spotkania i sposób podejścia sił OR przez rubieżę obronne desantu.

Utrzymywanie opanowanego rejonu polega na organizacji i prowadzeniu działań obronnych. Najczęściej będzie to obrona najważniejszych punktów rejonu /przeprawy, dominujące wzgórza, przesmyki między jeziorami, węzły komunikacyjne/ oraz osłona kierunków pasywnych /lasy, bagna, przeszkody wodne/.

Głównym wymogiem przygotowania obrony jest stworzenie zwartego i silnego pierścienia obrony w rejonie głównego wysiłku oddziału oraz skutecznej osłony na podejściach. Podstawową rolę w takim systemie obrony spełniać będzie ugrupowanie bojowe. Tworzyć je będą grupy rajdowe broniące poszczególnych kierunków, odwód w sile do grupy rajdowej, do wykonania zadań wynikłych w toku obrony, pododdziały artylerii i pododdziały przeciwlotnicze pozostające w dyspozycji dowódcy OR oraz grupa bazowa. Oddział może ponadto stworzyć odwód przeciwpancerny z

BWP lub czołgów oraz oddział zaporowy.

Przewidywać należy, że podstawę obrony OR stanowić będą rejony obrony poszczególnych grup rajdowych. Ich szerokość może być różna. W zależności od ważności bronionego kierunku oraz warunków terenowych, wynosić będzie do 10 km. Grupa rajdowa ugrupowuje się z reguły w jeden rzut z odwodem. Kompanie czołgów broniące się na przednim skraju organizują obronę systemem plutonowych punktów oporu. Szerokość kompanijnych punktów oporu może wynosić do 5 km, a plutonowych - do 2 km. Luki pomiędzy kompanijnymi punktami oporu osłania się ogniem artylerii i ochrania patrolami. Na podejściach do rejonów obrony organizuje się zasadzki czołgowe i pułapki ogniowe artylerii. Odwód grupy rajdowej tworzy się z sił do kompanii czołgów i wykorzystuje do wzmocnienia obrony na zagrożonych kierunkach oraz wykonywania innych zadań wynikłych w toku walki.

Trzonem systemu ognia każdej grupy rajdowej jest ogień przeciwpancerny. Powinien on zapewnić zniszczenie czołgów i wozów bojowych przeciwnika na podejściu do rejonów obrony grupy oraz przed przednim skrajem w toku bezpośredniego starcia z nimi, a następnie zmusić je do zmanewrowania i zmiany kierunku natarcia na mniej dogodny.

Nieodzownym komponentem obrony oddziału rajdowego będzie osłona i obrona na podejściach do obiektu. Na spodziewane kierunki podejścia sił przeciwnika wysyła się patrole. Działając w odległości do 10 km od rejonu obrony, uprzedzają OR o kierunku podchodzenia odwodów, ich składzie i prawdopodobnym

czasie podejścia. W sprzyjających sytuacjach wykonują zasadzki i napady ogniowe na niewielkie obiekty przeciwnika, a z chwilą podejścia większych sił - prowadzą działania opóźniające.

Dogodniejsze warunki do obrony i osłony zajmowanego rejonu zaistnieją wówczas, gdy zadania te oddział rajdowy wykonywał będzie wspólnie z desantem taktycznym lub grupą desantowo-szturmową. Dowódca OR może wykorzystać rzut powietrzny do opóźniania podejścia sił przeciwnika, do osłony lub wsparcia sił działających na przedpolu, a także jako wysoce manewrowy odwód do wykonania zadań wynikłych w toku walki.

Z chwilą stwierdzenia podchodzenia sił przeciwnika w rejon bronionego obiektu, patrole oddziału rajdowego działające na podejściach, przystępują do zwalczania ubezpieczeń podchodzącego odwodu, dążąc do wciągnięcia ich, a także sił głównych, na kierunki dogodne do ich zniszczenia przez OR. Po wejściu przeciwnika w zasięg ognia, artyleria wykonuje planowane zadania porażenia ogniowego, ułatwiając i osłaniając wycofanie się patroli z przedpola. Następnie ogień rozpoczynają środki przeciwpancerne i strzelające na wprost. Niszczą one czołgi i wozy bojowe przeciwnika. W miarę zbliżania się go do przedniego skraju, ogień środków ogniowych OR nasila się stopniowo, by osiągnąć maksymalne natężenie w czasie ataku pododdziałów nieprzyjaciela na czołowe punkty oporu. W przypadku manewru sił przeciwnika na nieobsadzone odcinki, dowódca OR poprzez swój manewr ogniem i odwodami, nie dopuszcza do wdarcia się czołgów i wozów bojowych w rejon obrony.

Po odparciu ataku przeciwnika wszystkie pododdziały OR przystępują do odtwarzania zdolności bojowej.

W czasie walki obronnej OR wykorzystuje wszystkie sposoby i możliwości do zaskoczenia przeciwnika. Może to osiągnąć poprzez: wykonanie dalekiego napadu ogniowego; nie ściągnięcie w rejon obrony wszystkich patroli z przedpoła, a wykonanie nimi uderzenia na stanowisko dowodzenia przeciwnika; wykonanie manewru grupą desantowo-szturmową lub desantem na skrzydła i tyły przeciwdziałających sił; pozorowanie podejścia w rejon działania sił OGM. /Utrzymanie rejonu wyczekiwania przez OGM przedstawiono w załączniku nr 19.

Końcową fazę utrzymywania rejonu stanowi połączenie się oddziału rajdowego z siłami głównymi OGM, co będzie treścią kolejnego podrozdziału.

5.2.4. Połączenie się oddziału rajdowego z siłami głównymi operacyjnej grupy manewrowej

Rozpatrując problemy związane z połączeniem się OR z siłami głównymi OGM należy zaznaczyć, że każdy rajd oddziału wewnątrz ugrupowania przeciwnika zakłada cykliczne łączenie się z siłami głównymi. Oddział rajdowy łączy się z nimi po upływie około doby samodzielnego działania w celu odtworzenia zdolności bojowej. Niemniej jednak należy przewidywać, iż rozwój sytuacji taktyczno-operacyjnej w obszarze działania OGM oraz charakter niektórych zadań prowadził będzie niejed-

nokrotnie do szybszego lub późniejszego połączenia się OR z siłami głównymi. Będą to głównie sytuacje, gdy OR wykonywał będzie zadania na korzyść OGM, a więc zdobycie i utrzymanie ważnego obiektu lub opóźnianie podejścia odwodów przeciwnika w obszar działania OGM.

Uogólniając te sytuacje można stwierdzić, że OR łączył się będzie z OGM w celu:

- odtworzenia zdolności bojowej w zgrupowaniu bazowym;
- zapewnienia swobody manewru i dokonania uzupełniania materiałowo-technicznego przez OGM;
- wyhamowania siły uderzenia przeciwdziałających odwodów przeciwnika.

W pierwszej sytuacji OR, po zrealizowaniu celów swego rajdu, skrycie kieruje się do rejonu rozmieszczenia zgrupowania bazowego. Fakt, iż łączenie się wojsk własnych odbywa się wewnątrz ugrupowania przeciwnika i w warunkach stałego zagrożenia ze strony jego sił i środków, znacznie komplikuje ten proces. Głównym wymogiem bezkolizyjnego połączenia się OR z siłami OGM jest precyzyjne zorganizowanie współdziałania. Muszą być przede wszystkim zawczasu określone, uzgodnione i wzajemnie przekazane konkretne kierunki podejścia OR, punkty spotkania, sygnały i znaki rozpoznawcze. Z tych też kierunków do OGM podchodzą elementy rozpoznawcze i ubezpieczenia oddziału rajdowego. Po wymianie sygnałów rozpoznawczych, w powyższy rejon podchodzą siły główne oddziału, które następnie poprzez wyznaczonych przewodników, wprowadzane są w rejon odpoczynku. Tam zatrzymują

się w kolumnach, a pododdziały tyłowe przystępują natychmiast do ich obsługi. Po odtworzeniu zdolności bojowej OR odchodzi do wykonania kolejnego zadania.

Specyficznym sposobem połączenia się OR z siłami głównymi OGM jest utrzymanie przez oddział nakazanego obiektu do czasu podejścia jej sił głównych. Najczęściej będą to duże lotniska, mosty na szerokich przeszkodach wodnych, węzły dróg lub ważne punkty lub rejony. Bezpośrednio po ich zdobyciu OR organizuje obronę okrężną obiektu, skupiając główny wysiłek na kierunku najbardziej zagrożonym przeciwdziałaniem przeciwnika. Będzie to również najczęściej kierunek podejścia OGM, co komplikuje jeszcze bardziej niełatwy przecież proces podejścia sił głównych grupy i połączenie się z siłami oddziału. Wymagać to będzie uzgodnienia dróg podejścia, rubieży spotkania, rubieży przerwania ognia oraz sygnałów i znaków rozpoznawczych. Uzgodnień wymaga ponadto sposób działania sił OR na podejściach do obiektu oraz sposób przekroczenia ugrupowania oddziału przez siły OGM. Dlatego już od punktów spotkania, wyznaczeni z oddziału rajdowego przewodnicy, przeprowadzają kolumny OGM przez obiekt do planowanych rejonów rozmieszczenia lub na kierunki dalszych działań. Po wykorzystaniu obiektu przez OGM i odtworzeniu zdolności bojowej oddział rajdowy przechodzi do dalszych działań.

Odmiennych sposobów działania wymagało będzie łączenie się OR z siłami OGM na zasadzie hamowania siły uderzenia przeciwdziałających odwodów. O ile w dwóch poprzednich sytuacjach

proces łączenia się obydwóch elementów odbywał się na zasadzie względnej dobrowolności, to w obecnej siły OR wycofują się do sił głównych pod naporem przeciwnika. Innymi słowy jest to walka oddziału rajdowego o przestrzeń i czas, a warunki tej walki dyktuje silniejszy przeciwnik.

Charakterystyczną cechą działania OR jest dążność do opóźniania sił głównych przeciwnika, czyli uniknięcie walki z ubezpieczeniem lub zgrupowaniem wiążącym i nawiązanie jej z siłami wykonującymi główne uderzenie. Walka ta toczyć się będzie w warunkach dysponowania przez obie strony otwartych skrzydeł. Dlatego, oprócz czasowego powstrzymywania odwodów na kolejnych rubieżach powstrzymywania, wymaga ona uderzeń na skrzydła, organizacji napadów ogniowych i zasadzek. Do wykonania tych zadań OR wykorzystuje najczęściej przydzielone śmigłowce bojowe lub grupę desantowo-szturmową. Opóźnianie podejścia przeciwnika musi być prowadzone z pełnym natężeniem. W miarę zbliżania się OR do sił głównych OGM, natężenie walki zwykle opada. Daje to możliwość oderwania się oddziału od przeciwnika i wyjścia jego sił na ustalone drogi wycofania się. Przekroczenie rubieży obronnej OGM realizuje się w podobny sposób jak przy wyjściu OW z pasa przesłaniania. Koordynuje się ogień artylerii, ustala strefy odpowiedzialności ogniowej, sygnały przerwania i otwarcia ognia, wydziela się odpowiednią ilość dróg wycofania oraz przewodników dla kolumn oddziału.

Po wyjściu z walki OR przechodzi do wyznaczonego rejonu, odtwarza zdolność bojową w gotowości do wykonania kolejnego zadania.

Podsumowując ostatnią fazę rajdu OR należy stwierdzić, że jest ona równie ważna jak dwie pierwsze. Od jej sprawnej organizacji i pomyślnego przebiegu zależał będzie sukces działania oddziału rajdowego,^{x/} a niejednokrotnie i OGM. Najistotniejszym zaś problemem jest organizacja współdziałania dwóch działających na połączenie się elementów rajdowych.

5.3. Udział oddziału rajdowego w połączeniu się operacyjnej grupy manewrowej z siłami głównymi armii

Końcową część rajdu OGM stanowi jej połączenie się z siłami głównymi armii. Z analizy materiałów teoretycznych w tym zakresie wynika, że w ramach tego procesu można wyróżnić trzy warianty działania OGM:

- 1/ opanowanie rubieży /rejonów/ na głębokość zadania dalszego i oczekiwanie w nim na siły główne armii;
- 2/ przebijanie się do sił własnych;
- 3/ wycofanie się pod naporem przeważających sił przeciwnika.

W pierwszym wariantcie oddział rajdowy może utrzymywać wyznaczony rejon na kierunku podejścia wydzielonych sił głównych armii lub prowadząc w dalszym ciągu działania rajdowe na przedpolu tego rejonu /rubieży/ - tworzyć dogodniejsze warunki do połączenia się OGM z siłami armii. Sposób działania OR w przypadku zajmowania określonego rejonu będzie analogiczny, jak w przypadku łączenia się OGM z siłami OR utrzymującymi ważny

x/ Sukces widziany jako możliwość powtórnego wykonania rajdu.

obiekt na kierunku działania grupy. Wymaga to od niego precyzyjnego przestrzegania ustalonych warunków współdziałania, a w szczególności takich problemów jak: wystawienie przewodników na poszczególne drogi podejścia, zwolnienie dróg we własnym rejonie rozmieszczenia.

W przypadku dalszego prowadzenia działań OR będzie wykonywał uderzenia i zasadzki na usiłujące wydostać się - z obszaru pomiędzy OGM a armią - siły i środki przeciwnika. Głównymi obiektami uderzeń będą nadal siły i środki napadu jądrowego, naziemne urządzenia broni precyzyjnej, stanowiska dowodzenia i kierowania, kolumny zabezpieczenia logistycznego. W miarę podchodzenia oddziałów wydzielonych pierwszorzutowych związków taktycznych armii w obszar działania OGM, rozmach i sposób walki oddziału zmienia się. Należy przede wszystkim uniknąć przypadku wzajemnego ostrzelania się. Dlatego konieczne jest ustalenie wzajemnych znaków i sygnałów rozpoznawczych, podział obszaru na pasy i kierunki działania, a także ustalenie sposobów wzajemnego informowania się o wykonywanych zadaniach.

Z chwilą podejścia sił głównych armii oddział rajdowy zajmuje wyznaczony rejon i czeka na podejście pierwszorzutowych dywizji. W miarę możliwości rejon ten powinien być wybierany poza ważniejszymi drogami, aby nie utrudniać działania sił głównych armii.

Inne warunki zaistnieją w czasie łączenia się OGM z siłami głównymi na zasadzie przebijania się. Przewidywać należy pewne podobieństwo do pierwszej fazy rajdu, z zastrzeżeniem, że pomoc ze strony sił głównych armii będzie z reguły mniejsza.

Konieczność przebijania się wyniknie bowiem z faktu zatrzymania się operacji zaczepnej lub zwolnienia tempa działania sił głównych armii. W takiej sytuacji OR toruje drogę siłom głównym OGM. W razie konieczności rozwija się w ugrupowanie przedbojowe i bojowe, z marszu rozbija siły przeciwnika, dążąc do jak najszybszego przedostania się do wojsk własnych. Szczególnie trudne warunki do przebijania się zaistnieją w miarę coraz bliższego podejścia OR do rubieży styczności wojsk. Dlatego korzystne wydaje się przedzieranie na kierunkach słabo obsadzonych wojskami, w terenie zakrytym i ułatwiającym maskowanie. Liczyć się także należy z nierzadką koniecznością przebijania się do wojsk własnych na zasadzie przenikania, w małych kolumnach i w różnym czasie.

Całkowicie odmienne warunki zaistnieją w wariantcie wycofywania się OGM z ugrupowania przeciwnika pod naporem przeważających sił. Przewidywać należy, że będą to warunki najtrudniejsze. Pełną inicjatywę posiadał będzie przeciwnik, on też będzie dyktował warunki walki. Wycofanie się OGM będzie więc połączeniem przebijania się przez siły przeciwnika na drodze do wojsk własnych, z opóźnianiem przeciwdziałających odwodów. Z tego więc punktu widzenia OR może torować drogę operacyjnej grupie manewrowej do sił własnych lub opóźniać przeciwdziałanie odwodów. W każdej z tych sytuacji musi angażować całość sił, łączyć uderzenie z manewrem, działać z pełną determinacją i zdecydowaniem. Wycofanie i opóźnianie najczęściej realizowane będzie do rubieży obronnej, a więc ogólne zasady działania OR będą podobne do opisanych uprzednio.

x x x

Przedstawione w rozdziale problemy prowadzenia działań rajdowych przez OR w głębi ugrupowania operacyjnego przeciwnika pozwalają przewidywać stale rosnące zapotrzebowanie na działania rajdowe. Pozwolą one bowiem na stworzenie na tyłach nieprzyjaciela swoistego "drugiego frontu" walki, skierowanego do zniszczenia, opanowania bądź dezorganizacji pracy głównych obiektów nieprzyjacielskiego potencjału bojowego. Zasadnicze sposoby wykonania powyższych zadań to: selektywne tropienie i zwalczanie strefowe obiektów manewrowych; opanowywanie i utrzymywanie obiektów stałych; opóźnianie podejścia odwodów i niszczenie ich w rejonach odtwarzania zdolności bojowej.

Wśród tych sposobów należy wyróżnić takie formy jak: jednoczesne lub rozłożone w czasie uderzenia, na jednym lub kilku kierunkach; napady ogniowe; zasadzki. Powodzenie w tych akcjach zależy będzie od dokładnego zlokalizowania i rozpoznania obiektów, skrytego podejścia sił OR, wykonania nieoczekiwanego i brawurowego uderzenia oraz błyskawicznego odskoku na nowy kierunek lub do nowego rejonu działania.

Zwalczanie obiektów przeciwnika stanowi główny, lecz nie jedyny okres działania OR. W całokształcie działalności oddziału rajdowego na tyłach ugrupowania przeciwnika należy widzieć również jego udział w początkowej i końcowej fazie rajdu operacyjnej grupy manewrowej. Każda z nich wymagać będzie od OR stosowania specyficznych form działania oraz determinacji, woli walki i wiary w końcowy sukces.

WNIOSKI KOŃCOWE

Z przeprowadzonych badań wynika szereg bardzo istotnych wniosków. Do zasadniczych z nich można zaliczyć następujące:

1. Dywizja pancerna wyznaczona jako operacyjna grupa manewrowa armii prowadzi działania na samodzielnych kierunkach w całym pasie operacji zaczepnej. Powinno je cechować: wykonywanie uderzeń na obiekty przeciwnika przez zaskoczenie; prowadzenie głębokich rajdów w celu zniszczenia lub opanowania obiektów w danej sytuacji najważniejszych; szybkie przemieszczanie się od jednego rejonu lub obiektu do drugiego; szerokie stosowanie manewru; wykorzystanie taktycznych desantów powietrznych lub grup desantowo-szturmowych, zwłaszcza sprzęganie ich uderzeń z uderzeniami oddziałów rajdowych.

2. Głównymi elementami ugrupowania operacyjnej grupy manewrowej są oddziały rajdowe, oddziały wydzielone, taktyczny desant powietrzny, grupa desantowo-szturmowa oraz zgrupowanie bazowe. W czasie działań wewnątrz ugrupowania przeciwnika najczęściej przyjmuje ona ugrupowanie zwarte lub luźne. W pierwszym z nich OGM prowadzi większość sił w skupionym ugrupowaniu, wysyłając jedynie co pewien czas pojedyncze oddziały rajdowe do wykonania zadań cząstkowych. W drugim natomiast - działa cały czas samodzielnie oddziałami rajdowymi, które wracają do zgrupowania bazowego jedynie do odtworzenia zdolności bojowej.

3. Pułk czołgów dywizji pancерnej, działającej jako OGM armii, z reguły będzie działać jako oddział rajdowy. Celem jego działania będzie zwalczanie ważnych obiektów wewnątrz ugrupowania przeciwnika. Spełnienie tego celu odbywać się będzie poprzez: oderwanie się od sił głównych OGM i skryte podejście do danego obiektu; jego zniszczenie, opanowanie lub zdobycie, a następnie wykonanie błyskawicznego odskoku na nowy kierunek lub do innego rejonu działania.

4. Należy przewidywać, że oddział rajdowy będzie wykonywał zadania we wszystkich sferach współczesnej walki. W sferze ognia będą to zadania nacelowane na niszczenie, opanowanie lub obezwładnianie poszczególnych elementów systemu rażenia przeciwnika. W sferze ruchu będzie to głównie blokowanie i opóźnianie podejścia odwodów oraz torowanie dróg marszu na potrzeby własne i OGM. Natomiast w sferze informacji - dezorganizacja, niszczenie i naruszanie ciągłości pracy stanowisk dowodzenia i kierowania oraz zdobywanie danych rozpoznawczych o przeciwniku, jego obiektach i terenie.

5. Pułk wydzielony do prowadzenia działań rajdowych jako oddział rajdowy - może otrzymać zadanie bliższe i kierunek dalszego działania lub tylko obiekt do zdobycia bądź zniszczenia. Należy przewidywać, że zadanie bliższe i kierunek dalszego działania oddział rajdowy otrzyma wówczas, gdy OGM działać będzie w ugrupowaniu luźnym. Podczas działania OGM w ugrupowaniu zwartym, OR wyznaczony będzie przede wszystkim obiekt uderzenia. Obserwacja ćwiczeń wskazuje, że częstszą sytuacją będzie ta pierwsza.

6. Przedmiotem działania OR będą różnorodne obiekty rozmieszczone na tyłach przeciwnika. Będą to głównie: stanowiska dowodzenia brygad, dywizji i korpusu; eskadry, baterie i dywizjony pocisków raketowych CRUISE, PERSHING i LANCE; naziemne urządzenia systemów rozpoznawczo-uderzeniowych AB i PLSS; wyrzutnie, sekcje i baterie przeciwlotniczych pocisków raketowych NIKE HERCULES, HAWK i PATRIOT; lotniska i nosiciele broni jądrowej; stanowiska dowodzenia i kierowania tyłami dywizji, korpusu; składy i magazyny amunicji specjalnej i konwencjonalnej, żywności, materiałów pędnych i smarów oraz bazy remontowe; przeciwdziałające odwody dywizji i korpusu.

7. Trzonem organizacyjnym OR powinien być pułk czołgów dywizji pancерnej. Aby jednak sprostać przewidywanym wymogom musi być on wzmocniony: 1-2 das; baterią artylerii raketowej BM-21; baterią rakiet przeciwlotniczych KUB lub OSA; 2-3 drużynami rozpoznania inżynieryjnego, plutonem inżynieryjno-drogowym, plutonem PZS i GSP; 1-2 plutonami rozpoznawczymi; 2-3 kompaniami piechoty zmotoryzowanej. Przewidywać należy również reorganizację i wyłączenie środków nieopancerzonych oraz mało ruchliwych w pododdziałach technicznego i tyłowego zabezpieczenia, a ponadto możliwość wykorzystania przez oddział rajdowy taktycznego desantu powietrznego lub grupy desantowo-szturmowej.

8. Typowym ugrupowaniem oddziału rajdowego jest ugrupowanie marszowe w przewidywaniu boju spotkaniowego. Tak ugrupowany OR działa zwykle po dwóch drogach marszu, uzyskując na nich

długość 15-20 km. Zasadniczymi elementami ugrupowania OR będą grupy rajdowe i grupa bazowa. Grupy rajdowe, tworzone na bazie batalionu bądź kompanii, przeznaczone są do zwalczania obiektów przeciwnika. Grupa bazowa, to jakby jądro OR, gdzie dowódca skupia siły i środki niezbędne do zapewnienia żywotności grupom rajdowym. Działa ona wewnątrz ugrupowania OR na zasadzie stałego towarzyszenia, rozwijając się tylko do usług serwisowych w rejonach odtwarzania zdolności bojowej w trakcie rajdu.

9. Organizacja działań pułku obejmuje: wypracowanie decyzji; postawienie zadań bojowych; organizację współdziałania, dowodzenia i zabezpieczenia działań bojowych. Specyfika tych przedsięwzięć wymaga od dowódcy, sztabu, szefów rodzajów wojsk i służb oraz dowódców pododdziałów głębokiej wiedzy, doświadczenia, kunsztu dowódczego i wysokiej sprawności organizacyjnej każdego szczebla dowodzenia. Nakłada to na wszystkich żołnierzy pułku obowiązek nieustannego wzbogacania teorii i praktyki poprzez kursy doskonalenia, samokształcenie oraz praktyczne szkolenie na placach ćwiczeń i poligonach.

10. Prowadzenie działań bojowych przez OR polega na: torowaniu dróg operacyjnej grupie manewrowej na tyły przeciwnika; samodzielnym prowadzeniu działań rajdowych; tworzeniu warunków do połączenia się OGM z siłami głównymi armii. W czasie samodzielnego zwalczania obiektów przeciwnika głównymi sposobami wykonywania zadań będą: selektywne tropienie i zwalczanie strefowe manewrowych obiektów przeciwnika; opanowywanie

i utrzymywanie obiektów stałych oraz opóźnianie odwodów i niszczenie ich w rejonach odtwarzania zdolności bojowej. Wśród tych sposobów można wyróżnić takie formy jak: jednoczesne lub rozłożone w czasie uderzenia na jednym lub kilku kierunkach, napady ogniowe, zasadzki.

11. Częstym zjawiskiem podczas zwalczania obiektów przeciwnika będzie wspólne działanie oddziału rajdowego z taktycznym desantem powietrznym lub grupą desantowo-szturmową. Zwiększy ono możliwości skutecznego działania /wykonania akcji/ na obiekt, ułatwi wykonanie manewru i pozwoli uzyskać przewagę nad przeciwnikiem. Będzie jednak wymagało od dowódcy i sztabu OR precyzyjnego zgrania - co do czasu i miejsca - uderzenia z lądu i z powietrza. Oprócz działania w wymiarze lądowo-powietrznym, przewidywać należy również współdziałanie oddziału rajdowego z innymi oddziałami rajdowymi OGM.

12. Przemóżny wpływ na działanie OR oraz sposoby wykonywania przez niego zadań wywiera teren. Jego właściwości geograficzno-taktyczne mogą ułatwić lub utrudnić prowadzenie działań, a niejednokrotnie wprost zdeterminować model wykonywania zadań. Dlatego umiejętność wykorzystania specyficznych właściwości terenu będzie jednym z najważniejszych atutów każdego dowódcy w tworzeniu przewagi nad przeciwnikiem.

13. Zasadniczym sposobem działania oddziału rajdowego zapewniającym powodzenie jest uzyskanie zaskoczenia w początkowym, nieoczekiwanym uderzeniu na obiekt, szybkość i zdecydowany charakter działań, skryte wycofanie po wykonaniu zadania

oraz sprawne odtwarzanie zdolności bojowej. Zaskoczyć przeciwnika można poprzez wykonanie uderzenia na obiekt w niespodziewanym miejscu i czasie oraz przerastającymi oczekiwania przeciwnika siłami, wybór odpowiedniego sposobu wykonania uderzenia, użycie nowych środków walki lub wykorzystanie starych w nowy sposób, wykonanie niespodziewanego manewru oraz wszechstronne wykorzystanie właściwości terenu.

14. Szczególnym problemem w toku zwalczania obiektów przeciwnika jest konieczność zapewnienia odtworzenia zdolności bojowej grup rajdowych OR. Przedsięwzięcia związane z tym procesem wykonywane będą w toku rajdu, w rejonach zbiórki OR po wykonaniu akcji na obiekt, a po zakończeniu rajdu - w rejonie zgrupowania bazowego OGM. Wykonują je siły i środki pododdziałów tyłowych i technicznych ze składu grupy bazowej, na zasadzie usług serwisowych. W pracach tych powinna uczestniczyć tylko niezbędna część żołnierzy grup rajdowych. Pozostali powinni odpoczywać przed kolejnym zadaniem.

15. Zwalczanie obiektów przeciwnika stanowi główny, lecz nie jedyny etap działania OR. W całokształcie działalności OR wewnątrz ugrupowania przeciwnika należy widzieć również jego udział w początkowej i końcowej fazie rajdu OGM. W tej ostatniej oddział rajdowy tworzyć będzie korzystne warunki do połączenia się OGM z siłami głównymi armii. W zależności od sposobu tego połączenia się oddział rajdowy może: w dalszym ciągu zwalczać szczególnie groźne obiekty przeciwnika; torować drogę siłom OGM do rubieży spotkania z pierwszorzędnymi związkami taktycznymi; osłaniać skrzydła OGM oraz opóźniać działanie odwodów przeciwnika.

16. Zasadniczym kryterium sprawnego działania OR na tyłach nieprzyjaciela będą: doskonałe wyszkolenie i przygotowanie dowódców i oficerów sztabu; mistrzowskie wyszkolenie żołnierzy do prowadzenia specyficznych i bardzo trudnych zadań. Tylko doskonale przygotowany żołnierz może wykonywać je bez ponoszenia dużych strat. Program szkolenia oddziałów rajdowych należy wyjątkowo starannie opracować, zwracając główną uwagę na specyfikę działań na tyłach nieprzyjaciela, często przy zdecydowanej przewadze przeciwnika. Ponadto żołnierze przygotowywani do działań w składzie oddziału rajdowego muszą umieć doskonale wykorzystywać konkretne warunki terenowe do sprawnego działania, jak też ochrony i obrony oraz przeciwdziałania przed oddziaływaniem przeciwnika.

BIBLIOGRAFIA

I. Wydawnictwa książkowe, podręczniki, instrukcje:

- Batow P.: "W marszu i w boju", MON, Warszawa 1963
- Chocha B.: "Rozważania o sztuce operacyjnej", MON, Warszawa 1984.
- Chocha B.: "Rozważania o taktyce", MON, Warszawa 1982
- "Dane taktyczno-techniczne podstawowego uzbrojenia i sprzętu bojowego stron na europejskim TDW", MON, Warszawa 1982
- "Działania bojowe pułku /pz, pcz/", ASG WP, Warszawa 1980
- Galewski Z.: "Współdziałanie na polu walki", MON, Warszawa 1983
- "Informator o wybranych rodzajach podstawowego uzbrojenia i sprzętu technicznego oraz niektórych problemach technicznego zabezpieczenia działań bojowych wojsk", MON, Warszawa 1982
- Kaczmarek J.: "Uderzenie i ogień", MON, Warszawa 1973
- "Kompendium Sił Zbrojnych państw NATO", MON, Warszawa 1987
- Kołodziejczak B.: "Co będzie jutro?", MON, Warszawa 1980
- Koziej S., Łaski W., Sznajder R.: "Teren i taktyka", MON, Warszawa 1980
- Leluszenko D.: "Pancernym szlakiem", MON, Warszawa 1983
- Majewski A.: "Wojna, ludzie i medycyna", Lublin 1969
- "Metodyka wojskowych badań naukowych", ASG WP, Warszawa 1983
- Michalski H.: "Pierwsze 100 godzin wojny nuklearnej", MON, Warszawa 1967
- Nożko K.: "Zagadnienia współczesnej sztuki wojennej", MON, Warszawa 1983
- Nożko K.: "Założenia i zasady współczesnej sztuki operacyjnej", MON, Warszawa 1985
- Nożko K.: "Walka o przewagę", MON, Warszawa 1985
- "Organizacja i prowadzenie działań bojowych przez oddział wydzielony w składzie lądowo-powietrznym", GZSB, Warszawa 1981

Radziejewski A.: "Przełamanie", MON, Warszawa 1982

Skibiński F.: "O sztuce wojennej", MON, Warszawa 1977

"Użycie batalionu piechoty i czołgów na współczesnym polu walki /przeznaczenie, zasady wykorzystania, organizacja i dowodzenie pododdziałami w walce/", CDO, Warszawa 1984

"Vademecum o armiach obcych dla wojsk raketowych i artylerii", MON, Warszawa 1982

Wójcik E.: "Konflikt bliskowschodni", MON, Warszawa 1975

II. Rozprawy doktorskie i habilitacyjne:

Bogusz T.: "Zwalczanie ogólnowojskowych odwodów ZT nieprzyjaciela przez nacierającą dywizję", rozprawa doktorska, ASG WP, Warszawa 1984

Dudek K.: "Wykorzystanie artylerii raketowej do zdalnego minowania w ramach zwalczania zgrupowań pancernych nieprzyjaciela w działaniach bojowych", rozprawa doktorska, ASG WP, Warszawa 1985

Jakubowski J.: "Ocena sposobów i możliwości odpierania kontrataków w natarciu dywizji", rozprawa doktorska, ASG WP, Warszawa 1987

Koziej S.: "Działania rajdowe", rozprawa habilitacyjna, ASG WP 1984

Maj J., Zmarzliński G.: "Organizacja i działanie OGM w operacji zaczepnej armii i OW w natarciu dywizji", rozprawa doktorska, ASG WP, Warszawa 1986

Olszewski E.: "Ryzyko taktyczno-operacyjne w procesach decyzyjnych", rozprawa doktorska, ASG WP, Warszawa 1986

Terechowicz W.: "Zabezpieczenie materiałowe OGM armii w operacji zaczepnej", rozprawa doktorska, ASG WP, Warszawa 1984

Warchoń w.: "Wykorzystanie dymów w operacji zaczepnej armii do osłony wojsk przed bronią o wysokiej celności", rozprawa doktorska, ASG WP, Warszawa 1987

Wójcik S., Sobierajski R.: "Europa Zachodnia. Studium wojskowo-geograficzne", rozprawa habilitacyjna, ASG WP, Warszawa 1987

III. Artykuły w czasopiśmie wojskowych, prace dyplomowe:

- Baranowski S.: "Ocena możliwości realizacji zadań przez pułk czołgów wchodzący w skład operacyjnej grupy manewrowej", "Myśl Wojskowa" /tajna/ nr 2/83
- Bartkiewicz S.: "Techniczne zabezpieczenie działań bojowych", "Przegląd Wojsk Lądowych" nr 3/85
- Błażejowski Z.: "Manewrowe formy działań wojsk w głębi obrony nieprzyjaciela", "Myśl Wojskowa" nr 7/86
- B.S.: "Głęboki manewr i walka na tyłach przeciwnika", "Wojskowy Przegląd Zagraniczny" nr 1/83
- Ciesielski B.: "Zwalczanie śmigłowców nieprzyjaciela w działaniach rajdowych", "Myśl Wojskowa"/tajna/ nr 3/81
- Compa K.: "Działanie oddziałów desantowo-szturmowych", "Myśl Wojskowa" nr 12/86
- Compa K.: "Manewrowe formy działań zaczepnych w głębi obrony nieprzyjaciela", "Myśl Wojskowa" nr 5/86
- Czarnecki W.: "Działanie w ugrupowaniu nieprzyjaciela", PWL nr 4/86
- Dębski M.: "Organizacja i prowadzenie rozpoznania przez OGM frontu i armii", "Zeszyty Naukowe ASG WP" nr 1/83
- Durawa A.: "Obrona przeciwlotnicza oddziału wydzielonego", PWL nr 4/85
- Galewski Z.: "Manewr we współczesnych warunkach prowadzenia działań bojowych", MW nr 10/86
- Galewski Z.: "Ocena obiektów w głębi ugrupowania nieprzyjaciela niszczonech przez oddziały rajdowe", "Zeszyty Naukowe ASG" nr 4/78
- Golik A.: "Organizacja i działanie OGM armii i frontu", "Zeszyty Naukowe ASG WP" nr 1/82 /dodatek/
- Herman H.: "Węzłowe problemy użycia radzieckich armii pancernych w operacjach zaczepnych frontów w latach 1942-1945", MW nr 2/81
- Hotzel H.: "Zabezpieczenie tyłowe dywizji pancernej działającej jako operacyjna grupa manewrowa", MW /tajna/ nr 2/84
- Huzarski M.: "Użycie sił przeznaczonych do działań rajdowych w natarciu pułku i dywizji", "Zeszyty Naukowe ASG WP" nr 4/78

- Kardas R.: "Batalion piechoty jako taktyczny desant powietrzny",
PWL nr 6/86
- Konopnicki A.: "Działania rajdowe", PWL nr 9/81
- Kowalski A.: "O manewrowych formach działań w głębi obrony
nieprzyjaciela", MW nr 8/86
- Koziej S.: "Przewidywane kierunki zmian w taktyce wojsk lądowych",
PWL nr 9/86
- Koziej S.: "Co to są działania rajdowe?", "Żołnierz Wolności"
nr 235 z 1984 r.
- Koziej S.: "Działania rajdowe", MW nr 8/83
- Koziej S.: "Ewolucja teorii i praktyki działań rajdowych /zagonowych/",
MW nr 8/84
- Koziej S.: "Metody przedostawania się oddziałów wydzielonych
w głąb ugrupowania przeciwnika", PWL nr 1/80
- Koziej S.: "Przenikanie oddziałów wydzielonych w głąb ugrupowania
przeciwnika", MW nr 12/78
- Koziej S.: "Działanie oddziału wydzielonego po wykonaniu zadania",
MW nr 7/86
- Kuleszyński L.: "Działania rajdowe w akcji operacyjnej", MW nr
10/81
- Kuleszyński L.: "Uwagi o działaniach rajdowych", MW nr 1/81
- Maj G.: "Właściwości i niektóre nowe aspekty manewru", MW nr
5/86
- Marczak J.: "Zabezpieczenie inżynieryjne działania oddziału
rajdowego i wykorzystanie jego w składzie pododdziałów
inżynieryjnych", "Zeszyty Naukowe ASG WP", nr 4/78 /dodatek/
- Miller J.: "Dowodzenie awangardą w boju spotkaniowym", PWL nr
6/87
- Nożko K.: "Organizacja i działanie operacyjnych grup manewrowych
/OGM/ frontu i armii w operacji zaczepnej", "Zeszyty Naukowe
ASG WP", nr 1/82 /dodatek/
- Nożko K.: "Zarys niektórych kierunków i tendencji rozwoju taktyki
i sztuki operacyjnej w latach osiemdziesiątych", MW nr 12/81
- Piotrowski S.: "Metody pracy dowódcy i sztabu", MW nr 12/86

Prokop A.: "Wycofanie pododdziałów ogólnowojskowych", PWL nr 5/85

Prokop A.: "Istota i sposoby wycofania", PWL nr 11/85

Reinert J.: "Współdziałanie", PWL nr 4/87

Starry D.: "Koncepcja "rozszerzonego" pola bitwy", WPZ nr 6/81

Szuszoczyński P.: "Wybrane problemy organizacji i działania operacyjnych grup manewrowych", MW /tajna/ nr 1/84

"Użycie operacyjnej grupy manewrowej w trakcie operacji armii i frontu", MW /tajna/ nr 1/82

Urban Z.: "Remont sprzętu czołgowo-samochodowego w walce", PWL nr 6/87

Vetter R.: "Współczesne zasady maskowania /wg poglądów amerykańskich/", WPZ nr 4/86

Wicher J.: "Organizacja i prowadzenie działań przez pułk czołgów dywizji pancernej /OGM/ w celu wykorzystania skutków uderzeń jądrowych", praca dyplomowa, ASG WP, Warszawa 1982

Wójcik T.: "O działaniu oddziałów wydzielonych dywizji pierwszego rzutu operacyjnego armii i operacyjnej grupy manewrowej armii", MW /tajna/ nr 2/83

Wójcik T.: "Współczesne zasady walki", PWL nr 12/85

Wójcik T.: "Tempo natarcia wojsk", PWL nr 8/87

"Zabezpieczenie kwatermistrzowskie manewrowej grupy operacyjnej armii", MW /tajna/ nr 3/83

Zajdziński W.: "Organizacja i prowadzenie rozpoznania przez dywizję zmechanizowaną działającą jako OGM armii", praca dyplomowa, ASG WP 1983

Zajdziński Z.: "Zwalczanie systemu rozpoznawczo-uderzeniowego ASSAULT BREAKER", MW nr 1/86

IV. Rozkazy, wystąpienia i regulaminy:

"Rozkaz Ministra Obrony Narodowej do szkolenia Sił Zbrojnych PRL w roku 1983", MON, Warszawa 1983

"Rozkaz w roku 1984"

"Rozkaz w roku 1985"

"Rozkaz w roku 1986"

"Rozkaz w roku 1987"

"Rozkaz w roku 1988"

"Wystąpienia na odprawie szkoleniowej kierowniczej kadry Sił Zbrojnych PRL w dniu 8-9 listopada 1985", MON, Warszawa 1985

"Wystąpienia na odprawie szkoleniowej kierowniczej kadry Sił Zbrojnych PRL w dniach 29-30 października 1986", MON, Warszawa 1986

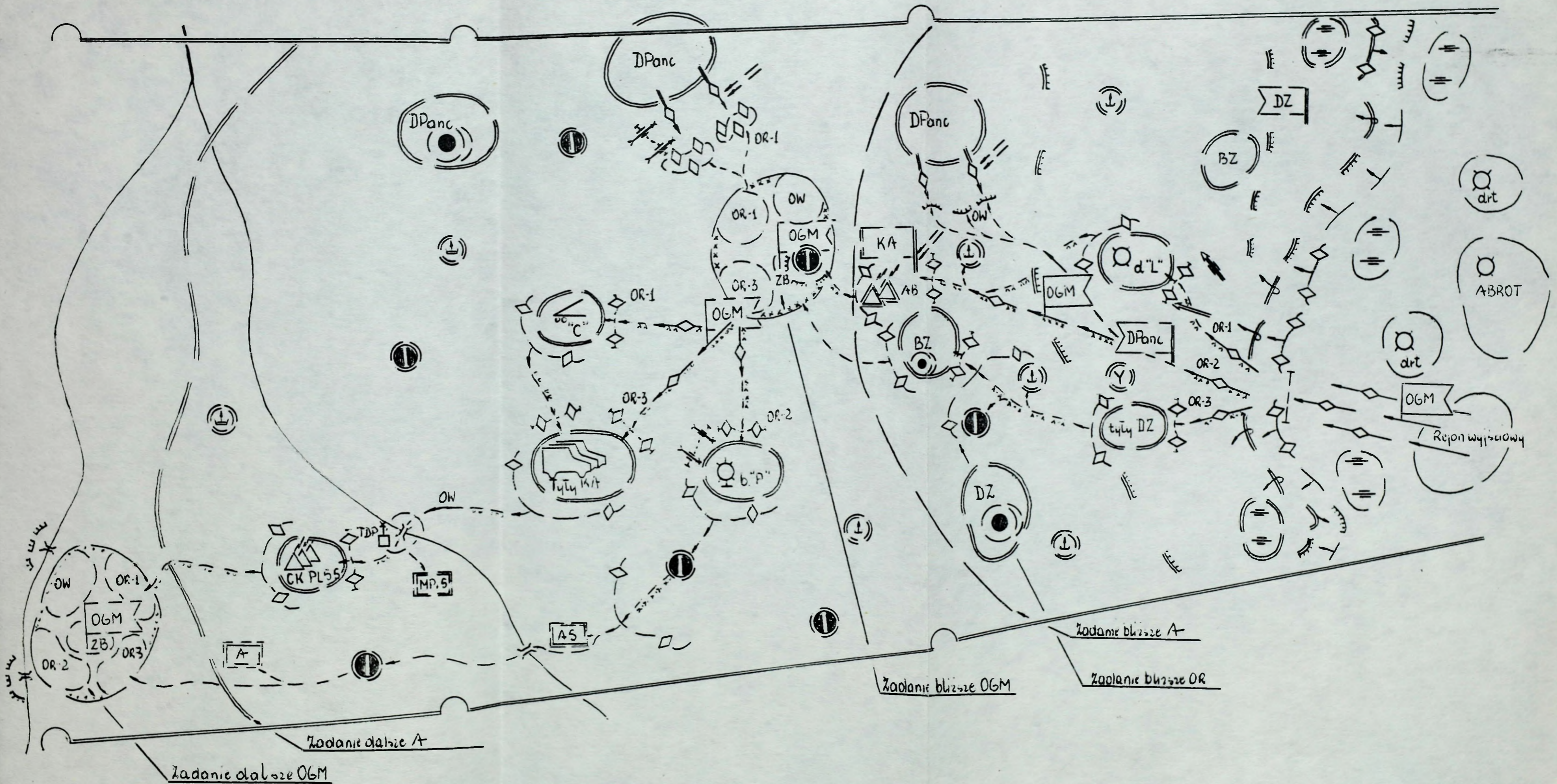
"Wystąpienia na odprawie szkoleniowej kierowniczej kadry Sił Zbrojnych PRL w dniach 29-30 października 1987 r.", MON, Warszawa 1987

"Regulamin walki wojsk lądowych Sił Zbrojnych PRL", cz. I /dywizja, pułk/, MON, Warszawa 1985

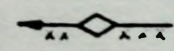
"Regulamin walki wojsk lądowych Sił Zbrojnych PRL" cz. II /batalion/, MON, Warszawa 1987

Wydrukowano w 10 egz.
Egz. nr 1-10 Bibl. Nauk. DZS
Wyk. mjr Wioher
Druk K.B. dnia 3.05.88r.
Druk ASG WP nr p1-781/WW
Korekta autorska.

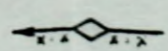
PROWADZENIE DZIAŁAŃ PRZEZ OPERACYJNĄ GRUPĘ MANEWROWĄ ARMII /WARIANT/



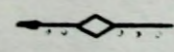
Legenda



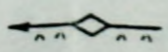
działanie OGM w zadaniu bliższym



OR wydzielony z OGM do działań/zadanie bliźsze z elementem działania/



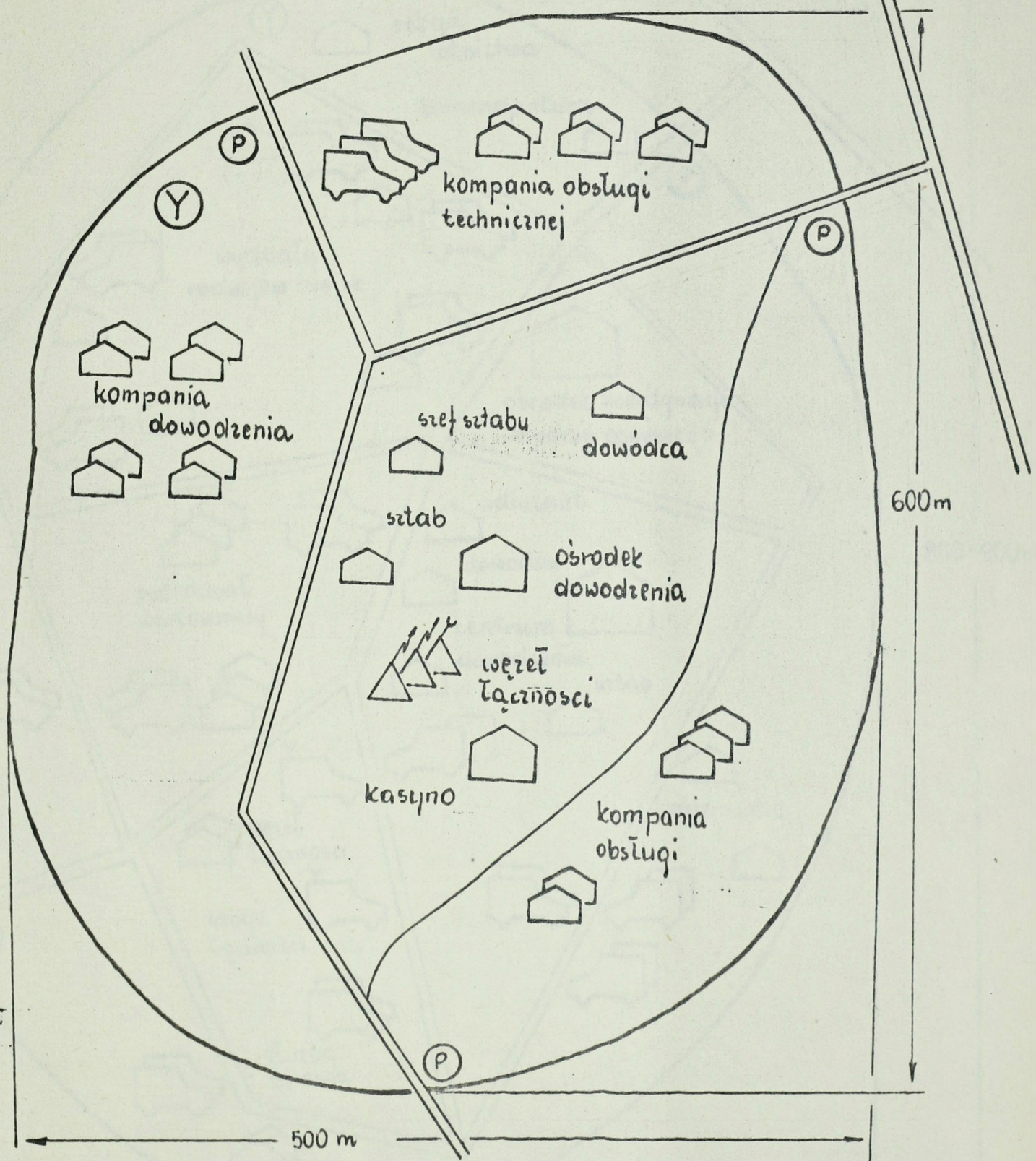
działanie OGM w zadaniu dalszym

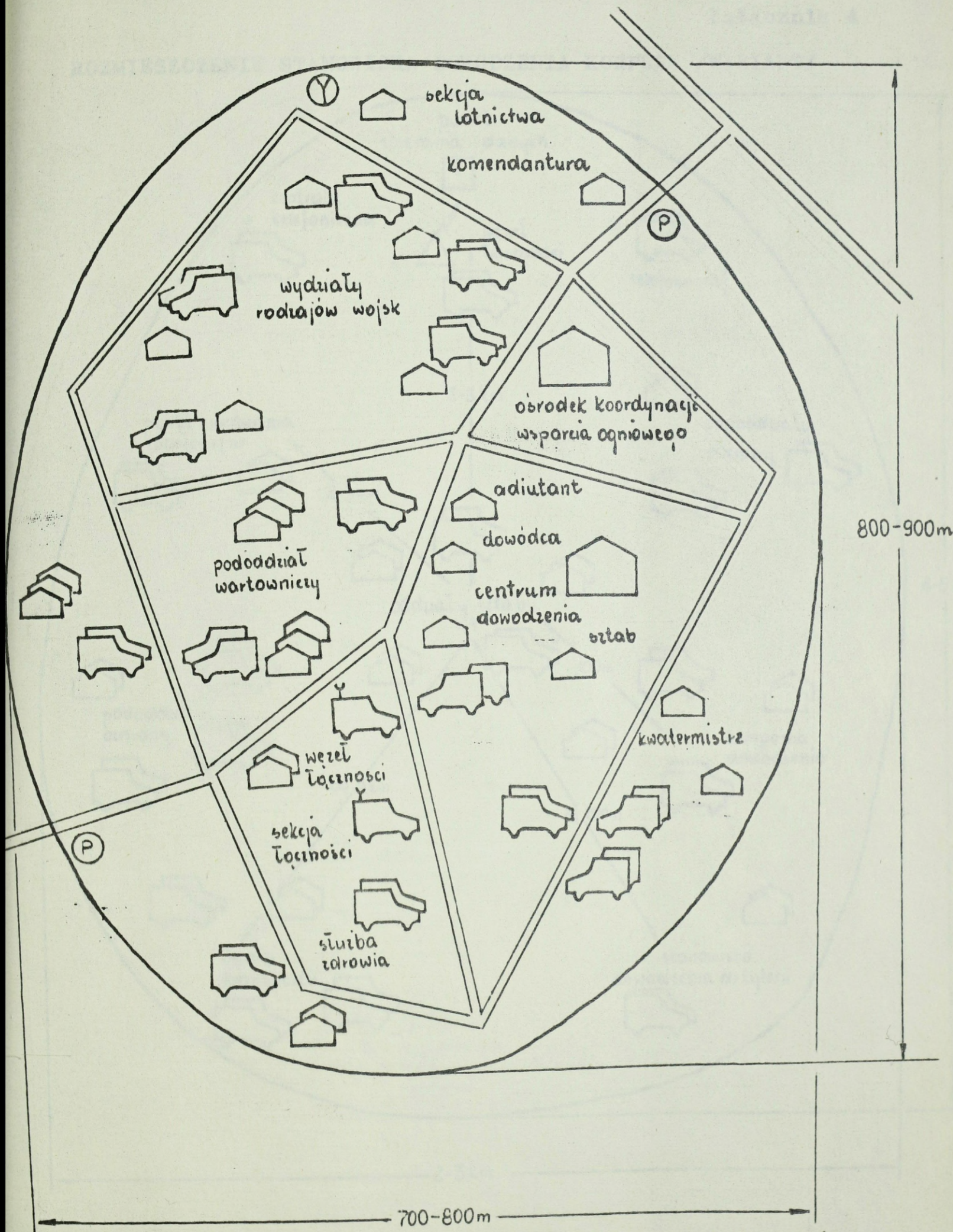


OR wydzielony z OGM do zniszczenia obiektu



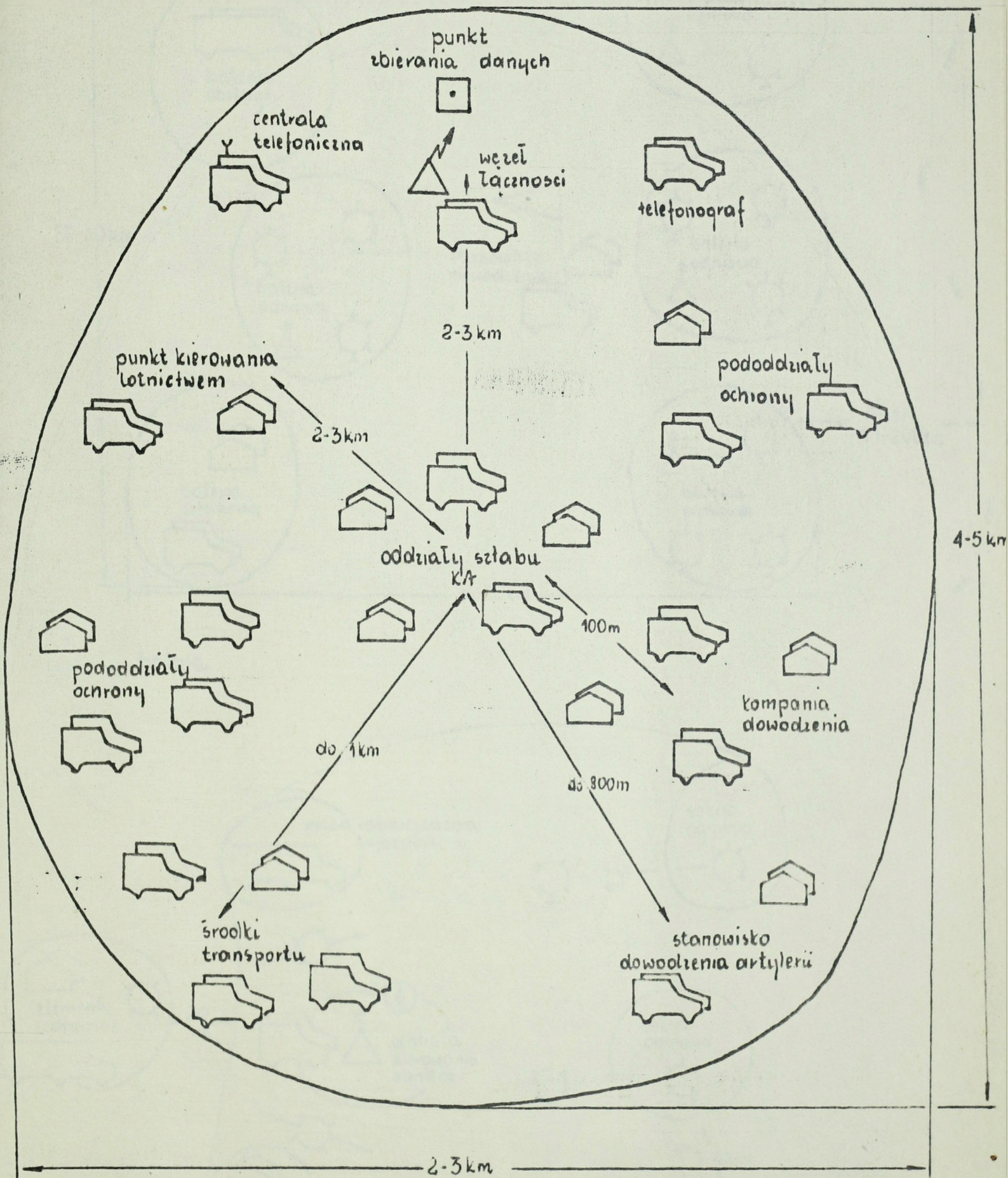
ROZMIESZCZENIE STANOWISKA DOWODZENIA BRYGADY /WARIANT/





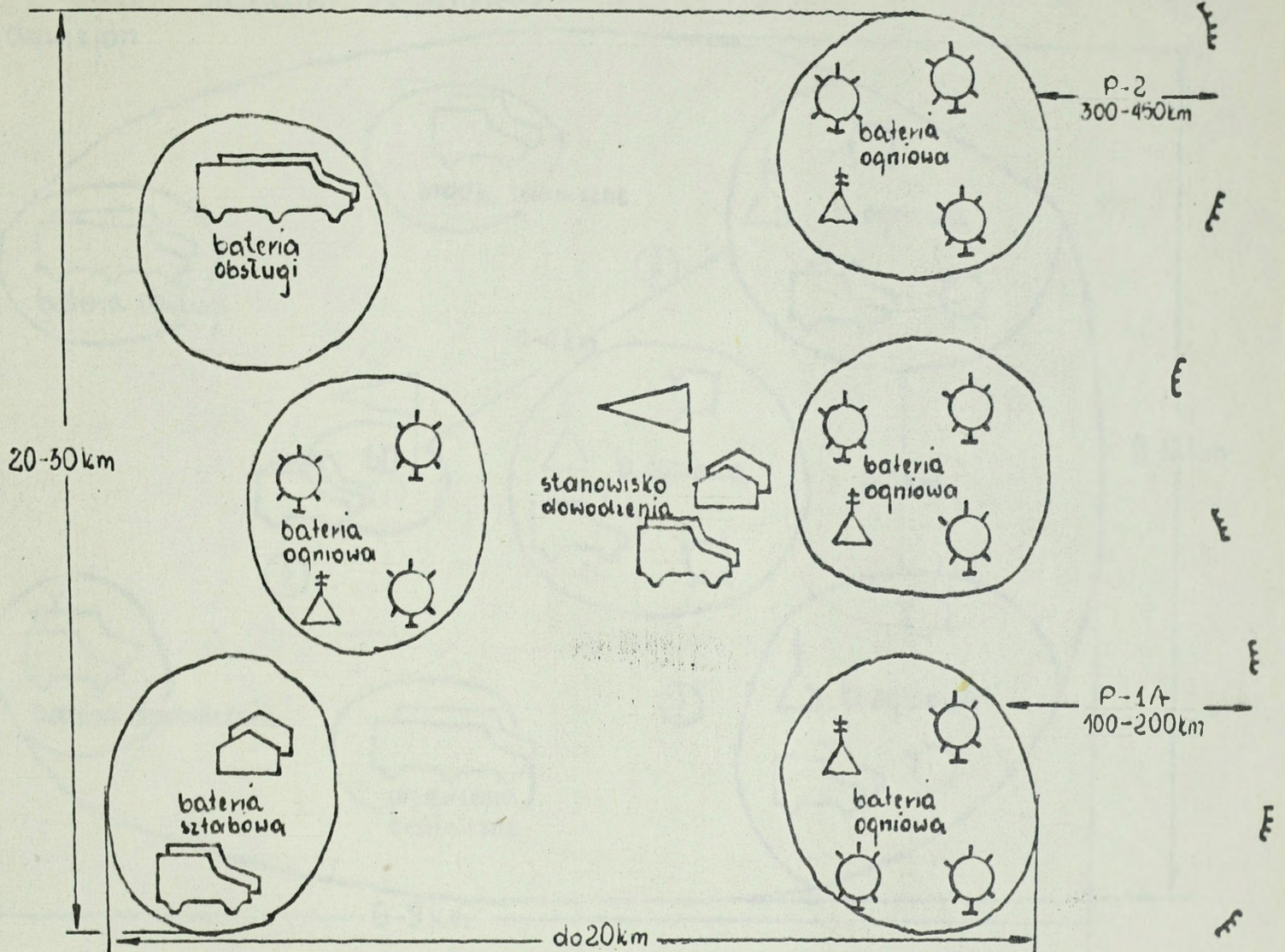
ROZMIESZCZENIE STANOWISKA DOWODZENIA DYWIZJI /WARIANT/

ROZMIESZCZENIE STANOWISKA DOWODZENIA KORPUSU /WARIANT/

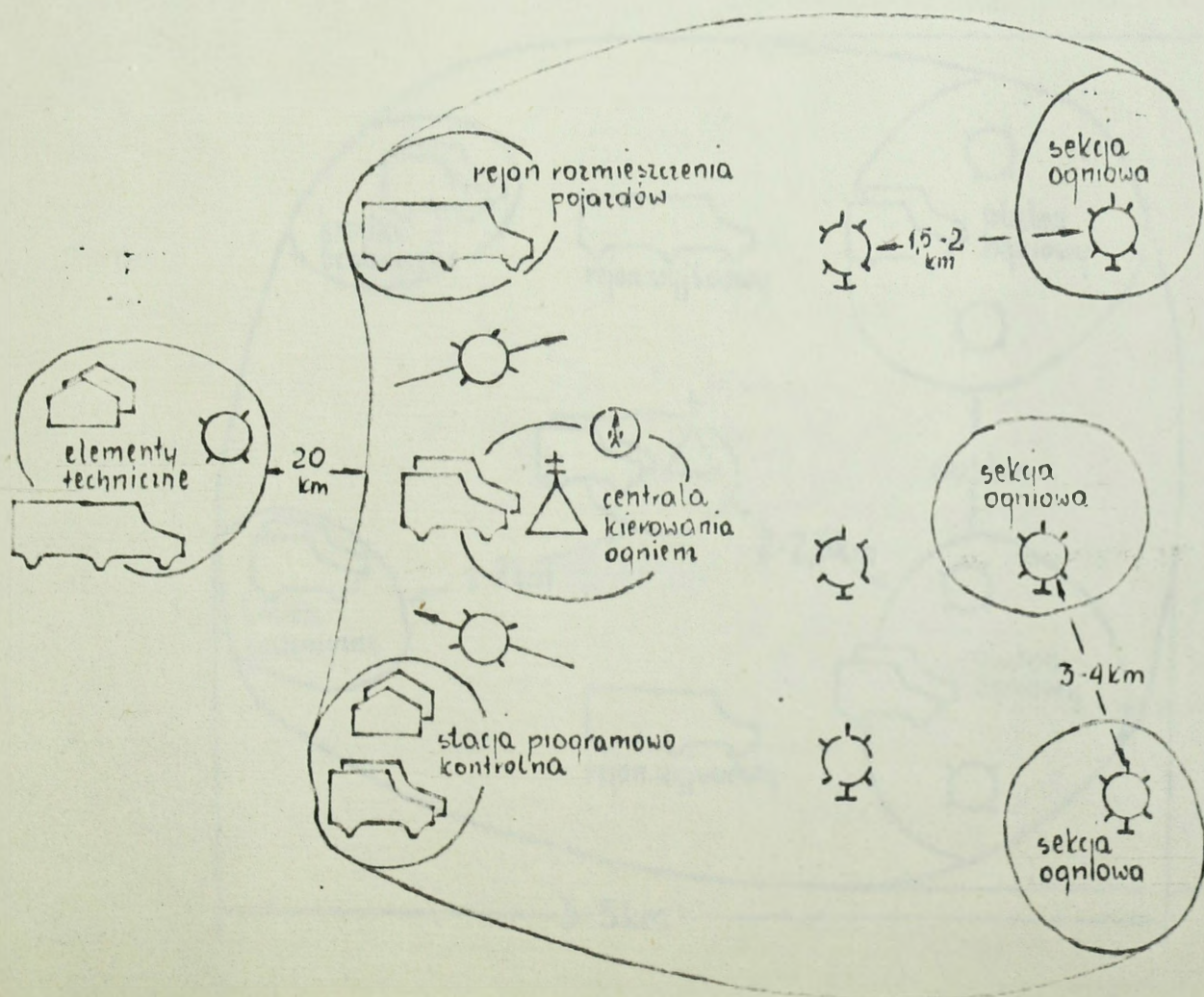


dywizjon

UGRUPOWANIE BOJOWE DYWIZJONU I
BATERII POCISKÓW RAKIETOWYCH "PERSHING" /WARIANT/

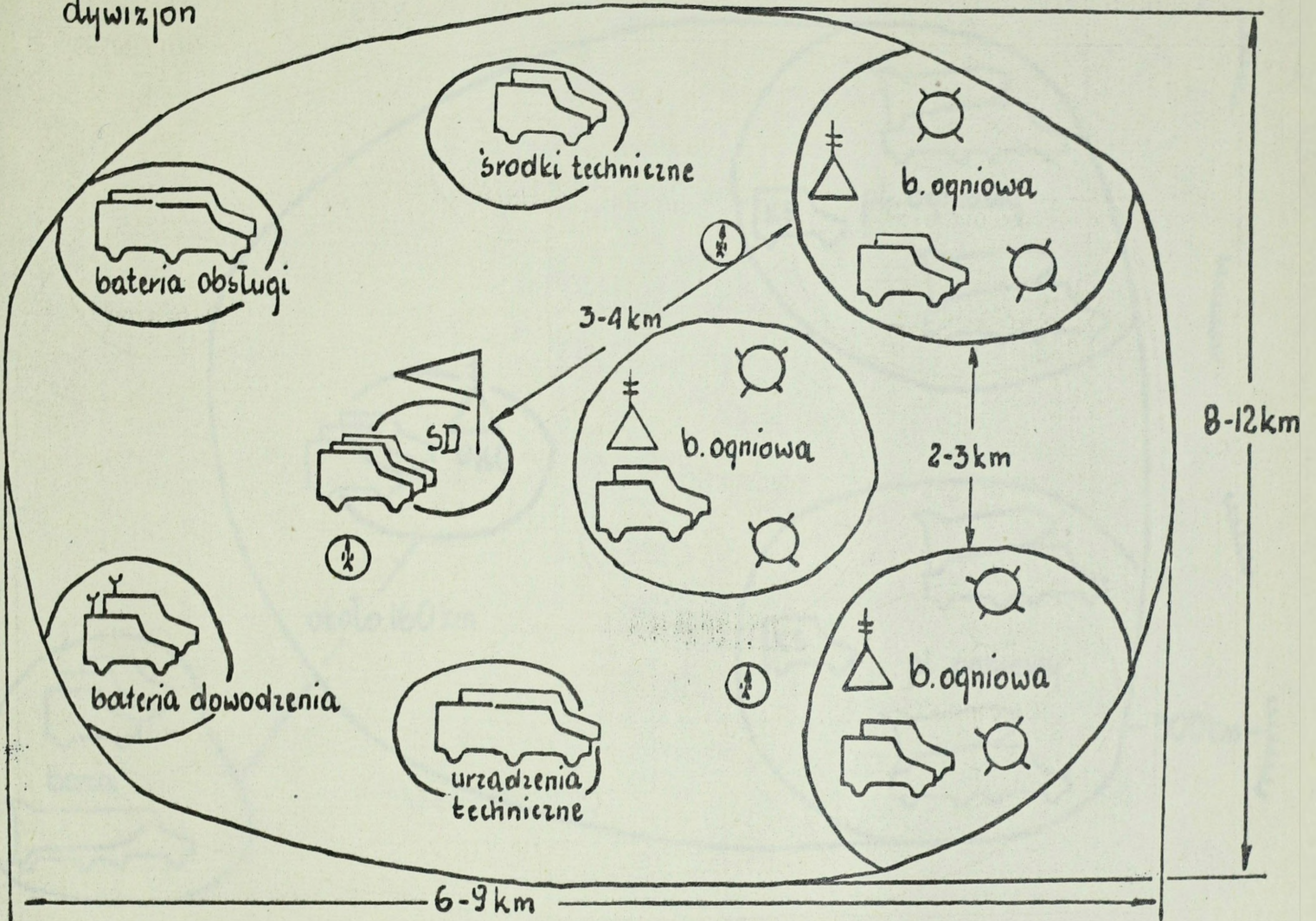


bateria

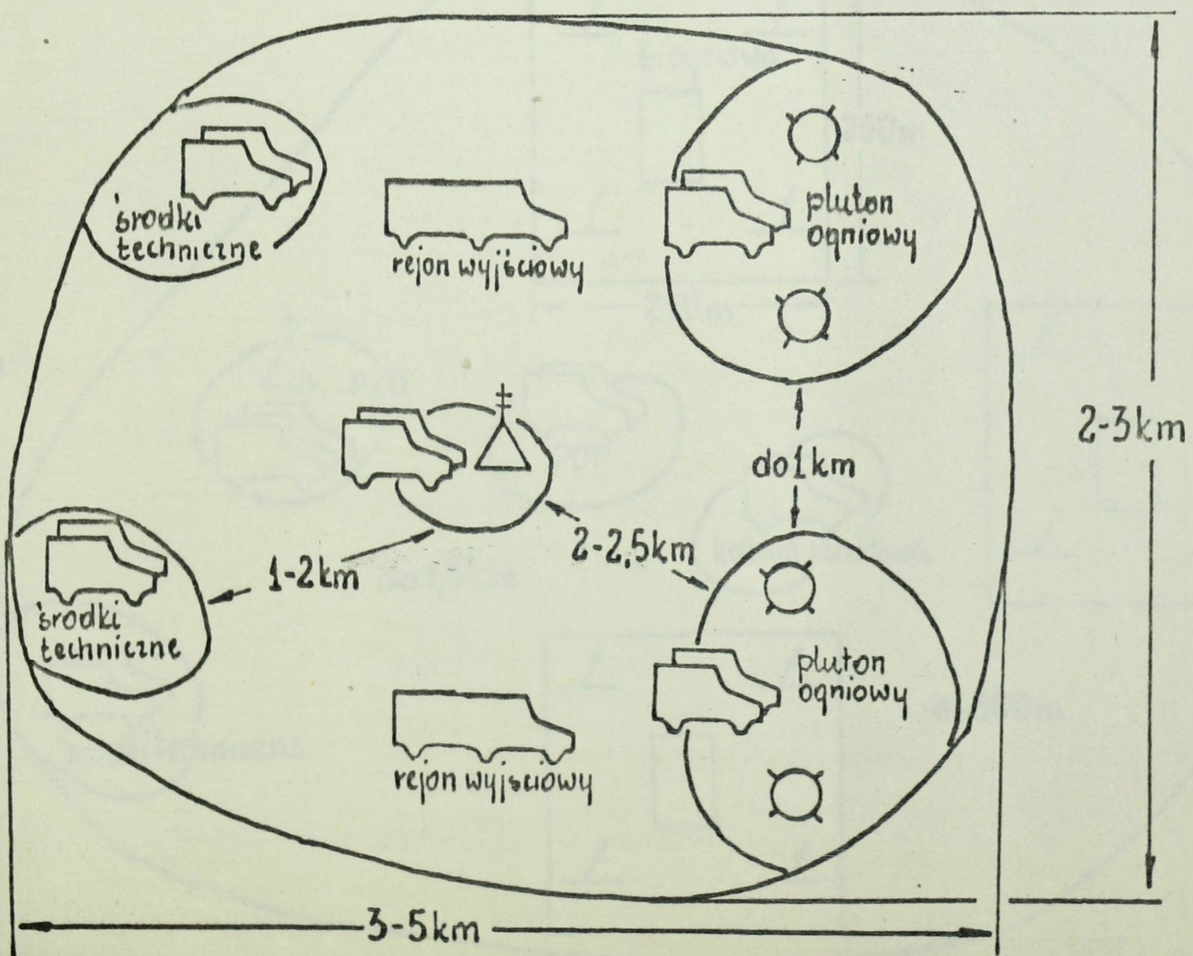


UGRUPOWANIE BOJOWE DYWIZJONU I BATERII POCISKÓW RAKIETOWYCH "LANCE" /WARIANT/

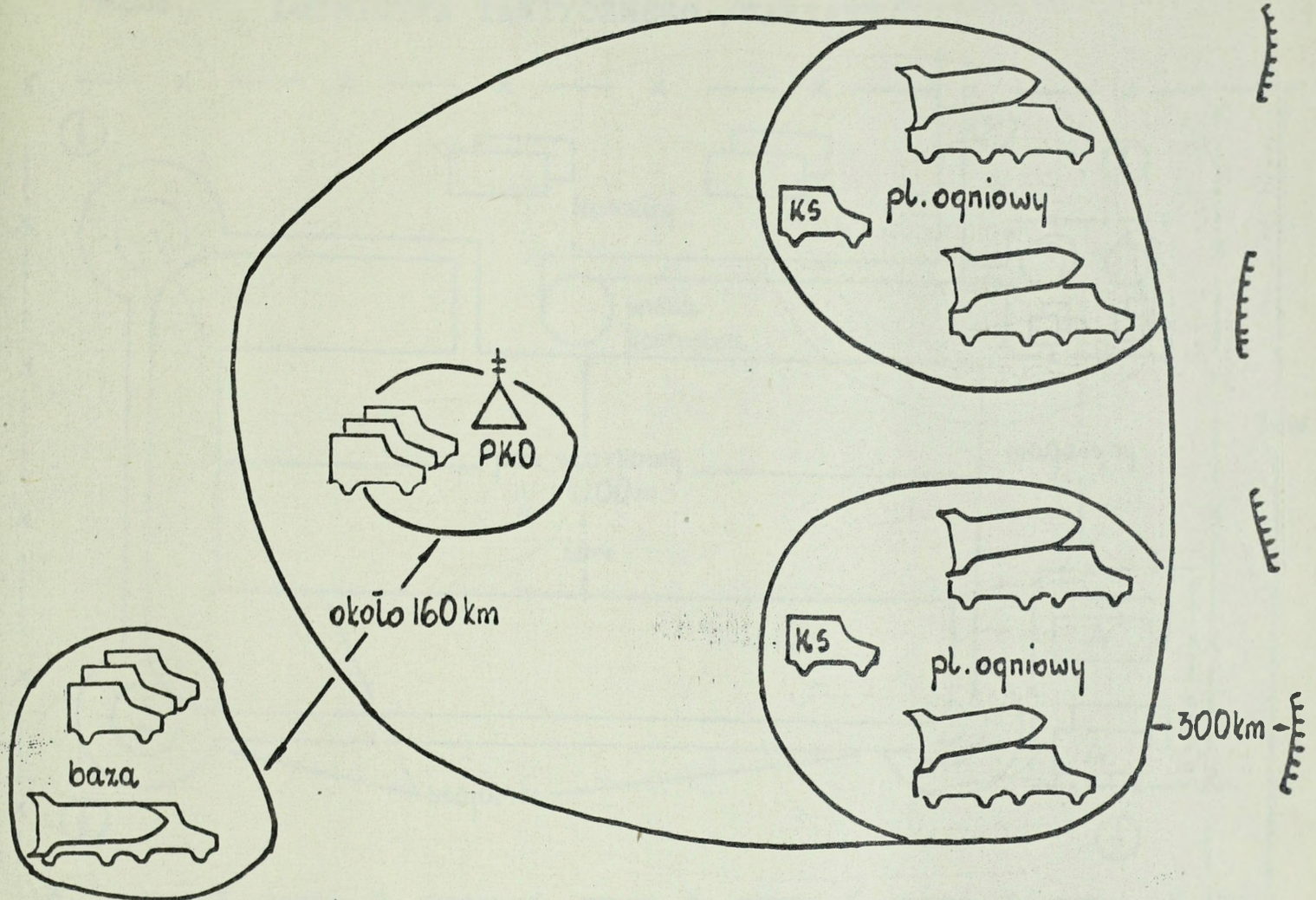
dywizjon



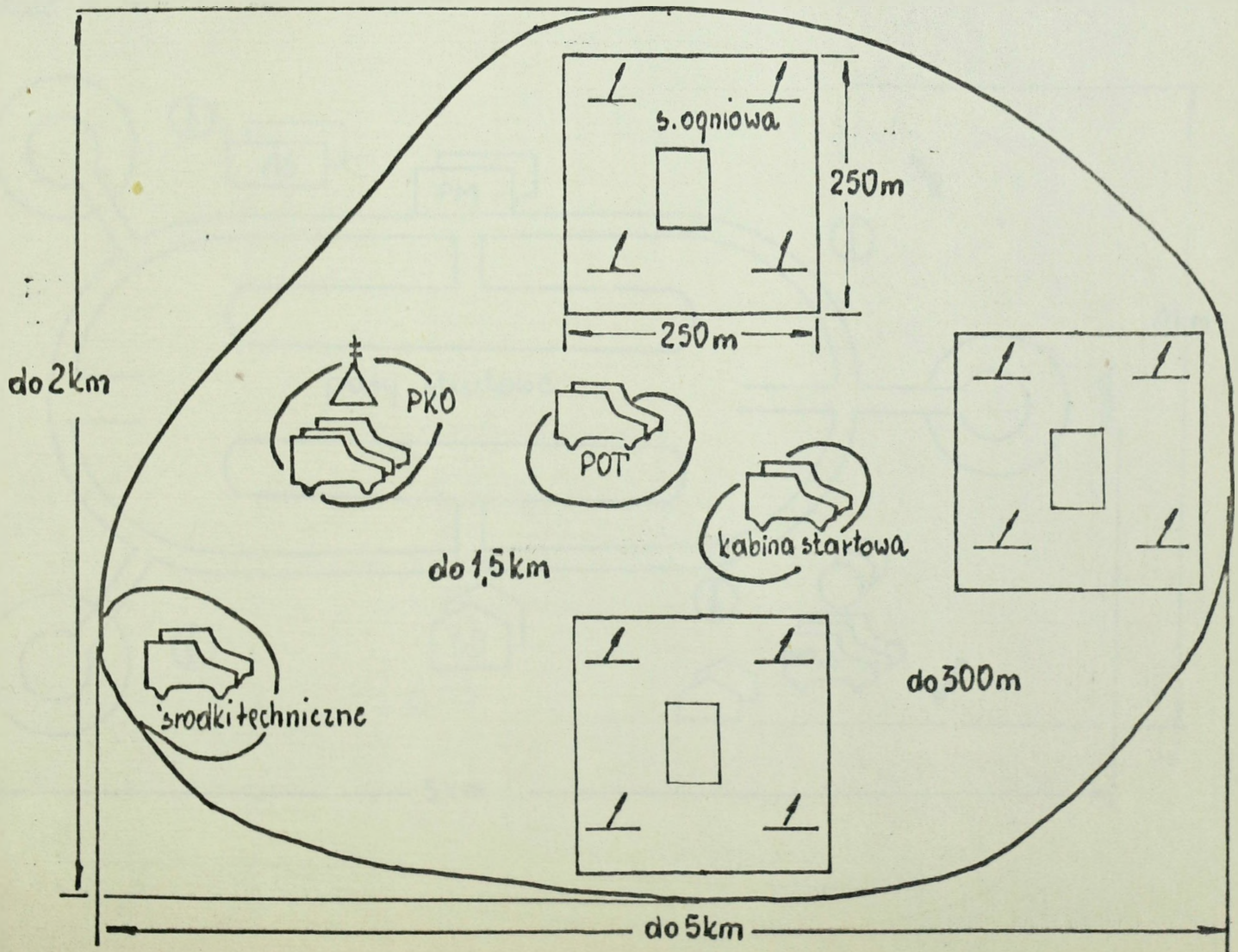
bateria



UGRUPOWANIE BOJOWE ESKADRY POCISKÓW RAKIETOWYCH "CRUISE"
/WARIANT/

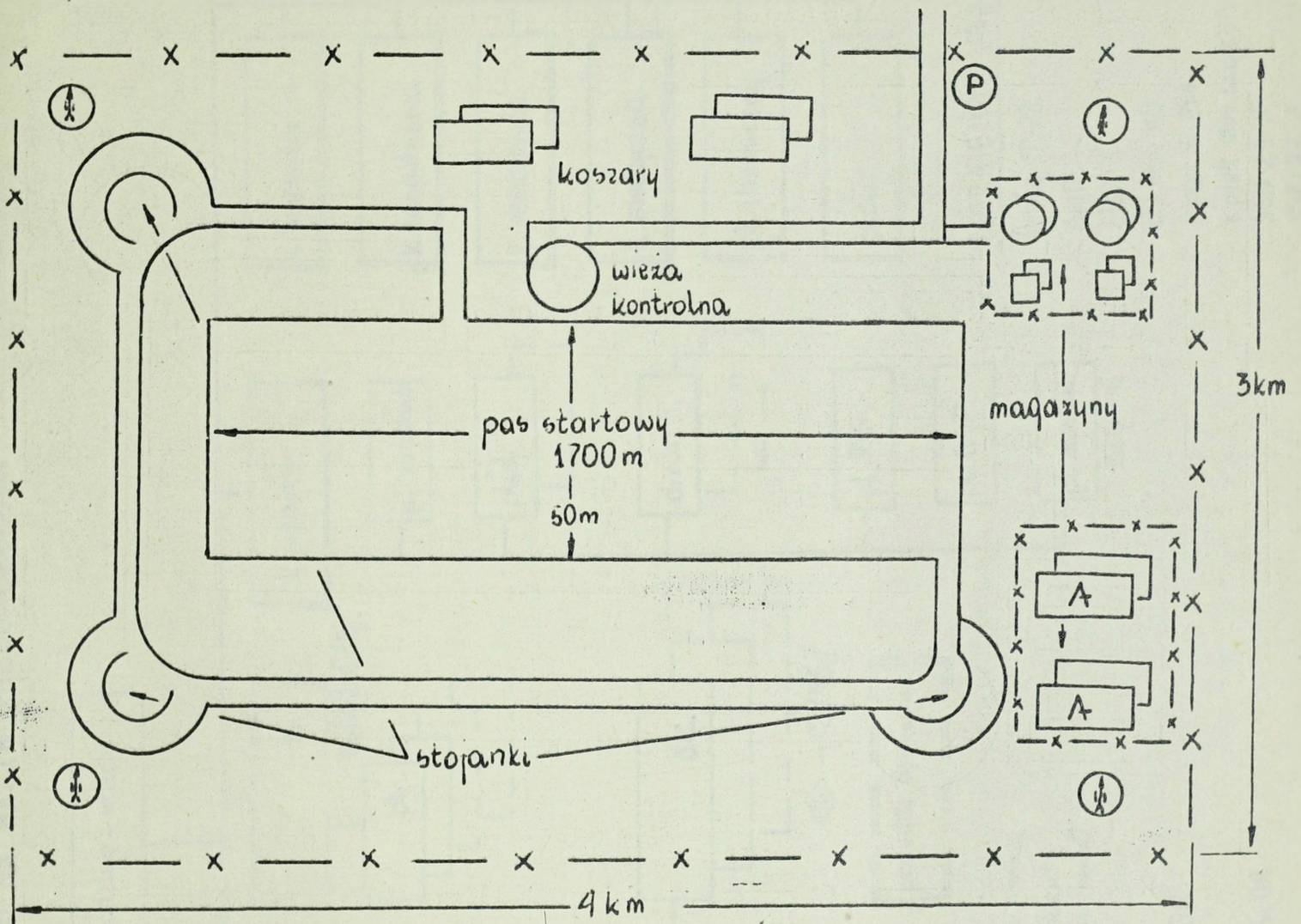


UGRUPOWANIE BOJOWE PRZECIWLOTNICZYCH POCISKÓW RAKIETOWYCH
"NICE HERCULES" /WARIANT/

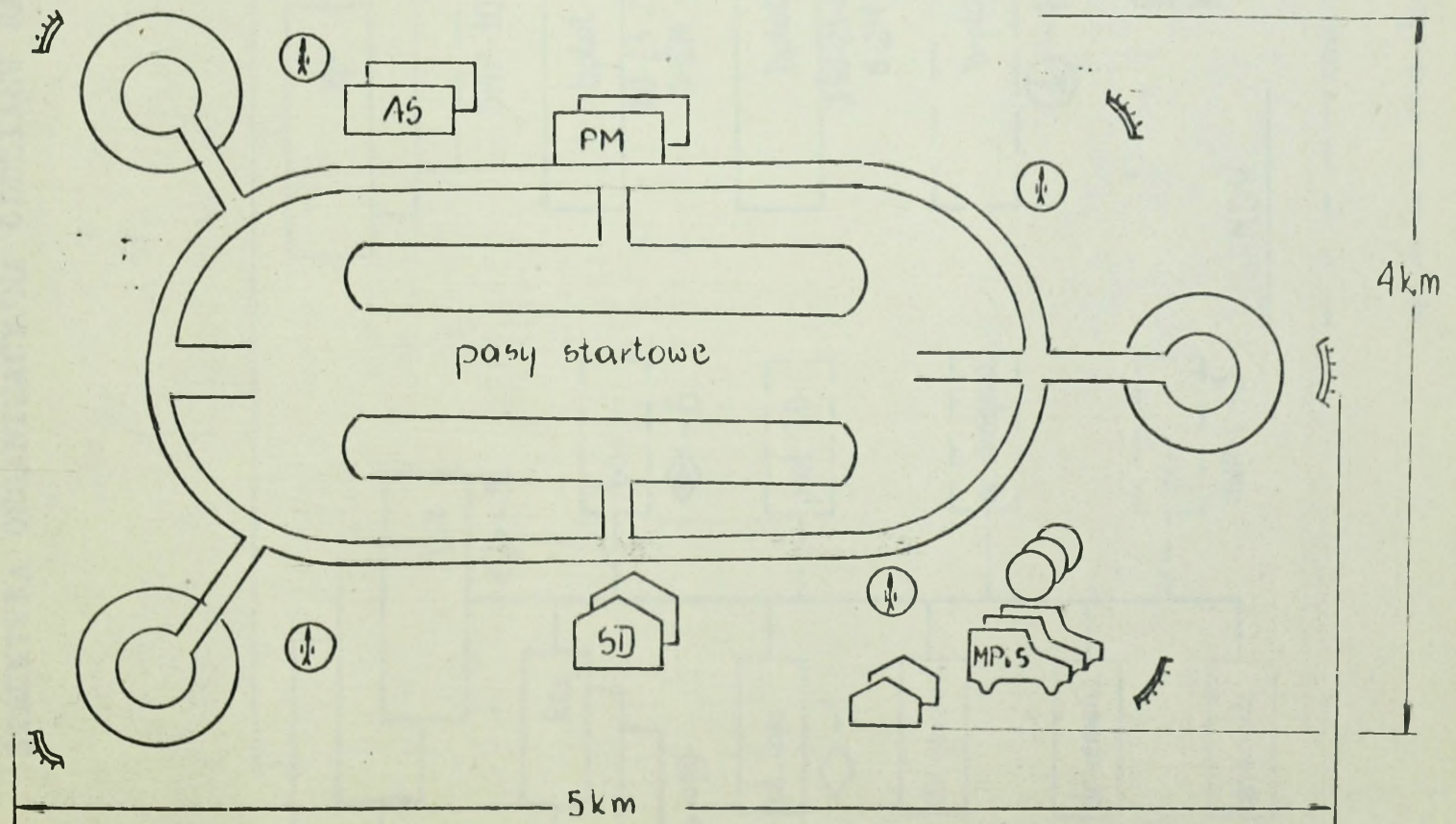


ROZMIESZCZENIE POLOWEGO I STAŁEGO LOTNISKA
LOTNICTWA TAKTYCZNEGO /WARIANT/

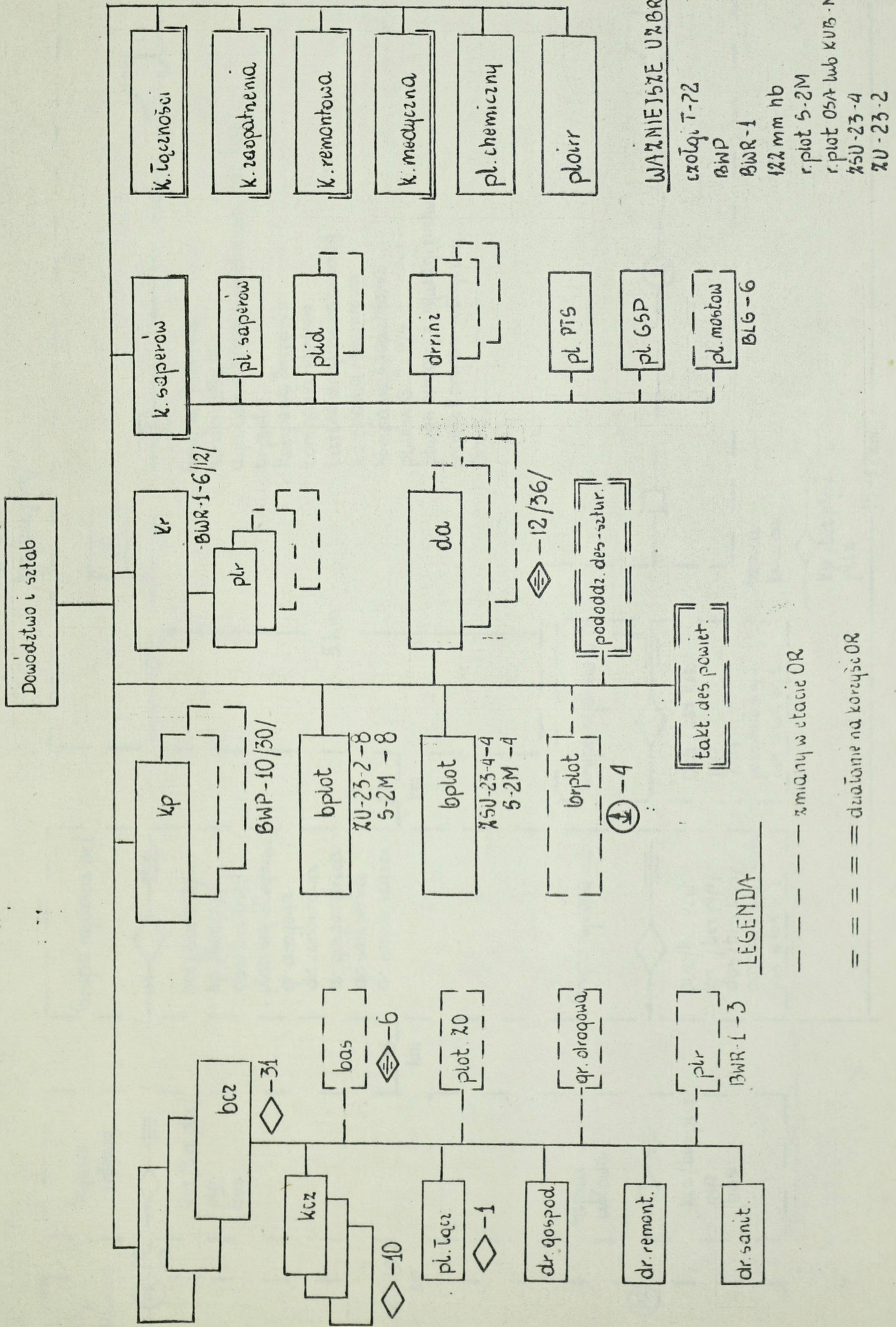
polowe



stałe



STRUKTURA ORGANIZACYJNA CDDZIAŁU RAJDOWEGO NA BAZIE PULKU CZOLGÓW



WAŻNIEJSZE URZĄDZENIE

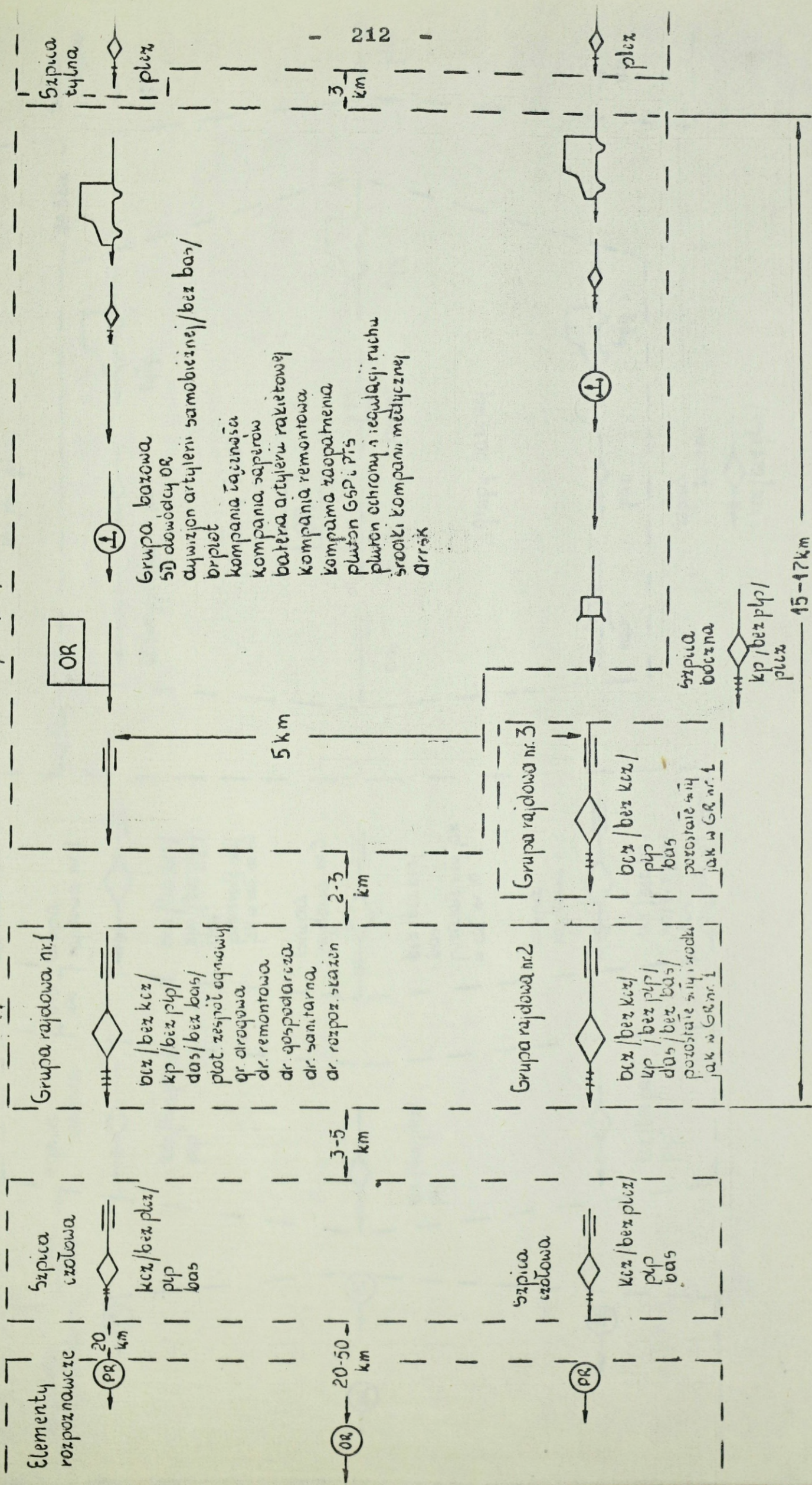
czolgi T-72	—	94
BWP	—	10/30
BWR-1	—	6/12
122 mm hb	—	12/36
r. plot 5-2M	—	12
r. plot 05A lub KUB-M5	—	4
ZU-23-4	—	4
ZU-23-2	—	8

LEGENDA

- zmiany w etacie OR
- === działania na korzyść OR
- ==== wyłączenie częściowo z OR

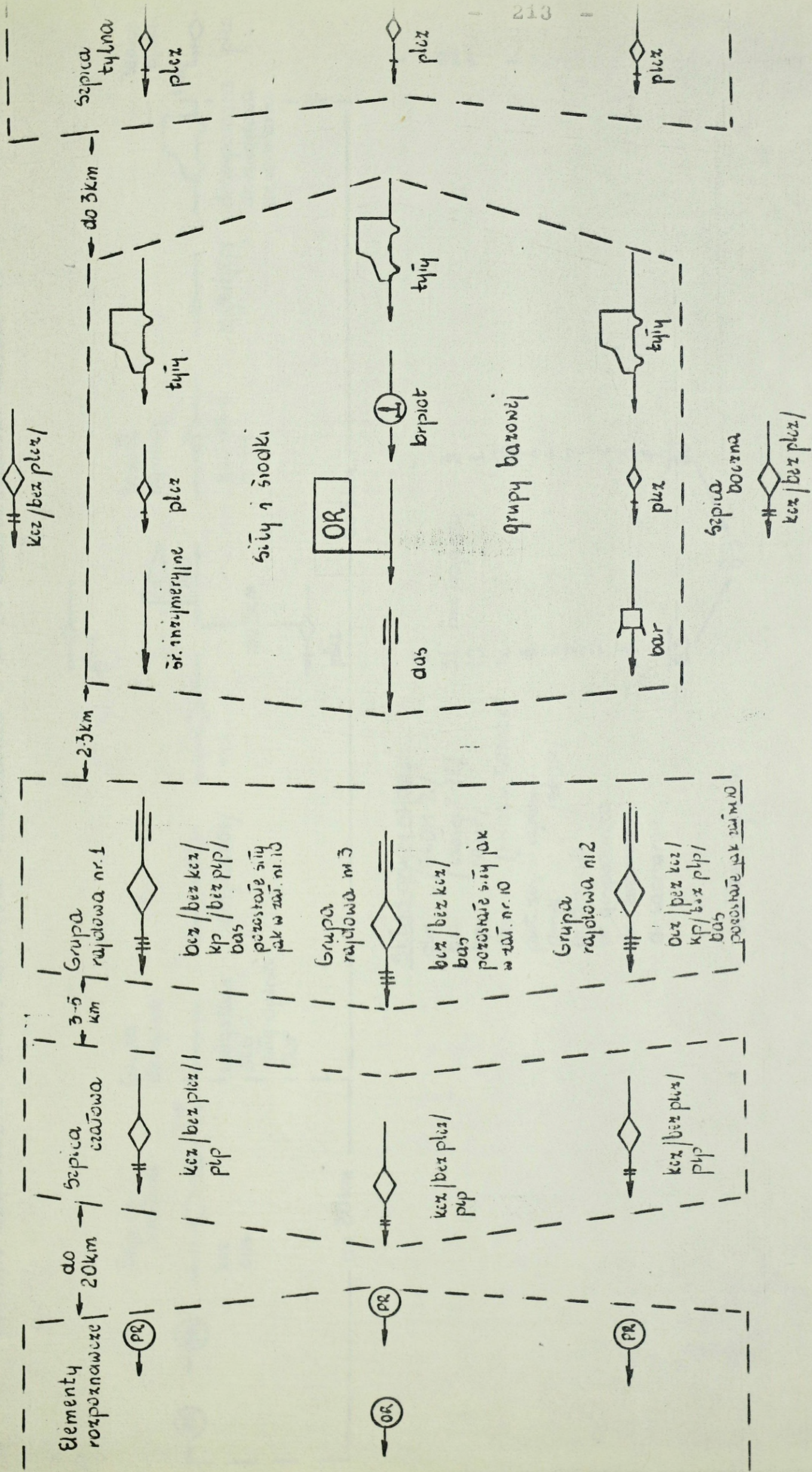
WARIANT UGRUPOWANIA ODDZIAŁU RAJDOWEGO /MARSZ PO DWÓCH DROGACH/

Załącznik 10

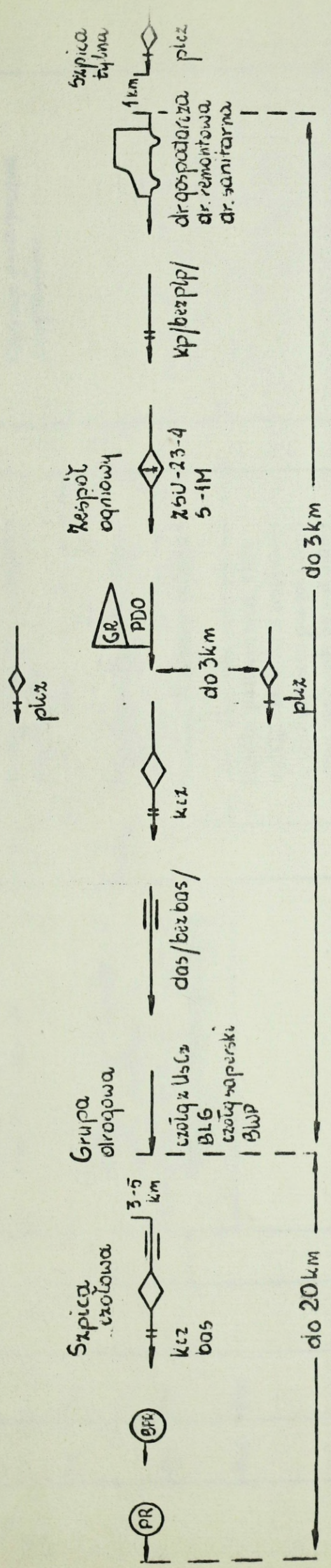


WARIANT UGRUPOWANIA ODDZIAŁU RAJDOWEGO /MARSZ PO TRZECH DROGACH/

Załącznik 11



WARIANT UGRUPOWANIA GRUPY RAJDOWEJ WYDZIELONEJ Z OR DO SAMODZIELNEGO DZIAŁANIA



Skład grupy rajdowej:

pluz	3	31	3
buz	10	1	1
kp	12	8	1
das	4	1	2
plut. zespół ogniowy	1	1	1
dr. rzk	2	1	1
qr. drogowy	-	-	-
dr. gospodarcza	-	-	-
dr. remontowa	-	-	-
dr. sanitarna	-	-	-
Suma	63	20	83

ogółem pojazdów

MODEL PRACY DOWÓDCY W CZASIE ORGANIZACJI DZIAŁAŃ NA SZCZEBLU OR I GR /WARIANT/

CIAS		OPERACJA I/II (GRUPA MAME WZROSTA)	ODDZIAŁ RYJÓWY /OR/	GRUPA ENIDOWA /GR/									
OGM	OR				GR								
-500	-520	-530	-540	-545	-550	-605	-645	-700	-715	-745	-800	-810	-820
		Otrzymuje rozkazy i polecenia	Otrzymuje rozkazy i polecenia										
		Realizuje przedsięwzięcia, wykazuje z zaangażowaniem wstępnego i wstępnego	Realizuje przedsięwzięcia bieżące										
		Otrzymuje wstępne rozkazy bieżące	Realizuje przedsięwzięcia, wykazuje z zaangażowaniem wstępnego i wstępnego										
		Analizuje otrzymane rozkazy	Realizuje przedsięwzięcia przygotowawcze i rozkazy ich wykonanie w grupach rajdowych										
		Określa przedsięwzięcia, które należy niezwłocznie realizować w celu szybkiego przygotowania OR do startu	Realizuje przedsięwzięcia przygotowawcze i rozkazy ich wykonanie w grupach rajdowych										
		Przepracowuje lub zatwierdza kalkulację czasu	Realizuje przedsięwzięcia przygotowawcze i rozkazy ich wykonanie w grupach rajdowych										
		Wydyktuje wytyczne dotyczące tabeli	Realizuje przedsięwzięcia przygotowawcze i rozkazy ich wykonanie w grupach rajdowych										
		Ocenia sytuację	Realizuje przedsięwzięcia przygotowawcze i rozkazy ich wykonanie w grupach rajdowych										
		Określa zadania i melduje go przełożonemu	Realizuje przedsięwzięcia przygotowawcze i rozkazy ich wykonanie w grupach rajdowych										
		Zapoznaje z zamiarem wstępnego, tabelę rozkazy wstępnego oraz dowodów OR	Realizuje przedsięwzięcia przygotowawcze i rozkazy ich wykonanie w grupach rajdowych										
		Wydyktuje wstępne rozkazy bieżące dowodów OR	Realizuje przedsięwzięcia przygotowawcze i rozkazy ich wykonanie w grupach rajdowych										
		Otrzymuje rozkazy operacyjny	Realizuje przedsięwzięcia przygotowawcze i rozkazy ich wykonanie w grupach rajdowych										
		Komisyjnie podjęcie decyzji i meldy	Realizuje przedsięwzięcia przygotowawcze i rozkazy ich wykonanie w grupach rajdowych										

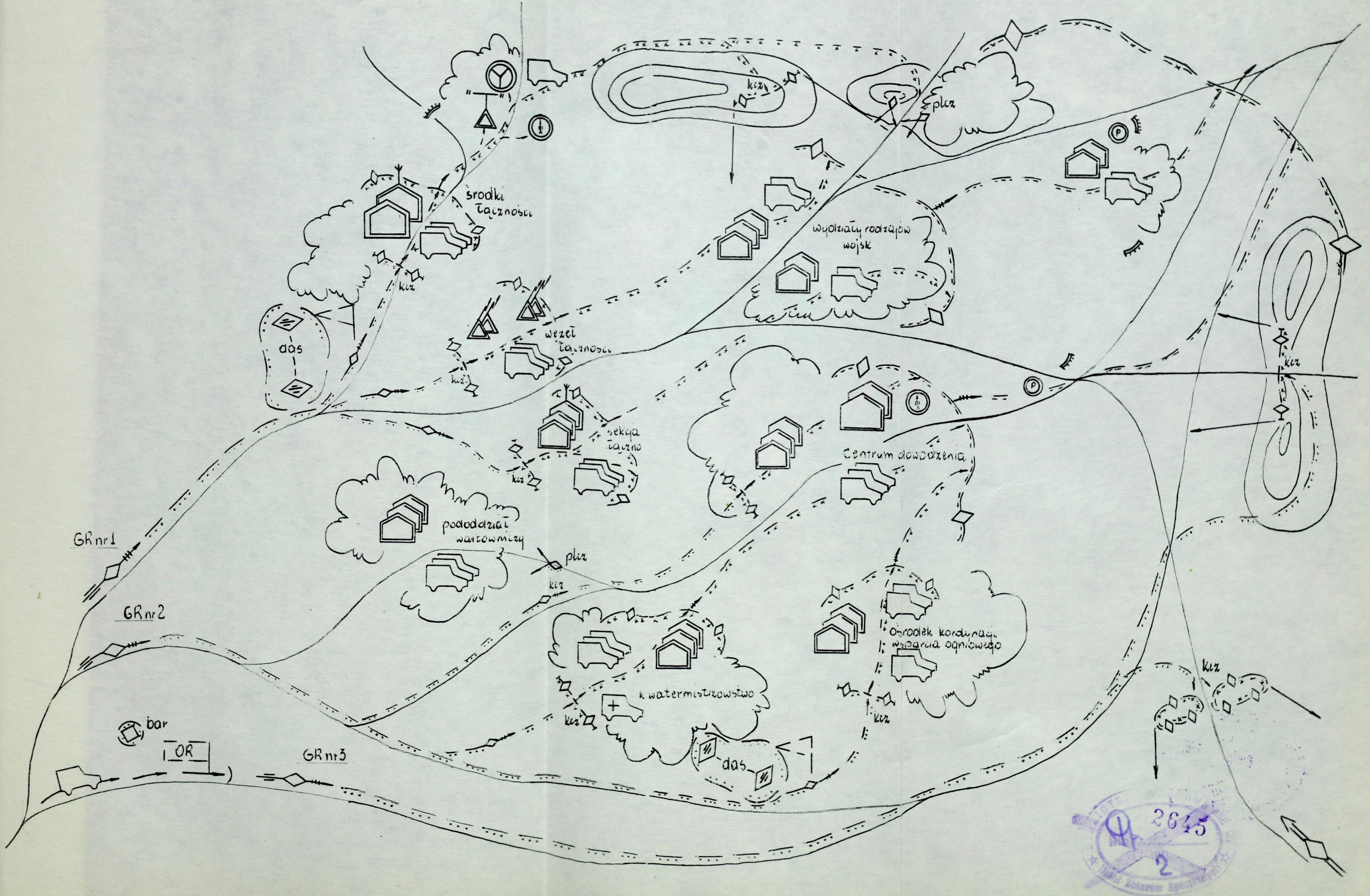
Na wszystkich szczeblach dowodzenia trwa ciągły proces zbierania informacji o sytuacji od przełożonych pododdziałowych i sąsiadów



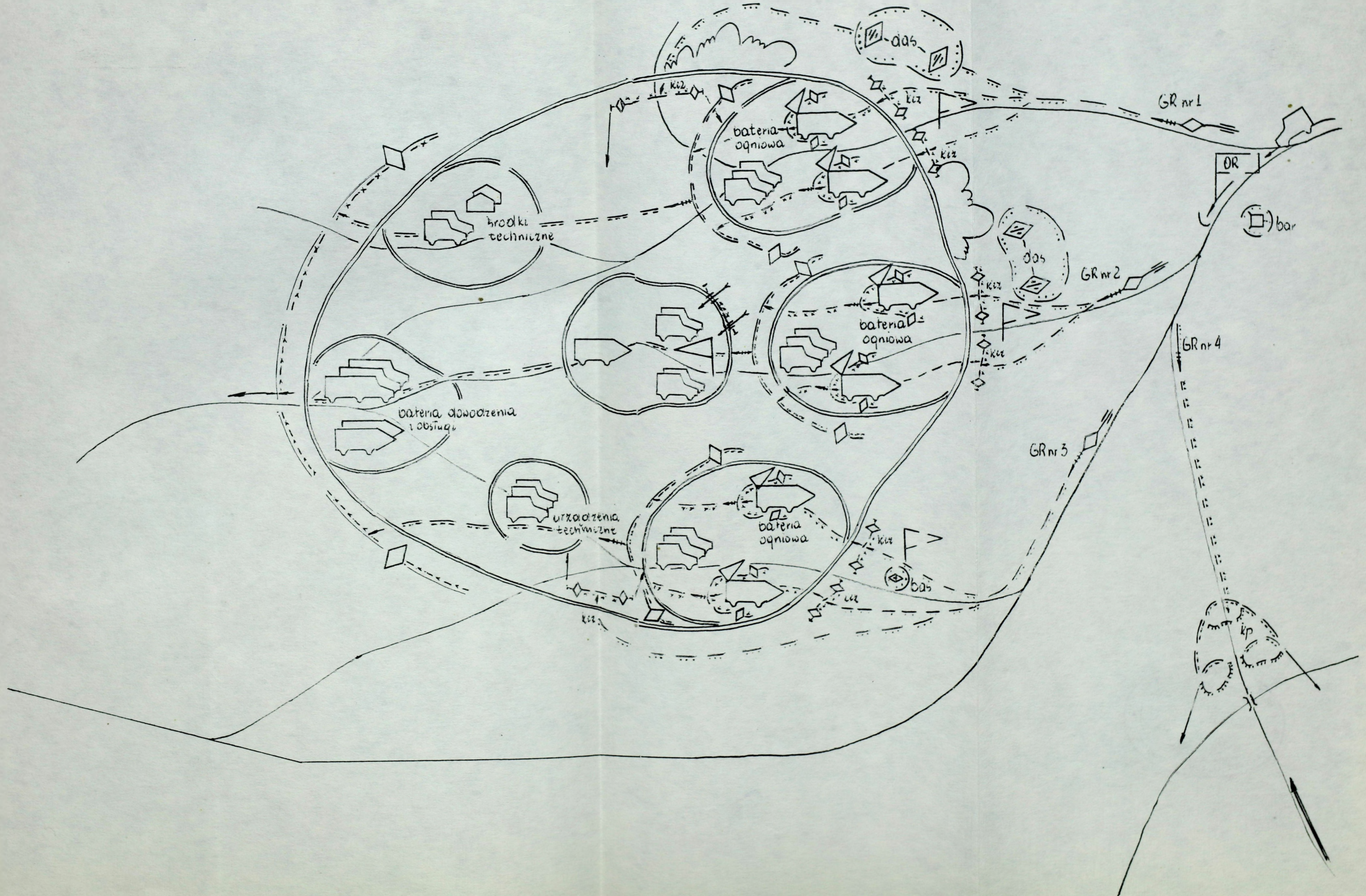
8.45	8.45		3	4
- 9.55	- 9.55		Określa zamiar i melduje go przełożonemu	Otrzymuje wstępne zarządzenie bojowe
- 9.25	- 9.25		Wraca z grupą operacyjną na 5) oddziału	Analizuje otrzymane zadanie
- 9.55	- 9.55		Wykazuje wstępne zarządzenia bojowe	Określa przedsięwzięcia przygotowawcze
- 10.15	- 10.15		Otrzymuje rozkaz bojowy	Zakreśla zakres działań
- 10.05	- 10.05		Konczy podejmowanie decyzji	Wykazuje wykonywane zadania
- 10.40	- 10.40		Wykazuje rozkaz bojowy i wykazuje do wykonania zadania	Ocenia sytuację
- 10.45	- 10.45		Wykazuje rozkaz bojowy i wykazuje do wykonania zadania	Określa zamiar i melduje go przełożonemu
- 11.00	- 11.00		Wykazuje rozkaz bojowy i wykazuje do wykonania zadania	Zapoznaje z zamiarem zastępców i dowódców pododdziałów
- 11.30	- 11.30		Uczestniczy w wykonaniu	Wykazuje wstępne zarządzenia bojowe dowódców pododdziałów
- 12.30	- 12.30		Organizuje współdziałanie	Otrzymuje rozkaz bojowy
- 13.00	- 13.00		Przewodzi kontrolę przygotowania OR do działań	Konczy podejmowanie decyzji
- 13.20	- 13.20		Przyjmuje meldunki o gotowości OR	Uczestniczy w organizacji współdziałania
- 14.00	- 14.00		Przyjmuje meldunki o gotowości OR	Wykazuje rozkaz bojowy i wykazuje do wykonania zadania
				Organizuje współdziałanie
				Przewodzi kontrolę przygotowania pododdziałów
				Przyjmuje meldunki o gotowości OR

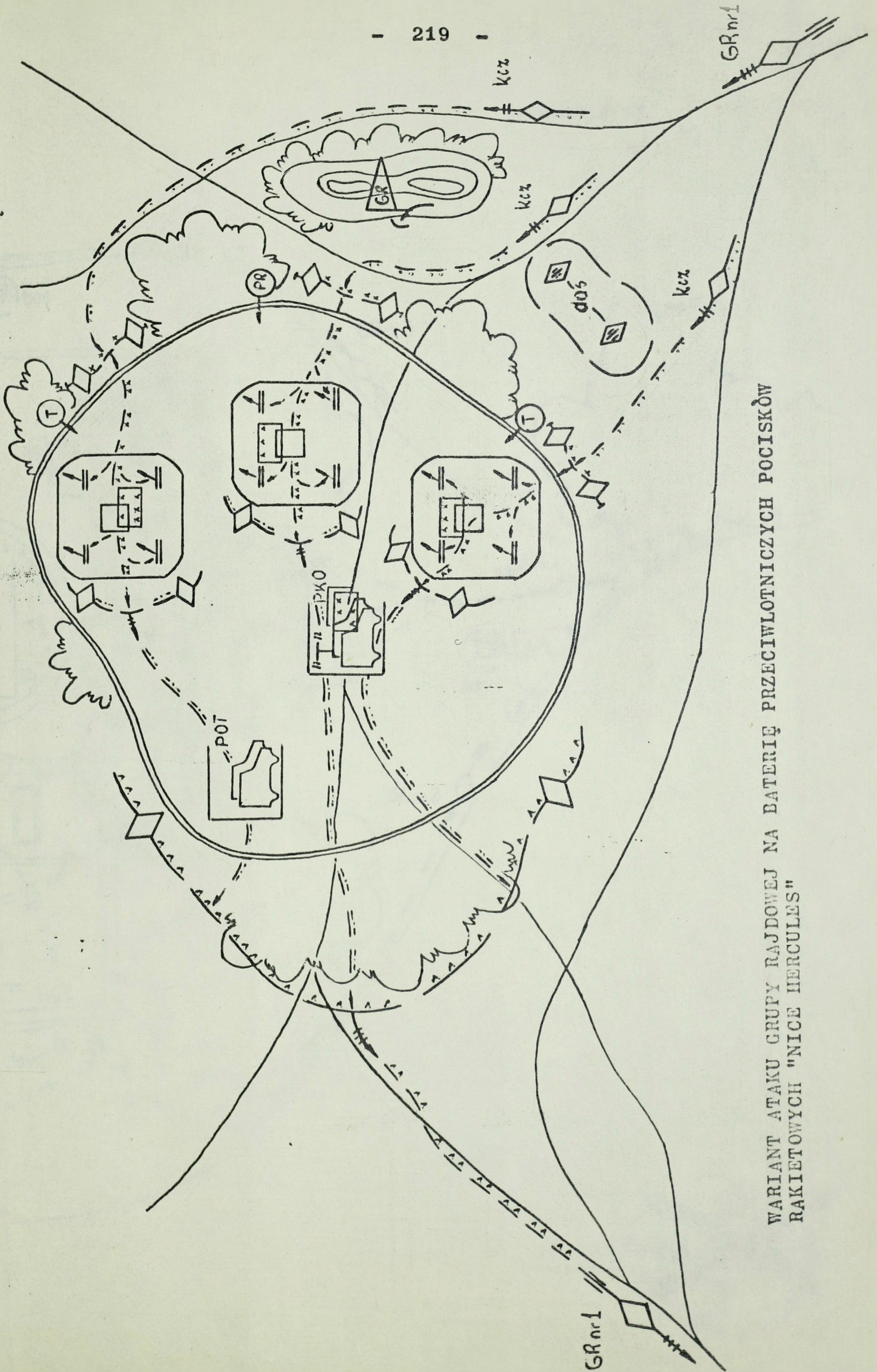


WARIANT WYKONANIA UDERZENIA NA SD DYWIZJI



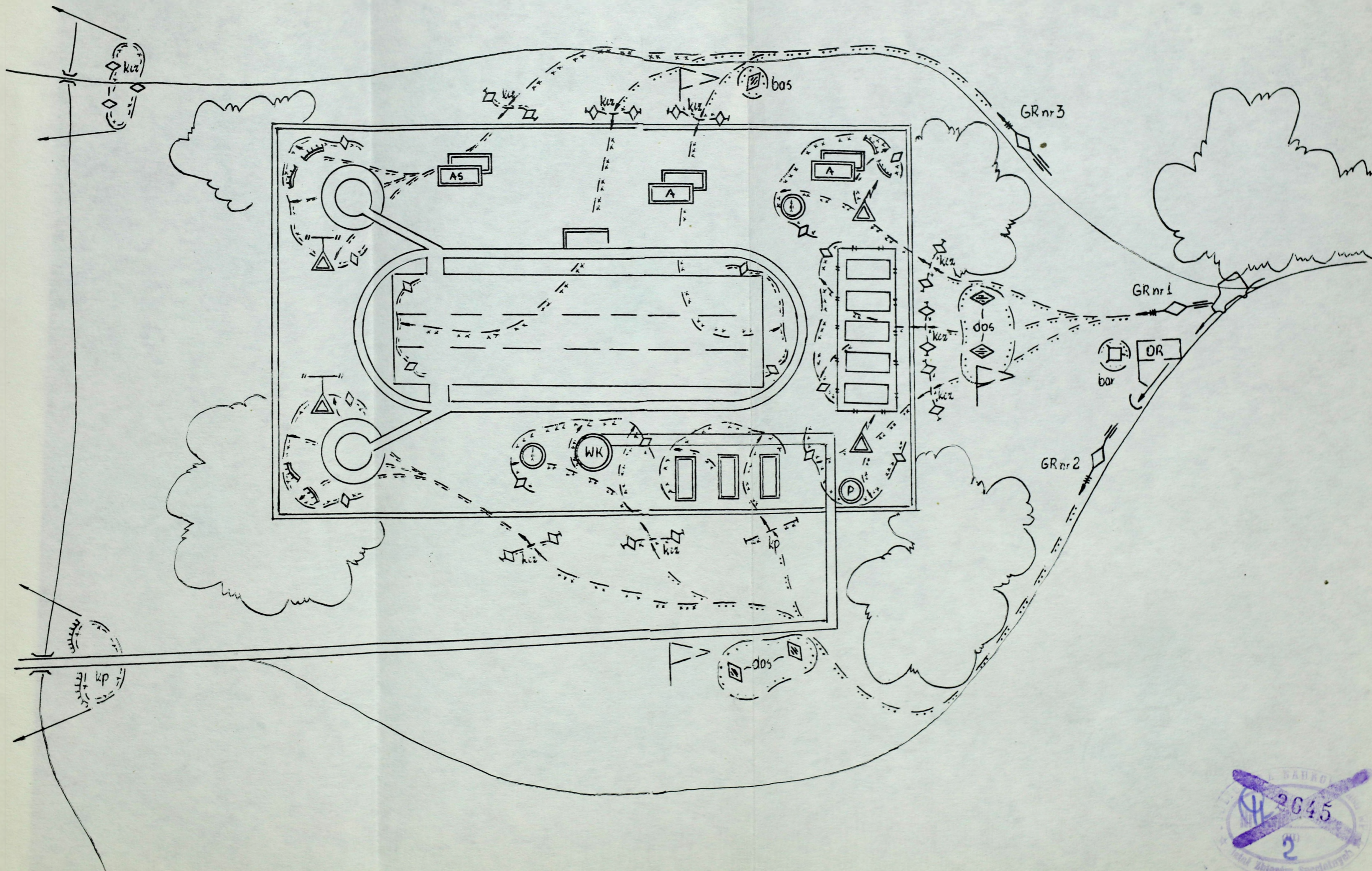
WARIANT WYKONANIA UDERZENIA OR NA DYWIZJON POCISKÓW RAKIETOWYCH "LANCE"

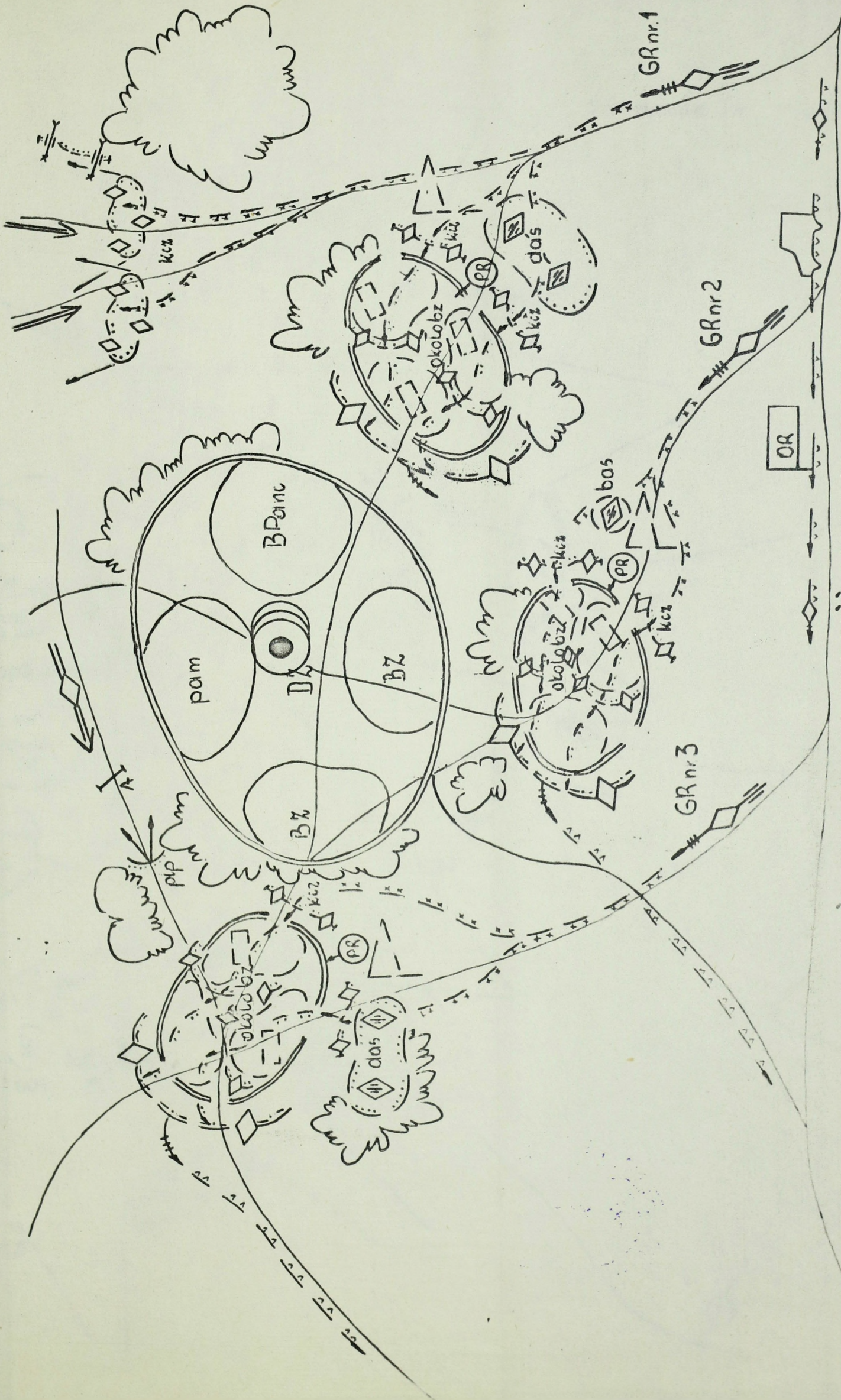




WARIANT ATAKU GRUPY RAJDOWEJ NA BATERIĘ PRZECIWOLOTNICZYCH POCISKÓW
RAKIETOWYCH "NICE HERCULES"

ZDOBYCIE PRZEZ OR LOTNISKA I UTRZYMANIE OBIEKTU /WARIANT/





WARIANT ATAKU OR NA ODDZIOŁ ODTWARZAJĄCY ZDOLNOŚĆ BOJOWĄ PO UDERZENIACH
BRONIĄ MASOWEGO RAŻENIA

